مەملەکەتی ور ەکان

PDF4Kurd

مەملەکەتی گورگەکان

حەمە سەعید کەلاری

دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی

- **مەملەکەتی گورگەکان**
- **نووسینی:** حەمە سەعید کەلاری
- **نەخشەسازی ناوەوە:** گۆران جەمال ڕەواندزی
- **بەرگ:** حەمیدە یوسفی
- **چاپ:** یەکەم ٢٠٠٩
- **ژمارەی سپاردن:** ٩١٧
- نرخ: ٢٠٠٠ دینار
- **تیراژ:** ٧٥٠ دانە
- **چاپخانە:** چاپخانەی خانی (دهۆک)

زنجیرەی کتێب (٣٩٩)

هەموو مافێکی بۆ دەزگای موکریانی پارێزراوە

ماڵپەڕ: www.mukiryani.com
ئیمەیل: info@mukiryani.com

پێشکەشە..

بە دایکم.. ئەو دایکەی کە بێزوی بە کوڕێنی منەوە کرد و

منیش بووم بە باعیسی سووتانی ئەو.

بە کانی.. ئەو کانییەی دونیامی پڕکرد لە جوانی.

(منداڵێك لە مەملەكەتی باوكەكاندا)

ئەمشەو چاوەكانم چاوی پشكێنەرێك بوون بە وردیی (منداڵێك لە مەملەكەتی باوكەكاندا)م پێخوێندەوە، وشە بە وشە، دێڕ بە دێڕ و ستوون بە ستوون سەرەن و كەو و تەتەڵەم كرد، دوایی هەرچۆن دایكێك پاش نۆ مانگ و نۆ رۆژ، هەڵگرتنی كۆرپەكەی لە منالّدانیدا، لەناكاودا باریكەژانێك دەیگرێت و بەرەبەرە ژانەكە قورس و قورستر دەبێت، ئینجا بە چەند قەوەتكردنێكی پڕوكێنەر منداڵەكەی لێجیادەبێتەوە، هەر خۆیشی دەبێتە مامان و بە لەتە موسێكی تیژ ناوكی دەبڕێت و بە ئەوپەڕی شێنەییەوە قوماتی دەكات و گۆی مەمكی دەنێتە دەمی تا تێر ژەكی دەكات، كە دڵنیا دەبێت لە ساغ و سەلامەتی مەلۆتكەكەی، بە سەر كەلە بێژنگێكەوە، بە تەنیشت خۆیەوە دەیخەوینێت و خۆیشی بەدەم وردە ژانەوە رادەكشێ و خەوی لێدەكەوێ، منیش رێك وەك ئەو دایكە زەیسانەم كرد، دوای شەونخونیی و ژان و خۆخواردنەوە، كە لێبوومەوە وشەی (تەواو)م خستە نێو جووت كەوانێكی مەحكەمەوە، ئینجا نووسینەكەم پێچایە فایلێكی نوێوە و لە ژوور سەرمەوە دامنا، ئیتر هەر ئەوەندە خۆش بوو سەرم خستە سەر سەرینەكە و پێم راكێشا، ئاسودەییەكی بە لەززەت وەك پارچە ئاوریشمێكی نەرم و نۆڵ و تەنكی بەهار رەنگ خۆی كێشا بە سەر رۆحمدا و ئەسپی خەیاڵ هاوێشتمیە سەر پشتی خۆی و بەهەوراز و نشێوی رۆژگارێكی پڕمەینەت و مەحەبەتتدا بردمییەوە.

❊❊❊

دەمەو ئێوارە بوو دەوروبەر تاریك داهات، شەو لەناو بێدەنگییەكی قووڵدا تەواو رەشی پۆشی، هەستێرەكان لە قووڵایی ئاسماندا بڕێكیان وەك پشكۆی دار بەڕووی ناو كوانووی رەشماڵێكی كۆچەریی ئەو بنارە، كە كزەبایەك دەیگەشێنێتەوە ئاوەها دەگەشانەوە، بڕێكیشیان دوور دەبریسكانەوە و لەچاو ون دەبوون، ون بوونێك دەتگوت چاوی هەزاران مرۆڤی دیلە و لەبیابانێكی دوور دوورەوە، مەگەر هەر خودای خاوەن هێز و توانا رێی تێبردبێت و خەمساردانە لێیڕوانیبێتن و بەبێ ئەوەی هیچ كاردانەوەیەكی هەبووبێت بۆ رزگاركردنیان، لەكاتێكدا ئەومرۆڤە یەخسیرانە دەركیان بە ئەو حەقیقەتە كردبێت و تەسلیم بەو واقیعە بووبێتن، كە ئیتر رزگاربوونیان مەحاڵە، مرۆڤگەلێك ئێستا یا تاوێكی تر وەكو گەلاّی پاییز بەدەم رەشەبایەكەوە هەڵدەوەرێنە سەر زەوی و دەڕژێنە ناو كەند و ئاودڕەكان و دوور لە چاوی ئازیزانیان دەبن بەژێر لمەوە. لەژێر ئەو

ئاسمانە سامالّەدا كە دەتگوت رێوییەكی زلە و زەبەلاحی خورافیی بە زمانی لووس و تەڕی تیلماسكە هەورەكانی ئەو رۆژەی لستووەتەوە، لەناو ئەو كپی و بێدەنگییەدا، گرمەیەك ژوورەكەم دەلەرێنێتەوە، گورج دەردەپەڕمە دەرەوە و سەردەكەومە سەربانی مالّە دوورە شارەكەم. ببوورە سەردەكەومە سەر ئەو كەلاوەیە كە خەڵكانێك دەیانگوت: (ئەو كابرایە شێت بووە لەو دەشتەدا كۆڵێك منداڵی رەش و رووتی ئاخنیوەتە نێو ئەو چوار دیوارەوە، نە لە دز و دەخەڵ دەترسێ، نە لە ئەو تۆپەڵە مێشوولەیە كە ئێواران وەك دووكەڵی چڕی دەم تەنوور بەرەو ئاسمان لوول دەخوات و بە تەوژم شۆڕدەبێتەوە بۆناو كەلاوەكە و تا بەیانی دەم لە خوێنی ئەو منداڵانە دەژەنێت. ئاخر ئەو پیاوە خۆ دەیتوانی وەك خەڵكانی تر، خانووی رەفیق حیزبییەك، یا جاشێكی داگیر بكردایە، ئەی نازانم بۆ نەیكرد ؟؟!! كەسی تریش هەبوو دەیگوت: (وەڵلاّ من لە جیاتی ئەو بوایەم نیوەی شاری "كەلار"م داگیر دەكرد. (دەچمە سەر بانی ئەو تاكە ژوورە كە لە ناو حەوشەیەكی گەورەی تێلبەنكراودا قوت كراوەتەوە، ئەو حەوشەیە، كە بە كەرەوز و تەڕەتوورە و كەوەر دەیچێنم و چەن رۆژ جارێك دەیدوورمەوە و دەسك دەسكی دەكەم و لە بازاڕدا بە چەن دینارێك دەیفرۆشم تا یەك دوو كیلۆ شەكەر، یان كەمێ گلاّ چای پێدەكرم و دەیدەمە دەم میوانە ناوەختەكانمەوە، كە دێن بۆ سەردانیم، دەچمە ئەو سەربانە و دڕوانم ناو جەرگەی شار گڕی گرتووە، وردەوردە كۆڵاّن و شەقامەكان پڕ دەبن لە هەلاّ و بیگرە و بەردە، ماڵ لەدوای ماڵ دەشڵەژێت، تۆ كە گوێت لە ئەو هەرا و زڵەزڵە بوایە هەقت بوو بیرت بۆ سەردەمی عوسمانلیی و عەقڵییەتی خیڵەكی ئەو سەردەمە بڕۆیشتایە، بیرت بۆ ئەو شەوە بچووبایە كە كەسوكاری (حەبیبە) لە فەرمانی سوڵتانی (ئەستانە) و خەلیفەی ئیسلام خۆ دەدزنەوە و سەرقاڵی شاردنەوەی ئەو شاجوانەی عەشیرەتی (جاف)ن تا بەر دەس جەندرمەكانی سوڵتان نەكەوێت و مەلا ریش ماش و برنجییە عاشقەكەی (خاكوخۆڵ)ی پێشاد نەبێت. ئەو شەوە فیشەكە شێتەیەكی ژەنگاوی بەدەست و پەنجەی عەقڵێكی ئفلیج و بە شارنامۆ دەتەقێتەوە، هەر ئەو تەقەیە بوو شاری تووشی فێیەكی كوشندەكرد. بۆنی باروت و دووكەڵ ئاسمان دەتەنێتەوە و منیش وەك شار دەشڵەژێم و بیركردنەوەم پەرت دەبێت، دوای نەختێك ددان بەخۆدا گرتن دەچمە ژوورەوە و خۆم دەپێچمەوە، ئاخر لەو شارە بێحاكمەدا كێ دەڵێت نەفامێكی كورتبین بەردێك ناهاوێتە كەلاوەی بێحەوشەی منیشەوە؟ لەم بیركردنەوە و تاوتوێكردنەدا بووم یەكێ لە ناسیاوە دڵسۆزەكانم خۆی گەیاندە لام، (كێ دەڵێت ئەم گۆڵمەزە پای تۆش ناگرێتەوە؟ هەڵسە با بڕۆین بۆ ماڵی ئێمە، لەوێ تەكبیرێك دەكەین)، ئەو وای گوت و منیش سەری رەزامەندیم بۆ لەقاند.

ماڵی ئەوان بۆ من حەشارگەیەکی دوور لە گومان و ئەمین بوو، لەوێ بۆ ماوەی زیاد لە هەفتەیەك (حەمەدۆك)ی یەشار کەمال هاوڕێیٚ گیانی بەگیانیم بوو، لێمدانەبڕا، شەوانەش هاوڕێی خانەخوێی شەکەت و ماندووم بە تەنیشتمەوە، هەر ئەوەندە خۆش بوو سەرینەکەی دەخستە ژێر سەری و پێی رادەکێشا، وەك ئەوەی خەو لەمشتیدا بێت، لەپی دەکردەوە و خەو دەیبردەوە. ئەو رۆژانە بەلای (رێوان)ی تەمەن سێ چوار ساڵییەوە (من) بوونەوەرێکی سەیر و سەرسوڕهێنەری نامۆ بووم، چونکە ژوورێکم داگیرکردبوو، کە جێگەمەی رۆژانەی ئەو بوو ئێستە لێی قەدەغە کراوە و دەرگاکەی لە ژوورەوە دادەخرێت و ئەویش وڕکی لای ئەو غەریبە دەگرێت، کە دەڵێن کەسی لێ نییە دەست بۆ پێلاوەکانم رادەکێشێت و دەیانکات بە شایەتی بوونم لەو ژوورەدا. جارێك بە نیازی هەڵخەڵەتاندنی، لەگەڵ چوونە ژوورەوەمدا پێلاوەکانم گرت بە دەستەوە و بەدەم خواحافیزییەوە دەستم بۆ پەنجەرەکە راکێشا و وتم: (رێوان گیان ها ئێستا لە ئەو پەنجەرەوە دەردەچمە دەرەوە و دەڕۆم، خواحافیز).. رێوان بەچاوە گەش و زیتەکانی تێمدەڕوانێت، لەناو تەماشاکردنەکەیدا بێباوەڕییەکی گەورە دەخوێنمەوە، وەکو ئەوەی بلێت: ئەگەر لە هاتنی ناوەخت و مانەوەی درێژخایەنی تۆ لەم ماڵەدا هیچ حاڵیی نەبم و نەتوانم گرێ کوێرەی ئەو نهێنییە بکەمەوە، ئەوا ئەوەندە دەزانم ئەو پەنجەرە بوونەوەرێکی زلی وەك تۆ ناکێشێت، هەی درۆزن..! ئەگەر ژوورەکەم بۆ چۆڵ ناکەیت وەرە ببە بەهاوڕێم و گەمەم لەگەڵدا بکە. دوور لەخواستی رێوان دەچمە ژوورەوە، هەر ئەوەندە خۆشە تا دەرگاکە لە خۆم دادەخەم، ئیتر ئەو منداڵە راستگۆ و بێفرت و فێڵە وەکو چۆلەکەیەك هێلانەکەی رەشمارێك داگیری کردبێت و لە ژوورەوە بفیشکێنێت، چۆلەکەکەیش لە حەیبەتدا دەس دەکاتە باڵە تەپێ و جریواندن، رێوانیش ئاوا دەیقیژاند و وڕکی لای منی دەگرت، جاری وابوو ململانێیەکی سەختی دەس پێدەکرد و کۆڵی نەئەدا، دەرگاکەی ئەدایە بەر مشت و پێلەقە، دەرئەنجامیش سەردەکەوت و ئێمەش چۆکمان بۆ خواستەکانی دائەدا، ئەوە حاڵی من و رێوان و حەمەدۆك بوو تا شەوێ مرۆڤێکی پاك و بێگوناە و رۆح سووك یەکەم قیژەی دایە بای گوێمدا و ئێمە هەردووکمان بووین بەدوو میوان، (هێلین) خانی شەنگ بوو بە میوانێکی هەمیشەیی ماڵ، ئیتر من خۆم بە میوانێکی بارگران و مانەوەیشم بە بێمانا دەهاتە بەرچاو و دەبوایە خۆم بەلایەکدا ساغ بکەمەوە، بۆیە دوور لە خواستی خانەخوێکەم ماڵئاواییم کرد و خۆم دایە دەست قەدەرەوە.

***

دەمەو بەیان، دونیا تاریك و رۆشن بوو، لە ماڵ دەرچووین بە کۆڵانە باریك و تەسکەکانی شاردا، هێمن هاوڕێی چاوساغم کەوتە پێشەوە و سواری یەکەم پاسی سلێمانی بووین، پاش دوو سەعات رێگا بڕین پاسەکەمان راگرت و دابەزین، لەوێشەوە کاتژمێرێك رێمان بڕی تا گەیشتینە سەر دەریاچەیەکی پڕ شەپۆلی نوستوو، بەسەر رۆخی نیمچە ئارامییەوە دانیام و خۆی گەڕایەوە. یەکەم شەو لەو نوێ مەنزڵەدا و لەناو پێخەفی خەوتنمدا تا دەمەوبەیان بە ئەمدیو و ئەودیودا هەڵپلامەوە و خەو نەچووە چاوم، بۆیە لەناو جێگاکە دەرپەڕیمە دەرەوە و رۆیشتم کەمێك ئەولاتر بەسەر بەرزاییەکەوە دانیشتم، ئەگەر ئەزموونت نەکردووە، پێش مەلابانگدانی بەیانیان، بەرلەوەی رۆژ قۆڵی خۆی هەڵبماڵێت و لەپی سپیی درێژ بکات لە ئاسۆوە رەشایی ئاسمان رابماڵێت، لەناو پێخەفەکەت دەربچۆ و بە گوێچکەی رۆح، گوێ لەدەنگەکانی ناو کپیی دەور و بەرت بگرە، ئەگەر هاژەیەکی بەسامت بیست، بزانە ئەوە دەنگی فوارەی خوێنە لەشوێنێکدا دەڕژێت و جەلادەکانی نایبسێت، بۆ دوورتر گوێ هەڵبخە، هەناسەی گۆی زەوی دەبیستیت پشووی سوارە و وا خەریکە دیسان خۆی رێك دەخاتەوە.. بەچاوی رۆح تەماشاکە هەزاران رۆح دەبینیت ئالوودەی تاریکین و بە تیلماسکێك تیشکی لاواز کوێر دەبن.. دوورتر بڕوانە لەم تاوسانەی لای ئێمەوە زۆر دوور بڕوانە دەبینیت، لەسووچێکی نادیارەوە گەواڵ گەواڵ هەور کۆدەبێتەوە و دادەکاتە باران و پەڵە ئەدات، ئەوەتا من بۆنی باران و خاکی تەڕ و تامی ژیانێکی تازە دەکەم! من ئێستە بەقەد دووریی رێگای باپیرانم بۆ حەج دوورم لە سنووری ئارامیی، ئەوەندەی عەشقی (نالی) بۆ تەوافی کەعبەی ئەولای کانیی حەیای (حەبیبە) شەیدای دیتنی وەرزێکی بەهارم تا لەوێدا رۆحی ماندووم تێکەڵ بە رۆحی شەکەتی قەرەجانەی کوردەواریی بکەم، بەلام بروسکەی خەیاڵم خۆی بە تاشەبەردەکانی سوورێنا دەکێشێ و شریخە لە بناری عەقڵم هەڵدەستێ، ئەوساکە بە خۆم دەڵێم، (وای چ ساویلکەیت! تەماشاکە چ مەرگەساتێك بەڕێوەیە، هااااهااا سەیرکە، لەو کارەساتە بڕوانە دەڵێیت گەلە گورگە لەناو ئەو تۆفانەدا بۆنی خوێنی کردووە و دەقروسکێنی) ئەوەتا هالاوی گەرمی گڕەکی سووتێنەر بەسەر رۆحمدا دێت و نازانم کام دارستان لە سووچێکی ئەم زەوییە گڕی گرتووە؟ نانا دوور مەڕۆ ئەوەتا لەپێش دەممدا، هێشتا بۆنی هەڵقرچانی جەرگ و دڵی ئەو شارە دەبیستم، بۆنی سییر دێ، بۆنی گۆگرد، هەتا ئەمڕۆش سەرتاپا جەستەی ئەو شارە بۆنی سێوی لێهەڵدەستێ، لەم لایشەوە، پاش ئەوەی شار وەکو قەقنەس لەناو خۆڵەمێشی خۆیدا هەڵسایەوە و خۆی لە تەپوتۆزی رەش و شینباو تەکاند، دوێنێ بوو ئەمبینی و بە خۆم دەگوت: ئاها سەیرکە، ئەو هەزاران کەسە چۆن بەناو یەکدا دێن و دەچن، بەسەر شەقامەکەدا سەر بەرەو ژوور دەڕۆن، کەچی یەکێك هۆی ئەم

کۆچەی خۆی ناپرسێت.. نازانێت قەدەر بەرەو کوێ پەلکێشی دەکات؟ کەس نایزانێت!! بە هەزاران مرۆڤ روخساریان هەمان روخساری پشتاوپشتیانە و شان لەشانی یەك دەسون و کەس مەرحەبایەکی گەرمی کەسێك ناکات! منداڵێکی تۆقیو ئەوەتا بەدوای دایکیدا هەڵدێت و پڕ بە گەرووی دەقیژێنێت، کەچی دایکی بە ئاستەم گوێی لێیەتی، گەورە پیاوێك بەرلەوەی گیان بسپێرێت، لەو لاڕێیەدا بەپێش چاویەوە گۆڕێکی بۆ لێدەدەن، ژنێکی دووگیان لەبرسانا لاکەی دڵی دێت و دەکرووزێتەوە و داوای پارچەیەك نان دەکات، کەچی خورجێکی لێوانلێو لە کولیچەی چەور بەلایدا تێدەپەڕێت و ئاوڕیشی لێناداتەوە!! منیش لێرە کەس نامبیسێت، هاوار دەکەم کەس ناژنەوێت، لە کونی گوێی ئەم بنیادەمەوە خۆمی پیادادەکەم و لە ئەودیوەوە دەرئەچم، کەچی ئەو کەمێك گوێی راستی دەخورێنێت و نووکی پەنجە تووتەی دەکاتە کونی گوێی چەپیدا و تەکان ئەدات. لەناکاودا گرمەیەك و شریخەیەك بەدوایدا، خەڵکەکە هەموو پێکەوە رادەچڵەکێن و بەناویەکدا دێن و دەچن، یەکێك دەپرسێت: مەدفەع بوو یا تەیارە؟ زۆر نزیك بوو، لەوانەیە بۆ هەڵەبجە هەڵیدابێت، بۆ سەیسایەق؟ هااها راکەن راکەن سوپا بەدوامانەوەیە! هەڵێن جەیش هات.

هەموو هەڵدێن بەرەو چیا، چەخماخەیەك و هەورەگرمەیەکی دیکە، پاشان گرمەیەك لەگەواڵە هەورێکی رەشەوە کە سکی لەزەوی دەخشا، هەموو هێور دەکاتەوە. لەناو قوڕ و لیتەکەدا مردوویەك هۆشم گلێر دەکاتەوە، مردوویەکی ورگنی پۆشتە و پەرداغی سەر و سمێڵ بۆیاغ کراو، بەقەراغ رێگەکەوە شانی بەسەر ئۆتۆمبیلە تازە مۆدێلەکەیدا داوە و خەڵکێکی لێگلێر بووەتەوە، جگەرەیەکی مارڵبۆرۆی بەلالێوەوەیە و دەڵێت: من نایەم، بۆکوێ بڕۆم؟ بەدوای کام درۆی گەورەدا سەرهەڵگرم؟ نانا من دەگەڕێمەوە بۆ شار، کێ لەگەڵمدا دێت با بێت، حوکمەت هەر تفەنگی زۆرە سریەیەك دەکەمەوە، ئەو کەسەی ئامادەیە لەگەڵ مندا بگەڕێتەوە بەخاوخێزانەوە دەیپارێزم، من لە فەوتان رزگارتان دەکەم، دەڕۆمەوە چەك هەڵدەگرم، ئەرێ وەڵڵا دەبم بەجاش.. وردەوردە خەڵکەکە لێی دەتەکێتەوە.. منیش چڵێ لە دار بەرووی ئومێد دەگرم بە دەستەوە و دەڕۆم، دەچم نزیك دەریاچەکە بەتەنیایی لێیدادەنیشم تا دەوروبەرم تەواو لێڕۆشن دەبێتەوە، منێکی نابەڵەد بەرلە هەر هەنگاونانێك لەودەڤەرە نامۆیەدا دەبوایە ئەو ژینگە نوێیە بە وردیی بپشکنم، یەکەم جار لە رەنگ و روخساری ئاوی دەریاچەکەم روانی، ئاوەکەی شین شین خۆی دەنواند، هەر دەتگوت کراسی لەخومدراوی بەری ژنە کۆسکەوتووەکانی سەردەمی منداڵیی (کانیماران)مە، وەك نەخۆشێك زەردووی گرتبێت ئاوا تێر تێمڕوانی و هەڵسامە پێ، تەماشایەکی دەوروبەری خۆمم کرد و بەرەو دامێنی دەریاچەکە ملم نا، ئەو دامێنەی سەر بەرەوخوار، کە دەڕژایە کۆشی دەشتێکی

کاکی بەکاکیی، دەشتێکی پڕ لە خڕە بەردی روومەت برژاوی تینووی ناودەم رەش هەڵگەڕاوی وەك پەلاس، لەوێ بەدیقەتتر روانیم، رەنگی ئاوەکە لە رەنگی مردووی کراسی بەر پاشماوەکانی ئەنفال دەچوو، چەردەیەك رامام و دیققەتم دا هەتا ماندووبوونی رۆحم هەر تێمڕوانی، کە بە سەر خۆمدا هاتمەوە، زانیم دەبێت سەر بەرەوژوور رێگاکە ببڕم، دیسان بەرەودوا هەڵکشام و هاتمەوە ئەو جێگایەی کە هاوەڵە چاوساغەکەم بەجێی هێشتم.

خۆر تازە هەڵهاتبوو دەورووبەری دەریاچەکە و روومەتی شینی ئاوەکەی تیشکباران دەکرد، سێ رەگەز بوون، خۆلی دەوروبەر بە هێمنی تیشکەکانی دەخواردەوە، ئاوەکە گەمەی لەگەڵ تیشکی زیوینا دەکرد و وەك پۆلەمەل لێکدەئالان و دەیانجریوان، ئاوێکی شینی ورینجەدار، رەنگی لە رەنگی کراسەکەی (کانی) دەچوو، ئەو کراسەی کە نزیکەی ساڵێك بەرلە ئەمڕۆ پۆشیبووی و من وەك نەناسێك لێمدەڕوانی، کەچیی (ئەو) رووبەڕووم هات و زۆر بوێرانە بەیانی باشی لێکردم ئینجا خۆی پێناساندم.. بەڵێ رێك رەنگی ئاوەکە، رەنگی کراسەکەی (کانی) بوو.

نزیك رۆخی لای رۆژهەڵاتی دەریاچەکە، بەسەر گاشە بەردێکەوە، کە شەپۆلی تووڕەی ئاو لاڕوومەتی رووشاندبوو دانیشتبووم، هەردوو قاچم شۆڕکردبووەوە و لە ئاسۆم دەڕوانی، ئاسۆیەك تا ئەمڕۆیش ناتوانم فەرامۆشی بکەم و تاچاوم هێزی تیا مابێت و دڵیشم تروسکاییەك رووناکی لێیدەڕوانم. تیشکە زیوینەکانی خۆر لوتکەی شاخەکانی ئەمبەری تیشکباران دەکرد و وردە وردە وەك کڕێوە، نەرم نەرم وەکو بەفر، دابارییە سەر روومەتی دەریاچەکەدا، تیشکەکان زۆر نەرمتر خۆیان لە روومەتی نەرم و سفت و سۆڵی ئاوەکە دەسوی، لەڕوانین تێرم نەدەخوارد، روانین لە ئاو، لە سەنگینیی بەرد و شیرینیی خاك، سەرەڕایی تینوێتی دووچاوم بۆ دیتن، جێگام بە خۆم نەدەگرت، پاش رامانێکی کورتخایەن هەستامە سەر پێ و دیسان چاوم گێڕا، خۆ دەبوو بەرەو دواییش ئاوڕێك بدەمەوە، بۆیە چاوم نا بە دووربینی پشوو درێژییەوە، روانیم لە ترۆپکی سەر شاخەکەی پشت سەرمەوە تا دامێنی بە دەوەن و دارەبەن و گۆیژە و بەڕوو داپۆشراوە، حەزێکی نادیار، لەوانەیە حەزی بەدوادا گەڕانی نهێنییەکان بێت، یان حەزی سەرکەوتن، یا خۆتاقیکردنەوە بێت بۆ گەیشتن بە سنووری توانا، لەوانەشە حەزی خۆدۆزینەوە بووبێت لەتەنیاییدا.. نازانم!! هەرچییەك بێت پاڵی پێوەنام تا بە ئەو شاخە تووش و سەختەدا هەڵبزنێم، کەمێك لێیوردبوومەوە، سەر بەرەوژوور هەڵکشام و بە بێ دوودڵیی و بەتەکانی گورج رووم تێکرد، تا گەیشتمە بنارەکە، هەتا نزیك دەکەوتمەوە شاخەکە سامناکتر خۆی دەنواند، بە باریکە رێگاکەدا چەند هەنگاوێك ملم نا، رێگایەکی بەردەلان بوو تا دەهاتیش پشتەوشکێن، بەلام من هەر لە پێشەوەچووندا بووم تا

گەیشتمە ئەو شوێنەی ئیتر ناشێت پەلەبکەم. چەند هەنگاوێکی تر ڕۆیشتم بەلاّم لە ترسی هەڵخلیسکاندابوو باوەشم کرد بە ناوقەدی یەکەم داربەڕوودا، پاش پشوودانێکی کورت دووبارە هێزێکم دایە بەر خۆم، بەلاّم قەدی دارەکە بە دەم دەستمەوە چەمییەوە، من دەترسام دارەکە بەرگەی ئەو تەوژم و هێزە نەگرێت، کە زاوەتە دەست و مەچەکم، بەلاّم بە وێنەی پڵنگێکی تاقانەی ناو دارستانێکی شێر پاوانکردوو، چنگم لە قەدی گیرکرد و بەرم نەدا، ئاخر لەئەم دەڤەری قەزاوقەدەرەدا تەنها دار بەڕووە بەرگەی ئەو هەموو ڕەشەبا و سووتان و داپاچینی دەستە خۆماڵیانە دەگرێت، بە وریاییەوە پێم لە بەردێکی چەقیو قایم کرد، بەردێك هەر دەتگوت کەللەسەری جەندرمەیەکی داگیرکەری سەردەمانی پاش ئیسلامە، لەوانەیشە کەللەسەری جەنگاوەرێکی تەرەبووی گریکیی بووبێت و (زەینەفوون) لە دەفتەری یادەوەرییەکانیدا ناوی تۆماری نەکردبێت. گوڕێکی ترم دایە خۆم، وەکو یەکێك سەربەرەوژوور هەڵمکێشێت، یان وەك بێچووە کەوێك تازە باڵی فێری فڕین بووبێ، ئاوا خۆم لە ناوقەدی لێرەوارەکەدا بینییەوە. ئەم هەوڵدانەم سەرەتایەك بوو، ئەزموونێك بوو فێری کردم چۆن بە شوێنە جوان و سەختەکاندا هەڵبزنێم، چۆن ڕێگا دوور و ترسناکەکان قەدبڕ بکەم، ئا لەوێدا حیکایەتەکانی دایە گەورەم هاتەوە یاد، شەوێك لە شەوەکانی زستان بوو، تۆف و کڕێوە و ڕەشەبا لە دەرەوە وەك گەلەگورگ دەیانلووراند، ئێمەی منداڵ بەدەور ئاگردانەکەدا ئاڵقەمان بەستبوو، دانیشتبووین، ترس کنەی لە ڕۆح و دەروونمان دەکرد، کاتێك دایە گەورە کە لە سەرووی ئاگردانەکەوە دانیشتبوو، حیکایەتی بەسەرهات و شەڕی نێوان دوو تیرەی نەیاری بۆ دەکردین، باسی کوڕە ئازاکانی تیرەکەی خۆی دەمێ بنێشتی کوردیی بوو لە دەمیدا هەر دەیجوی و نەدەپڕوسکا، ئەو دەیووت و دەیووتەوە، (کوڕەکانم لە ڕۆژی تەنگانە و لێقەوماندا بۆ ئەوێ زوو قوو بکرێت بە قەووماو عەشرەت بخورۆشێنرێت، کوڕی ئازا و چاونەترس و چاپووکی گەرەکە، کە لە ماڵ دەرچوو ئەوێ ڕێگا قەدبڕبکا، قەدبڕکردنی ڕێگایش هات و نەهاتە یان فریا ئەکەوێ یان ناکەوێ، تەنگپێهەڵچنین و بۆڕدانی دوژمن هەر کوڕی ئازای گەرەکە، یا تیائەچێ، یا وە سەربەرزیی ئەگەڕێتۆ ناو قەوم و هۆزی خۆی. پیاوی ترسنۆکیش خۆی لە قەرەی ڕێگای قەدبڕ نادا. "ئەوانە" وەك کەری ناو جۆگا وان لەمبەر ئەلەوەڕێن و لەوبەریش ئەلەوەڕێن، یان لە ناو ئەلەوەڕێن و لە پەڕ ئەخەون، هەر پیاوی ئازا و وە غیرەتیش قەدر و قیمەتی پیاوی ئازا و چاونەترس ئەزانێ).

که گەیشتمە ناوقەدی شاخەکە ڕوانیم هەر وا هێشووە قەزوانە و بە قەد پرچی دارەوەندا شۆڕبۆتەوە، لە کلۆری ناوقەدی گەورە داربەڕووەکانم ڕوانیی، بینیم هەنگوێن چۆڕاوگەی بەستووە و

بە جۆگەڵەیەکی باریکدا لابەلا دەڕوات، بە لێواری جۆگەڵەکەدا بەرەوپێش ملم نا، هەنگاو لە دوای هەنگاو خێراتر تەکانم دا، هەستم دەکرد سێبەری لێرەوارەکە فێنکتر دەبێتەوە، لە ڕۆیشتن و چوونە پێشەوەمدا پێم لە شێلانی شارە مێرووله و قارچکە سەگانییەکان و تەنانەت ئەو مۆرانانەش، کە قرمیان لە هەڵکۆڵینی شادەماری نەمامە تازە هەڵچووەکانیش خۆشکردبوو دەپاراست، من تەنها مافی بەربەست دانانم لەپێشیاندا بە خۆم ئەدا و هەوڵم ئەدا هێڵێکی سوور لە پێش لووتیاندا بکێشم، سەرەڕای هەموو ئەو گرفت و لەمپەرانە، کە دەهاتنە ڕێم بەبێ دوودڵیی دەڕۆیشتم و گوێم بەگیزوگازی مێشوولە بێزارکەرەکان نەئەدا. بە ئەو ڕێگایەدا دەڕۆیشتم، کە بە دڕك تەنرابوو بە بێئەوەی دابنەومەوە و چەن دڕکێك لەو دڕکە سەگدانانە کە قەپاڵیان لەپووزەوانکەم گرتبوو لێبکەمەوە. تا بەرەو پێشەوە دەچووم بۆنە کەسکوونەکانیش خەست و خەستتر دەبوونەوە. بۆنی قەزوان و بۆنی تورتی بنێشتە تاڵەی دارەوەن و بۆنی گوڵ و گیا و هەنگوین تێکەڵ دەبوون بە بۆنی گەلاّ و ساقتی کەڵەگیا ژەهراوییەکان، کە گەیشتمە ئەو مەنزڵەی ئەشیا زۆرتر بیرکەمەوە، هەستم بەماندوویەتی ڕۆحم دەکرد، شەکەتییەك جارناجارێك بە نووکی پەنجەی پەشیمانیی ترپەی لە ئاوێنەی دڵم هەڵدەسان، ترپەیەك وام هەست دەکرد دەورووبەرم گوێی لێیەتی. زۆرکات شەوانە بیرم لەئەو سەفەرە دەکردەوە، کە دامە پێش خۆم. ڕاستە گەیشتوومەتە قۆناغێك ئیتر گەڕانەوەم بۆ سەرەتا نەك هەر ئاسایی نییە، بەڵکو مەحاڵیشە.. بەلاّم چۆن بزانم ئەم پشوودانی جەستەیە بە ئازارێکی قورسی ڕۆحەوە چەند دەخایەنێت؟؟

(تۆ شمشاڵی خۆت فووپیادا دەکەیت و دەروێش ئاسا بە دڵ و بە گیان ئاوازی خۆت دەژەنیت و گیزەی ئەو تۆپەڵە مێشوولەیە، کە بە سەرسەرتەوەیە و بازەوجارێك وەك مێزەرەکەت لەسەر و گەردنت دەئاڵێن، کەچی تۆسقاڵێك ناشڵەژێیت، ئەو باوەڕ بەخۆبوون و هێمنییەیە لە کەسانی بێزەوق و کەم سەلیقە جیات دەکاتەوە). ئەوە قسەی لاوێکی تەماحاوی بوو پێدەچوو لە ئایندەدا شوێنێك بۆ خۆی قۆرخ بکات. قسەی جوان زوو جێگای خۆی لەدڵدا دەکاتەوە، سەرەڕای ئەوەش سێبەری نیگەرانی و دڵەڕاوکە باڵی بەسەر ئەقل و ئاوەزما دەکێشا، بەلاّم ددانم بە خۆمدا دەگرت و خۆم نەئەدایە دەست دێوەزمەی نائومێدییەوە. زۆرجار کە ئەو دێوەزمە سێبەر قورسە لێمنزیك دەبووەوە، خەریك بوو سواری سەرم دەبوو، کونجی ماڵی لێدەکردم بەزیندان! بۆ ئەوەی خۆم لەئەو بارە قورسە دەربازبکەم دەردەچوومە دەرەوە و ڕووم دەکردە ئەو دەشتەی کە لە دێرزەمانەوە قەوماوەکان تۆمار دەکات و هەتا ئێستە کەسێك خۆی بەساحێبی نەزانیوە. وەکو مرۆڤێك لە سەرەتای شێتبووندا بێت لەپم ئەدا بە یەکدا و لەبەر خۆمەوە ئەدوام. ئاخر دەورووبەر بوو پاڵی پێوە

دەنام بە گومانەوە لەهەموو بزووتنێك بڕوانم، تاكوتەرا چەند مرۆڤێكی جوانی لێدەركە، ئەگینا هەقم بوو لە هەموو شت، تەنانەت لە سێبەری خۆمیش سڵ بكەمەوە!!

رۆژێك رووم كردە ئەو دارستانەی ئەوبەر، ئەوەی كە دەیگێڕمەوە، چیرۆكێك بوو كردمی بە بنێشتە تاڵەی ژێر ددانی زۆربەی ئەو كەسانەی كە بیستیان و بە هەڵە لێیحاڵیی ببوون، یان بە ئەنقەست و بە هەڵە خوێندیانەوە و بۆ مەبەستێكی گەوجانەی خۆیان دەیانشێواند. من خۆم چەندجارێك ئەو چیرۆكەم بەدەنگی بەرز خوێندەوە و دەیان جاریش دام بە گوێی (با)دا. یەك دوو رەشەبایش كە بیستیانەوە دابوویانە دەس گەردەلوول و ئەویش خۆی كردبووە ماڵی چەند كەسێكی چاوشۆڕدا !!

چیرۆكەكە لەناو هەڵچوون و داچوونی سەفەرێكدا بوو، كە دابوومە بەر خۆم و بارێكی قورسم خستبووە سەرشان. بارێك لەمس قورستر، رێگایەكی پێچاوپێچی پڕ لە گابەرد و تەمانتەن بە تووتڕك. لەدوا قۆناغی ئەو سەفەرەدا ماندوویەتیی وەكو زاڵوو دەمی لە رۆحم ژەندبوو. لەو هەوراز و نشێوەدا بێپشوودان و بێئاوڕدانەوە تەكانم دا. یەك پارچە جەستەم لەئارەقەدا شڵپەی دەهات. ئارەقە زەنگۆڵ زەنگۆڵ لە تەوقی سەرمەوە بەرەو شانومل و بەرەو خوارتر دادەچۆڕا. تینوویەتی هەر وەخت بوو زمانی دەشكاندم. ناو دەمم بووبوو بە پەلاس و وێڵی دوای چۆڕێ ئاوی زۆڵاڵ و سازگار بووم. وێڵ بووم بە دوای دارێ، بەردێ، دیوارێكدا گوێ بۆ ئازارەكانم شلكا و لێمتێبگا، ئەو رۆژانە مەحوی ئاسا منیش دەمگوت:

بێكەس منم، كەسێ لە زوبانم بگا نییە،
هەمدەم خودا نەناسن و دەم پڕ لە یا خودا

بەیانیانێك شاری نیوەمردووم بەجێهێشت و رووم كردە بناری شیعر. لەوێ، لە سێبەری قەسیدەیەكی پرچ شۆڕدا، كانییەكی كەس نەدیتەی پڕ ئازارم لەخەیاڵدا تەقییەوە. هەمووجارێ كە هەوری رەشی بێزاریی بەسەر سەرمەوە دەیگرماند، دەڕۆیشتم، لەو بنارە داخی دڵم بۆ هەڵدەڕشت. ئەویش چاوی تێدەبڕیم. گوێی هەڵدەخست، بۆم دەگریا، بۆ خۆی فرمێسكی هەڵدەڕشت، كانییەك، پڕ لە هەنگوینی وشەی سپیی، پەلوپۆ و لقی داربەڕوویەكی بە سالاچووی پڕ ماریفەت، كەپرێكی بۆساز كردبوو. كانی بە سەر تاوێرێكی تەقتەقەوە، پڕپڕ لە سیحر و جوانیی، تژی لە زەردەخەنەی لوغزاوی، من كە ئەدوام ئەو تێیدەڕوانیم و دەیبیست. دوادیدار بوو، من ئەدوام ئەو هەر دەیبیست، كە لێبوومەوە هەڵنەستام، ئەو دەڕۆیشت، ئەمەیان دوا تەماشایە، بزە، زەردەخەنە، بزە، یەك دوو تاو نەرمە پێكەنین، دوایش لە جێی ماڵئاوایی گریانێكی گەرم و بەكوڵ، هەم

پێكەنین!! زاری دەچێتە كلیلدا، سام دەمگرێ نازانم بەچ زمانێك بیهێنمە گۆ و بیدوێنم، لەو كاتەدا كە من لەكانی دەڕوانم، ماینێكی سپیی چوارپەل خەنەیی لەقوولایی دەریاچەی بێزاریمدا سەردەردێنی. چەند شەقاوێك دوور دەوەستێت، لەگەڵ پرمەیەكدا جەستەی تەڕی بەر تیشكی تاو، یاڵ و كلك رادەوەشێنێت چوار ناڵە غارئەدا و دەڕوا، دەڕوا تا لە چاو گوم دەبێت، لەو كاتەدا ئەسپێكی شێ لەناو سەرما دەحیلێنیت. ئەسپێك، ئارەقە بە وێنەی كەفی سابوون بە بنگوێیدا، بەسەر شان و كەفەڵیدا دائەچۆڕێت، سمكۆڵ دەكا و دەفیشكێنێت. شنەبایەكی فێنك هۆشم گلێر دەكاتەوە، هەست دەكەم تینویەتیی خەریكە لەپەلوپۆم دەخات، دەم دەنێمە چاوی كانییەوە، بەلام تینوێتیم ناشكێنێت.

پەنجەی دۆشاومژەم لە هەنگوینی كلۆری دار بەڕوو وەرئەدەم.. كانی دەڵێت: دە لەو گشت شانەی هەنگوینە بەشی خۆتی لێببڕە، رێگایەكی دوورت لەپێشە. جا منی غەریبە و نامۆ چوزانم لەسەفەریكی ئاوا دوور و درێژ و سەختدا شانەی هەنگوینم دێتەڕێ، بۆ دواجار هەڵسامە سەرپێ. چۆخەكەم لەبەر داكەند و لەبەرپێی كانیدا رامخست، پاشان دەستم برد چەند پارچە تویكلێكم لە قەدی دار بەڕووە پیرەكە داماڵی، چۆن شاعیرێكی لێهاتوو بەسەلیقە رووی سپیی پەڕە كاغەزێكی بەر دەستی پڕ دەكات لە وشەی ناسك و بۆنداری شیعر، ئاوا رووی سفتوسۆڵی تویكلە دارەكەم پڕكرد لە هەنگوێن و گرتم بە سینگمەوە. من دەمزانی ئەو چەند گوێلە هەنگوینە بەشی سەفەرێكی درێژترم دەكات، بۆیە لەناو كوولەكەی رۆحمدا هەڵمگرت و گەڕامەوە. هەتا ئێستەش هەرچی كاتێك كە پەڕەی دڵ والادەكەم تابلۆی حەسرەتی سپیی چاوی كانی داچۆڕا و بەسەر كوڵم و گۆنایدا، تێكەڵ بە رۆحم دەبێت و تام و لەززەتی هەنگوین، هەنگوینی سپیی دەزێتە زارم. كە بە ئاگادێم دەڕوانم ژوورەكەم سیخناخە لە بۆنی عەتری گوڵە شەوبۆ، ئەو شەوبۆیەی كە هەزاران گوڵە لووتەوانەی زیوین بە بالایدا شۆڕ بووەتەوە و باوەشی بە (موبەڕیدە)ی بەر پەنجەرەی ژوورەكەمدا كردووە.

***

خۆشترین و چێژبەخشترین كات لەلای منی خەوقورس و خەواڵوو، ئەو بەیانیانەیە كە زوو لە خەو هەڵدەستم. ئێستا دونیا تەواو رۆشن بووەتەوە و رووەو (قەلا)، لەبەرهەیوانەكەدا راوەستاوم. شار بەتیشكی زیوینی خۆر دەم و چاوی تازە شۆردووە و پڕ بەسییەكانی هەوای پاك و بێگەردی بەرلە بەكار كەوتنی كارگە و فابریكەی ژینگە پیسكەرەكان هەڵدەمژێت. گوێ بۆ جریوە و جووكەی چۆلەكەكان و گمەی كۆترە باریكە هەڵنیشتووەكانی سەر تێلەكان و كونی هەواكێشی مووبەق

هەڵدەخەم. جارناجارێك گوێم لە بینی درێژی کەنارییەکی وەحشییە، کە شێتانە دەچریکێنێت. دەنگی نازك و سیحراویی خانمە گۆرانیبێژی لوبنانی (فەیرووز) دەبیستم، دەڵێت: (شمشاڵەکەم بەریێ و گورانیی بچڕە، گۆرانییە نهێنیی بوون، ناڵەی شمشاڵە دەمێنێ پاش فەنای بوون). دەچمە بەردەرکی حەوشە و دەڕوانم، تاکوتەرا پیاوێك لێرە و یەکێك لەوێ بۆسەر کار دەچن و هەنگاوی بە پەلە دەهاوێژن. پیرە دایکێك گورزەیەك نانی گەرمی بەسەر لەپەوەیە و لەنانەواخانەکەی ئەولاوە بەرەو ماڵ دەگەڕێتەوە. تاوێکی تر رادەمێنم و لەئەو یەك دوو پاسکیل سوارە دەڕوانم کە سنووقێکی دارین، یا فلینێکی سپی پڕ لە سەموون و مەنجەڵێکی نۆکی بە پاشکۆیدا شەتەکداوە و پڕبەگەرووی هاواردەکات (سەموون سەموونی گەرم، شامی نۆك). من سەموون فرۆشێك رادەگرم و چەند سەموونێکی لێدەکڕم، دوایی نازانم چی پاڵم پێوەدەنێت، لێیدەپرسم:

- رۆژی چەن دینار قازانج دەکەیت؟
+ ٢٠- ٢٥ دینار..
- خانووی خۆت هەیە یان کرێچیت؟
+ هەمە.
- ماڵتان لەچ گەڕەکێکە؟
+ تەیراوا..
- چەند منداڵت هەیە؟
+ شەش.
- چەندیان کوڕن و چەندیان کچن؟
+ سێ بە سێ..
- منداڵەکانت لە قوتابخانەن؟
+ چواریان.
- کەسیان کار و کاسبیت بۆ دەکەن؟
+ نەو..
- ئەی خۆت، جگە لە سەموون فرۆشتن، هیچ کەسابەتێکی تر دەکەیت؟
+ کەسابەتی چی؟!
- کچەکانت گەورەن یا کوڕەکانت؟

ئەو تەنها تەماشایەکی پشوو بڕاوانەم دەکات و هیچ ناڵێت، من درێژە بە پرسیارەکانم دەدەم و دەڵێم:

- ئەی چۆن بە ٢٠- ٢٥ دینار شەش منداڵ دەژێنیت؟

دیاربوو کاکی سەموونفرۆش کڕیاری لەکۆلانەکەدا نەمابوو تا چاوەڕێی بکات و لە درێژدادڕیی منیش بێزاربببوو بۆیە وتی:

+ مامۆستا جەریدە نووسیت؟

دوا وەڵامی ئەو پیاوە رەنجدەرە پرسیاربوو، بەڵام پرسیارێکی رەخنەئامێز، پاشان سواری پاسکیلەکەی بوو بە تووڕەییەوە، (دیاربوو من تووڕەم کردبوو)، پایدەرێکی بەهێزی لێدا و پڕ بەگەرووی هاواری کرد: (سەموووووون سەمووووووون سەمووونی گەرم، شاااااااااااااامی نۆۆك)..

من دەزانم هەر چۆن سەموون فرۆشەکان بۆ دابینکردنی بژێویی خۆیان و ماڵ و خێزانەکانیان، بەیانیان زوو بە جۆرێك لەگەشبینی و بڕێك قەناعەت بەو کەمە قازانجەوە کە ئەو رۆژە دەستیان دەکەوێت، لە خەو رادەپەڕن، کۆلان دوای کۆلان گەز دەکەن و کۆڵەکانیان ساغ دەکەنەوە ئەوجا دەگەڕێنەوە ماڵ.

کەنارییە وەحشییەکە و کۆترە باریکەکە و چۆلەکەکانیش بۆ خۆیان و هاوەڵەکانیان دەخوێنن و گۆرانی دەچڕن، کەچی جۆرێك ئاسوودەیی بە من دەبەخشن و مانایەکی جوانتر بە ژیان دەدەن، لەهەمانکاتدا بڕێ پرسیاریشم لەلا دروست دەبێت، کە ناتوانم وەڵامیان بدەمەوە.. دەی کێ دەزانێ ئەو چۆلەکەیە، کە هەموو بەیانییەك لەیەك کاتی دیاریکراودا لەخەو هەڵدەسێت و بەئەو جۆش و خرۆشەوە دەجروێنێ، تاوێکی تر بە ئەو هەموو وریایی و لاسارییەی خۆیەوە، بەرلەوەی هاوەڵەکەی لە چینە بگەڕێتەوە بەردی بەردەلاستیکی منداڵێکی چەتوون نایپێکی و بە سەر چڵێکی بەرزی ئەو دار شاتووەوە بە سینگی خوێناوییەوە بەر نابێتەوە سەر زەوی و کۆتایی بە ژیانی نایەت؟ هیچ دوورنییە سەموونفرۆشەکەش بە دەم ژماردنی قازانجی ئەمڕۆیەوە (مەرگی مجافات) نەکات!! یان دووسبەی (لۆتۆ)ی بۆ دەرنەچێت و رێڕەوی ژیانی نەگۆڕێ!! ئەی کۆترە باریکەکە، نەختێك بەر لەئێستا بەدەم پشیلەیەکی رەشەوە بینیم، بەڵام چاوە زیت و رەشەکانی هێشتا هەر گەش بوون و دەیانڕوانی..

رۆژێك پرسیارم لە خوێندەوارێکی شێتۆکەی ئەو گەرمیانە کرد: بەلای تۆوە ژیان خۆشە؟ ئەو لە وەڵامدا وتی: بەخوا کەریت!! ئەگەر ژیان لەلای چۆلەکەیەك و کۆترێك و پشیلەیەك و سەگێك و حاجی لەقلەقێك خۆش بێت، کە بە بێئەوان سروشت جوانیی خۆی ئەدۆڕێنێ و لارەسەنگ دەبێت،

لای منی شاعیر بۆ خۆش نەبێت؟ ئاخر تۆ پرسیارەکەت رۆشنتر ئاراستە بکە، دەزانیت خۆش بەلای منەوە چی دەگەیەنێت؟ خۆش ئەوەیە تۆ لێمگەڕێیت بە حەز و ئارەزووی خۆم بژیم و چێژ لە ئەم ساتە وەربگرم کە تیادا دەژیم، ئەوەتا تۆ بەئەم ناوەختە رێگام لێدەگریت و ژیانم لا تاڵ دەکەیت، من بەر لەوەی شاعیربم مرۆڤم، یان لەوانەیە بەرلەوەی مرۆڤ بم شاعیر بووبێتم، بۆیە هەموو ئەو مەخلوقاتانەم خۆش دەوێت، کە جنس و رەگەزی خۆیان قڕناکەن، ژیان بەلای منەوە واخۆشە هەر کەس بۆ خۆی بژیت و هەمووشیان بۆ یەك بژین، بەمەرجێك کەس ئازاری کەس نەدات و خەمیش بۆیەك بخۆن، ئەگەر من دوو سیگارم لەناو پاکەتەکەمدا شاردبووەوە و تۆش بە هۆی بێتووتنییەوە ئاو بەچاوەکانتدا داچۆڕا، خۆ دەبێت جگەرەیەکت بدەمێ، بە مەرجێك تۆ ئەو سەخاوەت و دڵ گەورەییەی منت لەبیر بێت، خۆ لەوانەیە منی شاعیر وابیر بکەمەوە.. (من گورج دەستم کردە باخەڵمدا و جگەرەیەکەم بۆ درێژ کرد)، ئەو پێکەنینێکی تەوساویی بۆ کرد و گوتی: ناخۆم کەی داوای سیگارم کردووە؟!

ئاخر ئەوەشت لە یاد نەچێت، کە زۆرێك لە شاعیرەکان تەنها لە کاتی شیعر نووسیندا جوانپەرست و مرۆڤدۆستن، کە لە نووسین بوونەوە دەبن بە مرۆڤگەلێکی بێبەزەیی و بەرژەوەندپەرست. ئەو جۆرە کەسانە ئامادەن نووسینەکانیان بە چەند پێکێك مەی لە یانەیەکی نیوە تاریکدا بگۆڕنەوە. خۆ زۆرێك لەئەو شیعرنووسانە، خوانەکەردان ئەگەر ببن بە ساحێب دەسەڵات، دەبن بە دڕندە و دیکتاتۆر، ئیتر ببڕای ببڕ توخنی نەك هەر شیعرنووسین ناکەون، بەڵکو نایشیخوێننەوە. مۆسیقاش، ئا..ئا مۆسیقا، گوێی ئەو نەختە مۆسیقایەشیان، کە بەرلە دەسەڵات گرتنەدەس هەبوویانە، کەڕ دەبێت!! ئەوساکە بە هەردوو چاوی خۆت دەیانبینیت چۆن ژیان لە دەوروبەر تاڵ دەکەن، بەلای منەوە ژیان ئەوەندە خۆشە، کە پارەی پیاڵەیەك چای رەشی چایخانە و پاکەتێك سیگاری کەسکوون و تۆپێك مووس بۆ ریش تاشین و دەفتەرێك و دوو قەڵەمم پێهەڵبسوورێت. قەڵەم بۆ وێنەکێشانی کچێکی شۆخ و شەنگ، قەڵەم بۆ شیعر نووسین، نەك بۆ وتاری ماستاو ساردکردنەوە و مامەحەمەیی، قەڵەمێك کە دەسەڵاتە بێشەرمەکان لە جیڕەی نووکی بترسێن، نەك لە پێناو دەرکەوتنت لە شاشەی تەلەفزیونەکانەوە و بە بەر چاوی کامیرا و هەموو بینەری سەر گۆی ئەم زەوییەوە پێت بڵێن: ئەفەنی گەورەمان، باس لە موعاناتی ئێمە دەکات، تۆی بێموعانات مافی ئەوەت نییە بەئەو قات و بۆینباغ و پرچی بریقەدارەتەوە خۆتمان بۆ نمایش بکەیت بڵێیت: من هەم..

ئاخر من لە جیاتی تۆ ئەوەتا شەرم دام دەگرێت.. من شاعیرم و لە خەونیشدا هەر شاعیرم، بۆیە هەرگیز ئامادەنیم نووسینی شەوێکی بە ئازارم بگۆڕمەوە بە هەموو سەروەت و سامانی پیاوە ورگن و چەورە و چەورخۆرەکان. ئەو کەسانەی کە من لەخەونمدا هەڵسوکەوتیان لەگەڵدا دەکەم، بە زمانی شیعر لە گەڵمدا ئەدوێن و باوەش بە وشەکانمدا دەکەن و پێکەنینەکانیان وەك چەپکەگوڵ دەچنن و فرمێسکەکانیان بە برژانگی چاوی رۆح دەسڕن، ئیتر چۆن ئەو ژیانەی کە من بە شیعر دەیگوزەرێنم شیرین نەبێت بەلامەوە؟! دونیای من دونیای بوونەوەرە گۆرانیبێژەکانە. ئێمە بەزمانی جریوە ئەدوێین و بە باڵی شیعر دەفڕین و لە باوەشی خۆشەویستیدا دەمرین، بۆیە دەڵێم: لە مەرگێك دەترسم تامی مەرگی ئێوە بدات. مەرگی من کۆچێکە لە بە هەشتێکەوە بۆ فیردەوس.

ئەو کە ئەدوا، بەشێوەیەکی وا جیددی دەئاخفت، دەمارەکانی بناگوێی وا شیشیان دەبەست، هەر دەتگوت ئەو قارەمانانەن، کە پاش راپەڕین لە بۆنەیەکدا ئامادە دەبوون و وتاریان ئەدا و بەحەماسەوە دەستیان رادەوەشاند.

پاشان رووی دەمی تێکردم و وتی: ئاخر ئەوەتا تۆ بەئەم پرسیارە پووچ و بێمانایەت ئازارم ئەدەیت و دڵم دەئێشێنیت، دەزانیت بۆ؟ چونکە دونیای ئێوە دونیای کۆلاژدم و مار و دووپشك و گورگ و کەمتیار و رێوییە!! ئێوە جیهانتان بۆنی خوێن و درۆ و نیفاق و بۆگەنیی لێهەڵدەستێ، دە بڕۆ وازم لێبێنە با دڵت نەیەشێنم هەی کەرەکەی نالی..

***

تاوێکی تر تیشکی رۆژ خۆی دەکاتە کون و قوشبنی پیرە قەڵای شاردا و لووتی بەرزی کۆشك و تەلار و باڵەخانەکان دەسمێت. دەدات لە دەمی کراوەی دەیان بڵندگۆی سەر منارە هەڵچووەکانی مزگەوتی شار و دوایی، ستارەی خانووەکەی ئێمەیش بێبەش ناکات. لە پەنجەرە کۆنەکەوە خۆی دەکات بە ژووردا و ملیۆنەها میسقالە زەڕڕەی سپی سپی لەخۆ دەئاڵێنێت و دەڵێت: مادام پەنجەرەیەك، دەلاقەیەك، کونێکی بچووك بە قەد نووکی دەرزییەك شك ببەم، دێم و سەردانیتان دەکەم.. بەدوای تیشکەکاندا دەچمە ژوورەوە، هەرچۆن دایکە زەیسانەکە بان دەم و چاوی کۆرپەکەی لادەدات و سەرێك بەلای دەم و لوتیدا شۆڕدەکاتەوە تا بە مشە و هەناسەیدا باری تەندروستی بپێوێت، منیش رێك ئاوام کرد، رۆیشتم، بەلای جگەرگۆشەکەمەوە دانیشتم، دەستێکم بە رووومەتیدا هێنا و بەرگەکەیم لادا و بەسەر یەکەم لاپەڕەوە نووسیم: (منداڵێك لە مەملەکەتی باوکەکاندا)، ئینجا دووەم لاپەڕەیم هەڵدایەوە و قەڵەمەکەم گرت بە دەستەوە و بە خەتێکی درشت نووسیم:

پێشکەشە:

بە کانی..

بە چاوەکانی..

برێ لێی وردبوومەوە، بە مەبەستی کلرێژکردنی چاوەکانی.. یان بە شیاوم نەزانی و شەرمێکی بێمانا پاڵی پێوەنام تا وشەی چاوەکانی رەش کەمەوە، وەك هونەرمەندێکی وێنەکێش هێدی هێدی نووکی رەشی قەڵەمەکەم بە نێو جووت کەوانەکەدا بردوهێنا، بەلاّم وا رێکەوت، وێنەی مامزە چاوێك خۆی خزاندە نێو جووت کەوانەکەوە.

زۆر دەترسام بەرلەوەی (منداڵێك..) زمانی بێژێت و قسەی دڵی خۆی بۆ خوێنەرە جوان و مرۆدۆستەکان بکات، تێر لە گەمەی منداڵانەی خۆی نەخوات و بەرچنگی نێرە رۆشنبیرێکی خۆپەرست، یان پیرە باوکێکی دڵرەق بکەوێت و دەمکوتی بکات، بۆیە بیرم لە دایانێکی دڵنەرمی دایك ئاسا دەکردەوە تا لەگەڵ لاواندنەوەیدا زات بخاتە بەری و فێری پرسیاری بکات و بەگورگە شەوانە زارەتەرەکی نەکات..

سەیرە زۆرجار تۆ بۆ شتێك چاوەگێڕیت، دوور دەڕوانیت، کەچی کەسی مەبەست ئەوەتا زۆر نزیکە لێتەوە و بانگی بکەیت دەتبیسێت و وەلاّمت ئەداتەوە!! دەنگی زەنگێك هۆشم گلێر دەکاتەوە.. هەڵدەستم و وەکو گوڵێك لە هەڵوەرینی پەڕەکانی بترسێت، ئاوا بە ئەسپایی لێی دەنەوم و دەیخەمە ناو جەنتاکەمەوە، خۆ ئێستا ناونیشانی خۆی و ژمارەی تەلەفۆنەکەی دەزانم.. بەپەلە لەماڵ دەردەچم، کات هێشتا زووە. بەپێ و بەسەر شۆستەکەدا روو لە فەرمانگەکەم دەکەم، بۆ ئەوەی تا دەگەمە جێ ئەویش گەیشتبێت. من بەدەم رۆیشتنەوە بیری لێدەکەمەوە، دەسپێك چۆن رێ بۆ قسەکردن خۆش بکەم و دەرئەنجام پێی بڵێم: "دێم بۆ سەردانیت".

بەدەم رێگاوە ئەوەندە بیرم لێکردەوە، خەریك بوو لە بیرۆکەی سەردانەکەم پاشگەز ببمەوە. خۆ راستە جۆرە ناسیارییەکمان لەنێواندا هەیە، بەلاّم کێ دەڵێت (ئەو) ئامادەیی پێشوازیکردنمی هەیە؟ ئاخر ترس و شەرم بەشێکی گەورە لە کەسایەتی ئێمەومانان پێکدەهێنێت و زۆرجار ئەقڵمان گۆد دەکات!! دەی کێ دەڵێت ئەویش پێویستی بە من نییە؟ خۆ ئەگەر حەز بە نزیکبوونەوە نەکات؟ بۆ لەئەو پەیوەندییە تەلەفۆنییەدا پێمدەڵێت:"چاوەڕوانت بووم سەردانمان بکەیت، کەچی هەر نەهاتیت.."هەر ئەویش بوو لەئەو پەیوەندییە تەلەفۆنییە کورتەدا هەوڵیدا زۆرترین قسە بکات، دیارە رۆشنبیریشە، بۆیە لێیپرسیم: چ دەخوێنیتەوە؟ کە وتم کتێبی (زەردەشت ئاوا دوا). ئەو بە مەبەستەوە وتی: بە نیچە سەرسامیت؟ یا لەڕقی نا ئەقلانییەتی باوباپیرانی ئیسلام و

ئیسلامییەتی گەنجەکاندا، زەردشتییەك لەناختدا سەری هەڵداوە؟ ئەو لە قسەکانیدا مەبەستی بوو بڵێت: منیش دەخوێنمەوە و بەشی خۆم رۆشنبیریم هەیە! جا کە وای لێهات ئیتر ئەم دوو دڵییەی بۆ چییە؟ ئەو بەیانییەشم کەوتەوە بیر، کە بە رێکەوت تووشی بووم، راستە بە دەممەوە رانەوەستا، بەلاّم بە هەردوو چاوەمامزییەکانی، کە وامهەست کرد پڕن لە قسە و بە هەردوو لێوە گۆشتنەکەی، بێئەوەی سەرنجی کەس رابکێشێت، سلاّوی لێکردم و منیش گورج لێی حاڵی بووم، بۆیە خۆی ئاسا بە کەمێك سەردانەواندنەوە و بە دەریایەك زەردەخەنەی رۆحمەوە، کە جگە لەئەو، کەس تێی نەڕوانیم، بە نەختێك خۆنوشتانەوە و دەس بەسینگەوە گرتنەوە سلاّوەکەیم سەندەوە.

ئێستا ئەم منداڵە، کە بە دەستمەوەیە، خۆمم و خۆمیش باوکم. پەلیم گرتووە و دەیبەم بۆ لای مەلای گوندیی و داوای لێدەکەم بۆم بخاتە بەر خوێندن. قورعانی پێخەتم بکات و چەند کتێبێکی عیلم و شەریعەتی فێر بکات. بەشکوو لە سەرە مەرگدا یاسینم بخوێنێت و هەر ئەویش بەسەر قەبرەکەمەوە تەڵقینم دابدات.

ئەم منداڵە کە بە دەستمەوەیە و پەلکێشی دەکەم، دەیبەمە خزمەت شێخ و لە حوزووریا چۆکی پێدا ئەدەم. عەرزی دەکەم و دەڵێم: قوربان ئەم خزمەکارەی تۆ گشت کتێبە کوردییەکانی لە حوجرەدا خوێندووە و قورعانیشی خەتم کردووە، منداڵێکی نوێژ و تاعەت دروستە، بەلاّم هێشتا هەر چەتوون و لاسارە، هاوردمەتە خزمەتت، تەریقەتی نیشان بدە و تۆبەی دادە، بەشکوو ئەمە خوایە پیاوێکی باش و وەکەڵکی لێدەرچێ.. ئەوەی لێل ئەم حەرامزادەدا کردم گشتی وە فیڕۆ چوو!! ئەم کەڕەتە ئەگەر مامەی لەشارەوە هات بۆ ئاوایی، ئەیدەمە دەسییەوە، با بیوات بۆ شار و لەوێ بیخاتە بەر خوێندن و فێری عیلمی شەیتانی بکات، وا دیارە خوا ئەوەی لە ناو چاو بۆ نووسیوە، بزانین دوارۆژی وە چی ئەگەیێ؟!

من دەبمەوە بە خۆم، منداڵەکەش دەبێتە هەشتا پەڕەی کاغەزی (ئەی فۆڕ) و ئاخنیومەتە ناو جانتاکەمەوە، ئێستاش بەسەر شۆستەکەدا ملم شۆڕکردووەتەوە و دەڕۆم..

- مامۆستا ئەوە خێرە، بە پێ دەڕۆیت؟ فەرموو سەرکەوە با بتگەیەنم..

+ سوپاس کاکە حەز ئەکەم بەپێ بڕۆم..

- مامۆستا فەرموو سەرکەوە، ئەوە چۆن بەپێ دەڕۆیت؟

+ وەلاّ دکتۆر بۆی نووسیوم. دەڵێت بەپێ رۆیشتن بۆ دڵ باشە، ئاخر منیش تەزەخوومی دڵم هەیە..

- برا سەرکەوە، مامۆستا بۆۆۆ، فەرموو، دەفەرموو با بتگەیەنم..

+ زۆرم نەماوە سوپاس. ها ئەوە فەرمانگەکەمە گەیشتم، بێوەی بن.

هەرچۆنێك بوو گەیشتمە فەرمانگەکەم و ددانم بەخۆمدا گرت تا کاتژمێر گەیشتە دەوروبەری ده و زەنگێکم لێدا:

+ هەلۆ بەیانیت باش..

- بەیانیت باش

+ بە ئەرك نەبێت (کانی بارام)م نادەیتیێ..

هەر ئەوەندە کارمەندی بگۆڕ، دووگمەی هێڵی تەلەفۆنەکە بگۆڕێت چاوەڕوان بووم، (کانی) وتی: بەڵیێ..

+ کانی تۆیت؟ بەیانیت پاش..

- بەڵیێ، باشتر.

کەمێك بێدەنگ بوو وەك ئەوەی بیربکاتەوە و بیەوێت دەنگم بناسێت، بۆیە وتم دەمناسیت؟ ئەو وتی: ئەگەر سەهوو نەبم (کوڕە گەرمیانیت) ئەو کەسەی بە شێوەی گەرمیانیان بدوێت و بە تەلەفۆن لەگەڵ مندا قسەبکات تەنیا ئەوە، من پێمووت:

+ راستە ئەوم، بەلاّم (کوڕ) نیم، ئەوەندەش بچووکم مەکەرەوە با خۆم لێنەگۆڕێت..

- چۆنت دەوێ با وابێ، هەر باشە بە تەلەفۆنیش بەسەرمان دەکەیتەوە! ئەگەرچی تەسکینی بەدەڵ نادات، بەلاّم لە بێدەنگیی باشترە!!

تۆنی دوا قسەی کە گللەیی بوو، هەستم کرد کەمێك نازی ژنانە و تاسەی دیدەنی پێوە دیارە، بۆیە بەبێترس وتم:

+ خانم ئاخاوتنەکانت شەپۆلی فێنکی سەر دەریایەکی بن گەوهەرە و ماسی رۆحی شەڵەژاوم بەرەو کەناری ئارامیی راپێچ دەکات، بۆیە دەمەوێت بڵێم نیازمە ئەگەر ئیجازە بفەرموویت لە چاوتروکانێکدا دێمە خزمەتت، خۆ ئەگەر بەختم یاربوو مۆڵەتم پێبەخشرا، ئەوا هەتا دەگەمە حوزووری ئەو مرۆڤەی کە خەو بە دیدەنییەوە دەبینم، لەوانەیە ئەو تاڵە موانەی سەر و ریشم کە خەم و پەژارە سپیی کردوون، لە ساتێکی ئەفسووناوێدا رەش ببنەوە!!

- وەی چەند شێتیت، شڵەژانی رۆح لە پای چیی؟ دایکم دەڵێت بە منداڵیی شێتۆکە بوویتە، شاگەشکە دەبم ئەفەنی، چاوەڕوانتم.

لەگەڵ گۆکردنی وشەی (چاوەڕوانتم)دا هێڵی تەلەفۆنەکەی داخست.

وا رێککەوتبووین لە جێژواندا، یان راستتروایە بڵێم، لە جێگەمەکەماندا، چاوەڕوانیبم، چونکە دوا دیدارە و سبەی دەگەڕێمەوە بۆ شار، لەئەو رۆژە بەهارییەدا خۆشم نەمزانی بۆ ئەوەندە پەلەم کرد؟ وەك کێچ چووبێتە کەولّم جێم بە خۆم نەگرت و چاوەڕوان نەبووم تا شوانەکەیان، رانە مەڕەکەی لە ئاوایی رابدات، بە هەڵەداوان خۆم کردە حەوشەی ماڵیاندا و بەدەم دەرگاکەوە چەقیم، کاتێکم زانی پەیدا بوو، کە چاوی پێم کەوت، راچڵەکا، کەمێك بە شپرزەییەوە نزیك بووەوە، وەکو تەوارێکی برسیی و پەشۆکاو چاوە رەشەکانی بریسکانەوە و بە چپە وتی: ئەی نەمگوت لەویێ چاوەڕوانم بە. دە تۆ برۆ ئەوا منیش هاتم.. "دە تۆ برۆ " لە شێوەی فەرمان بوو، بۆیە زۆر بەپەلەتر خۆم گەیاندە شوێنی مەبەست و دزئاسا خۆم کوتایە ناو تۆقە تۆڵکە بالاکردووەکەدا و خۆم حەشاردا، زۆری پێنەچوو پەیدابوو.. ئەو بە تەمەن چەند ساڵێك لە من گەورەتر بوو. زۆرجار بە منیشیان دەگوت: دەنگی نێر بووە و کەڵەشێری قووقاندوویەتی، ئیتر عەیب و شوورەییە لەگەڵ کەنیشکدا گەمە بکات..

روانییم دەم و چاوی کەمێك ترسی پێوەدیارە و رەنگی هەڵپڕووکاوە. بەپەلە خۆی کوتایە ناو تۆقە تۆڵەکەکەدا و بە چنچکەوە دانیشت. (خۆم لەدایکم دزییەوە، دوێنێ هەڕەشەی لێکردم و پێیووتم ئیتر نابێت لەماڵ دەربچم و لە کۆلاَندا گەمە بکەم، وتیشی ئەگەر بەقسەی نەکەم داخم دەکات!)، پاشان داوای لێکردم لێی نزیك ببمەوە، دەستی راکێشا و توند مەچەکی گرتم و بۆلای خۆی رایکێشام. ئەو رۆژە ئەو وەکو ئەرکێکی گرنگی پێسپێردرابێت و زۆر بەپەلە دەبێت جێبەجێی بکات و بگەڕێتەوە، ئاوەها بەبێ هیچ پێشەکییەك لێمنزیکتر کەوتەوە و سەرمی خستە سەر بازووی خۆی و توند نووساندمی بەسینگییەوە و دەمی نایە سەر گۆنام، دەمی گەرم گەرم وەك پشکۆی ئاگر داخ ببوو و بە توندیی هەناسەی ئەدا، ئەو ئەوەندە توند باوەشی پیادا کردبووم وەخت بوو لەناویەکدا بتوێینەوە، دوو سێ جار بەسەر ئەو تۆڵەکەوە، کە رۆژانی پێشوو، ئەوەندە تەپاوتلمان تیادا کردبوو وەك فەرشێکی سەوز بەسەر زەوییەکەوە راخرابوو، گەوزاندمییەوە، دواجار من کەوتمە سەرەوە ئەو دەستی برد سنجاقی ملیوانی کراسەکەی ترازاند و دەممی خستە سەر سینەی و توندتر گوشیمی بەخۆیەوە. (بەیانیی دەچییتەوە بۆ شار، دەدەی توند بمگوشە، توندتر)، منیش توندتوند ئەوم بەخۆمەوە گوشی، لەئەم یەکتر گوشین و یەك سوینەدا تا دەهات ئەو پتر دەشڵەژا، شڵەژانەکە منیشی گرتەوە، پاشان وردەوردە خاوبوویەوە و شڵەژانەکەی دامرکایەوە، ئەو وەکو نۆماینێك، کە بۆیەکەم جار لەغاو دەکرێت و پاشان لەغاوەکەی لەسەر دادەماڵرێت، ئاوا

لەناو تۆقە تۆڵەکەکەوە دەرپەڕی و بە تاو بەرەو ماڵ بوویەوە. ئەوە یەکەم گەمە و دواگەمەی حەرامی ئەو دوو منداڵە بوو، کە نەیاندەزانیی هۆی چییە ئەوەندە یەکتریان خۆشدەویێت.

گەیشتمە بەر دەرگا سەرەکییەکە و خۆم کرد بەژووردا. بە نەردەوانەکەدا و بەلای چەپدا، نازانم پێنج شەش، دە پایەیەك دەبوو سەرکەوتم. هەر کە پاڵم بە دەرگای ڕێڕەوەکەوە نا، روانیم کانی بە پێش دەرگای ژوورێکەوە لە چاوەڕوانیدایە. دوو سێ هەنگاوێك لێینزیك کەوتمەوە و ئەو بەرەو پیریم هات. زەردەخەنەیەکی شیرین بەسەر لێویەوە روابوو. بە وێنەی دیبلۆماتێکی کارامە و لێزان، بە کەمێك خۆنوشتاندنەوە دەستی بۆ لای دەرگای ژوورەکە راکێشا و فەرمووی لێکردم. من بەبێ بیرکردنەوە لە قسەکەی خۆم وتم: لە چوونە ژوورەوەدا هەرگیز نەکەوتوومەتە پێش هاورێکانمەوە، بە تایبەتی خانمە هاوڕێکانم.

من چەندێ پەلەم کرد لەم دەربرینە ناوەختەمدا، ئەویش هەر دەتگوت خۆی بۆ وەڵامدانەوە ئامادەکردووە. گورج وتی: بەرلە هەموو شتێك تۆ میوانیت، میوانیش رێزی تایبەتی لێدەگیرێت و دەبێت پێشبخرێت، ئەمجا کێ دەڵێت من و تۆ هاوڕێین؟..

بەدەم چوونە ژوورەوەوە هەڵوەستەیەکم کرد، (تۆ میوانیت، کێ دەڵێت من و تۆ هاوڕێین؟)، تووشی جۆرە شپرزەییەکی کردم، ئاخر وەڵامە حازر بە دەستەکەی جێگای رامان و بیرلێکردنەوە بوو، بۆیە لە دڵی خۆمدا بە خۆمم وت: "ئەم ئافرەتە وریا و ژیرە، کوڕە حیساب بۆ قسەکانت بکە، ئەوەندە دڵساف و ساویلکە مەبە، خۆ کفری خودای نەکرد جارێك بەیانیی باش و سووکە گللەییەکی لێکردی، ئەو راست دەڵێت، هاوڕێ چۆن وا بەئاسانی پەیدا دەبێت؟ ئاخر خۆ هاوڕێ کەروێشك نییە تا بە چەپکێك وێنجەی تەڕ دەسەمۆی بکەیت، ئێ خۆ کەڵەشێری شامیش نییە بۆ کات بەسەر بردن بەشەڕی بدەیت، کە رۆژێکیش لە گۆڕەپانەکەدا بەزیی، لێی بێزار بیت و تیخاوتیخ بە چەقۆیەکی تیژ سەری ببڕیت و گۆشتەکەی بکەیت بە مەزەی سەر مێزی شەوێك..

ئەو کە خستبوومیە لای دەستی راستییەوە، دیسان فەرمووی لێکردم، بەپەلە چاوێکم بەناو ژوورەکەدا گێڕا، بەرانبەر دەرگاکە، تاك قەنەفەیەك دانرابوو، بەلای دەستی راستدا مێزێکی بچکۆلانەی دارساجەوە، کورسییەکی قنجی بەپشتەوە دانرابوو، بەلای چەپی مێزەکەوە و لەپێشەوە، کورسییەکی تر دۆش دامابوو، من ویستم بەسەر تاك قەنەفەکەوە دابنیشم، ئەو دەستی بۆ لای کورسی پشت مێزەکەی خۆی راکێشا، ئیتر هەلێك بوو بۆم رەخسا و لەدەستم نەدا، پێمووت: "میوان دەبێت جێگای خۆی بناسێت و بزانێت لە کوێدا دادەنیشێت، وەسیەتێکی باوکم قەت لەبیر ناچێتەوە، کە هەردەم دیگوت: کوڕم لەشوێنێکدا دابنیشە گەر پاشاش هاتە ئەو

مەجلیسەوە بۆی چۆڵ نەکەیت.. وا دیاربوو ئەو هەم لەئەو کەمە شپرزەییەی کە گرتبوومی و هەم لە مەبەستیشم تەواو حاڵی بوو، بۆیە پێی لەسەر ئەوە داگرت تا بچم لە شوێنەکەی خۆیدا دابنیشم، بەڵام بە قسەیم نەکرد و چووم بەسەر کورسیی پێش مێزەکەوە دانیشتم. هەر بۆ دڵنەوایی کردنیشم بوو کاتێك وتی: جێگای کەسێکی لە دڵدا شیرین سەرچاو و ناو رۆحە، ئەوەندە باسی ئێوەم بۆ کراوە واهەست دەکەم زۆر لە زووەوە دەتناسم. ئێستا لە قسەکەی پێشووم پەشیمان دەبمەوە، تۆ نەمیوانیت و نەهاوڕێ، واهەست دەکەم زۆر لە هاوڕێ نزیکتریت، بەڵام نازانم چ ناوێکت لێبنێم؟

من لەدڵی خۆمدا وتم: ئاخاوتنی جوان و کێشانەکراو مرۆڤی جوان جوانتر دەکات و ئەو جۆرە مرۆڤانەش قسەی خۆیان بە با نادەن و بەرلە ئەوەی بێنە ئاخاوتن، باش دەزانن چوار پەلی قسەکانیان لە کوێدا ئەدات لە زەویی. کە من دانیشتم ، ئیتر ئەو حاڵیی بوو ناتوانێت جێگۆڕکێم پێبکات، چوو بەسەر تاك قەنەفەکەوە، کەمێك لابەلا رووەو من دانیشت. پاش کەمێك بێدەنگیی پێمووت:

+ ببوورە، وا دەردەکەوێت کەمتەرخەمیم کردووە زوو بەسەرم نەکردوویتەوە..

– ئەوە لوتفە دەینوێنیت، جارێك چ دەخۆیتەوە؟ چا، شیر، قاوە؟

+ ئەگەرچی حەزم لە شیرە، بەڵام هەر چاکە چاکە..

– کە حەزت لەشیرە بۆ داوای چا دەکەیت؟

+ من شیرمەردەم، کە ساوا بووم مەمکی دایکم لە بێبەختی مندا وشکی کرد، بە ناچاریی بە شەکر و رازیانە بە خێوی کردم، وەکو خۆی بۆی دەگێڕامەوە، کە شەکر و رازیانەم لێدەبڕایەوە بۆ لای ژنە کۆرپەدارەکان ئەم ماڵ و ئەو ماڵی پێدەکردم تا قومێك شیر بچۆڕێننە دەمم و لە گریان بکەوم، دایکیشم زۆر حەزی لە چا بوو کەچی نەیدەخواردەوە، دەزانیت بۆ؟ ئەو ئافرەتێکی جاڕسەخت و نەفس بەرز بوو، لە رقی قسەی رەقی بازرگانێکی شەکر و چا فرۆش دەرهەق بە باوکم کردبووی، دەستی نابوو بەڕوویدا و شەکر و چای بەقەرز پێنەدابوو، چای لەخۆی حەرامکرد و تا مرد نەیخواردەوە، کەچی هەرکاتێك بیرم لەخراپەکاری، یا تۆڵە بکردایەتەوە، ئەو پێدەووتم: کوڕە شیرینەکەم دەخیلت بم نەکەیت، قەت بیر لەخراوە نەکەیتۆ، هەر چاکە چاکە، ئەگەر ناحەزەکانت ئێسقانتیان نەشکان و خوێنیان نەڕژانیت، تۆ وەچاکە چاویان کوێرکە، ئەگەر پیاو بوون، ئەوا ئەونە دۆستت، خۆ ئەگەر ناپیاویش دەرچوون، حەواڵەی خوایان بکە، کوڕەکەم چاکە بکە و بیدە وە ئاوا..)، بۆیە منیش هەردەم حەزم لە چا کەیە.. خانم داوای چا کەم بۆ بکە، بەلام با شیرین نەبێت،

چونکە هەموو پیاوێك دەتوانێت چای شیرین بخواتەوە، پیاو ئەو پیاوەیە تاڵیش بخواتەوە، ببوورە مەبەستم لە پیاو مرۆڤە، جا ئەو مرۆڤە نێر بێت یان مێ؟ بۆ خواردنەوەکەش ئیتر خۆت سەرپشك بە.

هەواڵی دایکیم لێپرسی. ئەو بەسەر قەنەفەکەوە دانیشتبوو لێیدەڕوانیم، لەناکاودا خۆی گورج کردەوە و وتی: هاها.. پرسیاری دایکمت کرد؟ ئا.. دایکم، هەر بەسەر ماوە، بەلاّم بیروهۆشی خراپ نییە.

پاشان وتم: باوکیشت خودا عافووی بکات.. ئەو سەرێکی بۆ لەقاندم و وتی:

- بە رەحمەتی خوداچوو، چۆن دەزانیت، لە کێت بیستووە؟

+ پارساڵ کە یەکترمان ناسی، یا راستتر بڵێم، کە قەرزاربارت کردم و خۆتت پێناساندم، ئەو کاتە وتت (دایکم دەڵێت ئیمەش گەرمیانین)، گومانی ئەوەم کرد کە باوکت لە ژیاندا نەمابێت.

- براکەیشم لە (ئەبوغرێب) لە سێدارە درا و تەرمەکەشیان نەداینەوە..

(کانی) کە باسی باوك و براکەی بۆ دەکردم بە دەنگێکی لەرزۆك و پڕ لە حەسرەتەوە دەدوا و چاوەکانی ببوون بە دوو گۆمی شەڵەقاو و بە زۆر فرمێسکەکانی راگرتبوو، بۆیە پێموت:

+ داوای لێبوردنت لێدەکەم، وابزانم برینەکانتم کولاندەوە، بەلاّم هەر دەبێت دوا پرسیاریش بکەم، ئەویش دەربارەی (شەم)ە، شەمی خوشکت، ئەو چۆنە و لە کوێیە؟

کانی هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا و سەری داخست، رەنگی هاورد و رەنگی برد و هیچی نەووت.. منیش بێدەنگ بووم. ژوورەکە لەهەردووکمان کپ و بێدەنگتر، بەلاّم هەر لە چاوەڕوانیدا مابوومەوە و گوێم بۆ وەلاّم شل کردبوو، لەناکاودا سەری هەڵبڕی و وتی:

شەم بەر شالاّوی ئەنفال کەوت، خەفەتی شەم دایکمی هێنایە چۆکدا، شووکردنی شەم و ئەو ژیانە تاڵەی بەسەری برد، باسێکی دوور و درێژە، هەر لێیگەڕێ، ئەگەر دەرفەت بوو لە کاتێکی تردا هەموو دەردەسەرییەکانت بە وردیی بۆ دەگێڕمەوە!

وەلاّمە کورتە حەسرەتاوییەکانی کانی کە بۆنی چەرمەسەریی و کارەساتیان لێدەهات تاساندمی، بۆیە نەمویست زیاتر لەسەری بڕۆم، ئەویش وەك پرسیارەکانم ماندووی کردبێتن، پاڵیدا بە قەنەفەکەوە و بە بێدەنگی لێیدانیشت.

ئەو پرسیارانەی کە نەدەشیا نەیانکەم، ئەگەرچی وەلاّمەکان هەمووی ئازاربەخش بوون، بەلاّم هەر کردم. ئینجا چاوم بە ژوورەکەدا گێڕا و شۆڕمکردنەوە بۆ بەر لووتی خۆم، روانیم پەڕۆیەکی قەدیفەی شینڕەنگی تووکن بەسەر رووی مێزەکەوە لەژێر شووشەیەکی کەمێك ئەستووردا راخراوە،

لەژێر شووشەکەدا وێنەی دوو ئەسپی بۆرەی تێر و پڕ لەسەر پاشوو راوەستاون و بە حەواوە چنگیان لەیەك گیر کردووە. لەئەولایشەوە دوور لە ئەو جووت ئەسپە، ماینێکی شێ بە دەم سەڵەفکردنەوە سەر و ملی وەرچەرخاندووە و لە جووت ئەسپەکە دەڕوانێت، لە سوچی لای راستەی مێزەکەوە کتێبێکی رەنگ قاوەیی قەوارە مامناوەندیی دانراوە، کانی رووی دەمی تێکردم و وتی: چی سەرنجی راکێشاویت؟ هەستم کرد کەمێك خەم و پەژارەکەی رەوییەتەوە و حەزی لێیە قسە بکەم، نەك پرسیار، بەلاّم من پرسیارم لادروست ببوو بۆیە وتم:

+ رەنگی ئەو پارچە قەدیفەیەی ژێر شووشەکە و وێنەی ئەو دوو ئەسپە زۆرانبازە و ئەو ماینە سەرسامە و رەنگی جلوبەرگەکەشت، وەك یەکەمجار کە چاومان بە یەك کەوت، هەر شینە؟

مەگەر مەحویی لەئەم گشت شین و حەسرەتەی خۆت و ژوورەکەت بپرسێت، کە دەفەرمووێت:

لە کێ پرسم دڵی بۆ پڕ لەخوێنی حەسرەتە یاقووت؟

عەزا پۆشی چییە و کێیە، جلی پیرۆزە بۆ شینە!

کانی هەڵسایە سەر پێ تا بەر دەرگای ژوورەکە رۆیشت، سەرێکی کێشایە دەرەوە و گەڕایەوە، بەرانبەرم راوەستا و هەردوو لەپی خستە سەرمێزەکەی پێشم و بێورتە تێیڕوانیم، تێڕوانینێکی وا هەر وەختبوو بێتە ناوگلێنەی هەردووچاومەوە و لەوێوە بۆ ناو دڵم شۆڕ ببێتەوە. ئەوەی من لەچاوەکانیدا خوێندمەوە نیازی درکاندنی قسەیەك بوو بیکات، بەلاّم خۆی کۆنترۆڵکرد و هیچی نەووت. پاشان هێدی هێدی خاوبوویەوە و پاشەوپاش کشایە دواوە بۆ شوێنەکەی خۆی، بە لێواری قەنەفەکەوە دانیشتەوە و چووە دۆخە کپییەکەی چەند ساتێك پێشتر و وەك لەبیرکردنەوەدا بێت سەری داخست، پاشان هاتەگۆ:

- وەلاّمی سەرجەم پرسیارەکانت بە چۆنیەتی ئاشنابوونم بەکتێبەکە ئەدەمەوە. خەڵکە کۆسکەوتوو و لێقەوماوەکانی پێش راپەڕین لەناوشاردا هەردەم خەریکی خۆشاردنەوە بوون، چاوەڕوانی رۆژێکیان دەکرد هەر هیچ نەبێت بوێرن بە کەمێك شانازییەوە باسی ماندووبوون و قوربانییەکانی خۆیان بکەن، چونکە ئەو ئازادییەی کە پاش راپەڕین هاتە ئاراوە لە خەیاڵ و بیرکردنەوەی کەم کەسدابوو. ئەوئازادییەی کە گشتمان وەك سوێسکەیەکی ناو قەفەس کە قەت ماڵیی نابێت، دەرگای بۆ والاکردین، منیش ویستم بە وێنەی مامزە ژنێکی سەربەست، بێترس و خۆف لە مێرگ و چیمەنی نیشتمانەکەمدا بژیم، وامدەزانی وڵات بەهەشتێکە و ئیتر دۆزەخ نییە، مێرگوزارێکە و دارستان نییە و من ئیتر ئازادم لەکام سەرچاوە رۆحی تینووم پاراو بکەم، سەربەستم لەپاڵ چ تاشەبەردێکدا بحەسێمەوە، بێترس لە سێبەری کام دەوەندا پشوو بدەم، مافی

سروشتیی خۆمە و کەس ناتوانێت ئەو مافەم لێزەوت بکات، کەچی وا دەرنەچوو!! دەرەنگێك زانیم منی دڵساف و ساویلکە زۆر هەڵەم، چونکە بۆم دەرکەوت لەناو هەر لێرەوارێکدا کە ڕۆحیانەتە سپییەکان لە سووتان ڕزگاریان کرد، لە سێبەری هەر تاشەبەردێکدا، کە دەست و پەنجەی خوێناویی خۆنەویستێك کەڤاڵێکی لەسەر نەخشاند، گورگێك لەوێ خۆی مەڵاس داوە.. ئەمانەی بۆم باس کردی بڕێك ڕاستی بوون، بەڵام حەقیقەتی تاڵ، هەر هیچ نەبێت بەلای منی ساویلکەوە.. ڕۆژێك بە هۆی ڕێگە خۆشکردنی ڕێوییەکی فێڵباز بەر پەلاماری گورگێکی برسیی کەوتم، خۆ ئەگەر زوو فریای خۆم نەکەوتایەم ئەوا کەڵپەی لە کولۆك و لاتەڕافم گیر دەکرد و خوێناوڵی دەکردم، پاشانیش دەکەوتمە بەردەم و لمووزی کەمتیارە گەنە خۆرەکان!! دە ئیتر تۆ لە جیاتی من بیر بکەرەوە بزانە چەندێك ناشیرین و قێزەون دەبووم؟ باش بوو زوو هەستم بە ترسناکی ئەو پەیوندییە بە ڕواڵەت دۆستانە و لە ناوەڕۆکدا دوژمنکارانە کرد، ئەو ڕۆژانە گەلێك نزیك بووم لە شێت بوون، وەخت بوو عەقڵ لەدەست بدەم، باوەڕم بە کەس نەمابوو هەردەم لەبیرکردنەوەی خراپدا بووم تا ڕۆژێك چاوم بە کتێبخانەکەی (کاکم)دا دەگێرا، قسەیەکیم بە بیردا هاتەوە، کە زۆر جار پێیدەووتم: خوشکێ، ئێمە لە ژینگەیەکی پیسدا دەژین، ژینگەیەك ئالوودەیە بە بڕێ ڤایرۆسی کوشندە، لە کۆمەڵگایەکی تووش بوو بە پەتای بیرچوونەوە و فەرامۆشکردنی مێژووە کارەساتاوییەکان ژیان بەسەر دەبەین، باوکەکانمان لە دڵسافی و جەهلی خۆیان بە هەڵە پەروەردەیان کردین، هەڵەیەك ئێمە پەی پێدەبەین، بەڵام چونکە بە شیرەوە دەرخواردمان دراوە، بێئەوەی بە خۆمان بزانین لە ئەقڵی ناوەوەماندا کەڵەکە بووە و دەبێت هەوڵ بدەین خۆمانی لێقورتار بکەین. بۆیە هەقە هەموو ڕۆشنبیرێك ئەو کتێبە بەووردیی بخوێنێتەوە.

چەند جارێك ئەو وتەیەی کاکم کەوتەوە بیر، تا ڕۆژێك دەستم برد و لەناو کتێبەکانیدا، کە پاش خۆی کەس دەستی بۆ نەبردبوون، ئەو کتێبەم هێنایە خوارەوە خوێندمەوە. دوای ئەویش، چەند کتێبێکی تر.. سوهراب، فەروغی فەروغزاد، مەحوی، نالی و زۆری تر.. تا وردەوردە بەرچاوم ڕوون بووەوە، هاتمە هۆش خۆمدا و بڕوام بەخۆم پەیدا کرد. من کتێب فێریکردم، لەناو ئەم جەنگەڵستانەدا چۆن خۆم لە تەڵە بپارێزم و لە کاتی تەنگانەدا، بێشەرمانە و دەڵەشێرئاسا هێڕشبەرم. ئاخر نازانم یانی چی، بۆ شەرم ئافرەت جوان بکات؟ (ژنی شەرمن شارێك دەژێ ؟!) ڕێزم هەیە بۆ شێرە پیاوەکان، کە زۆر کەمن، سەری وەفایش دادەنوێنم لە حزووری ڕۆحی ئەو کەسانەدا کە، کەم ژیان و کەڵ ژیان، لەئەم ڕۆژگارەدا گورگە مرۆڤەکان گەلێك زۆرن و جوامێر کەم، ئەی وا نییە؟ تۆچی دەڵێیت؟

من پێشتر لە گفتوگۆیەکی تەلەفۆنیدا هەستم کرد خوێندەوارییەکی باشی هەیە و مرۆڤێکی وریا و ژیرە، ئەوا ئێستا بۆم دەرکەوت، لەپاڵ ڕۆشنبیریی و ڕەوانبێژییەکەشیدا ئازاری چەشتووە و کۆڵێك خەم و پەژارەیشی داوەبەکۆڵیدا، بۆیە تووشی نیمچە حەپەسانێك هاتبووم و هیچم پێنەووترا، ئەو لەسەر قسەکانی بەردەوام بوو و وتی: ببورە وابزانم بەشی خۆم دوام، یا نەختێك دەروونی پەنگخواردووی خۆمم بەتاڵکردەوە، ئەوەش دەخەمەسەر قسەکانم و دەڵێم واهەست دەکەم زۆر لە زووەوە دەتناسم، بۆیە بەبێ پێچ و پەنا کەمێك داخی دڵم لەلات هەڵڕشت، وا نەزانیت زۆر ڕەشبینم، نەخێر دەرکم کردووە، کە ژیان بە هەموو تاڵ و سوێرییەکانییەوە هەر خۆشە، دەشزانم کەسی پاك و مرۆڤدۆست هەیە، دونیا هێشتا جوانی خۆی نەدۆڕاندووە.. مادام مرۆڤە جوانەکان لە شیعر نووسین، شیعری جوان نەکەوتوون... من قسەکەیم پێبڕی و وتم: وریابە هەموو شیعرنووسێکی جوان مەرج نییە مرۆڤێکی جوانیش بێت.. واتا مەرج نییە تۆ کە شیعرێکی جوان دەخوێنیتەوە مرۆڤێکی جوان و دادپەروەر و لێبووردە نووسیبێتی. زۆر کەس تەنیا لە کاتی نووسینی شیعردا شاعیرن و دواتر کە لێبوونەوە دەبن بە بازرگان و قاچاخچی و ڕاپۆرتنووس، ئەوەش بزانە کەسانێك هەن پڕ بەپێستی وشەی شاعیر شاعیر و مرۆڤن، بەڵام ناتوانن شیعر بنووسن، چونکە ناتوانن بە نووسین خۆیان خاڵیی بکەنەوە، ئازاری زیاتر دەچێژن.. ئەو وتی: بەڵام سەرەڕای ئەو ڕاستییانەش کە باست کردن هێشتا بە بەرییەوە ماوە ئێمەومانان بیر لە ژیانێکی خۆشتر بکەینەوە و هەوڵ بدەین ئاسوودە بژین. من دایکمم زۆر خۆشدەوێت، هەست بە قەرزاربوونی لەڕادەبەدەری دەکەم، ئاخر تەنیا منی ماوە بۆیە هەرچی لە وزە و توانامدا هەیە تەرخانم کردووە بۆ خزمەتکردنی ئەو. هەتا لەژیاندا مابێت منیش هەر وا دەمێنمەوە و خزمەتی دەکەم، کە کۆچی دواییشی کرد ئەوا منیش لەوانەیە بیر لە (کۆچ) بکەمەوە و سەری خۆم هەڵبگرم بۆ دەرەوەی وڵات، دەچم بۆ لای کوڕە گەورەکەی (شەم)ی خوشکم، ئێستەش ئولفەتم بە دایکمەوە و بە تەنیاییەوە گرتووە، هاوڕێی ڕاستەقینەم، جگە لەدایکم تەنیا کتێبە و بەس.. دە پێمبڵێ تۆ خەریکی چیت؟ من قسەی زۆرم کرد وا بزانم بێزارم کردیت، دەی تۆش کەمێك بدوێ..

من لە دڵی خۆمدا وتم: ئۆۆۆ هۆ دیسان کۆچ؟ ئاخر کورد ڕاستی وتووە (مارانگەستە لە پەتی ڕەش و بازوو دەترسێت). بۆیە هەستم بە جۆرێك لە بێهوودەیی کرد و زانیشم زۆرم پێچووە دەبێت هەڵسم. جانتاکەم کردەوە ڕەشنووسی (منداڵێك لە مەملەکەتی باوکەکاندا)م دەرهێنا، هەستامە سەر پێ و بۆم ڕاکێشا:

– شیعرە؟

+ نا شیعر نییه، ماوەیەکی باش بەئەم نووسینەوە خۆم خـەریك کـردووە، ئەگـەر تاقـەتی خوێندنەوەت هەیە، ئەوا بۆتی بەجێدەهێڵم.

کانی بەپێوە راوەستابوو، دەستی درێژکرد، یەکەم بەرگی لادا، تێبڕوانی و وتی: ناونیـشانەکەی سەرنجڕاکێشە.. ئینجا بەرگی دووەمی لادا و تێبڕوانی، هەستم کرد کوڵمەکانی خوێنیان تێزا و وەك سێوە لاسوورە ئاڵ داگەڕان. من تەریق بوومەوە. پاش کەمێك سەری هەڵبڕی و بە دەنگێکی ناسك و نەرم، کە بۆنی عەتری شانازی و کەمێك نازی لێدەهات وتی: بە منت پێشکەش کردووە، وانییە؟ من تەنیا سەرم بۆ لەقاند، ئەو وتی:

– گەرمیانییەکی ئاوارە و دۆستی دێرینی ئازیزانم شەونخونیی بکات و کتێبێك بنووسـێتەوە و پێشکەش بە منی بکات چۆنی ناخوێنمەوە، بەئەوپەڕی شانازییەوە..

بەدەم دەرگاکەوە ماڵئاواییم لێکرد، بەڵام ئەو بەدوامدا هاتە دەرەوە، وادیـاربوو بـەدەم ڕێـوە، وەکو خوێندەوارێکی بە ئەزموون، دوالاپەڕەشی هەڵدابووەوە بۆیە وتـی: دوا بەشـیش، مەبەسـتم (مەملەکەتی گورگەکان)، یەکەم کەس هەر خۆمم دەیخوێنمەوە، وانییە؟

+ هیوادارم دایە گەورە تەمەنی هەر درێژ بێت، بەشکو ئەمە خوایە تۆش کۆچ نەکەیت، ئاخر تەنیا بیرکردنەوە لە کۆچ پردی پەیوەندی رۆحم بە رۆحێکی زامدارەوە دەهەڕۆژێنێ، دار شـاتووەکەی هەستی قەسیدەم بە کاڵی دەوەرێنێ، هەر وشەی (کۆچ)یش بوو وایلێکردم بەرلە جیابوونەوە بەڵێنی بدەمێ تا چەند پارچەیەك لە قەسیدەیەکی خۆمی بو بنێرم، کە باس لە ئازاری کۆچ دەکـات، ئـەو کۆچەی وەك توولەمارێکی دەمی رۆژگارێك گەستمی و تا ئەمڕۆش تاوناتاوێك ژەهرەکەی بە بالآی رۆحمدا دەگەڕێت و دلّم هەو دەکات، ئەوەندە هەو دەکات تا لە پـێ دەکـەوم. پـاش چـەند رۆژێـك بەڵێنەکەم هێنایەدی و ئەم چەند کۆپلەیەم بۆ رەوانەکرد.

بەیادی رووی گوڵێ، چاوم لەسەر بەردێ کەگریابێ

کەبەردیان کرد بەشووشە پڕگولاّوە عەشق ئەبێ وابێ

"پیرەمێرد"

کاتژمێر، سێی پاش نیوە مەرگی شەوە بە سوتانی عەشق
شوێن، کانییەکی دوورە دەس لە خەیاڵی دار بەڕوویەکی زڕخەو
رەنگ، رەنگی رۆحە، لە تاڵە سپییەکانی پرچی کچێنیی دایکم دەچێ

خەیاڵ، لە پارێزدا نوقمی باوێشکە، لە مامزێکی بەلەسەی سرك دەڕوانێ
سەرەتا، ئەگەر فریا نەکەوین، سەرە مەرگی سەرەتایە
سەرەتا، لەززەتێکی نەشئە بەخشە، گەر دلّۆپە سۆزێك بە پەنجەی شەهادەت لێوی عەشق تەڕکا،
لەبەر خاتری گوڵە، گەلاّ دەبێتە پەناگەی چۆلەکەیەکی ترساو لە داتەپینی ئاسمان
سەفابەخشە، رێبوارێکی ماندوو لە کۆشی کانیدا خەوێکی خۆشت لێبکەوێ
بۆ سبەی رێگاکان گوڵەمێخەکیان لێدەڕوێ
خوونچەکان دەم دەکەنەوە و دەبن بەگوڵ،
دەی کەوا بوو، خوایە گوڵێك هەڵنەوەرێ

❊❊❊

بەیانیی زوو بە شڵپەی دەسنوێژی سەفەر، مەنگیی کانی دەشڵەقێنم
لە حوزووریدا دەنوشتێمەوە و پێیدەڵێم:
دەستم دامێنت کۆچ مەکە،
ئاخر لەگەڵ کۆچی تۆدا، کانی بیری شیعرەکانم دەچۆڕێت و وشك دەکا
کۆچی تۆ بەڕەزای عاتیفەی تەڕم دەژاکێنێ
سەفەری تۆ، دارشاتووەکەی هەستی قەسیدەم بە کاڵی دەوەرێنێ
پێیدەڵێم:
چاوی کۆچ کوێر بێ و چاوی من قوربانی تۆ
کوانێ کانی دوای کۆچی تۆ، کلاّوکووڕەی عەشقی شوانییم، لە شەوە کەژی فیراقا شاپەڕی باڵی لێتەڕکا و لە گلێنەی ئەشکی سۆزی چاوەکانتا چینە بکا..
چی پێبلێم؟
بلێم مەڕۆۆۆۆ؟
کەمێکی تر پاش هەڵهاتنی خۆر لە سووتانی من، دەچمە خزمەتی
دەڕۆم و دلّم دەخەمە سەر لەپی پەڵە هەورێکی سەرهەڵگرتووی مەست
مەست بە شەستە بارانی ئەوین
لەوێ بەزمانی رەشەبا ئەدوێم
بە تیژیی بروسکە دامێنی دەگرم و

به زاری سووتان دەپاڕێمەوە، سووتاااااان
دوایی، کشتەکی کرژی زمانم خاوڕیس دەکەمەوە و
به باوەشێنی رەشەڕەیحانه، فرمێسکی سەفەری ئەو و ئارەقەی پەشیمانیی خۆم دەسڕم
ئیوارە درەنگ وەختێك کە (زوهره) له بورجی کانی بانگی کۆچ دەخوێنێ
مانگ دەسنوێژی سەفەر هەڵدەگرێ و دەکەوێتە رێ
هەسارەکان دەرژێنە سەر بەرماڵی ئاو و نوێژ بۆ کانی دائەبەستن
ئەو وەختە من، تریفەی ژێریی پەلم دەگرێ
دەمبا و دەمبا تا پێیدەگەم
دەس لە دامێنی گیر دەکەم و پێیدەڵێم:
ئەز لە گوێلێ ئاودا دەخنکێم عەزیزم
کەچی رۆحم لە قووڵایی عەشقی تۆدا تا دێ بای باڵی خۆش دەبێ
لەوێ، بە نەرمی شنەبا
بە فێنکیی شەپۆل
بە هێمنیی دابارینی کلووە بەفر
کپیی بنار
بە عەشقی پەرەسێلکەی لێوقەیتانی بەهار
بە سەر سەریا دادەبارم و پێیدەڵێم:
چاوی رۆح لە تامەزرۆیی دیدارت وەختە کوێر بێ
بۆیە بەم ناوەختە هاتم
ببوورە عەزیزم ببوورە
هاتووم لە باخچەی سۆزی سۆفیانەم بڕوانە
لە شیلەی غوربەتی رۆحم تێر هەڵمژە و ئەم سووتانەم خامۆش بکە
ئێژم: ئەی گوڵە رەنگ پەمەییەکەی عەرشی غوروور
ئەی پاکیزەیی و بێگەردیی گوناهی من
لەم بێدەنگییەت دەربچۆ
لە لوتکەی غوروور دابەزە
گوڵ بە خەرمانی نازەوە

کە پێیشەرمە ناز بفرۆشێت
منی نامۆ زەکاتی نازم پێدەشێت
ئیتر بەسە بالای سەبرم گڕی تێچوو
سووتا.. سووتا
دەوەرە دەستم بگرە
با بچینەوە بۆ زەمەنی ماریفەت
بەرەو ساتەکانی منداڵیمان بگەڕێینەوە
بۆ ئەو ساتانەی دەسنوێژمان لێك نەدەشکا
بۆ کۆڵانەکانی دوور لە سێبەری شەرم و ترس
ئەو زەمەنە کە عەشق خەتی نەدابوو
بەرماڵمان بۆ عاتیفەی تەڕ رادەخست
بە بێ دەسنوێژ نوێژمان بۆ پاکیی دادەبەست
بە بێ نییەت رۆژوومان بۆ خوا گچکەکەی باوك دەگرت..
ئێستەش کاتی ئەوە هاتووە بە کۆڵێ عەشقی هەجیجیەوە
بچینەوە بەرەو پاکیی رۆح
بۆ کۆڵانەکانی چاوشارکێی بەرائەت
بۆ ئەو رۆژانەی کە لە قرچەی نیوەڕۆدا
لە سێبەری دارشاتووەکەی رۆخی کانی ماڵمان دەکرد
نە من شەرم دایدەگرتم
نە تۆش چاوت دادەخست و نە کوڵمت سوور هەڵدەگەڕا
دەبا بگەڕێینەوە بۆ ساتەکانی منداڵیمان
کە دەسنوێژمان لێك نەدەشکا
با بگەڕێینەوە عەزیزم بەرەو دوااااا
بۆ... دوور..
بەرلەوەی هودهودی رۆحمان لەم غوربەتی عاتیفەیەدا بخنکێ،
دەبا تێر یەك بخۆینەوە

***

منداڵێك له مەملەکەتی باوکەکاندا

لەئەو شوێنەی کە ئێستا جێگای رامانمە راوەستابووم، کە لە دوورەوە دەرکەوت من وەك بازێکی برسی ئەو هەردە و هەڵەتە، چاوم تێبڕی هەتا لێمنزیك بووەوە. ئەمجارەش تانوپۆی ترس و شەرم تێکەڵ بە یەك بوون و پەرژینێك بەرچاوی گرتم. ناچار سەرم داخست تا تێپەڕی. ئینجا تێمڕوانی هەتا خۆی کرد بە ئەوسەری کۆڵانەکەدا و لە چاو ون بوو.

دوێنێ لەهەمان شوێندا راوەستابووم. لە دوورەوە دەرکەوت، دەریایەکی شینباو سەربەرەو ژوور شەپۆلی دەدا و شەقامەکەی دەشڵەقاند. ئەو نۆمایەنێکی گەردن کەڵەگەتی رەسەن و خۆشڕەوت بوو. زۆر سەرنجراکێشتر لە جاران. رووبارێك شیرینی و جوانیی داببووە پێش خۆی، کە نزیك بووەوە سەرم داخست و کەمێکیش سەر بەرەو ژوور رووی خۆمم وەرچەرخاند. ئەم روو وەرچەرخاندنە فێڵێك بوو کردم هەتا چاوەکانم بکەم بە جووتێ هەڵۆ و بە دوایدا هەڵیانفڕێنم. کاتێکم زانی لە ئەوبەری شەقامەکەوە پەڕییەوە ئەم بەر و تەواو لێمنزیك بووەوە. ئیتر ناچار بووم سەر هەڵبڕم. شەقاوێك لە ئەولامەوە راوەستا. هەردوو کۆترە کێوییەکەی سەر قەفەسی سینەی، کە بە دەسماڵێکی رەنگ شەوەیی تەنك داپۆشرابوون، لە عەجوولیی و باڵەتەپە کەوتن و ئارام بوونەوە، بە رووگەشییەکی پارێزەرانەوە وتی:

- ئەم کاتەت باش!!

من لە شەرم و سەرسامیدا دڵم وەك چۆلەکەیەکی بەندکراو کەوتە فرتەفرت و لە ترسانا وەخت بوو نێوان دوو پەراسووم کوون بکات و دەرپەڕێت، بە دەنگێکی لەرزۆکەوە وابزانم پێموت: باشتر..

- چۆنی، باشی؟

+ سوپاست دەکەم

- دەزانم نامناسیت

+ ئاااائا... نەوەڵڵا بەداخەوە، ئەو شانازییەم پێنەبڕاوە. تۆ...هاها، ئەشێ لە بۆنەیەکدا یەکمان بینیبێت و من زاکیرەم خیانەتم لێبکات ئێستە نەتناسمەوە..!

- دووراودوور تۆم دیوە، بەڵام دەرفەتی یەکناسینمان بۆ نەرەخساوە.

ئەو بە ئەوپەڕی باوەڕبەخۆبوون و بوێرییەوە راوەستابوو، قسەی دەکرد، کەمێك هاتمەوە سەر خۆ و پێموت:

+ دەتوانم بزانم ئێوە کێن خانم؟

- من کچی (بارام)م و خوشکی (شەم)م، ناوم (کانی)یە، دایکم دەڵێت ئێمەش گەرمیانین و پاش ئەوەی باوکم باری کردووە بۆ (کەرکوك) من لە دایکبوومە..

من کە ناوی بارام و شەم و گەرمیانم بیست، ناوی (کانی بارام)یش لە هەمووی سەرنجراکێشتر بوو. هەروەکو ئەوەی لە ژێر نەشتەرگەرییەکی قورسدا دەرچووبێتم و هێشتا کاریگەری سڕبوون بەری نەدابم، ئاوەها دێی (کانیماران) و کەسایەتییە سەیر و دڵساف و منداڵەکانی هاوتەمەنم وەك برووسکە بە خەیاڵدا هاتن و گوزەریان کرد.

پێموت: ئێستە رەنگە بتناسمەوە، دەی کەوا بوو با بچینەوە ماڵ..

سوپاس مەبەستم بوو خۆمت پێبناسێنم. خوداحافیز.

من زمانم لەناو دەممدا بوو بە کلافەیەکی دەزووی لوول خواردوو، هیچم پێنەگوترا.

ئەمڕۆ ئەو پێناساندنە چاوەڕوان نەکراوەی کانی پەلی گرتم و بردمییەوە بۆ هەمان شوێن. کەمێك ئەولاتر پاڵمدایە دارتەلەکەوە و خەیاڵ بردمییەوە. ئەو ئاخاوتنە هەنگوینییە لەئەو چەند چرکەیەدا، کە خۆی پێناساندم و ئەو هەموو قسە خۆش و یادەوەرییە شیرینانەی کانیماران، کە بیستبووی و بەچاو بۆی گێڕامەوە لەگەڵ ئەو تەنکە هەوری شەرمەدا، کە بە رووخسارییەوە بوو، بە کردنەوەی خونچەی دەمی زوو رەوییەوە و نم نم خۆشەویستی باراند بەسەر رۆحمدا. سۆزێك بوو هەڵیگرتم تا بچمەوە بەرەو کانیمارانی بەرائەت و منداڵیم.

کە کەوتمە رێ بەرەو فەرمانگەکەم، شەقامەکە وەك ساڵانی زوو چۆڵ و تەسك دەهاتە بەرچاوم. ژمارەی ئۆتۆمبیلەکان کەمتر و مۆدێلی کۆنتر. پاسەکە نزیك گەراجی کەرکوك راوەستا و بەپەلە دابەزیم و رووم لە ئۆتۆمبیلەکان کرد. شۆفێرەکە وەك پیشەی هەمیشەیی خۆی، کە چاوی پێمکەوت بانگی کرد: (یەك نەفەر کەرکوك..دەرۆیین). نزیك بوومەوە، کە دڵنیا بوو نەفەری ئەوم، بە دەست هێمای بۆ لای تاکسییەکی مارسدیس کرد و وتی: بچۆ سەرکەوە..

کوشنی دواوە سێ کەسی لێدانشتبوون، ویستم دەرگای پێشەوە بکەمەوە، بەڵام مێردمنداڵێك دەرگاکەی کردەوە و دابەزی، هەنگاوێك دوور کەوتەوە و بە فیزێکەوە ئیشارەتی بۆ کردم، کە سەرکەوم، بۆیە منیش بە سەرلەقاندنێك رەزامەندیم نواند و خۆم ترنجاندە لای گێری ئۆتۆمبیلەکەوە. شۆفێرەکە سەرکەوت و ئۆتۆمبیلەکە کەوتەرێ. قوشتەپە و پردێ و پاشان بە دەستی چەپدا حەسارمان بەجێهێشت و لە مۆڕەی سەرباز و ئەمنەکانی بازگەی کەرکوك رزگارمان بوو. لە نزیکترین شوێن بۆ گەراجی کفری دابەزیم و بە بێهیچ خۆ خەریککردنێك خۆم گەیاندە گەراجی کفری، روانیم پاسەکەی (حاجی ئەحمەدە خڕە) لە دەرچووندایە. حاجی ئەحمەد، کە چاوی پێمکەوت بە دەنگێکی کەمێ بەرز وتی: وەرە سەرکەوە مەگەر لەلای چەپمەوە بەسەر سەلاجەکەوە دابنیشیت، ئەوەش بزانە ئیتر ئۆتۆمبیل دەرناچێت، چونکە نەفەری کفری نەماوە..

هەر بە دەم رێوە پێموت: ئەوە گرفت نییە. گرنگ ئەوەیە ئەمشەو لە کەرکوك نەمێنمەوە.. بۆیە بەبێهیچ خۆخەریککردنێك سوار بووم و پاس کەوتە رێ.

وەك ئەوەی نەخشەی کوردستانم لە بەردەستدا بێت و شوێنی کفری بۆ قوتابیان دەسنیشان بکەم، ئاوەها بەچاو لێکنان و کردنەوەیەك، شارم لە بەردەستدا بوو، ئەو شارەی کە وەڕس بوومە لێی و لە چاوەڕوانی پشووی سەریساڵدا هەڵدەقرچێم تا بچمەوە بۆ گوندەکەی خۆمان.

❊❊❊

لەئەم رۆژانەدا شار جموجۆڵێکی بەرچاوی پێوەدیارە. جووتیارەکان لە لادێوە رووی تێدەکەن بۆ دەمزەردکردنی داس و نالکردنی گوێدرێژ و وڵاخەکانیان و کڕینی پێدوایستییەکانی وەرزی دروێنە. تۆی چاودێر، کە دەچوویتە بازاڕ و قەیسەرییەکە و دەتڕوانی، هەر چۆن شارەمێروولە، لە وەرزی پاییز و بەر لە سەرپەڵە دەشڵەژێت و مێروولەکان بۆ کۆکردنەوەی پێداویستییەکانی بەردەوامبوونی ژیان دێن و دەچن، ئاوەها جووتیارەکان پاش کڕین و مامەڵەیەکی سەرپێیانە لەگەڵ بازرگان و سەنعەتکاراندا، بە رووگەشییەوە هەگبە و خورج و چارۆگە پڕەکانیان دەدایە بنهەنگڵ و سەرشانیاندا و لە شار دەردەچوون.

من یەکێك بووم لەئەو قوتابیانەی کە لە لادێوە هاتبوونە شار و لەوێ دەیانخوێند. خۆشترین کاتم پشووی سەرەساڵ بوو، چونکە دەگەڕامەوە بۆ ئەوماڵەی کە پڕپڕ بوو لە

سۆز و خۆشەویستی، ئازادیی و چاوسوورکردنەوە، تێخوڕین و ترسی جۆراوجۆری تاڵ و شیرین.

چەند رۆژێکە پشووی سەری ساڵ دەستی پێکردووە و باوکیشم هاتۆتە شارەوە. ئەم هاتنەی باوکم تام و چێژێکی لە رادەبەدەر خۆشی هەیە بۆ من، چونکە دەچمەوە لای ئازیزانم، دەچمەوە لای کۆڵانەکانی چاوشارکێی بەرائەت، بۆ هەڵمژینی بۆنی سمڵ و مێخەکی ناو سنوقە دارینەکەی ئەو نیشتمانە بچکۆلانەم. ئەو رۆژە باوکم جووتێ جاشکەوشی لەلای وەستا (عابیدی پینەچی) بۆ کڕیم، دواییش هێسترە ماچەی چەمووش و جووتە وەشێنی بردە لای (حاجی خالیدی نالبەند) و بە هەزار فەلاکەت تا هەردوو دەستیان ناڵ کرد ئارەقەی سوور و شینیان دەردا. پاش نیوەڕۆ داسە دەمزەردکراوەکانی لە وەستا (مەحموودی عەلەباوەش) وەرگرتەوە و هاتەوە بۆ ماڵی مامم. لەوێ شەکر و چا و پووشە خورماکەی لەگەڵ کەلوپەلەکانی تردا تاوتوێ کرد و لە هەگبەکەی ئاخنی. پاشان هەڵیگرت و هێنایە بەر دەرکی حەوشە و لە هێسترەکەی بارکرد، ئینجا رەشمەکەی راکێشا لە پاڵ بەرزاییەکەی ئەولاتر رایگرت و سوار بوو. من چەند شەقاوێك دووری راوەستابووم. بانگی کردم و چوومە پێشەوە. ئەو نوکی پێی چەپی لەناو کلاشەکەیدا کرد بە ئاوزەنگی و لە پی چەپم هاوێشتە ناولەپی چەپییەوە و پێی چەپم خستە سەر پێی چەپی و ئەزنەکێکم دا. ئەویش سەربەرەو ژوور هەڵیکێشام و قنج بەپشتییەوە گیرسامەوە. پاشان باوەشم کرد بەناوقەدیدا و بەناو چەمی (قوشەچاپاندا) کەوتینە رێ. هێسترەکە رەوتێکی خۆشی دەکرد، دەنگی ناڵ و بزمارەکانی کە دەیکێشایە خڕە بەردەکاندا ئیقاعێکی رێك و خۆشی بە گوێمدا ئەدا.

کە لە چەمەکە پەڕینەوە بەلای راستدا روانیم (خدر کووزەچی) لە بن سێبەری دار کنارەکەدا، نزیك کەرەکەی، کە ناوی لێنابوو (بێگ)، راوەستابوو. لە ناونانی کەرەکەیدا بە بێگ، مەبەستی قائیمقامی شاربوو!! ئاخر ناهەقیشی نەبوو، چونکە جەنابی قائیمقام (کەر)ی بە دوژمنی باوەکوشتەی خۆی دەزانی. کە لەناو شاردا کەرێکی بدیتایە چاوی دەپەڕییە تەوقی سەری و بە پێش چاوی خەڵکەکەوە شێتانە پەلاماری دەدا و دەیدایە بەر شەق!! ئەو رۆژێك بە یەکێك لە شەقامەکانی شاردا تێدەپەڕێ و بە رێکەوت نێرەکەرێکی بەرچاو دەکەوێت، ئیتر بێ سێ و دوو پەلاماری دەدات، کەر هەڵدێت و قائیمقام بە دوایدا تا تەواو لێینزیك دەبێتەوە و لە دواوە بە هەموو هێز و توانای خۆی شەقێکی

تێهەڵدەدات، بەلاّم بۆ بەدبەختی جەنابی قائیمقام نووکی قۆندەرە قوونپاژنە بەرزەکەی لە پاڵدمی کورتانی کەرەکە گیردەبێت و لەسەر سەر دەدات لە زەوی!! کلۆکی وا ئازاری پێدەگات، ناتوانێت راست ببێتەوە تا پۆلیسەکان فریای دەکەون و دەچنە ژێر باڵی و راستی دەکەنەوە، ئیتر لەئەو رۆژەوە ئەو بڕیارە ناوادارەی دەرکرد، کە نابێت بە هیچ شێوەیەك کەر لە شاردا بەرەلاّبکرێت، لەئەوەش زیاتر وتبووی: قەدەغەیە و نابێت بە هیچ شێوەیەك نێرەکەر لەکۆلاّنەکانی شاردا بزەڕێنێت، ئەگینا خاوەنەکەی بۆ ماوەی یەك هەفتە زیندانی دەکرێت!! لە پاشکۆی بڕیارەکەیدا ئەم رستەیەی بۆ زیادکردبوو: ئێمە خاوەن نێرەکەرەکان هان دەدەین، کە کەرەکانیان بە خەڵکی دەرەوەی شارەکەمان بفرۆشن و لەجیاتی ئەوە مانگایەکی شیردار بکڕن، ئەوا ئێمە بە پێی توانا یارمەتی دەدەین..

جا سەیر لەئەوەدا بوو کەس نەیدەزانی هۆی ئەم رق لێبوونەوەی قائیمقام لە کەر، بە تایبەتی نێرەکەر چییە؟ لەزمانی هاوڕێیەکی گیانی بەگیانی قائیمقامەوە دەیانگێڕایەوە کە شەوێك لە حاڵەتی بەدمەستیدا وتبووی: ئاخر من چۆن رقم لە نێرەکەر نەبێتەوە، من نازانم خودای گەورە بۆ من بە عەبدی خۆی دەخولقێنێت و داوام لێدەکات عیبادەتی بکەم تا لەئەو دونیادا لە ئاگری دۆزەخ بمپارێزێت و لە نیعمەتی بەهەشت تێر و مەستم بکات، کەچی بە مەخلوقێکی بێهێز و توانا و کەم حەوسەڵە خولقاندوومی! بەلاّم نیعمەتی سەبر و تەحەمول و " ئەوشتەی تریش کە حەق سێنە" بە کەر بەخشیوە و کەم پیاو هەیە حەسوودی پێنەبات! خۆ ئەگەر خودای عەزەوەجەل سەرپشکی بکردایەم و پێیبگوتایەم "عەبدولئیلاه" تۆ سەروەت و سامان و دەسەلاّتت پێخۆشە پێت ببەخشم یان بە کەرێکی بەهێز و توانا و ساحێب حەوسەڵە بتخولقێنم؟ ئەوساکە من خۆم دەمزانی چۆن وەلاّمم دەدایەوە!!

بەلاّم قائیمقام چەندە رقی لە کەر بوو، خدر سەد ئەوەندە رقی لە قائیمقام دەبوویەوە، بۆیە رووی دەمی کەرەکەی دەکردە ناو شار و زەڕی لێدەکرد تا قائیمقام وەڕس بکات! ئاخر ئەو هەموو کەرە، کە لە خان و خانسەراکانی شاری کفری مۆڵیان دەخوارد و تێر کا و جۆ دەکران، نەك بە قائیمقام، تەنانەت بە هەموو دامودەزگاکانی رژێمی ئەوساکەش دەمکوت نەدەکران!!

خدر کابرایەکی کەڵەگەتی رەقەڵەی پشت کەمێ چەماوە بوو. هەردەم کراسێکی عارەبی لەبەر دەکرد و قایشێك، یان پەڕۆیەکی لە پشت دەبەست. ئەو پیاوێکی شیعە

مەزهەبی سمێڵ شۆڕی خۆشمەعشەری قسەلەڕوو بوو. کە قوتابییەکان بۆ سەعیکردن دەچوونە ئەوبەری چەم، بانگی دەکردن و پێیدەگوتن: کوڕە چی دەخوێنن؟ مەخوێنن، مەکتەب نانتان نادات، نانیشتان بدات ئەوا قەت دەوڵەمەنتان ناکات، ئەزانن چ بکەن باشە؟ بچن ئێشێکی تر بکەن، سەیر بکەن من و ئەو کابرایە هاوڕێی یەك بووین، ئەوەتا ئەو ئیشی کرد تا دەوڵەمەند بوو نیوەی موڵکی شاری بۆ خۆی کڕی، دە بزانن، چونکە من ئەو ئیشەم نەدەزانی ئەبێت هەتا مردن هەر خەریکی کوورە گەرمکردن و گۆزە و کووپە سوورکردنەوە بم و بەئەم کولەمەرگییە بژیم، بە قسەم بکەن مەچنە مەکتەب، ئەگەر دەچنە مەکتەبیش واباشە دەنکە دەنکە ئیشی تریش بزانن، ئەو ئیشەی من مەبەستمە و ئێوە بە قورسی دەزانن تەنیا یەکەمجارتان زەحمەتە، ئەوەڵجار کەمێك، ئا..ئا هەر کەمێك ددان بەخۆتاندا بگرن، بۆ دووهەمجار نەختێك دەچوونزێتەوە، ئیتر دوایی رێویەکیشی پیاتدا بچێت بە خۆتان نازانن!! دوایی دەبن بە خاوەن خان و سەروەت و سامان و دەبن بە پیاو ماقووڵی شار..

***

گەڕەکی (ئەوبەری)مان بەجێهێشت و نیو کاتژمێرێکی پێنەچوو هێسترەکە ملی نا بە هەورازەکەی (ملەی کەر ترێنەکە)وە. لەئەو بەرەو ژوورە، کە باوکم پێیوتم: دەستت بکەرە ناو پشتێنەکەمدا و قایم خۆت بگرە با نەکەویت، ملەیەکە، بە لای رۆژهەلاّتدا دەڕوانێتە سەر (قاتەکانی کفری)دا، ئەوێ چەند ریزە شاخێکی نزم و رەمەتە تاوێرێکی یەك لە دوای یەك ریز ریز روویان کردۆتە قیبلە و چەماونەتەوە، ئەو رۆژەی کە خودا فەرمانی دایە حەزرەتی ئیبراهیم تا کەعبەی ماڵی بۆ بنیات بنێت، گشت شاخەکانی سەر زەوی روویان لە قیبلەکرد و کەوتنە رێ، بەلاّم ئەم رمەتە تاوێرانەی لای خۆمان فریانەکەوتن و بنیات و بینای ماڵی خۆدا کۆتای پێهات، بۆیە رووەو قیبلە ئا بەئەو شێوەیە وشك بوونە و بە تامەزرۆوە لە قیبلە دەڕوانن! ئەم رێگا سەرەکییە، کە دێهاتەکانی دەشتی گەرمیان و بنەی جاف بە شاری کفرییەوە دەبەستێتەوە بە ناو ئەم قاتە پێچاوپێچەدا تێدەپەڕێ.

لە ساڵی **١٩٦٣** بە نیازی پەلاماردانی دێهاتەکانی گەرمیان هێزێکی سەربازی سوپای عیراق بە چەند تانکێکەوە گەیشتە شاری کفری و بۆ چەند رۆژێك لەوێ مۆڵی خوارد، هێزی پێشمەرگەش کە لەئەو نیازە ئاگادار بوویەوە رووی کردە قاتەکان و لەوێ سەنگەری

لێدا، هەر بۆ پشتگیری هێزی پێشمەرگە بـاوکم تفەنگـە هۆڵەندییەکـەی (حـاجی سـەعید جۆلاّ)ی کردە شان و خۆی گەیاندە شەڕگەکە. پاش چەند رۆژ ئامادەکاری، تانك و پیـادەی ئەو هێزە سەربازییە روویان کردە سەنگەرەکانی پێشمەرگە و شـەڕ دەسـتی پێکـرد. پـاش پێکدادانێکی قورس، هێزە سەربازییەکە توانی رێگاکە بکاتەوە و پێشرەویی بکات.

(عەبە ئامە) ناوی پێشمەرگەیەکی قارەمان و بە وەفای شۆڕش و رێبازی بارزانی بـوو، کە لـە بیروهۆشـی ئێمـە و خـەڵکی ناوچـەکەدا رەگـی داکوتـاوە و هـەرگیز لـە یادمـان ناچێتەوە. ئەو لە پـاڵ رەمەتـە تاوێرێکـدا سـەنگەرێکی مەحکـەم لێـدەدات، دەکەوێتـە شەڕەوە و پێش لە بەرایی ئەو هێزە دەگرێت، کە رووەو بەرزاییەکەی لای ئەو ملـی دەنـا، بەڵام کە سەنگەرەکەی ئاشکرا دەبێت، تانکەکـە رووی بـەرەولای ئـەو وەردەچـەرخێنێت و گوللە تۆپێکی ئاراستە دەکات، گابەردەکەی ژوور سەری دەپێکێت و لا تاوێرێك دەسـت و مەچەکی دەکات بە ژێرەوە، ئەو هەوڵێکی زۆری دابوو لە ژێـر بـاری ئـەو تـاوێرە قورسـە دەرباز بێت، بەڵام هەوڵەکەی بێسوود دەبێت، هەر لەوێدا بە دەست و مەچـەکی شـکاوەوە دەکەوێتە بەر دەستی دوژمن و لەگەڵ خۆیاندا دەیبەن بۆ ناحیەی (سەرقەلا).

لەناحیەی سەرقەلاّ و پاش پرسیار و وەڵام و لێکۆڵینەوە فەرماندەی هێزە سەربازییەکە وێنەیەکی مەلا مستەفای بارزانی نیشانی ئەو پێشمەرگەیە دەدات و لێیدەپرسێت:

- ئەم وێنەیە دەناسیت؟

ئەویش دەڵێت: کێ هەیە وێنەی باوکی خۆی نەناسێتەوە.

- دەی باشە تفێکی لێبکە ئازادت دەکەم.

+ ئەو کەسەی تف لە وێنەی باوکی خۆی بکات زۆڵە.

- باشە تەنها یەك جوێنی پێبدە بەڵێن بێـت ئـازادت بکـەم. ئـاخر ئەگـەر بـە قسـەم نەکەیت بە پێش چاوی هەموو دانیشتوانی ئەم شارەوە گوللە بارانت دەکەم.

+ من کوڕە کوردێکم و مستەفا بارزانی باوکی کوردانە. ئەو کوردەی جوێنی پێبـدات زۆڵە.

بۆیە هەر لەو شوێنەدا و بە پێش چاوی دانیشتوانی شارۆچـکەی سـەرقەلاوە فـەرمانی گوللە بارانکردنی دەدات و شەهیدی دەکەن.

دووهەمین شەڕی گەورە و زیانبەخشی قاتەکانی کفری لە هـەمان سـاڵدا روویـدا، لـەو شەڕەدا بە هۆی هەڵەیەکی سەربازیی بەرپرسەکانی هێـزی پێـشمەرگەوە (٣٨) پێـشمەرگە

گیانیان کردە قوربانی خاك و نیشتمان، هەر لە هەمان جێگادا لە دوو گۆڕی بە کۆمەڵدا بە خاك سپێردران.

* * *

هێسترەکە تا ئەو هەورازەی بڕی، بنگوێی کەوتە ئارەقە و کەفکردن. ئەو حەیوانە بەهێزە ئەوەندە بە توندیی هەناسەی دەدا فیشکەی لوتی لە دوورەوە دەبیسترا. پاشان سەر بەرەوخوار شۆڕبووەوە بەرەولای (باخی تورکی) و ئینجا بە دەستی راستدا رێگا پێچاوپێچەکەی بڕی بەرەوهەردە و چەمی (سەرشۆراو).

ئەم دەوروبەرە، پانتاییەکی شێدار و شۆرەکات و زەلکاوە و هەردەوهەڵەت و تووشەیشە. ئەو سالآنەی کە دزیی و جەردەیی و رێگریی باوبوو، لەئەم رێگا پێچاوپێچانەدا زۆرێك لە ئەو کەسانەی کە بە باخەڵی پڕ و باری شەکر و چا و خورماوە لە شارەوە دەگەڕانەوە بۆ گوندەکانیان، لە لایەن جەردە و رێگرەوە رووت دەکرانەوە و بە دەستی خاڵیی و بە هەناسەی ساردەوە دەگەڕانەوە گوندەکانی خۆیان. جاری واش هەبوو تەقە تفەنگ لە نێوان جەردە و کاروانچییەکاندا رووی ئەدا و رێگرەکان پاشەکشەیان دەکرد.

که سەرشۆراومان بەجێهێشت هەتاوەکە تینی بۆمان هێنابوو، بۆیە باوکم سەڵتەکەی لەبەر داکەند و کێشای بەسەریدا. منیش لە پشتییەوە، چۆن جوجەڵە مریشك سەردەکاتە بنباڵی دایکیدا، ئاوەها سەرم کرد بە ژێر سەڵتەکەدا، پاشان وەکو پیشەی هەمیشەیی کە لەگەڵ خۆیدا دەیبردمەوە بۆ ئاوایی، دەستی کرد بە بەرباخەڵیدا و وتی: کورم لوولەیەك کەبابم لە کەبابخانەکەی (مەحموود ئەبو شوارب) بۆ هاوردویت ئەیخۆیت؟ ئیتر بە بێئەوەی چاوەڕێی وەڵامی پرسیارەکەی بکات، دەستەسڕە گەورە شینەکەی دەرهێنا و کردیەوە، ئینجا پشتاوپشت لوولە کەبابەکەی بۆ راکێشام، منیش لێموەرگرت و گورج کەوتمە خواردنی.

هەتاکو ئەمڕۆ وەکو کەبابەکەی بەرباخەڵی باوکم لوولە کەباب دەپێچمەوە و دەیخۆم، بەڵام هەرگیز ئەو تامۆچێژەی جارانم پێنابەخشێت!

خۆر شۆڕ بووەوە. بەردوبنجەکانیش بەلای رۆژهەڵهاتدا سێبەریان کەوتبوو. سێبەری من و باوکم بەسەر پشتی ئێسترەکەوە دوو ئەوەندە دوور کەوتبووەوە. گەیشتینە نزیك ئاوایی (بەکرەشەل). ئەم گوندە کە (٥ —٦) ماڵێکە و رێگاکە بەلای راستیدا

تێدەپەڕێت، دەتگوت چۆڵ و هۆڵە و کەسی تیادا نەماوە. خۆ ئەگەر لە دوورەوە (عەزەی مامەحەمە) دەرنەکەوتایە و ماندووبوونی لە باوکم نەکردایە، ئەوا ناهەقت نەبوو ئەگەر بتگوتبایە خەڵکەکەی رەوی کردووە.

(عەزەی مامە حەمە) کە بە رەبەنی ژیانی بەسەر برد، پیاوێکی کورتە باڵای ئێسقان ئەستووری چەناکە پانی دەم هەراشی زۆر بلێ بوو. زۆرجار قسەکانی بە وەزن و قافییە دەکرد و دەیگوت (من شاعیرم)، هەر بۆیە خەڵکی ئاواییەکان ناویان لێنابوو (عەزە هەڵەوەڕ)، بەڵام ئەگەر خودا خراپی بۆ یەکێك بکردایە و رووبەڕوو بەئەو ناوەوە بانگی بکردایە ئیتر بە شیعرەکانی چاك دەیشۆردەوە و هەر چی بهاتایە بەدەمیدا بە کێش و سەروا پێیدەگوت و نەیدەگێڕایەوە. کاروکاسبی مامەعەزە، وردەواڵەفرۆشتن بوو، زەمبیلەکەی پڕ دەکرد لە موورو و زەنگیانە، ئەنگوستیلە و گوارەی زەرتك، دێ بە دێ دەیگێڕا و دەیفرۆشت، هەر کە دەگەشتە دەوروبەری ئاوایی پڕ بە گەرووی هاواری دەکرد و دەیگوت: (وردەواڵە.. زەردەواڵە.. وردەواڵە..).

جارێکیان روو دەکاتە یەکێك لە ئاواییەکانی ئەو دەشتە و وەك پیشەی هەمیشەیی بۆ ئەوەی کیژۆڵەکانی ئەو گوندە بورووژێنی و لە دەوری خۆی کۆیان بکاتەوە دەس دەنێتە بناگوێیدا و هاوار دەکات (وردەواڵە.. مووروی زەرد و سوور و سپی.. لووتەوانەی هەسێرە رەنگ.. کووژەکەی جوان.. زەردەواڵە..).

لەوکاتەدا کچێکی توولەك لە پێش دەرگای ماڵی خۆیانەوە و لەسەر رووی خۆی بانگی (مامەعەزە) دەکات و بە دەنگێکی بەرز دەڵێت : (هۆهۆ مامە عەزە هەڵەوەڕ بێ بۆ ئەملا، هەڵکشێ بۆ لای ماڵی ئێمە!). ئەویش کە ئەو دەنگە دەبیسێت بە (هەڵەوەڕ) بانگی لێدەکات، یەکجار تووڕە دەبێت و چاوی دەپەڕێتە تەوقی سەری، بۆ دەمکوتکردنی کچەکە و دەوروبەریش بە دەنگێکی زۆر بلندتر بانگ دەکات و دەڵێت (وردەواڵە.. زەردەواڵە.. بانگم دەکەیت تۆ لەوپاڵە.. گرم تێچوو.. سووتام سووتام.. هەتا سارد نەبوومەتەوە.. ئەوا هاتم.. لەو قەدپاڵە.. بۆم داماڵە).

کچەکە کە گوێی لە وەڵامدانەوەی مامە عەزە دەبێت دەس دەکاتە گریان و را دەکاتە ماڵەوە.

مامە عەزە گۆرانیبێژێکی میللی دەنگخۆش بوو. رۆژێك بە رێکەوت رێی دەکەوێتە ئاواییەك و دەروانێت زەماوەندە و هەڵپەرکێ گەرمە. ئەویش بە بێئەوەی کەس رووی

لێبنێت و داوای لێبکات، زەمبیلەی پڕ وردەواڵە بەسەر کونەلاّنەکەوە دادەنێت و سەرچۆپی دەگرێت، جا چۆن سەرچۆپییەك؟ دەسماڵە سوورەکەی لە بەرباخەڵی دەردەهێنێت و لە شێوەی ڕەشمار بە ڕۆحی پەپوولەئاساوە باڵ دەگرێتەوە پێ دەکوتێتە زەویدا، پێکوتانێکی وا تۆز لە زەوییە ئاوڕشێنکراوەکە هەڵدەستێنێت، پاش ئارەق دەردانێکی زۆر و شەکەتی، کێشانی سەرچۆپی دەداتە دەس چۆپی کێش خۆیەوە، بەلاّم ژنەکان کە هەر دەم هاوڕێیەتییان خۆش بوو لەگەڵیدا بانگی لێدەکەن و ڕووی لێدەنێن کە گۆرانی هەڵپەرکێیان بۆ بچڕێت. ئەویش بە مەمنوونییەوە دەس دەنێتە بناگوێیدا و بە گۆرانی هەڵپەرکێ دڵی ژنان گەرم و خۆش دەکات و دەیانهێنێتە جۆش و خرۆش. پاش دووسێ سوور، دیسان دەسەسرە سوورەکەی لە بەرباخەڵی دەردەهێنێت، دەمی دەسڕێت و دەڵێت: بە خودا بەسە ماندووبووم و ڕێگاکەم دوورە دەبێت بڕۆم.. ژنەکان ڕووی لێدەنێن و داوای لێدەکەن یەك دوو تاوی تر گۆرانییان بۆ بچڕێت. ئیتر بە ناچاری تاوێکی تر گۆرانییان بۆ دەڵێتەوە و دیسان کپ دەبێتەوە و دەیەوێت بڕوات، یەکێك لە ژنەکان پێیدەڵێت: توخوا مامە عەزە، یەك دوو تاوی تر گۆرانیبێژە، هەتا دەچم بووك دەهێنم با ئەویش تاوێك هەڵپەڕێ.. کە بووك دەهێنن و مامەعەزە چاوی بە بووکی چاوڕەشی بالاّبەرزی جوانپۆش دەکەوێت، خۆی واتەنی، بیری لێدەکاتەوە کە لە هیلاکی زیاتر هیچی تری بۆ نامێنێتەوە، بۆیە لە بەهانەیەك دەگەڕێت تا خۆی دەرباز بکات، ئیتر بە گۆرانی وتن و بە پێش هەڵپەڕکێدا دێت و دەچێت و دەڵێ: هەی زاوا، کەوا و سەڵتە و سوخمە کەوە، تەنیا ئەم شەو بوکێ بۆ من، تۆ بسڕەوە.. کە زاوا دەبیسێت مامەعەزە قرمی لە بووك خۆش کردووە و داوای سەرتویژەکەی لێدەکات، هەڵدەکوتێتە سەری و بەدەم پەلامارادانەوە پێیدەڵێت: هەی سەگی هەڵوەر، زەرەرت نییە تەنیا ئەمشەو بۆ تۆ بێت؟! مامەعەزە پڕتاو هەڵدێت و لە گوند دوور دەکەوێتەوە.

***

گوندی (بەکرە شەل)مان بەجێهێشت و عەسرێکی درەنگ گەیشتینە سەر ئەو گردۆڵکەی کە دەڕوانێتە سەر چەم و ئاوەکەی دێی (فەتاح هۆمەر)دا. لەسەر ئەو چەم و ئاوە، خەڵکی ئاوایی شینایییان کردبوو. باوکم جڵەوی هێسترەکەی توند کرد. پاشان پەلی گرتم و شۆڕی کردمەوە سەر زەوییەکە. ئینجا خۆی هەڵدایە خوارەوە و مێخەکەی هێسترەکەی بە خڕە بەردێك داکوتا و وتی:

- کوڕم من دەستنوێژم هەیە هەتا نوێژەکەی عەسرم دەکەم تۆ بچۆرە خوارەوە بۆ سەر چەم و ئاوەکە، ئاو بخۆرەوە و نوێژەکەت بکە، بەلاّم کوڕەکەم وریابە دەست بۆ ترۆزی و تەماتەی خەڵکی درێژنەکەیت، حەرامە.. باشە کوڕم؟

من ئەوەم دەزانی باوکم پێش و دوای نوێژە فەرزەکان نوێژی سوننەتیش دەکات و زۆر بە خوشووعەوە دەچێتە حوزووری خودا و لەسەرخۆ، جووڵەکانی ڕکووع و سجوود ئەنجام ئەدات. پاڕانەوەکانی پاش نوێژیش لە خودا، زۆرن و پاش دوعا و وێردخوێندن فاتیحا بۆ ژمارەیەکی زۆر لە پیاوچاکان و مردووەکانی خۆی دەنێرێت، بۆیە ویستم ئەم هەلە لەدەست نەدەم و بۆ مەرامی خۆم سوودی لێوەربگرم، هەر کە پشتم لێهەڵکرد بەڕاکردن شۆڕ بوومە خوارەوە و چوومە سەر کانییەکە، لە سەر دەم بۆی ڕاکشام، دەمم نایە ناو ئاوەکە و تێرم خواردەوە، ئینجا لە ئاوی چەمەکە دەم و چاوم پشیلەشۆر کرد، قاچەکانم تێهەڵژەند و ناوم لێنا دەستنوێژ، کەمێك ئەولاتر وشکانی بوو، بەردە گەورەکانم لەسەر زەوییەکە لابرد و زیخەکانیش، قەیدی چییە؟ با بچەقن بە تەوێڵمدا مادام خێری نوێژەکەم زۆرتر دەبێت، ئینجا هەر وەکو قمقمۆك، چەند جارێك سەرم هەڵبڕی و نامە زەوی، بەلای ڕاست و چەپدا لام کردەوە و نوێژەکەم تەواو کرد، پاشان ئایەتەلکورسییەکەم بەپەلە، هەروەك ئەوەی تیکەیەکی زۆر گەرمم لە دەم نابێت و بیسووتێنێت ئاوا گلّماندم و لە جیاتی سێ فووی درێژ بە دەوری خۆمدا یەك فووی فتیلە کوژاندنەوەم کرد و دەستم بەرەو ئاسمان بەرزکردەوە، لەناو ئەو هەموو دوعا و پاڕانەوە زۆرەدا، کە باوکم فێری کردبووم پاش نوێژەکان بیانکەم، تەنیا یەك دوعام کرد: خودایە لە مەکتەب ناجیحم بکەیت!! ئیتر بەپەلە هەڵسامە سەرپێ و جاشکەوشەکانم لەپێ کردەوە..

لەئەو عەسرە درەنگ وەختەدا خوڕەی ئاوی چەم و جریوە و جووکەی چۆلەکەکان و گمەگمی کۆترە باریکە و چریکەی لێرەولەوێی پۆڕە نێرەکانی ناو دار و دەوەن و زەل و قامیشەکانی ئەو گوێ چەمە تێکەڵ بەیەك دەبوون، بۆنی کەسکوون و شێداری بڕکە تەماتەکان، کە بە سەر گۆلەکانەوە باوەشیان بەیەکدا کردبوو پیاوی مەست و کاس دەکرد، ڕەنگی سوور و بریقەداری تەماتە پڕ چنگە ئاودارەکان سۆمای چاوی دەبرد، هەروەك کوردی دۆنەدیو پەلاماری بڕکە تەماتەیەکم دا، بەلاّم کە نزیك بوومەوە لێی، هێزێکی نادیار ڕایگرتم و وەکو پەیکەر بە دیار نزیکترین بڕگە تەماتەوە وشك هەڵهاتم، پاش کەمێك ڕامان و لێوردبوونەوە لێیچوومە پێشەوە، بە نووکی پێم بڕکەکەم لەقاند،

ئەوەندەی تر بۆن و بەرامەی کەسکوون و خەستی تێکەڵ بە هەڵم و هەوای چەمەکە کرد و بە یەکجاری هاجی کردم، کەمێك بۆی چەمیمەوە و دەستی راستم درێژکرد، لەپم خستەژێر ئەو بڕکە تەماتە گەش و تەڕە، بە دەم بەرزکردنییەوە کەمێك لامدا و روانیم، هەروەها تەماتەی سوور و پڕ چنگی کوردبیە بانگم دەکات و دەڵێت: نەوسی خۆت مەگرە و بمخۆ!!

بە بێهیچ بیرکردنەوەیەك وەکو ئەوەی ئیزنم لە باوکم وەرگرتبێت دەستم بۆ تەماتەیەکی سووری گەورەی گرنج گرنج درێژکرد. بەرلەوەی دەستم پێیبگات، لەناکاودا گوێم زرنگایەوە و کەللەم وژەیەکی تێڕژا! دەنگی باوکم بوو وتی: کوڕم دەست بۆ ترۆزی و تەماتەی خەڵکی درێژ نەکەیت، حەرامە..

تۆ چۆن بە کلکی گۆچانێك بدەیتە پۆزەی بەرخێکی برسیدا، کە دەم بۆ گوانی پڕ شیری دایکی دەبات و دەسڵەمێتەوە، ئاوا سڵەمیمەوە و گورج هەڵسامە سەرپێ، بەهەر چوار دەوری خۆمدا چاوم گێرا، بە دیقەتتر بە ئاڕاستەی جێنوێژەکەی باوکمدا روانیم، بەڵام هیچم نەبینی. دوودڵییەك گرتمی و پاشەوپاش کشامەوە بۆ سەر کانیاوەکە، وێنەی خۆمم بە لێڵی لە ناو ئاوەکەدا بینی. دەستم درێژ کرد و دوو سێ گوێل ئاوم خواردەوە و لاگوێلێکم دا بە دەم و چاومدا، هەستم کرد هێشتا تینووییەتیم نەشکاوە.. ئاخر کەباب ئاوکێشە و دڵیش بۆ خواردنی سەوزە و میوە زیاتر دەکاتەوە. بۆیە پێلاوەکانم لە پێ داکەند و چوومە ناو ئاوی چەمەکەوە، لەسەر خڕە بەردێکی گەورە، کە نیوەی بە سەر ئاوەکەوە بە وشکی مابووەوە دانیشتم. خۆیشم نەمدەزانی ماوەی چەندێ لەئەو بارەدا ماومەتەوە و بیر لە چی دەکەمەوە. لەناو ئاوەکەدا وردە گازی ماسییەکان بە ئاگایان هێنامەوە. دیسان هەڵسامە سەر پێ، لە ئاوەکە دەرچووم و پێلاوەکانم لە پێ کردەوە، گەرامەوە بۆ لای بڕکە تەماتەکە. چەند هەنگاوێك دووری راوەستام و وەك راوچییەك چۆن لە کەروێشکێکی خۆشخەوی ناو لانەی بن بنچکێك پارێز دەگرێت و لێیدەڕوانێت، ئاوەها بە وردی تێمڕوانی، ئینجا لێیچوومە پێشەوە و نوشتامەوە، بە دەستی چەپم بڕکەکەم لادا و دەستی راستم بۆ ئەو تەماتەیە درێژ کرد، کە قرمم لێخۆش کردبوو. چنگم پێیگەیشت و نەگەیشت، دووبارە گوێم بە دەنگی باوکم زرنگایەوە: نەکەی کوڕە حەرامە، حەرام.

هەڵسامەوە سەر پێ و وەك داری زەقنەبووت بە دیار گۆلە تەماتەکەوە چەقیم، خەیاڵ بردمییەوە، هەروەك جەنگاوەرێك لەهەر چوار لاوە ئابلۆقە درابێت و بیر لە چۆنێتی

خۆدەربازبوون بکاتەوە ئاوەها ویستم هۆشم گلێر بکەمەوە. کەمێك بەلای راستدا سەرم وەرچەرخاند، کە روانیم خاوەن شینایییەکە بە تەنیشتمەوە راوەستاوە، ئەو پیاوێکی باڵابەرزی سپیپۆشی ریش سپی بوو، نوور لە رووخساری دەباری، من ویستم بڵێم: مامە بە خودا تەماتەم لێنەکردۆتەوە.. ئەو هاتە گۆ و لێیپرسیم:

- کوڕم ئەوە بۆ تەماتەیەك لێناکەیتەوە و نایخۆیت؟

لەژێر لێوەوە پێمووت: حەرامە..

ئەو وتی:

تۆ کوڕی کێیت وا ئەوەنە حەڵاڵ و حەرام لێکجیا ئەکەیتەوە؟ بینیتم نوێژیشت ئەکرد..ها، کوڕی کێیت؟

+ کوڕی حەمە فەرەجی ئەولکەریم.

- ئیێ ئێی، تۆ فەقێ حەمە سەعیدە بچکۆلانەکەیت.. برازای (مەلا ئەولقادریت) رۆڵە گیان من نانی دەستی دایکتم زۆر خواردووە، ئەو دایکە خانەدان و لەخوا ترسەت، ئەی نانی مامەکانت؟ ئەوە هەر مەپرسە، ئەی نازانیت ئێمە و ئێوە یەكماڵین و تەنیا حەلاڵمان لە یەك جیایە؟ دەی مادام وای لێهات سوێندم پێمەخۆ هەر دەبێت بە دەستی خۆت ئەو تەماتە گەورەیە لێبکەیتەوە، هەر بە بەر چاوی مامی خۆتەوە قەپی لێبگریت و بیخۆیت، ئەگینا بەجێتناهێڵم، عەیبە کوڕم عەیبە تەماتەیەك بایەخی چییە؟ ئەی بۆ نازانیت من بە خودای خۆم بەڵێنم داوە و وتوومە: خودای گشت عالەم گەردنی ئەو کەسە ئازاد بێت، کە دەچێتە ناو ئەم دالییەی منەوە، بڕکە تەماتە و خەیارەکان ناشێلێت و نەوسی خۆی کوێر دەکات.. دە دەی بێقەزابیت ئەوەندە شەرمۆکیت، دەس درێژ بکە دەی هەی عەمرت درێژ بێت..

هەر وەکو ئەوەی ئەمە خەیاڵێکی خۆفریودەرانەی منداڵانە نەبێت ئاوەها بەبێترس و نیگەرانی دەستم درێژ کرد، کاتێکم زانی تەماتەیەکی توندوتۆڵ و سوری گرنج گرنج لەناو چنگمدایە، راست بوومەوە و تەماتەکەم بە چمکی لای راستی کراسەکەم سڕی و دەمم کەمێك بۆی کردەوە، لەگەڵ نزیککردنەوەی تەماتەکە بۆ دەمم، نەختێك بەرەو ئاسۆ سەرم هەڵبڕی، لە ئەوەدا بوو قەپێکی پیادا بکەم و سوورا و بە دەم و لەوسمدا شۆڕ بێتەوە، روانیم باوکم بەسەر گردەکەوە تەماشام دەکات، هەر وەکو ئەوەی تەزووی کارەبایەکی بەهێز لێیدابێتم ئاوەها دەستم بە ناسکە تەماتەی لەعنەتییەوە وشك بوو، ئینجا چنگم

شل بوو تەماتەکە بەربووەوە سەر زەوییەکەی بەر پێم، ئیتر لە شوێنەکەی خۆمدا چەقیم و بەبێ جوولە چاوم بە ئاسۆکەوە رووەو باوکم ئەبلەق بوو، ئەو بە دەنگێکی بەرزوزبر بانگی کردم وتی: پەلە بکە.. بجولێ کورە درەنگە..

من لە شەرم و تەریقی و ترسدا نازانم ئالەوێدا چۆن رۆحم دەرنەچوو، نەشمزانی چۆن هەنگاوەکانم هەڵهێنا و گەیشتمە لای، ئەو بەهەمان شێوەی پێشوو سواری پشتی خۆی کردم، بەڵام جەستەم وەك بی بەر ئاو دەلەرزی و دڵم بە توندی لێیدەدا.

تا لە چەمەکەش پەڕینەوە من هەر چاوەڕێی تورەبوون و سەرزەنشتی بووم، بەڵام ئەو هیچی نەگوت..

***

(٣)

ئالێرەوە سەر بەرەو ژوور بڕوانە، تاچاو هەتەر بکات دەشتێکی پانوبەرینی کاکی بەکاکییە. کێلگەی گەنم چاوەڕێی دەمی داسە دەمەزەردکراوەکانییەتی. پۆل پۆل کوڕکوڕ لە ئاسمانەوە شۆڕ دەبنەوە بۆ ناو تۆقە گەنمەکان و تاك تاك و جووت جووتیش دەقریوێنن و هەڵدەفڕن. یەکێك لە تایبەتمەندییەکانی (قەتێ) لە نێوان نێر و مێکانیدا هاوبەشییەك لە کڕهەڵهاتن بەسەر هێلکەکانەوە هەیە. کاتێکش کە بێچووەکان لە هێلکە دەردەچن و چاو هەڵدەهێنن، دایك و باوکەکانیان بە هاوبەشی و بە بێن ئاو و خواردنیان لە دوورەوە بۆ دەهێنن و دەیکەن بە دەمیانەوە. بەرلەوەی بێچووەکان توانای هەڵفڕین پەیدا بکەن، لەلایەن شوان و مێردمنداڵەکانەوە راو دەکرێن. ئەوانیش پێچەوانەی سوێسك و پۆڕ و کەروێشکی کێوی زوو دەسەمۆ و ماڵیی دەبن. جۆرێك لەئەو باڵندانە، کە هەرگیز لەئەو دەڤەرەی ئێمەدا نەدەنیشتنەوە و لادێیەکان پێیاندەگوت (کوڕکوڕە شامی)، ئەوجۆرە قەتێیانە بە ئاسمانی ناوچەکدا بەرز هەڵدەفڕین و دوور دەڕۆیشتن، لە باوکم پرسی: باوە، بۆ ئەو کوڕ وڕە شامیانە لەئەم دەشتەی لای خۆمان نانیشنەوە و هێلکە و بەچکە ناکەن؟.. لەوەڵامدا وتی: ئەوانە نیشتمانیان شام و حەڵەبە.. وتم: شام و حەڵەب لە کوێیە؟ وتی: رۆڵە پرسیار زۆر دەکەیت.. چووزانم.. مەلا یێژێت نزیك مەککە و مەدینەیە! ئیتر من نەموێرا پرسیاری زیاتری لێبکەم..

هێسترە ماچە جارێك بە رەوت و تاوێك بە یەرغە رێگاکەی دەبڕی. ئەو دەشتەی تەی دەکرد و تەنگی بە گوندەکەمان هەڵدەچنی.

چەند مانگێك بەرلە ئێستە بەهار بوو، هەر بەئەم رێگایەدا چوومەوە بۆ ئاواییەکەی خۆمان، ئەو کاتە تا توانای بینینی چاو، ئەم دەشتە سەوزی دەکردەوە. خەڵە بەدەم کزەباوە کەروێشکەی دەکرد. (هەوراوەکەی هەسەنۆکە) لێوانلێو بوو لە ئاوی پاش باران. رێگاکەش دوای چەند تاوێك بەهارە باران و هەورە تریشقە کزر بوو بووەوە. بۆنی سێپەڕە و سیرگەنکە و گیا و گوڵی ئەو دەشتە بە هەردوو کوونە لووت و هەرچی کوونی تر هەیە لە لەشمدا هەڵمدەمژی. جەستەم سەراپا ببوو بە یەك پارچە عەتری سروشت و هەر ئەوەندەی مابوو منیش بە وێنەی باڵندەکان بدەم لەشەققەی باڵ و هەڵفڕم. جارناجارێك

کلاوکورەیەك دەیجریواند و بە جۆش و خرۆشەوە وا هەڵدەفڕی تا لە قووڵایی ئاسماندا بەدەم جریوەیەکی شێتانەوە لەنگەری دەگرت. ئینجا هەرلەئەو بەرزاییەوە باڵەکانی قەمچ دەکرد، وەك هەسێرە چۆن لە شەوەکاندا دەکشێت، ئاوەها بەرەو زەوی شۆڕ دەبووەوە و لەناو تۆقە گەنمێکدا خۆی دەشاردەوە، بەڵام ئێستە دیققەت بدە ئەم دەشتە، کە دوێنێ پڕ بوو لە جریوە و جووڵە و عەتر و نەشونما و عەشقبازی.. بەڵێ لە نێوان زۆربەی زۆری ئەو کائینانەدا کە لەئەو پانتاییەدا دەژیان، تەنانەت خاڵخاڵۆکەکانیش بەسەر پەلکی گیا و گۆڵ و بنجە تۆڵەکەکانەوە ژوانیان دەبەست، یەکیان ماچ دەکرد و جووت دەبوون. پاش ئەوەی هەر یەکەو گەرای خۆی بۆ بەردەوام بوونی ژیان دادەنا و نەوەیەکی نوێیان بەجێدەهێشت. ئەمڕۆ بەرەو دونیای ون بوون دەچن، کۆچ دەکەن یان دەمرن.

لەئەو تەختاییەدا هێسترەکە ملی بەرەوپێش راکێشابوو. باوکیشم رەشمەکەی بۆ شل کردبوو، کیسە تووتنەکەی لە پێش خۆیدا بەهەر دوو دەستی گرتبوو، خەریکی سیگار پێچانەوە بوو، لە ناکاوێکدا (قاتر)ەکە سەرسمێکی دا و وەخت بوو لووتی بگاتە سەر زەوییەکە و ئێمە بەسەر ملیدا شۆڕ ببینەوە، بەڵام باوکم گورج دەستی بۆ رەشمەکە برد، بە توندی رایکێشا و گوتی: دەك ملت بشکێ.

هێستر حەیوانێکی دوو رەگی نەزۆکە. هەموو ئەو سیفەتانەی کە هەڵیگرتووە چ لە رووی جەستەییەوە، وەکو کەللە و قەپۆز، گوێ و یاڵ و مل و کلکییەوە یان لە رووی هێز و توانا و رەوت و رەفتار و ئاکارییەوە، هاوبەشییەکی رێژەیی هەیە لە نێوان سیفەتەکانی باوکی (کەر) و دایکی (ماین)یدا. ئەم ولاخە لە سینکردن و جووتە وەشاندندا لە سەبر و توانای کارکردنیدا دەچێتەوە سەر باوکی کەری، بەڵام لە بەژن و باڵا و رەوت و رۆیشتنیدا بە کەمێك ناسکییەوە لەگەڵ سمکۆڵان و حیلەدا بە لای دایکی ماینیدا شکاندوویەتەوە. بۆ ئەوەی رێگا لە ئارەزووی سێکسی رەگەزە نێرەکانی ئەم حەیوانە بگیرێت و بە ئاسانی دەسەمۆ و رایی بکرێن، هەر بە جاشیی لە رێگای نەشتەرگەرییەوە بەیتاڵە گەرۆکەکان باتوویان دەردەهێنن و ئارەزووی سێکسییان دەکوژن، وا دیار بوو بە قەد ماندوو بوون و بێزاریی من لە دوور و درێژیی ئەم رێگاوبانە، هێسترەکەش بێزار ببوو، هەر بۆیە بە گوێرەی ئارەزووی من رەوتی دەکرد و تیژ بەرەوماڵ ملی دەنا، ئالەوساتەدا گوێم لە دەنگی سمی بوو، کە بە رێتمێکی رێکوپێك لەگەڵ فیشکەفیشکی هەردوو کونەلووتیدا و دەنکەدەنکە لێرە و لەوێ قریوەی قەتێکان، کە بۆ ئاو خواردنەوە و چینەکردن هەڵدەفرین

و دەنیشتنەوە سەر زەوی، بە رەوت دەچوون بەسەر هێلکەکانەوە کڕ دەکەوتن، جگە لەو چەند دەنگە من هیچی ترم نەدەبیست.

لە ملەکەی ئاوایی دەچین بە ئەودیودا. چەند شەقاوێك ئەولاتر دەرگای حەوشەی ماڵی خۆمان بەدەر دەکەوێت و لە چاوەڕوانیی ئێمەدا خراوەتە سەرپشت، کە دەگەین هەر بە سوارییەوە خۆمان دەکەین بە ژووردا. بە تەنیشت سەکۆکەوە باوکم جڵەوی هێسترەکە توند دەکات و پەلم دەگرێت تا بە ئاسانی پێم دەگاتە سەر زەویی. پاشان خۆیشی دادەبەزێت و بارەکە دادەگرێت. ئینجا دایکم دێت رەشمەی هێسترەکە رادەکێشێت بەرەو ئاخوڕەکەی و کورتانەکەی لێدەکاتەوە. ئیتر هەر ئەوەندە خۆشە تا دوور دەکەوێتەوە لێی، دەبینیت جووتە لە دوای جووتە هەر دوو پاشووی بەرەو ئاسمان هەڵدەدات تا داخی دڵی خۆی لەگەڵ ئارەقەدا هەڵدەڕێژێت. پاشان هێور دەبێتەوە و دەس دەکات بە لووشەلووش و سۆڕەسۆڕ. بۆ ئاو و ئالێك سمکۆڵان دەکات.

هەر بەسەر سەکۆکەوە لەگەڵ خوشك و براکانمدا دەس لە ملی یەکتر دەکەین و تێرتێر یەك ماچ دەکەین. باس و خواستی شاریش بۆ کاتێکی تر هەڵدەگرین.

* * *

(٤)

جارێك ناتبەم بۆ ناوئاوایی با لە حەوشە دەربچین و بڕۆین بۆ سەر گردەکەی پشت ماڵی خۆمان و لەوێدا نەختێك دابنیشین. ئالێرەوە تەماشای ئەو گردە بکە، کە دەڕوانێتە سەرماڵی موختاری ئاوایی. ڕۆژێکیان بۆ یەکەمجار پۆلێك پێشمەرگەی خوێنگەرم و چاونەترس و خۆشەویستی شۆڕشی ئەیلول، ڕژانە دێ. پاش نانخواردنی نیوەڕۆ و پشوودانێکی کورت، بە سەر ئەو گردەوە گلێربوونەوە. خەڵکی ئاواییش بە دەوریاندا ئەڵقەیان بەست و گوێیان دەگرت لە یەکێکیان، کە بە حەماسەت و ئەوپەڕی ورەبەرزییەوە باسی هەڵگیرساندنی شۆڕشی بۆ دەکردن. من کەسیانم نەدەناسی. سەرپەلەکەیان پیاوێکی گەنم ڕەنگی باڵا مامناوەندی تێکسمڕاو بوو. ئەو چوارمشقی دانیشتبوو تفەنگەکەی بەسەر ڕانییەوە دانابوو. وادیار بوو قسەکەر ئیتر شتێکی وای پێنەمابوو باسی بکات، بۆیە خەڵکەکە دوودوو سێ سێ سەریان نابوو بەیەکەوە و قسەی خۆیان دەکرد. بە ئەوبەری ئاواییەوە هەڵۆیەك هات و بێباکانە بەسەر بەردێکەوە نیشتەوە، موختار چونکە خۆی بە تفەنگچی ئەزانی و حەزی لە نیشانشکاندن دەکرد، لای لە سەرپەلەکە کردەوە و پێیوت: تۆ ئەوسا پیاوێکی ڕاوچی و دەست و تفەنگ ڕاست بوویت، ئا تفەنگێك بنێ بە ئەو هەڵۆیەوە بزانم دەیپێکیت؟ سەرپەلیش فیشەکێکی لێخوڕی و لەسەر چنچك بۆیدانیشت و مشتی لە هەڵۆ گرت. دەنگ لە دەستییەوە هات، یەك کەلە بێژنگ خۆڵ و زیخی بە ڕووی هەڵۆکەدا هەڵدا، جوانەهەڵۆ دای لە شەقەی باڵ و هەڵفڕی. چەند جارێك بە ئاسمانی ئاواییدا هاتوچوو، لە ئاست ئەو شوێنەی کە لێینشتبۆوە لەنگەری گرت، دواجار سوورێکی بازنەیی بەسەر پێشمەرگەکاندا خوارد و وەکو ئەوەی بە سەرپەلەکە بڵێت: ئەگەر تۆ هەڵۆیت جارێکی تر هەوڵی کوشتنی ڕەگەزی خۆت مەدە، چونکە دەشت و دەری ئەم نیشتمانە بە هەڵۆوە جوانە.. پاشان دوور ڕۆیشت و شۆڕ بووەوە بۆ ناو هەردە و هەڵەتەکە و لە چاو ون بوو.

بە لای دەستی ڕاستدا چەند شەقاوێك بڕۆ و بڕوانە ئەو نەختە زەوییە، کە هەموو ساڵێك باوکم دەیکاتە قەرسیل تا مەڕ و ماڵات و مانگا و ئاژەڵە هەراشزێکانی تیادا بلەوەڕێن. ئالێرەدا چیرۆکیك ڕەگ و ریشەی لەبیرەوەریمدا داکوتاوە وا بۆتی دەگێڕمەوە.

ساڵی ١٩٦٤بوو حەرەس قەومییەکانی شاری کفری لە چلەپۆپەی بەدڕەفتاریدا بوون. (مامە مەلا ئەولقادر)م بەسەر جێگای مردنەوە لە گیانەڵادابوو. ئێمە هەموو لە دەوری

دانیشتبووین کە (فەقێ عەلی) مامەمیان ئاگادار کردەوە تا بە زووترین کات لە ماڵ دەربچێت و خۆی دەرباز بکات، چونکە بڕیاری گرتنی لەلایەن ڕژێمەوە بۆ دەرچووە و کاتێکت زانی دێن بۆ گرتنی. هەر بۆیە ئەویش ناچار بوو ئەو برا گەورەیەی لەسەرەمەرگدا بەجێبهێڵێت و ڕوو بکاتە ئەم ئاواییەی ئێمە و لە ماڵی باوکمدا ڕۆژ بگوزەرێنێ.

ئەو ڕۆژە، کە من لە شار گەڕامەوە (مەلا مەحموود)یش بوو بە میوانی ماڵی باوکم. پاش نانخواردن و دەمەتەقێ، مامەم و مەلا لە ماڵ دەرچوون و منیش کەوتمە دوایان تا گەیشتینە ئەو شوێن قەرسیلە. لەوێ هەردووکیان بە چپە کەوتنە ئاخاوتن و ڕا و تەکبیر. پاشان مامم وتی: دەی باشە مەلا، مادام ڕێککەوتین با دەس بە مەشقەکەمان بکەین. مەلا وتی: باشە لالە، من حازرم. ئەوا ئەو بەردە درێژکۆلەش ناو دەنێم دەمانچە و ئەو کەڵەکە بەردەش کابرای حەرەس قەومییە.. باش نییە؟

مامم وتی: مەلا، من هەرچیم وت دەبێت بە گوێم بکەیت، باشە؟

مەلا: باشە..

ئەوەتە ئەوە خۆیەتی.. تۆ وای حیساب بکە ئەو کەڵەکە بەردە خۆیەتی و بەرەو شەقامەکە دێت.. ئادەی خۆت بدە پاڵ دیوارەکە و بە پسکەپسك لێیبچۆرە پێشەوە. تۆ فیشەکت لێخوڕیوە و دەمانچەکەت لەسەر پێیە. هیچ خۆت تێکنادەیت و ناشڵەژێیت لە کۆڵانەکە بۆی دەردەچێت و لووتت دەتەقێت بە لووتیدا، ئیتر بەبێ سێ و دوو گوللەیەك دەنێیت بە ناو دەمییەوە و بۆی دەردەچێت..

مەلا دەڵێت: لالە گیان، خودا بۆم بکات لە لەوەڕی دەخەم..

(مەلا مەحموودی وەلی)ی کوڕە هەرزەکارێکی بەژن و باڵا کەڵەگەتی ئێسقان ئەستووری کەم گۆشت و ئەسمەرێکی خوێنگەرم و ڕووخۆشی کەمێك سەرشێت بوو. من چەند هەنگاوێك دوور ڕاوەستا بووم و بە حەپەساویی و سەرسامییەوە لەئەو دوو مرۆڤەم دەڕوانی. ئەوان خەریکی نەخشەدانان و مەشقکردن بوون بۆ کوشتنی حەرەس قەومییەکی باوەکوشتەی کورد و دوژمنی سەرسەختی خەڵکە بە شەڕەفەکەی شاری کفری. ئاخاوتنەکانیان کە من بەواقوڕماوی گوێم لێدەگرت و دەمڕوانی هێواش هێواش لەبەر گوێمدا بوو بە غەڵبەغەڵب و هاژەهاژ، دواییش هەردوو گوێم کپ بوون و ئیتر هیچم نەبیست..

مامم دەستێکی بە پشتی مەلادا کێشا.. ئەویش زەردەخەنەیەکی تێگرت و دەستی برد هەردوو چمکی کەواکەی هەڵکرد و کردنی بە تویێی پشتوێنەکەیدا و کەوتە ڕێ. من

تێمدەڕوانی ئەو هەنگاوی دەنا بەرەو شوێنی مەبەست، بەرەو شاری کفری، بەناو دەریایەك تراویلکەدا دەڕۆیشت و تا دەهات بچووك دەبوویەوە. ئەو ڕۆیشت و من رایەڵەی روانینم بە دوویدا هەڵکرد تا لەناو شەپۆلی سەرابەکەدا بوو بە خاڵێکی لەرزۆك و کاڵ. پاشان وەك کڵۆ بەفرێك چۆن لە ناو رووبارێ ئاودا دەتوێتەوە، ئاوەها توایەوە و لەچاو ون بوو.

مەلا هەر هەنگاوێکی کرد بە هەزار هەنگاو و پاش نوێژی نیوەرۆ خۆی گەیاندە (شارەکەی ئەمبەر) بەسەر بەردەبازەکاندا لە چەمی (قوشەچاپان) چاپووکانە پەڕییەوە بۆ ناو قەبرستانە کۆن و پڕ گومەزییەکانی ئەمدیوی ماڵی مامم و لەوێوە خۆی گەیاندە بەر دەرگای قەبرستانەکە، کە دەیڕوانییە سەر شەقامە قیرتاوە سەرەکییەکەی شار. چەند سەرەتاتکەیەکی کرد و بە بێهیچ شڵەژانێك وەکو خەڵکی شار لە دەرگاکە چووە دەرەوە و بەبێ خۆ تێکدان بەسەر قیرتاوەکەدا کەوتەڕێ.

ئێستە کابرای (حەرەس قەومی) نانی نیوەڕۆی خواردووە و نوێژی کردووە، پاشان سەرخەوێك دەشکێنێت و وەك پیشەی هەمیشەیی خەڵکی شار بۆ خۆپاراستن لە تینی هەتاوی ئەم هاوینە، چاکەتەکەی دەکێشێت بەسەر سەریدا و بە بێترس و خۆف بەرەو بازاڕ دەچێت. لەم ساتەدا کە خۆر تینی گەرمی دەڕژێنێتە سەر شاردا، کەس بە دەرەوە نییە، جگە لە مەلا و ئەم نێچیرە قەڵەوەی کە وا دەزانێت (شار شامی شەڕیفە). مەلا لەسەر کۆڵانە تەسکەکەدا خۆی داوەتە پاڵ سێبەری دیوارەکە و چاوەڕێیە. کاتێك دەزانێت کابرا رووی کردووەتە سەر شەقامەکە و لەبەر پێی خۆی بە ئەولاوە هیچی تر نابینێت. هەر دەگاتە ئاست ئەم پیاوە داخ لە دڵە، کە پێنج شەش سەعاتێك رێی بۆ کوشتنی بڕیوە، هەڵوەستەیەك دەکات، بەڵام مەلا مۆڵەتی نادات و یەکسەر ئامبازی دەبێت، دەمانچەکەی لە باخەڵی دەردەهێنێت یەك گوللە ئاڕاستەی ناو دەمی دەکات و بۆی دەردەچێت..

ئاخر نەخشە و پلانەکە ئاوەهابوو، دەبێت ئەو سوود لە چۆڵی و گەرمی کۆڵان و شەقامەکە وەربگرێت، بە کەمترین کات کارەکەی خۆی ئەنجام بدات و خۆیشی دەرباز بکات، بۆیە بە بێهیچ خۆخەریککردنێك، خۆی دەکاتە مزگەوتەکەدا، جامانەکەی فڕێ دەدات و مێزەرێکی سپی لەسەر دەبەستێت. پاش پشوودانێك بە شەقامەکەی ئەودیودا دەچێتە ناو بازاڕەوە. لەوێ گوێ بۆ چیرۆکی جۆراوجۆر و شێوەی کوشتنی کابرا دەگرێت، دوا چیرۆکی باوەڕپێکراو بەمشێوە دەگێڕنەوە:

(حەسیب خەسرەو) ئەو کوڕە لاوە ئازا و چاونەترسەی کە لە هەموو یاسا و رێسایەکی دەوڵەتی ناوەندی و تەنانەت لە هی شۆڕشیش یاخییە، نەیارەکانی خۆی و گەلی کوردیش هەردەم سڵی لێدەکەنەوە و لێیدەترسن، دزە دەکاتە ناو شارەوە و هەر چۆنیك بێت دەگاتە مزگەوتەکەی (حاجی رەشید)، ئالەوێوە خۆی دەکاتە ناو جۆگە ئاوە سەرگیراوەکەدا، ئەو جۆگە ئاوەی کە لە بن شاخی (باوە شاسوار)ەوە دێت و بە ناو شاردا تێدەپەڕێت، لەئەوێوە بە شێنەیی و بە بێترس دێت تا دەگاتە بەردەم (ئیستهلاکەکە)، ئەو کەلاوە کە فورسانە عارەبەکان کردوویانەتە بنکە و بارەگای خۆیان، لە کونی بەردەم (مەقەڕی فورسانەکانەوە) سەرێك دەکێشێت، بەڵام کەس بەدیی ناکات، بۆیە هەر لەئەوێدا پشوویەك دەدات، لە ئەو پشووە کورتەدا وای بە خەیاڵدا دێت، دان بەخۆدا بگرێت هەتا بەشکو ئەمە خودایە یەکێك لە فورسانە عارەبەکان دەربکەوێت و دەستێکی لێبوەشێنێت، بەڵام بەقرچەی ئەو نیوەڕۆیە کێ حەوسەڵەی ئەوەی هەیە خۆی بداتە بەر ئەو خۆرە سووتێنەرە، بۆیە ئەو شوێنە جێدەهێڵێت و بەناو ئەو تونێلە پڕ ئاو و شێدارەدا دێت تا لە نزیك ماڵی ئەم (حەرەس قەومییە)وە سەر دەر دەکات و خۆی بەئەو کۆڵانە تەسکەدا دەکات. ئەڵێن ئەم کابرا حیز فرسەتە، کە کوردە بە شەڕەفەکانی ئەم شارەی هەراسان کردووە بە گوللە نەکوژراوە، سەیرە! ئەی چۆن مردووە؟ چۆن؟ دە گوێبگرە: ئەم حەرەس قەومییە، کە چاوی بە حەسیب خەسرەو دەکەوێت و دەیناسێت زریکەیەك دەکات و هەر بە پێوە گیانی دەردەچێت..!!

ئاخر ئەو کە حەسیب دەبینێت قەسابخانەکەی شاری دێتە پێش چاو، ئەو قەسابخانەیەی کە دەیانگوت گوایە ئەم کوڕە کوردە ئەو چەند کەسە دژە کوردەی تیادا سەر بڕیوە. ئەگەرچی خەڵکە سیاسی و هۆشیارەکەی شار ئەو کارەیان رەت دەکردەوە و بە پیلانێکی دەزگای (ئەمن و ئیستخباراتی) رژێمیان لە قەڵەم دەدا، هەتا ناکۆکی بخەنە نێوان کورد و تورکمانی شارەکەوە، بەڵام ناوی حەسیب خەسرەو هەورێکی تاڵ و تووڕەی پێش با و بۆرانی تەفر و تووناکەر بوو، کە خەڵکە بیر تەسکەکانی شاری تۆقاندبوو.

بەڵێ راستە حەسیب هاتووەتە ناو شارەوە و خۆیشی نیشانی ئەم کابرا مردووە داوە، ئێستەش لە شاردا خۆی شاردووەتەوە، ئەم خۆنیشاندانەی تەنها بۆ چاوشکاندنی نەیارانی شۆڕش و مەلا مستەفایە، بەڵام کابرای حەرەس قەومی هەر خۆی ترسنۆك و بوودەڵە بووە، بۆیە بەرلەوەی تەقەی لێبکرێت یەکسەر زراوی دەتەقێت و دەمرێت!!

من هەروەك ئەوەی یاوەری مەلا مەحموود بێتم و هەنگاو بە هەنگاو لەگەڵیدا چووبێتمە ناو شارەوە تا ئاستی چاوساغیکردنیش، ئاوا هەنگاو دوای هەنگاو بینیم گوللەیەکی ئاڕاستەی ناودەمی کابرا کرد. خوێن بازڕەقەی بەست و زۆر بە بێدەنگیی لار بووەوە، لەئەو کاتەدا هەستم بە تەنگەنەفەسییەك کرد بۆیە هەناسەیەکم بە قووڵیی هەڵکێشا، وامزانی پڕیشکی خوێنی کابرای کوژراو جەستەی منیشی گرتووەتەوە. ئازای ئەنامم لە ئارەقەدا شڵپەی دەهات بۆیە دەستم بەرز کردەوە، لەپم برد بۆ تەوێڵم و ئارەقەی ناوچاوانم سڕییەوە، کە روانیم مامم وەکو ئەفسەرێکی سەربازیی راوەستاوە و مەلاش وەکو سەربازێکی گێل بە داوای لێبووردنەوە سەری شۆڕ کردووەتەوە بۆ بەرپێی خۆی، مامم وتی:

+ مەلا دەی ئەمجارەش..

مەلا وتی: ئەمجارەش چی لالە؟

ئەمجارەش مەشقەکەت بکە بزانم سەردەکەوێت؟

مەلا دەستی درێژ دەکات بەردە درێژکوولەکەی لەبەر پشتوێنەکەی دەردەهێنێت و بە پسکەپسك لە کەڵەکە بەردەکە نزیك دەبێتەوە، خۆی چەند قووچ و درێژە ئەوەندەی تر درێژ دەبێتەوە، دەستی رادەکێشێت و بەرەو رووی کەڵەکە بەردەکە بە تاو رادەکات و بە دەمیش تااق تااق، تەقە دەکات.. مامم دەڵێت:

- دەك دەستت بشکێ هەی قووچی بێئەقڵێ نەزان!! لەئەو دوورەوە چۆن پیاو بە دەمانچە، نیشان دەپێکێ؟

+ ئەی چۆن بکەم لالە گیان؟

- دەبێت بەرۆکت بنێیت بە بەرۆکییەوە و تەقەی لێبکەیت..

+ ئەی بەشکو ئەویش دەمانچەی پێبوو، بەرلەوەی من تەقەی لێبکەم بێتە دەست و بمکوژێت؟

مامم نیگایەکی تەوساوی تێدەگرێت..

مەلا یەك بست دەم دادەچەقێنێت و هاهاها پێدەکەنێت.

***

(٥)

مزگەوتەکەی حاجی رەشید کەوتۆتە رۆژهەڵاتی شارەوە و لەسەر رۆخی چەمی قوشەچایان بنیات نراوە. پاش مردنی مەلا ئەوڵقادر، مەلا عەلی مەلا ساڵەح بوو بە ئیمام و مەلای ئەو مزگەوتە کە چەند سوختە و فەقەێیەکی گرتبووە خۆ. یەکێك لەئەو کەسانەی کە لە حوجرەدا لەوێ زانستە ئایینییەکانیانی دەخوێند، مەلا مەحموودی لاو و گوندنشینی عاشقە تفەنگ بوو. لەئەو ساڵانەدا کە دڕندەیی دارودەستەی رژێمی ناوەندی (عارف) گەشتبووە چڵە پۆپە، چالاکیی سەربازی و سیاسیی شۆڕشی ئەیلوولیش لە پێشکەوتنێکی بەرچاودا بوو بۆیە هەستی نەتەوایەتی لەلای خەڵکی کوردستان و بە تایبەتی لاوان بەرز ببووەوە و گەشەی بەرچاوی کردبوو. هەر ئەو بارە فیکری و سیاسی و کۆمەڵایەتییە بوو، مەلای هان دەدا لەئەم شارەدا چالاکییەك ئەنجام بدات، ئیتر ئەو چالاکییە کوشتنی حەرەس قەومییەك بێت یان فەلاقەکردنی پیاوخراپێك یان هەر چالاکییەکی تر، کە بە شانازی بۆی بدرێت لە قەڵەم. هاتنە شارەوەی بە مەبەستی خوێندن لە حوجرەی فەقێکاندا، بۆ ئەو دەرفەتێکی باش بوو تا کۆڵان بە کۆڵان و کون و قوژبنی شار شارەزابێت. ئاشنابێت بە هەڵسوکەوت و شوێنی ناحەزان و نەیارانی کورد، کە بۆ ئەو، هەر کەسێك و هەر رەگەزێك بێت هەمان بایەخی هەیە. خۆ ئەگەر لەگەڵ ئەو چالاکییەدا کە بە نیازە ئەنجامی بدات، دەمانچەیەك یان تفەنگێکی هۆڵەندی گوللەنەخۆری چنگ بکەوێت ئەوا دوا هیوا و ئاواتی ئەوە و ئیتر دەبێتە (مامۆستا مەلا مەحموودی قارەمان).

شەوێك لە شەوەکانی پاییزی ساڵی ١٩٦٤ ئەم مەلایە بوو بە میوانی ماڵی مامم. ئێمە خێزانیی، دوور و نزیك بە دەوریدا ئەڵقەمان بەستبوو ئەویش بە بێوچان دەمی نەدەنا بەیەکدا، پەیتاپەیتا نوکتە و سەربوورده و قسەی خۆشی بۆ دەکردین. جارناجارێکیش چەند دێڕە شیعرێکی خۆی بۆ دەخوێندینەوە، کە هەوڵی دابوو لاسایی شاعیری گەورەی کورد (قانیع) بکاتەوە. تاوناتاوێك نوقمی خەیاڵ و بیرکردنەوەیەکی قووڵ دەبوو، لەناکاوێکدا سەری بەرز دەکردەوە، یەکە یەکە تەماشای ناوچاوانی دەکردین هەروەك ئەوەی لێمانبپرسێت و بڵێت: ئەوەی من بیری لێدەکەمەوە و نەخشەم بۆ

دارِشتووە، سبەی بە ئەنجامی بگەیەنم ئێوە هیچی لێدەزانن؟ کە حاڵیی دەبوو کپییەکەی ئێمە لە چاوەڕوانی قسە و نوکتەی خۆش زیاتر هیچی تر ناگەیەنێ، هەردوو لەپی دەدا بە یەکدا و قاقا پێدەکەنی.

لە دانیشتنی ئەو شەوەدا جارێك رووی دەمی لە من کرد و پرسیی:

+ ئەوە یەژم لەئەم شارەدا (بەرید) هەیە؟

پێموت: بەڵێ هەیە. بەریدت بۆ چییە؟

+ خزمێکم ماڵیان لە کەرکوکە و تازە کۆرپەیەکی چاوگەشیان بووە، بە نیازم بێشکەیەکی جوانی لە بازاڕ بۆ بدەمە کرد و بە پۆستدا بۆی رەوانە بکەم!!

من وتم: مامۆستا بەرید تەنها نامە دەگوازێتەوە.. بێشکە چۆن بە بەریددا رەوانە دەکرێت؟

ئەو وتی: بۆ رەوانە ناکرێت ها؟ بەرید ئەگەر بەرید بێت ئەبێت (بەرد)یش بگوازێتەوە!! ئەی نالێن: پارە بدە و مەلا لە مزگەوت دەربکە، منیش پارە دەدەم و بێشکە دەنێرم!! ئیتر بۆ نایبات؟

ئەو شەوەمان بە گوێگرتن لە حیکایەت و قسە خۆشەکانی ئەو پیاوە مێشك ئالۆز و خۆتێکنەدەرە بردە سەر و نووستین. بەیانی کە لە خەو هەڵسام روانیم مەلا لە جێگاکەیدا نەماوە. بۆیە بڕیارمدا کە نیوەڕۆ لە قوتابخانە گەڕامەوە، بچم بۆ مزگەوت و لەوێ هۆی قاوەڵتی نەکردن و زوو دەرچوونی ئەم بەیانییەی بزانم، بەڵام کە لە قوتابخانە گەڕامەوە ماڵ و گوێم هەڵخست، باس هەر باسی مەلا بوو، کە ئەم چێشتەنگاوە چ کەتنێکی کردووە.

ئەمەش بەسەرهاتەکەیە بۆتانی دەگێڕمەوە..

مەلا بەیانی لە ماڵ دەردەچێت و روودەکاتە مزگەوت. لەوێ هاوەڵەکانی ئاگادار دەکاتەوە، کە بە مامۆستا بڵێن ئەو ئەمڕۆ ناتوانێت وانەکانی بخوێنێت، چونکە ئەگەر خودا بۆی رێکبخات ئەوا بە نیازە سەفەرێکی دوور بکات، ئەگەر نەهاتەوە لە جیاتی ئەو دەستی ماچ بکەن و داوای لێبوردنی بۆ لێبکەن. مەلا لە مزگەوت دەردەچێت و روو دەکاتە بازاڕی شار. لەمسەرەوە خۆی پیا دەکات و دەگاتە ئەوپەڕی قەیسەرییەکە، وەك کڕیارێك بە دوای کوتاڵێکی دەگمەندا چاو بگێڕێ ئاوەها بە ئەمبەر و ئەوبەری دووکانەکاندا دەڕوانێت تا دەگاتە ئەوسەر و لەوێوە دووبارە بە رێگاکەی خۆیدا دەگەڕێتە

دواوە. بەدەم رێگاوە بیری لێدەکاتەوە تا دەگاتە قەبرستانەکەی دامێنی چیای باوەشاسوار، دیسان بەهەمان شێوە بەچاوی کڕیار دەگەڕێتە دواوە بۆ ناو بازاڕ.

رۆژانە لە چێشتەنگاو بەدواوە بازاڕ جموجوڵی تێدەکەوێت. خەڵکی شار بۆ کڕینی پێداویستییەکانیان روودەکەنە ئەم قەیسەرییە و کەسی دەسبەتاڵ و بێکاریش بۆ خۆخافلاندن و کاتکوشتن دەچێت بەسەر یەکێك لە کورسییە دارینەکانەوە و لە پێش لووتی دووکاندارێکی دۆستیدا دادەنیشێت و چایەکی رەشیش نۆش دەکات.

هەر ئەوکاتانە، فورسانە عارەبەکانیش بە مەبەستی جۆراوجۆر بە تاك و جووت دێنە ناو بازاڕەوە. مەلا مەحموود دەڕوانێت پیرە فورسانێك تفەنگە هۆڵەندییەکەی ناوەتە سەر نەڕەی شانییەوە و یاپشە یاپشە سەربەرەو ژوور دەڕوات و ئاگای لە مەحموودی بێزەواڵ نییە، ئالەوێدا هەر وەکو ئەوەی هەنگوینی لە کلۆری داربەڕوویەکی پیردا دۆزیبێتەوە، مەلا ئاوەها قۆڵی لێهەڵدەکات، هەردوو چمکی کەواکەی لێدەکات بە دارا و ئەو هەڵە زێڕینەی کە لەئەو سبای ساڵحانەدا دوو سەفەری رۆح سووتێنەری ناو بازاڕی بۆکردووە لە دەستنادات، کە فورسانەکە دەگاتە بەر دەرگای چایخانەکەی (کەمال چایچی) مەلا وەك پڵنگێکی برسی پەلاماری کابرای عارەب دەدات و قۆنداغی تفەنگەکە زۆر بەسووك و ئاسانی بە دەستییەوە دێت. پیرە فورسانی عارەب وەك دارێك مۆرانە لێیدابێت و رەشەبایەك بیخات بەلادا، ئاوا لار دەبێتەوە. ئیتر مەلا سەر بەرەو ژوور دەقوچێنێت و پڕتاو بەرەو دەرەوەی شار رادەکات، کە تفەنگەکە ئاوەها بە سووك و ئاسانی دەکەوێتە دەستی ئەوەندەی تر وزە و توانا و ورە دەزایەتە دڵ و دەست و بازووی و بە قەڵەمباز تەنگ لە چەمی قوشە چاپان هەڵدەچنێت.. ئاخر مەلا چاکی دەزانی، کە لە چەم پەڕییەوە ئیتر هەر دێو بە دێوی خۆی زات ناکا بکەوێتە دووی، بەڵام بۆ بەدبەختی ئەم کوڕە کوردە چەند فورسانێك بە رێکەوت بەرەورووی دێن، کە دەیبینن ئەم لادێییە تفەنگێکی بە دەستەوەیە و رادەکات، تێیدەخوڕن، ئەویش چاپووکانە دەست دەبات و میلی تفەنگەکەی رادەکێشێت، بەڵام قۆرتی چارەڕەشیی و نەگبەتییەکەی ئالەوێدا بوو، کە تەنانەت یەك فیشەکیشی تیادا نابێت، ئیتر قەڵەمی ئەژنۆی دەشکێت. فورسانەکان دەوری دەدەن، تفەنگەکەی لە دەست هەڵدەپڕوکێنن و هەر لەئەو شوێنەدا سەروگوێلاکی بە قۆنداغە تفەنگ دەشکێنن و جەستەی مار ئەنجن دەکەن. پاشان دەیدەنە بەر بۆ (مەقەڕ) لەوێ

سەرەك فورسانەكان لێكۆڵینەوەیەكی سەرپێی لەگەڵدا دەكات ئینجا رەوانەی (سەرا)ی دەكات و لە (قشڵە) بەندی دەكەن.

پاش لێكۆلینەوەكە بۆیان دەردەكەوێت فەقێیە و لە حوجرەدا دەرس دەخوێنێت، بەرپرسی بنكەی پۆلیسی شار دەنێرێتە دوای (مەلا محەممەد توركە)دا، كە بە یەكێك لە دۆستە نزیكەكانی رژێم و نەیارێكی سەرسەختی كورد لە قەڵەم دەدرا، ماموور مەركەز لە بارەی تاوانبارەوە داوای زانیاری لێدەكات، بەڵام ئەو مەلا توركمانە ئەگەر چی مەلا مەحمودیشی نەدەناسی مەردانە دێتە جواب و دەڵێت: (ئەم كوڕە فەقێیە لە حوجرەی من دەخوێنێت و زیاتر لە دوو هەفتەیە ئەقڵی لە دەست داوە و شێت بووە، بۆیە بە ئەم كارە هەڵساوە.. پاشان تاوانبار لە ئیفادەی مەلای توركمان ئاگادار دەكەنەوە و رێی بۆ دادەنێن چی بكات و چ بڵێت.. دەبێت ئەویش وەكو شێت هەڵسوكەوت بكات تا لە سزای قورس رزگاری بێت. ئیتر مەلا وەكو ئەكتەرێكی لێهاتوو چ لە بەندیخانە و چ لە كاتی لێكۆڵینەوەدا رۆڵی شێتێكی پەتەڕی دەگێڕێت و قسەی مەلای توركمان پشت راست دەكاتەوە، هەر بۆیە راپێچی شێتخانەی بەغدایان كرد و ماوەی ساڵێكی رەبەقی لەوێ بەسەر برد ئینجا ئازاد كرا.

مەلا مەحموودی وەلی ژیانی لە قەسابخانەكەی موسڵ لە ساڵەكانی هەشتادا بە خنكاندن كۆتایی هات.

***

(٦)

كانیماران گەورە دێیەكی دەشتی گەرمیانە و لە رووی كارگێڕییەوە سەر بە ناحیەی سەرقەڵایە، بە دووری ٤٠- ٥٠كم دەكەوێتە باكووری شاری كفرییەوە. بەسەر ئەم گردەی پشتماڵی باوكمەوە ئەگەر بە دانیشتنیشەوە بڕوانیت ماڵ بە ماڵی ئاوایییت لێوە دیارە. تەنانەت ناو حەوشە و بەرهەیوانی مزگەوتەكە دەبینیت و هەر لەوێوە دەتوانیت ئەو ئافرەت و كیژۆڵانەش بژمێریت، كە یەك یەك و دوو دەچوونە سەركانی ژنان و بە كونە ئاو و مەنجەڵەوە دەگەڕانەوە ماڵ، بە لای دەستی راستدا رووەو باشووریش بۆ ئەو دەشتە پان و بەرینە بڕوانە، ئەگەر چاوەكانت وەكو چاوی گوندنشینەكان تیژ بێت، ئەوا دێی (فەتاح هۆمەر) و (سەید چەژنی) دەبینیت، ئەگەر چاوت زیاتر بەهێزبێت، لەوانەیە دێی (بەكرەشەل)یش بەدیی بكەیت، خۆ ئەگەر بە دووربینیش بڕوانیت لوتكەی چیای (باوەشاسوار) بەدی دەكەیت، كە دەڕوانێتە سەر شاری (كفری)دا، هەروەها شارۆچكەی (سەرقەڵا)ت لەبەردەسدایە، بەڵام بەلای رۆژهەڵات و روژئاوا و باكووردا ئەگەرچی گوندەكان لەئەوانەی باشوور نزیكترن، بەڵام بەدی ناكرێن، چونكە ئەو دەڤەرە هەردە و هەڵەت و گردۆڵكەی بەرز و نزمن و دێهاتەكان خۆیان لەوێ حەشار داوە.. دووریی لەم سەر گردەوە بۆ ماڵی باوكم مەودای بەرد هاوێژێكە، حەوشەیەكی گەورە و سێ گەلەخانووی دوور و درێژ و كاگەنێك دەورەی داوە، دیوەخانە بەرز و بەقوڕە سوور سواخدراوەكەش بەسەر حەوشەكەوە رووەو خۆرهەڵات دەڕوانێت.

من لەئەو ماڵ و دیوەخانەدا چاوم كردەوە. هەر كە فامم كرد زانیم دەبێت منداڵێكی پیاو بم!! چونكە باوكم هەردەم حەزی دەكرد كۆپییەكی رێك و بێنوقسانی ئەوبم. خۆ ئەگەر لە خوودی خۆی پیاوتریش بم ئەوا بۆ ئەو شانازییە، چونكە وەجاخەكەی بە رۆشنی دەمێنێتەوە. باوكم لە هەموو ئانوساتێكدا بە رۆژ و شەو، كە دەرفەتی هەبوایە ئامۆژگاری دەكردم و پێیدەگوتم: كوڕم ئەبێ تۆ بزانیت كوڕی كێیت، پێت یەژن برازای كێیت.. دەبێت لە دیوەخاندا لە نزیك دەرگاكەوە دابنیشیت و وریابیت مەسینە و دەستشۆرەكە بێئاو و سابوون نەبێت، بە ئاقڵی گوێ لە حیكایەت و دەمەتەقێی میوانەكان بگرە، فێری قسەی خۆش و جوان و پیاوانە ببە. تۆ دەبێت هەر تەنیا گوێگر بیت، بە تایبەتی لە ئایەت و حەدیسەكان و ئەو فەرمایشتانەی هەر كە لە دەمی مەلا كەوتنە خوارەوە دەبێت تۆ بیانقۆزیتەوە و لەبەریان

بکەیت، ئەگەر بە قسەی باوکی خۆتت کرد ئەوا پیاوێکی نتم و ژیر و قسە زانت لێدەردەچێت و خەڵکی دەڵێن: دەك رەحمەت لەئەو دایکەی شیرەکەی ناوەتە دەمت و هەزار ئافەرین بۆ ئەو باوکەی کەوا پەروەردەی کردووی..

باس و خواسەکانی مەجلیس لە سێبەری دیواری مزگەوت و دیوەخان و سەرگردەکەی پشت ماڵی باوکم و ئەو یەك دوو شوێنەی تر، کە لە کاتی بێکاریدا گوندنشینەکان لێی کۆدەبوونەوە بە دەم گەمەی دامەدامە و نۆڕسکان و کلاوکلاوێنی شەوانەی زستانەوە دەیانکرد، باسگەلێك بوون لەسەر بارانی پەڵە، کاتی تۆوکردن، تەڕەکاڵ، وەرد بڕین و وشکە ساڵ، ژن بە ژن و خێری زۆری نوێژی جەماعەت و سووتانی خەرمانە خەلە، بڕینی کلکی کەری فلانەکەس و چوون بۆ شار و بابەتی تر، کە راستەوخۆ پەیوەندی بە ژیانی رۆژانەی خۆیانەوە هەبوو، جا ئەو بابەتەی پێوستی بە چارەسەر هەبوایە رێگاچارەیان بۆ پێشنیار دەکرد، ئەو بابەتانەش کە لە توانا و بیرکردنەوەی ئەواندا نەبوایە دەبوو بە غەڵبەغەڵب و ژاوەژاو. پاشان پیاو ماقووڵێك یان ریش سپییەك دەهاتە دەنگ و دەیگوت: لا حەولە وە لا قووەتە ئیلابیلا.. بە خوا برا مەگەر خوا فریا بکەوێت و چارەسەری بکات، خوا بە رەحمە گەورەکەی خۆی رەحم بە گرۆی موسڵمان بکات، ئێمە بەندەی ئەوین و هیچ دەسەڵاتێکمان نییە.. دەی خوا گەورەیە بیدەنە دەستی ئەو، ئەم دونیا موڵکی خۆیەتی خۆ کاولی ناکات..

منی ساوا چەندێ چێژم لە دەمەتەقێ و جۆرە سوحبەتێکی ئەم جۆرە مەجلیسە وەردەگرت ئەوەندەش نائومێدی و دەسەپاچەیی ئەم باوکە بەهێز و بە توانایانەم دەیتۆقاندم. دەچوومە یەك و ئەوەندەی تریش خۆم لەلا بچووك و بێدەسەڵات دەبووەوە، ئاخر ئەوان، کە نائومێد دەبوون پەنایان بۆ خوا دەبرد، ئەو خودایەی کە بە عەرشی عەزیمەوە لەسەر کورسییەکەی دانیشتووە، ئەوەندە بە هێز و توانایە گوێی لە گیزەی مێشوولە و تەپەی پێی مێرولەیە، ئەگەر هەوەسی لێبێت (بە کول دەڵێت کول و بە تیژیش دەڵێت تیژ) و بە (کفرەلکوونێك) ئەم دونیایە ژێراوژوور دەکات. ئەو خودایەکی بێخەمە و کەس لە رەنگی نییە.. باوکم دەیگوت:

خوا، چەند مەلائیکەتێکی خۆشەویستی هەیە و مەئمووریی بۆ دەکەن، ئەوەتا حەزرەتی میکائیلی کردووەتە بەرپرسی باران بارین و بە فەرمانی ئەو نەبێت باران نابارێنی، کە فەرمانیشی پێدا ئیتر مەلائیکەتی رەعد بە قامچی برووسکە دێتە وێزەی هەورەکاندا و ئەوانیش لە حەیبەتدا دەگرمێنن و بارانی رەحمەت بەسەر زەویدا دەبارێنن، تا پەڵە دەدات و ساڵەکەی دەبێتە ساڵێکی هات، ئیتر خێروبەرکەت بە سەر زەویدا دەڕژێت، بەڵام با ساڵەکەی

هاتیش بێت ئەگەر جووتیارەکان و بەندەکانی خودا ناشوکر بن و خودا بەحەق نەناسن، ئەوا بە تاینکردنی یەك رەوە کوللە، گشت خەلە و دەغڵەکان مەحوو دەکاتەوە، یان سون و کیسەڵەیان تێبەردەدات.

مەلائیکەتێکی تری هەیە ناوی ئیزرائیلە. ئەم ئیزرائیلە هەردەم لە ئامادەباشیدایە و بۆ رۆحکێشان چاوەڕوانی فەرمانی دەکات، پاش ئەوەی کە ئیزرائیل گیانی هەموو (زیڕۆح)ەکانی سەر ئەم زەوییە دەکێشێت ئینجا نۆرەی رۆحکێشانی دێو و درنج دێت، پاشان یەك لە دوای یەك رۆحی مەلائیکەتەکان دەکێشیت و سرە دێتە سەر شەیتانی ئیبلیس، ئاخر ئەویش مەلائیکەیە، بەڵام لە خودا یاخی بوو و بووە دوژمنی سەرسەختی بنیادەم، بۆیە خودا نەعلەتی لێکرد و لە ریزی فریشتەکان وەدەرینا، ئیزرائیل بە شەیتان دەڵێت: تەنیا تۆ ماویت مەلعون، وەرە با رۆحت بکێشم.. بەڵام ئەو مەلعونە خۆی نادات بە دەستەوە، بۆیە ئیزرائیل پەلاماری دەدات و ئەویش هەڵدێ، لە ئەمپەڕی دونیاوە بۆ ئەوپەڕی دونیا راوی دەنێت، هەتا تەنگاوی دەکات و دەپێچێتە ناو قەبرستانێك، ئالەوێدا تەنگی پێهەڵدەچنێت، شەیتان لە شپرزەیی خۆیدا پێی لە کێلی قەبرێك هەڵدەکەوێت و ئیزرائیل سوارسەری دەبێت و گیانی دەکێشیت.

پاشان لەوێدا ئیزرائیل بە خودای گەورە دەڵێت: خودایە خۆ تۆ ئاگات لە هەموو شتە و دەزانیت ئەرکی من لێرەدا کۆتایی پێهات، فەرمانت بە چییە و چ بکەم؟ خودای گەورە دەفەرمووێت: تەنیا لە عەبدەکانی خۆم یەك کەس ماوە رۆحی بکێشیت، ئەویش خۆتیت.. ئینجا ئیزرائیل چنگ دەنێتە بین و گەردنی خۆی، لەگەڵ روحکێشانی خۆیدا یەك زریکەی بۆ دەکات ئەرز و ئاسمان دەنگ ئەداتەوە.. جوبرائیلیش پاش کۆچی دوایی پێغەمبەر بە ئاسمانەوە ماوەتەوە و بە هیچ شێوەیەك توخنی زەوی نەکەوتووە..

(ئیسرافیل) ئەو مەلائیکەتەیە، کە چاوەڕوانی فەرمانی خودای خۆیەتی هەرکە مەنسور دای لە کەوان ئەویش فووی پیادا دەکات و زەوی تەخت دەبێت، ئەم شاخ و داخ و هەردە و هەڵەتە، تەنانەت ئەم ئاواییەی ئێمەش وا تەخت دەبێت لەئەوپەڕی دونیاوە هێلکەیەك دابنێ، لەمپەڕی دونیاوە تەماشایکە بەدی دەکەیت!! پاشان خودای گەورە بە چۆڵ و هۆڵی لەئاسمانەوە دەڕوانێتە ئەم موڵکەی خۆی، هەر خۆیشی دەزانێت ئەم زەوییە چەندێك بە چۆڵی دەمێنیتەوە، هەتا بارانێکی چل شەو و رۆژیی خەست دەبارێنێ، ئاوی ئەو بارانە ئەوەندە خەستە هەر دەڵێیت تۆوی شەهوەتی بنیادەمە، دوای ئەم بارانە هەرچی مردوو هەیە وەك گیای بەهاران

سەر لە زەوی دەردەکەن، دەڕوێن و بەڕووت و قووتی رادەوستن، ئینجا بە فەرمانی خودا رۆحەکانیان بەرەڵا دەکرێن و هەر یەکە دەچێتەوە جەستەی خاوەنەکەیەوە. ئەم بنیادەمانە ئێستە چاویان ها بە تەوقی سەریانەوە، بۆیە خودا چاوی عەبدەکانی خۆی دەنووسێنێت بە تەوقی سەریانەوە تا نەزەر لەیەك نەکەن و نێر و مێ عەورەتی یەك نەبینن، دوایش..!! وەی لە دوایی.. دواییش بەرەو مەحشەر دەکەونەڕێ بۆ حەشر و نەشر.. بەرەو پردی سیرات، ئەو پردە بۆ کافر و خودانەناس و نوێژ نەکەرەکان ئەوەندەی تاڵە موویەك باریك دەبێتەوە ئیتر یەك لە دوای یەك لەئەو بەرزاییەوە دەکەونە خوارەوە بۆ ناو ئاگری دۆزەخ.. ئیماندارەکانیش بەرەو ناز و نیعمەتی بەهەشت بەسەر پردی سیراتدا بە بێترس دەپەڕنەوە..

کەسێك نییە لەئەم دێیەی ئێمەدا خودا و پێغەمبەر و مەلائیکەتەکانی نەناسێت و شێوەی ئاخرزەمان و رۆژی زیندووبوونەوە و حەشر و نەشری لە یاد و بەرچاو نەبێت. من ئەو وێنە ترسناکانە دەیانتۆقاندم و شەوانە لە جێگادا کێنگڵم دەخوارد. هەموو کات ئەوەم دەزانی، کە مزگەوت پیرۆزترین جێگایە، چونکەماڵی خودایە و پیرۆزترین رۆژیش لە هەفتەدا هەینییە و گەورەترین و پیرۆزترین مانگیش مانگی رەمەزانە، لە ناو ئەو سی رۆژی رەمەزانەشدا شەوی لەیلەتولقەدر پیرۆزە، بۆیە پیاوانی ئاوایی بەتاسەوە چاوەڕوانی ئەو شەوەیان دەکرد تا بە بەرچاوی خودا و مەلائیکەتەکانییەوە، کە دادەبەزنە سەر زەوی زیکر و تەلیلە و نوێژ بکەن و خێری هەزار مانگیان بۆ بنووسرێت.

پاش نوێژی عیشا باوکم چرا نەوتینەکەی هەڵگرت و رووی لە مزگەوت کرد، تا ئەو شەوە نوێژ و زیکر و تەلیلەکان تێکەڵ بە زیکر و تەلیلەی مەلائیکەتەکان بێت و بەرزبێتەوە بەرەو ئاسمان، تا خودا خێری هەزار مانگەکەی بۆ بنووسێت، ئەو رۆیشت و من چوومە سەر جێگاکەم، بەڵام شەو کردی و من کردم و خەو نەچووە چاوم. ئەو شەوە ترس و خۆفێکی سەیر دایگرتبووم، ترس لە ئاخر زەمان و رۆژی حەشر و نەشر، ترس لە رەنگ و رووخساری مەلائیکەتەکانی، کە پاش تاوێکی تر پۆل پۆل لە ئاسمانەوە دێنە خوارەوە و دەڕژێنە سەر زەوی. ئەو شەوە ناو ئاوایی کپ و بێدەنگ بوو، ئاسمانیش کشومات، هەسێرەکان گەشتر لە شەوانی پێشوو وا دەدرەوشانەوە واتدەزانی ئێستە نا تاوێکی تر دەڕژێنە سەر زەوی. ئەو شەوە تەنیا سەگێکیش چییە حەپەی لە دەم دەرنەدەچوو، ئەم دیاردانەش بۆ خۆی دیاردەی شەوی لەیلەتولقەدرن، بەسەر جێگاکەوە هەڵاژابووم و لە دەنگی هەناسە و مشەمشی منداڵەکان بەئەولاوە هیچی ترم نەدەبیست، ئەو چەند جارەی کە هەڵدەسام درزێکم دەخستە نێوان

دەرگای ژوورەکە و دیوارەکەوە و بە ئەسپایی سەرم دەردەهێنا و چاوێکم بەناو حەوشە و سەربانەکاندا دەگێڕا، بەڵام هیچم نەدەبینی، بۆیە لەسەرخۆ دەگەڕامەوە ناو جێگاکەم، خۆ من دەمزانی هەر سی رۆژ و شەوی رەمەزان خودای گەورە دەست و دەمی دێو و درنج و جنۆکە لە بنیادەم دەبەستێت، ئەویش لەبەرخاتری پیرۆزیی ئەو مانگەیە بۆیە لەئەو بارەوە ترسێکی وام لە دڵدا نەمابوو بەرانبەر بە جنوکەکانی (مەجە گلاڵی) و ئەو دێوانەی کە (دەروێش عەول) و (مامەخەلیفە) باسیان کردبوون، دەمزانی ئێستا بە ئەمری خودای عەزەوەجەل لەغاو کراون، بەڵام ئەو سامەی چووبووە دڵمەوە هەر بەری نەدەدام. نازانم شەو چەندی رۆیشتبوو چەندی مابوو، گوڕێکم دایە بەر خۆم و هەڵسامە سەر پێ، ئەمجارەیان دەرگاکەم خستە سەرپشت و روانیمە ئاسمان، مانگ دوو بەشی زیاتر تواوەتەوە ئەو بەشەکەش کە ماوە رووناکییەکەی دابەشکردووەتە سەربانی مزگەوت و کۆڵان و سەربانی ماڵەکاندا، لە شوێنەکەی خۆمدا راوەستام و بەووردی دیقەتم لە ئاسمان دا، ئەوەندە روانیم چاوەکانم فرمێسکیان تێزا و کەوتە رێشکەوپێشکەکردن، بۆیە سەرم داگرت، بەسەر دەستی کراسەکەم چاوم سڕی، پاشان کەمێك وڵێمن و دووبارە سەرم بەرزکردەوە، روانیم چەند تارماییەك لە ئاسمانەوە بەرەو ناوئاوایی شۆڕ دەبنەوە، تارماییەکان وردە وردە گەورە دەبوونەوە، هەر دەتگوت رەوە پەڕەسێلکەی گەورە و سپین دەهاتنە خوارەوە بۆ ناو کۆڵان و سەربان و ناو حەوشەی مزگەوتەکە، لەوێوە تاقم تاقم روویان دەکردە قیبلە و دەیانجریواند، موچڕکێك لە تەوقی سەرەمەوە هات و لەکەڵە مووسی پەنجەی پێمەوە دەرچوو، هەر لەوێدا دانیشتم و پاڵم دا بە دیواری ژوورەکەوە و هەردوو لەپم خستە سەرچاوەکانم، پاش تاوێك دانیشتن هەر چۆنێ بێت خۆم کرد بە ژوورەکەدا و خزامە ناو جێگاکەمەوە، بە ئەو سەرسامییەوە ماوەیەك مامەوە دوایی بە دەم بیرکردنەوەوە لە خۆمم پرسی: ئایە بەڕاستی ئەوە پۆلە مەلائیکەت بوو بینیم؟ بۆیە ئۆقرەم لێبڕا و دیسان هەڵسامە سەرپێ ئەمجارە زۆر لەسەرخۆ و بە ئەسپایی دەرگاکەم لادا و روانیمە ناو حەوشە و سەربانی ئەو گەورەی کە دەیڕوانییە سەر کۆڵانەکەی ئەولادا، بەئەو سەربانەوە شتێکی سپیم هاتە پێش چاو لەبەر تیشکی مانگەشەوەکەدا دەبرسکایەوە، تەزوویەکی گەرم زاییە ناو گلێنەی چاوم و کەللەمی قورس کرد، بۆیە بە ناچاریی کشامەوە ناو جێگاکەم و بۆ دواجار ئەو جەستە بێهێزە بچکۆلانەیەم گرمۆڵە کرد و خەوم لێکەوت.

ئەقل و مێشکی منداڵێکی ٤- ٥ساڵیی لە دونیایەکی بچکۆلەدا کە سنوورەکەی لە هێزی ببینی چاو تێپەڕ نەکات، نیشتمانەکەی دێکەی بێت و پایتەختی ئەم وڵاتەشی ماڵێکی

بچکۆلانەی لە خشت و قوڕ درووستکراوی رووت باوکیشی دوای خوای گەورە، بەهێزترین کەس و راستگۆترین مەخلووق بێت، نازانم چۆن جێگای ئەم هەموو هێز و توانا نەبینراوە و ترس و خۆفی مەلائیکە و فریشتەکانی مەلا و مزگەوت، دێوە زەبەلاح و ترسناکەکانی شێخ و جنۆکە ناشرین و بە توانا و کافرەکانی ئەو چەم و دۆڵ و کەلۆزانەی تیادا دەبێتەوە. دەروێش دەڵێت: شێخ دێوە شەلەی لە شەڕێکدا بە دیل گرت و شایەتمانی پێهێنا، ئێستە ئەو دێوە موسڵمانە و وەکو هەر دەروێشێکی دڵسۆز دار و چیلکە بۆ تەکیەی بابە شێخ لە دەشت و کەژ کۆ دەکاتەوە، هەر بارێکی بەقەد باری چوار هێسترە، کە دەیدات بە کۆڵیدا و دەیهێنێتەوە ماڵی باوە شێخ. ئەم دێوە تەنها نانی دەستی دایکە شێخ دەخوات، لە تەکیەدا کە برسیی دەبێت شەوانە دەیکاتە بۆڵەبۆڵ و زرم و هووڕ، هەتا یەك مەنجەڵ دۆینە نەخاتە بەر دەستی کپ نابێتەوە.

رۆژێکیان باوە شێخ بەرماڵەکەی کێشایە سەر خۆیدا و خەوی لێکەوت.. دەروێش دەیگێڕایەوە و دەیگوت: من بە دیارییەوە دانیشتبووم، کە بەرماڵەکە نشتەوە و بە زەوییەکەوە لکا، زۆری پێنەچوو وەکو قارچك جەستەی موبارەکی لە ژێر بەرماڵەکەوە هەڵتۆقی و لە خەو هەڵسا.

پاشان داوای مەسینەیەك ئاو و نەختێ خۆڵی پاکی لێکردم، کە بۆم هێنا دەست و پلی بسمیل کرد و نەیهێشت لێیبپرسم، جەنابی فەرمووی: کە خەوم لێکەوت لە غەیبەوە پێیانڕاگەیاندم، کە شەڕ لە نێوان دێوە کافر و ئیسلامەکاندا قەوماوە و دێوە شەلەش ئابلۆقە دراوە، ئەگەر فریانەکەوم لەوانەیە شەهیدی بکەن، بۆیە منیش بە هیمەت و بەرەکەتی باوەگەورەم غەیب بووم و خۆم گەیاندە ناو شەڕەکە، شەڕ قورس بوو منیش دەستم نەپاراست، نازانم چەند دێوی کافرم تۆپاند، یەك دوو دێوی کافری بریندارم بینی لەناو خوێندا دەگەوزان، لە کۆتاییدا دێوەشەلەم رزگارکرد و گەڕامەوە، ئەوە دەستم بە خوێنی ئەو دێوە کافرانە گلاو بوو بۆیە بسمیلم کرد. دەروێش کە قسە و باسی پێنەدەما، لە دیوەخاندا بیکات، حاڵی لێدەهات و بەکوڵ دەگریا.

منی منداڵ ئەوەندە بە کەسایەتی ئەم دەروێشەوە وابەستە و سەرسام بووم، جارێکیان وەکو ئەو جۆرە حاڵێك گرتمی و دەستم کرد بەگریان!!

عەسرانێکی درەنگ (مامە خەلیفە) بۆ ئاوایی دێتەوە، کە دەگاتە ئەو چەمەی ئەودیو، سەیر دەکات هەروا جنۆکەیە دەستی گرتووە، سەرچۆپیکێش دەقریوێنێت و دەڵێت: "تریت و

ماسە تریت و ماسە.. باڵای لاولاو عەرعەرناسە". جنۆکەی سەرچۆپیکێش کە ئەم بنیادەمە دەبینێت لە دوورەوە بەرەولایان دەچێت، ئەترسێت زەماوەندەکەیان لێتێکبدات بۆیە بانگی دەکات و دەڵێت: "مامە خەلیفە ئەوەی بەسەر زارتەوەیە مەیەژی و وەرە دەست بگرە.." ئیتر مامە خەلیفەش دەچێتە ناویانەوە، بەبێ سێ و دوو دەسەسڕەکە لەسەر چۆپیکێش وەردەگرێت و دەس دەکاتە هەڵپەڕکێ، پاش یەك دوو سووڕ هەڵوەستەیەك دەکات و بەدەم بیرکردنەوەوە لە خۆی دەپرسێت: ئایە ئەو شتە چییە وابەسەر زارییەوەیە و نەیەژێتی؟ پاش سووڕێکی تری هەڵپەڕکێ ئەوسا دێتە هۆش خویدا و دەزانێت ئەم کورتە باڵایانە جنۆکەن، بۆیە (بیسمیلا)یەك دەکات و هەر کە وشەی (بیسمیلا)ی لە دەم دێتەدەر یەکسەر زەماوەند و هەڵپەرکێ کۆتایی پێدێ و جنۆکەکان غەیب دەبن، ئەوساکە مامە خەلیفە شایەتمانێك دەهێنێت و ملی رێگا بەرەو ماڵ دەگرێتەوە بەر.

دایکم دەیگوت: کوڕەکانم ئەم بەسەرهاتە، مام خەلیفە خۆی گێڕاویەتییەوە بۆ خەڵکی ئاوایی و ئەو پیاوەش پیاوێکی راستگۆ و لەخواترس بوو..

ئێمەی منداڵی ئاوایی حیکایەت و چیرۆکی سەیروسەمەرەمان سەبارەت بە جنۆکە دەبیست. جنۆکەش وەکو بنیادەم خودا خەڵقی کردوون. ئەوان شێوەیان کوتومت لە خۆمان دەچێت، بەڵام کورتە باڵان. باڵایان هەر ئەوەندەی باڵای منداڵێکی ٥- ٦ ساڵە بەرزە. کافرەکانیان ناشیرین و چڵمن و چڵکن، قژ ئاڵۆزکاون و رەنگ و رووخساریان وەك بنیادەمە کافر و بێدینەکان سوور و سپی و چاویشیان وەك کووژەکە شینە. ئەوان قسەی ئێمە دەبیستن و تێیدەگەن، بەڵام بە دەگمەن بنیادەم گوێی لە قسەی ئەوان دەبێت، هەر کە دونیا تاریکی کرد ئەوانگەل دەڕژێنە ناو ئاوایی بۆ کۆکردنەوەی ژێردەستە و پاشماوەی خواردن، زۆر حەزیان لە خواردن و کرۆشتنی سوقان و لوولاقی پێی مامرە. ئێوارە داهات لە بنمێچی خانوو و درزی دیوار و ژێر خشتەکانەوە بە خۆیان و منداڵەکانیانەوە دەڕژێنە ناو حەوشە و سەرسەکۆ و بەر دەرگای ماڵەکان، هەر بۆیە ئەبێت وریابیت و ناوی خودا و بیسمیلات لەسەر زمان بێت. شەوانە ئەگەر ویستت چامۆڵکەیك ئاوی گەرم بڕژێنێت ئەبێت بیسمیلا بکەیت هەتا جنۆکەکان فریای خۆیان بکەون و بەچکەکانیان دووچاری سووتان نەبێت، ئاخر ئەگەر ئاوی گەرمت کردە سەر بەچکە جنۆکەیەکی موسڵماندا و سووتاندت ئەوە تۆش لەئەم دونیادا منداڵێکت بە سووتان دەچێت!! خۆ ئەگەر بەچکە کافرێکت سووتاند ئەوا ئیتر دایك و باوکەکەی لە پارێزدا دەبن هەتا دەست لە خۆت یا لە خۆشەویستێکت دەوەشێنن و تۆڵەی

خۆیان دەکەنەوە. مەلا دەڵێت: جنۆکە دەچێتە پێستی پشیلەوە، جن خۆی دەکاتە پشیلەی ڕەش!!

من خۆم جارێك دەمەو مەغریب جنۆکە پشیلەیك ترساندمی، پشیلەیەکی ڕەشی گوێ قووت لە دەلاقەی نیشتمانەکەوە سەری کێشایە ئەمدیودا و بە یەك میاوە رایچەڵەکاندم و قیژاندم، پاش ئەو قیژەیە نەخۆش کەوتم. برژانگەکانی چاوم تاك و جووت ڕەپ لێیڕاوەستان و دەمم بۆنی ترسی لێدەهات. دایکم سێ ڕۆژ لەسەر یەك پێش خۆرئاوابوون ئاگرێکی دەکردەوە و خوێی دەپرژاندە سەر ئاگرەکەدا و لەئەمدیوەوە بۆ ئەودیو بەسەر ئاگرەکەدا هەنگاوی دەنا، خوشکەکانم دەیانگوت:

- دایە ئەوە چی دەکەیت ؟

ئەویش دەیگوت:

- ترسی کوڕەکەم لە پشیلە ڕەش دەردەکەم.

سێ ڕۆژ لەسەر یەك ئەم ئاگرکردنەوە و بازدان و پرسیار و وەڵامە بەردەوامی بوو، لە چوارهەمین ڕۆژدا لەئەو نەخۆشییە رزگارم بوو.

***

لێزەمە و شەستە بارانی ئامۆژگارییەکانی باوکم و ڕووداوە سەیر و ترسناکەکانی ناو حیکایەت و چیرۆکەکان دەربارەی دێو و جنۆکە، چاو بازووبوونەوە و وەڕینی وەك سەگی ڕەشی ئەو کابرا نوێژنەکەرەی کە لە سەرەمەرگیدا بوو بە مەخسەرە و پەند بۆ خەڵکی لە خودانەترس، غەزەبی خودا و ئاخرزەمان و ڕۆژی زیندووبوونەوە و حەشر و نەشر، ئەو ڕۆژانەی کە ئەوەندە ترسناك و تۆقێنەرە باوك و دایك نایانپەرژێتە سەر منداڵ و جگەرگۆشەکانیان، ئەو ئاگرە سووتێنەرەی جەهەننەم، کە لە چاو ئاگری ئەم دونیادا بە حەفتا ئاو شۆراوەتەوە، گوناهی قاقای پێکەنین و نەزەر و تەماشاکردنی نامەحرەم و خواردنی تەنیا یەك تەماتە یا یەك ترۆزی حەرام و نەپاراستنی ئادابی دیوەخان و هتد.. منی منداڵی کردبووە یەك تۆپەڵ ترس و شەرم و بوونەوەرێکی بێدەسەڵات، هەردەم وەك بەچکە مەیمونێکی تۆقیوی زارەتەرەك بە کۆڵ دایك و خوشکە گەورەکەمەوە توند چنگم لە ملیوانی کراس و کەواکانیان گیر دەکرد.

ڕۆژێك دایکم چنچکی کرد و پێیوتم: ڕۆڵە وەرە کۆڵم دەچین بۆ لای (ئەولاّ بازوو) بزانم چەقۆیەکی گاسەربڕم بۆ درووست ناکات..

لە دەرگای حەوشەکەی ماڵی باوکم دەربچۆ و سەربەرەو خوار نزیکەی سەد شەقاوێك بڕۆ و بە دەستی چەپتدا پاڵ بنە بە دەرگایەکی تەنەکەوە و بچۆرە ژوورەوە.. ئەوێ ماڵی ئەولاّ بازووە. ڕووبەری حەوشەکەی ئەم وەستای چەقۆسازە نزیکەی دووسەد مەتر دووجا دەبێت، ئەم حەوشە جگە لە پشقلدانێکی بچکۆلە ژوورێکی دوو بە چوار لە سووچی لای دەستی ڕاستدا قووت کراوەتەوە، کە دەچیتە ژوورەوە خاوەن ماڵ لەژێر لێوەوە فەرموویەکت لێدەکات. ئەو پیاوێکی سوکەڵەی سەروڕیش ماشوبرنجە، بەسەر کەوڵێکی خۆشەکراوی تووك سپییەوە دانیشتووە و لاقی چەپی بۆ پێش خۆی ڕاکێشاوە و لاقی ڕاستیشی بۆ ژێر خۆی چەماندۆتەوە. کڵاوێکی بۆری چڵکنی لەسەر ناوە، کە سەر هەڵدەبڕێت دوو چاوی سپی کەلای شووشە ئاسا لەناو دوو کالانەی قووڵدا دەبرسکێنەوە. ئەم پیاوە بێکەس و ڕەبەنە، کەروێشك دەمێکی چەناکە کوڵی موو زبر و برۆ و برژانگ ئەستووری کەمدووی قسەخۆش و نوێژنەکەرە، لە تەوقی سەریەوە تا نووکی پەنجەی پێی سووتاوە و بەڵەك بووە، هەر بۆیە بە (ئەولاّ بازوو) ناسراوە. ئەو لەبەر ئەوەی قاچی سەقەتە هیچ کاروکاسبییەکی قورسی پێناکرێت، بۆیە خووی داوەتە دروستکردنی سیکارت و چەقۆ. ئێستە لە پیشەکەی خۆیدا وەستایەکی کارامە و دەسڕەنگینە. لەئەو ڕۆژەوە، کە ڕووی کردووەتە ئەم ئاواییە و لێرە نیشتەجێ بووە، کەسێ ڕووی تێنەکرد بڵێت: من باوکی، برای، خوشکی، یان کەسێکی نزیکی ئەم پیاوەم.. ئەو خۆی دەڵێت: کەسێك نییە لەسەر ڕووی ئەم زەوییەدا بە خوێی چێشتێك پێمبگات..

مامە ئەولاّ پشتی داوەتە دیوارەکەوە و بەرەو ڕووی کوورە ئاگرەکەی دانیشتووە. یەك دوو پلایس و گاز و چەند پارچە ئاسن و شاخە بزنی نزیك خۆی داناوە و چەکوشێکی بچکۆلە و یەکێکی تری گەورە لەگەڵ سندانێکی ئاسنین و مەقاشێکی لە پێشدا دەبینرێ، هەنگاوێك ئەولاتر سنوقێکی دارینەی ڕەنگ تەڵخ دەبینیت و لە خودا و خاوەنەکەی بەئەولاوە کەس نازانێت چی تیادا شاردراوەتەوە. ژوورەکەی بە دووکەڵ قانگی خواردووە و گەڵا و قەفی قامیش و تەرکە و قەڕەمی تەیمان و تەنەکەی ژوور سەری توێژتوێژ دۆرنجی گرتووە و ڕەشهەڵگەڕاوە. جلوبەرگ و پێخەفی نووستنی ئەم پیاوە ئەوەندە دووکەڵی هەڵمژیوە وەکو ئەو چۆلەکانەی کە پاسار و بنمیچی خانووەکەیان کردووەتە هێلانە، بۆرودێز هەڵگەڕاوە.

من زۆر بەزەییم بەئەو پیاوە سووتاو و شەل و بێکەسەدا دەهاتەوە. چەند جارێك کەرە و نان و دۆم بۆ دەبردە ماڵ و بە دیارییەوە دادەنیشتم تا دەیخوارد، کە چوومە حوجرە و پاشان بۆ خوێندن چوومە شار و فامم کرد، ئیتر ئەو بەزەییەم بۆ مامە ئەولا گۆڕا بۆ خۆشەویستی،

ئەویش وەکو هاوڕێیەکی خۆی سۆز و خۆشەویستی بۆ دەردەبڕیم. جارێك پێموت: مامە ئەولا دەزانیت چەقۆ هەڵگرتن سوننەتە؟

ئەو سەری هەڵبڕی و وتی چۆن؟

وتم: ئەگەر کەسێك بەسەر زەوییەکی سەختەوە دانیشت بۆ دەس بە ئاو گەیاندن، دەتوانێت بە نووکی چەقۆکە چاڵێك لەبەردەم خۆیدا هەڵبکەنێت و خۆڵەکەی تیادا شیی بکاتەوە، ئەوساکە میزی تێبکات تا میزەکەی پرش نەداتەوە و گیانی بێنوێژ نەبێت. ئەو سەرێکی بەرز کردەوە، زەردەخەنەیەکی شیرین زاییە سەر روومەتی و وتی: ئافەرین کوڕە شاریی.. ئافەرین، ئەم سوونەتە لەلای خەڵکی ئاوایی زوو زوو باس بکە بەشکو چەقۆی زۆرتریان پێبفرۆشم، دەی خودا عەمرت درێژ بکات و ببیت بە ئەفەنییەکی ئاقڵ و قسەزان..

من پرسیارێکی ترم لێکرد و وتم: مامە ئەولا خۆ تۆ خوا دەناسیت و لێیدەترسیت، کەوایە بۆ نوێژ ناکەیت؟

هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا و کەمێ بێدەنگ بوو، پاشان وتی: باوکی تۆ و گشت خەڵکی ئەم ئاواییە لە ترسی ئاگری جەهەننەم و تەماحی بەهەشتدا نوێژ دەکەن. من لەئەم دونیای رۆشنەدا منداڵێکی بەسەزمان و بێگوناح بووم، خودا بە ئاگر سووتاندمی، بۆ ناز و نیعمەتەکەی بەهەشتیش خۆی کەریمە. تۆ لەوە گەڕێ، باسی زەوی سوڕانەوەکەم بۆ بکە و چاك حاڵیم بکە، ئەو قسە تۆ لێیدەکەیت خۆر لە ئەو ئاسمانە چەقی بەستووە و زەوی بە دەوری خۆی و خۆریشدا دەسووڕێتەوە؟

من لە قوتابخانە چۆن لە مامۆستا حاڵی ببووم ئاوەها باسەکەم بۆ دووبارە کردەوە، ئەویش زۆر بە وردیی و سەرسامییەوە گوێی بۆ شل کردبووم، کە لێبوومەوە لەگەڵ سەرلەقاندنێکدا یەك دوو ئم ئمی کرد و وتی: دەی مادامەوایە هەڵسە ئەفەنی ئەو کوورەیەم بۆ دەمبدە با چەقۆیەکی جوانی قەڵەمبڕت بۆ ساز بکەم.

مامە ئەولا زۆرکەم لە ماڵ دەردەچوو، ئەگەر دەریش بچوایە دوور نەدەکەوتەوە، چونکە توانای بڕینی رێی دووری نەبوو. نازانم ئەو رۆژە چۆن رێی کەوتبووە مزگەوت و لەوێ رۆیشتبووە سەر حەوزە ئاوەکە و دەس و دەمی لێشۆردبوو، کە مەلای مزگەوت ئاگادار دەکەنەوە و پێیدەڵێن گوایە ئاوی حەوزەکە گڵاوبووە و دەبێت هەر ئێستە دەری بدەن، چونکە ئەولا بازووی نوێژنەکەری کافر دەسودەمی لێشۆردووە!! مەلا لە حەوشەی مزگەوت دەردەچێت و لە پێش دەرگای دەرەوەدا رادەوەستێت، فەرمان دەدات مامە ئەولای بۆ بانگ بکەن..

مامە ئەولا بە شەلەشەل نزیك دەبێتەوە. مەلا رووی دەمی تێدەکات و پێیدەڵێت: وەرە وەرە هەی سەگە بازووی کافری بێدین، وەرە تێمبگەیەنە بزانم چۆن زەوی سووڕ دەخوات؟

\+ قسەی وام نەکردووە؟

– بەڵێ بەڵێ تۆ وتووتە گوایە خۆر راوەستاوە و زەوی بەدەور خۆی و خۆردا دەسووڕێتەوە.. ئەمەشت وتووە؟ کفری واشت کردووە، هەی مەلعونی خوانەناس؟ دەی بۆمان باس بکە؟

\+ دەی باشە وتوومە و راستیشە! دەبزانم تۆ چی یەژیت؟

– باشە ئەگەر زەوی سووڕ دەخوات، بۆ رۆژێك لە رۆژان دەرگای ئەم مزگەوتە بەرەو قیبلە وەرناچەرخێت؟

مامە ئەولا زۆر هەوڵدەدات مەلا حاڵیی بکات و خۆیشی لەو بەڵایە رزگار بکات، بەڵام ئەو حاڵی نابێت، یان نایەوێ قسەی ئەم کافری نوێژنەکەرە بسەلمێنێت. ناچار مامە ئەولا نموونەیەکی جوان و جەرگبڕی بۆ دەهێنێتەوە و دەڵێت: مامۆستا کردمان تۆ سواری کەرێك بوویتە و ئەویش سینی کردووە لە شوێنەکەی خۆیدا چەقیوە و تۆش ناچاری بە دارەکەی دەستت دێیتە وێزەو سەر و گوێلاکی کەرەکەدا، ئەویش بە دەوری خۆیدا وەکو میزراح خول دەخوات، ئایا جارێ لە جارەکان لووتی تۆ هەڵدەچەرخێتەوە بۆ لای کلکی کەرەکە؟ مەلای مزگەوت کە ئەم قسە دەبیسێت چاوی دەپەڕێتە تەوقی سەری و هانی فەقێ وردەکانی دەدات، کە ئەو کافرە بدەنە بەر بەرد و وەکو شەیتان رەجمی بکەن. منداڵەکان وەك شارە زەردەواڵەیەکی ئاڵۆزکاو وەردەبنە ئەو پیاوە هەژارە و بەردبارانی دەکەن. ئەویش بە پەلە پرووزە و بەهەزار فەلاکەت خۆی دەرباز دەکات.

مامە ئەولای دەسەپاچە و رەبەن هەردەم چاوی لە دەست ئەو ئافرەتە میهرەبانانە بوو تا سەتڵێك یان مەنجەڵێك ئاوی خواردنەوەی بۆ ببەنە ماڵ. جارجارێکیش بە پارە کەلوپەل و قاپ و قاچاخیان بۆ دەششت، بەڵام ئەوەیشی دەزانی رۆژێك دێت تەواو پەکی دەکەوێت و خەڵکیش ئامادەنییە تاهەتایە خزمەتی پیاوێکی پەککەوتە بکەن، بۆیە هەردەم چاوی بۆ ئافرەتێ دەگێرا، ئافرەتێ بشێت ببێتە هاوسەری و لە پاشەڕۆژدا بەکەڵکی بێت. ئەم خەیاڵ و ختوورەیەی زۆرجار دەدایە بای گوێی خێرەومەنداندا تا رۆژێك قەیرە کچێکی هەژاری شێتۆکەی بێکەسیان بۆ دۆزییەوە و هێنایان بۆی. ئیتر وەکو ئەوەی تەمەنی لەنوێ بۆ بنووسرێتەوە ئاوەها لە سایەی (ئامینە)دا گەشایەوە، کە بە دەنگی بەرز و بەئەوپەڕی

خۆشحاڵییەوە بانگی دەکرد: هۆهۆ خاتو ئامینە.. هەزار خاتو ئامینەی لە دەم بەردەبووەوە. ئامینەش نانی کەوتە ڕۆنەوە، ڕەنگ و بۆی ئافرەتانەی بۆ گەڕایەوە، بە دەنگێکی ژنانە وەڵامی دەدایەوە و دەیگوت: بەڵێ ئاغام ئەوا هاتم..

ئەم پیاوە دەسەپاچەیە، کە لە هەموو تەمەنیدا ئەوەندەی ئەو چەند مانگەی کە ئامینە بووە هاوسەری خۆشی نەدیبوو و نەحەسابووەوە. ڕۆژێ لەرزوتا دەیگرێت و نەخۆش دەکەوێت. ئامینەش وەکو ژنێکی دڵسۆز و بەوەفا بەدیارییەوە دادەنیشێت و خزمەتی دەکات، مەگەر بۆ ئاوهێنان جێیهێشتبایە و برۆیشتایە بۆ سەرکانی ژنان. ڕۆژێك لە ڕۆژەکانی سەرەتای زستان ئاغا لەرز دەیگرێت و ئامینەش ئاگرێکی بۆ دەکاتەوە و دایدەپۆشێت، ئینجا مەنجەڵەکەی هەڵدەگرێت و ڕوودەکاتە کانی ژنان. لێرەش نەخۆشی تین بۆ مامە ئەولاّ دەهێنێت، کە وا ڕێك دەکەوێت مامە ئەولاّ لەناو ئێش و ئازاری جەستەیدا پل دەخوات و لایەك لە لێفەکەی دەکەوێتە سەر ئاگری کوانووەکە.. وردە وردە ئاگر گەش دەبێتەوە، تا بە تەواوەتی پێخەفەکەی گڕ دەگرێت، چڕە دووکەڵ لە کون و گوێسەبانەی ژوورەکەوە دەردەچێت، هاوسێکانی مامە ئەولاّ بۆنی بۆکڕووز و سووتان دەکەن و دەبینن دووکەڵ لە ماڵی ئەو پیاوە کۆنە بەدبەختەوە لە دەرگا و کون و دەلاقەی ژوورەکەوە دێتە دەرەوە، دراوسێکان بەهەڵەداوان ڕادەکەن و ئاگرەکە دەکوژێننەوە بەڵام دوای چی؟ دوای ئەوەی مامە ئەولاّ جەستەی بە تەواوی دەسووتێت و ڕۆحیشی وەکو پەپوولە باڵ دەگرێتەوە و بەرەو ئاسمان هەڵدەفڕێت.

خاتوو ئامینە بە مەنجەڵە ئاوی سەرشانەوە، ئاغرئاغر دێتەوە، کە لە ماڵ نزیك دەبێتەوە ژنێکی تووش دەبێت و پێیدەڵێت: کچە هەی باوانتشێوی، پێهەڵگرە ماڵەکەت ئاگری تێچوو و سووتا..

ئەویش لە حەیبەتدا مەنجەڵە ئاوەکەی سەرشانی دەڕژێنێت و بەپەلە خۆی دەکاتە ماڵدا، کە تەماشا دەکات خەڵکێکی زۆر ڕژاونەتە حەوشەکەیان، دەپرسێت ئەوە چی ڕووی داوە؟ کە حاڵی دەبێت سەروماڵی تیاچووە، دەس دەکاتە شیوەن و قژ ڕنینەوە، سنگ کوتان و ئاغاڕۆ، پاشان کە هێوری دەکەنەوە، ڕووی دەمی دەکاتە یەکێك لە پیاوەکان و دەڵێت: ئێستە دەزانم هەموو شتێکم لە دەستدا و ئاغام مردووە، دە توخوا بزانە (بوغ بوغەکەی) نەسووتاوە؟!

❊❊❊

(٧)

لە دوای سێ کچ خودا کوڕێکی بە دایکم بەخشی، ئیتر فریشتەی ئاسوودەیی باڵی بەسەر ماڵی باوکمدا کێشا. ئەگەرچی دایکم گرفتی بێشیریی بوو، من هەردەم لە برسییاندا دەمزریکاند، بۆیە ئەرکی بەخێوکردنم زۆرگران و سەخت بوو، دەبوایە دایکم ماڵە و ماڵی پێبکردایەم بۆ قومێ شیری مەمکی ئەم ژن و ئەو ژن. ڕۆژانەش سەرەڕای سەرقاڵی بە کاروباری ماڵە جووتیارێکی فرەمیوان و ئەرك قورس، دەبوایە کاتێکی زیاتری خۆی تەرخان بکردایە بۆ کوتانی شەکر و ڕازیانە تا شەوانە لە باتی شیر دەمی منی پێبنێتە یەك و بە قیژە و گریان خێزانەکەی خۆمان و هاوسێکانیش هەراسان نەکەم. سەرەڕای ئەو هەموو ماندووبوون و شەونخوونییە، کە لەئەو ماڵەدا دەیکێشا خۆی بە ئافرەتێکی بەختەوەر دەزانی. سۆزەی فێنکی ئەو بەختەوەرییەش لەناو لانکەکەی منی نێرەوە هەڵی دەکرد، بەڵام هەر ئەوەندە خۆش بوو پێمگرت و زمانم پژا، ئیتر بووم بە پیاو، بۆیە باوەشی دایکم بەجێهێشت و چوومە باخەڵی باوکمەوە.. ئاخر کوڕ کوڕی باوکە و وجاخی ئەو ڕۆشن دەکاتەوە.

باوکم پیاوێکی ئیمانداری دەست و دەم و داوێنپاك بوو. شەوانە بەدەستی دەستنوێژەوە دەچووە سەر جێگای خەوتن و منیشی لە باوەشی خۆیدا دەخەواند و هەتا شل دەبووم و خەو دەیبردمەوە ئەو ئامۆژگاری دەکردم.. "کوڕم ئاقڵ بە، ئازاری هاوسێ و کەس و هاوڕێت مەدە، ڕێز لە پیاو و ئافرەتە پیرەکان بگرە تا ئەوانیش دوعای خێرت بۆ بکەن و ئەو میوانانەش کە لە دوورەوە دێن یەکەیەکە بەخێرهاتنیان بکە و دەستیان ماچ بکە ئەوساکە بچۆ لەلای دەرگاکەوە دابنیشە و گوێ بۆ قسەکانیان هەڵبخە، هیچ مەڵێ و هیچ مەپرسە..). ئینجا باسی مردن و گیانکێشان، سەلبی سەرەمەرگ و سزای قەبر، زیندووبوونەوە و حەشر و نەشر و بەهەشت و جەهەننەمی بۆ دەکردم. پاشان دەیگوت دەی ڕۆڵە گیان لە دوای دەمی منەوە بێژە: ئەستەخفیرەڵلاهی وەلحەمدولیلاهی وەلائیلاهە ئیلەڵلاهی.. دواتر بەدوای دەمی ئەودا ئایەتەلکورسیم دەخوێند و سێ جار بەدەوری ماڵدا فووم دەکرد، چونکە بە قسەی ئەو بەرەکەتی ئەو ئایەتە دەبێتە پەرژین بە دەوری ماڵدا و دزەکان کوێر دەکات. گورگیش بۆ ماڵی ئێمە ڕێ دەر ناکات و شەوارە دەکات، بەڵام دەبێت وریابم هیچ هەڵەنەکەم لە خوێندنەوەی ئەو ئایەتە پیرۆزانەدا، چونکە گۆکردنی یەك وشە بەهەڵە، دەبێتە هۆی کردنەوەی دەرگایەك لەئەو پەرژینە پۆڵاینە، کە خێر و بەرەکەتی ئەو ئایەتە بە دەوری ماڵدا دەیکێشێت، ئا لەوێوە دز و گوڕگ دێنە ژوورێ.

گەورەترین هیوا و ئاواتی باوکم ئەوە بوو، کە ڕۆژێ لە ڕۆژان ببینێت، مەلایەکی دوانزە عیلم و ئیمام و وتاربێژی مزگەوتی ئاواییەکەی خۆمان بوومایە. لە کاتی سەرەمەرگیشیاندا سوورەتی (یاسین) بۆ خۆی و دایکم بخوێنم، هەر ئەو ئاواتە بوو پاڵی پێوەنا تا لە تەمەنی پێنج ساڵیدا بمخاتە بەر خوێندن لە حوجرەدا.

لە حوجرەدا دەستم کرد بە خوێندنی جزمەکانی قورعان و وردە کتێبەکانم تەواوکرد، کە قورئانم خەتم کرد و دەستم دایە خوێندنی کتێبی (ئیزهار و کافی) ئیتر بەشێك لەئەو ئاواتەی باوکم هاتە دی، بەڵام پێچەوانەی حەزێکی تری ئەو، کە دەیویست کەسێکی هێمن و سەلار و خاکیی بم، من منداڵێکی لاساری چەتوون و بزێوم لێدەرچوو، زۆربەی ئەو سەرچڵی و کەتنانەی کە دەمکرد بەئەو نەدەگەیشت، ئەگینا سزای قورسی دەدام، لە ماڵیشەوە کە تووڕە دەبوو دەستی بەرز دەکردەوە، کەس پرکێشیی نەدەکرد دەستی بگرێت.

جارێك لە جارەکان جوێنێکی ناشیرینم ئاڕاستەی خوشکە بچووکەکەم کرد و ئەویش گوێی لێبوو، بۆیە پەلکێشی کردم بۆ ناو دیوەخانەکە تا توانی بە چەپۆك و شەپازلە لێیدام، بەڵام تەسکینی نەهات، ئینجا بەهەر دوو دەستی لێینەویم و بەرزمی کردەوە بۆ سەر سەری و کێشامی بە زەوییەکەدا، من یەکەمین کوتانە زەوییم ئاگا لێبوو، ئیتر بوورامەوە، نازانم ماوەی چەندێ لە هۆش خۆم چووم، کە بە ئاگاهاتم ڕوانیم یەك تەشت خوێناو لەبەر لووتمدا دانراوە و (کاك فەتاح میمکە وەنەوش) کە دایکم هانای بۆ بردبوو تا بێت دەستی باوکم بگرێت، بەسەرمەوە ڕاوەستاوە و باوکیشم پاڵی داوەتە دیوارەکەوە و خەریکی جگەرە کێشانە..

***

(٨)

بەهەمان کۆڵاندا ماڵی مامە ئەوڵا بازوو بە جێبهێڵە و بچۆرە خوارەوە، هەر بە دەستی چەپدا ئەوە ماڵی (وەستا رحیم)ە. وەستا ڕەحیم یەکێك بوو لەو چەند بنەماڵەیەی ئاواییەکەمان کە خەریکی چنینی کڵاشی هەورامی و دروستکردنی جاشکەوش بوون. (مامە مەلا)م ڕێزی زۆری لێدەگرتن و پێیدەگوتن: منداڵەکانی خۆمانیان بە (هۆستاگەل) ناوی دەبردن.. کوڕە گەورەی هۆستا ڕەحیم ساڵێك وەرزێری ماڵی ئێمە بوو باوکم لە خۆشەویستیدا پێیدەگوت (حەمە گێل). منیش بە دوای دەمی ئەودا پێمدەگوت: حەمە گوێ لوول، بەڵام من گێل و نەفام بووم نەك حەمەی هۆستا ڕەحیم، بۆیە چووم ئەو بێئەقڵییەم دەربارەی ماڵی هۆستا ڕەحیم کرد و ئۆینێکم نایەوە، کەتن بوو کردم کەتن.. ئەو ڕۆژە لە ماڵ دەرچووم و نزیك ماڵی وەستا ڕەحیم بوومەوە، بەردەلاستیکەکەم گرت بە دەستمەوە و شۆڕبوومەوە لەئەو دەلاقانەوە، کە دیانڕوانییە سەرکۆڵانەکەدا، ئەو کوونە باچانەی کە بە زستان سواخ دەدران و بە هاوینان بۆ ئەوەی ژوورەکە بای شەماڵ بیگرێتەوە دەکرانەوە، ئالەوێوە سەرم نا بە کونێکەوە و تەماشام کرد ماڵی وەستا خەریکی چا خواردنەوەن. حەزێکی نەفامانە دەستی ڕاکێشام بۆ ناو باخەڵی کراسەکەم، خڕە بەردێکم دەرهێنا و خستمە ناو کەفی بەردەلاستیکەکەوە، نیشانم لە پیاڵەیێك گرت و دەستم بۆی ڕاکێشا، کاتێکم زانی پیاڵا هەپڕوون هەپڕوون بوو، پاشان تێمقووچاند بۆ مزگەوتەکە و خۆم کردە بەرهەیوانەکەدا و بەبێڕاوەستان دەستم برد (جوزئی عەمە)م هێنا و وەکو فەقێیەکی ژیر و سەلار ڕووەو قیبلە دانیشتم و دەستم کرد بە دەورکردنەوەی. زۆری پێنەچوو کاتێکم زانی زرمەیەکی بەهێز لە تەوقی سەرمەوەهات و بەرچاوم لێڵ بوو، پیاکێشانەکە ئەوەندە کاریگەر بوو بە ئاستەم توانیم بەلای ڕاستدا لابکەمەوە لەگەڵ ئەو نەختە لاکردنەوەدا لەئەو سەری هەیوانە درێژەکەوە کە لێیدانشتبووم هاڵاوێکی گەرم بەرەو ڕووم هات، پاشان بوو بە شاڵاوی ئاگرێکی سووری تۆقێنەر و لەئەم سەری هەیوانەکەوە پەنکی خواردەوە و بوورامەوە، کە هاتمە هۆش خۆمدا ڕوانیم سەر و سینە و بەرۆکم خەڵتانی خوێن بووە، نازانم چۆن بوو (ڕابە) ئەو کچە چاونەترسەی (وەستا ڕەحیم) زانیبووی من ئەو کەتنەم کردووە،

بۆیە بۆ تۆڵەسەندنەوەی ئەو دەسدرێژییە بە دوامدا هاتووە، خڕە بەردێکی بە قەد هێلکەیەکی مریشك گەورەی کێشاوەتە سەرمدا و خۆم ئاسا ئەویش بە جوانی نیشانی خۆی پێکاوە و بە شێنەیی گەڕاوەتەوە ماڵ.

دایکم بۆ سەرزەنشتکردنی (رابە) چووە ماڵی وەستا رەحیم، کەچی ئەو پیاوە خانەدانە داوای لێبووردنی لە دایکم کردبوو، وتبووی: رابە دەکەمە قوربان سەعید، بۆ رابە نازانێ ئێمە و ئێوە خۆشەویستی یەکترین، ئێمە خۆمان بەبرا بچووك و خزمەتکاری مامە مەلا ئەولقادر و لالە حەمە عەزیز دەزانین.. ئینجا دایکم بە لێبوردنەوە گەڕایەوە بۆ ماڵ.

لە ماڵی وەستا رەحیمەوە چەند شەقاوێك بەلای راستدا بەرەو خوار بڕۆ ئەوە ماڵی (مەجە گلاڵیی)یە.. میمکە مەجە ئافرەتێکی سووکەڵەی سوور و سپی چاو شین بوو. ئەم ئافرەتە هەردەم کراسێکی شینی لەبەر دەکرد، وەکو پیاوەکانی ئاوایی سەری پاك بە مووس دەتاشی. هەرکاتێك نۆبەی سەرتاشینەکەی بهاتایە یان لە رێگای کانی چاوەڕوانی دایکمی دەکرد یان دەهاتە نزیك ماڵ و بانگی دەکرد، دەیگوت: هۆهۆ رەعنا.. خوشکە رەعنا ئەوە من بەرتاش (مووس)ەکەم هاوردووە، دەتۆش مێکوتەکە (مەکینە)ی حەمە فەرەج بێرە، سەری ئەم خوێشکەی خۆت بتاشە.. دایکیشم دەچوو سەری بە ئاو و سابوون دەخووساند و بۆی دەتاشی..

ئەم ژنە شەو و رۆژ لەبەر خۆییەوە قسەی دەکرد و دەیبۆلاند. خەڵکی ئاوایی دەیانگوت ماڵەکەی پڕە لە جنۆکە و هاڵ و شەوە، بۆیە بەردەوام بیگرە و بەردە و شەڕیەتی لەگەڵیاندا.

(دەرویش عەلی) کوڕی میمکەمەجە، پیاوێکی سوور و سپی باڵابەرزی چاوشین و شێتۆکە بوو، کە حاڵی لێدەهات دەیدایە گریان و گوژاڵکە تاڵەی وەك بەڕوولە خەیار دادەکرماند. رۆژێ ژنە جوان و میهرەبانەکەی مرد و دوو کچی بە ناوی ئامینە و مەلیعەی لە پاش بەجێما. ئەم باوکە هەردوو کەنیشکەکەی ئەوەندەی یەك دونیا خۆش دەویست. ئەو هەردەم کچە بچکۆلە ٥- ٦ساڵانەکەی بە دەنگی بەرز بانگ دەکرد و دەیگوت: مەلە.. مەلە.. هۆهۆ قیقی داوداوەکەم مەلەگیان بێ بۆ لای باوکت.. مەلەش بە راکردن بەرەو رووی دەچوو، ئەویش لە دوورەوە باوەشی بۆ دەکردەوە و دەینوساند بە سنگییەوە، ئینجا وەك شەمامە بۆنی پێوە دەکرد و دەیگوت: ئۆخەی مەلەگیان باوکەکەم ئۆخەی قیقی داوداوەکەم..

(عەلە مەجە) یەك دوو ساڵێك بەئەم شێوەیە ژیانی بردە سەر، بەڵام کە ئامینەی کچی توولەك بوو، تەمەنی گەشتە ١٢- ١٣ ساڵ ئیتر ئاڵۆشی تێچوو و بەڕاست و چەپدا چاوی بۆ یەکێك دەگێڕا ژن بە ژنی لەگەڵدا بکات تا بۆی رێککەوت، (خەلیل برایم زارك)ی دۆزییەوە و گەورە و بچووکی لەگەڵدا کرد.

دەرویش ژنی خۆی گواستەوە و خەلیلیش دەبوایە سێ سەد و شەست رۆژ بژمێرێت تا ئامینەی شۆخوشەنگ بکاتە هاوسەری خۆی.

خەلیل لاوێکی کورتەباڵای گەنمڕەنگی چاوڕەشی سمێل قوتی وریا و زێتەڵە بوو، چونکە ئاواییەکەیان هاوسنووری دێ عارەبەکانی نزیك چیای حەمرین بوو، زمانی عارەبی بە چاکیی دەزانی و زۆربەی کاتی لە بەغدا بە کرێکاری بەسەر دەبرد. باوکیشی پیاوێکی دەمڕاست و ناسراو و دیوەخاندار بوو، ئەم ژینگەیە خەلیلی کردبوو بە پیاوێکی قسەزان و بوێر و چاوکراوە، بۆیە بە هەڵسوکەوتی ژیرانەی خۆی پاش یەك دوو مانگێك دوای گواستنەوەی خوشکەکەی، ئامینەی مارەبڕی لە خشتە برد و تەنگی بە دەروێش هەڵچنی تا بووکی بداتە دەست و بیگوازێتەوە، بۆ ئەم بابەتەش خوشکەکەی پاڵپشت و یاریدەدەرێکی سەرسەختی بوو، بەڵام دەروێش کە حاڵی بوو لە ئەم کەین و بەینە و بۆی دەرکەوت ئەم داوەی کە بۆی نراوەتەوە سەرێکی ها بە دەستی زاواکەیەوە و ئەو سەرکەیشی ها بە دەست ژنەکەیەوە و کچە توولەکەکەیشی حەز دەکات ملی پێوە ببێ، ئەوەندەی تر شێت و دەهری دەبوو، هەر بۆیە دەستی دەکردە گریان و پەلاماری ژنەکەی دەدا. ئەو قەت نەیدەزانی وەك پیاوە کوتەك وەشینەکانی ئاوایی بکات بە دارێکدا و ژنەکەی دارکاری بکات، هەرکاتێك تووڕە ببوایە پەلاماری دەدا و بە قەپ شانوملی و مەچەکی شین و مۆر دەکردەوە، دەیگوت: ئاخر پیزە خوا بەرداری نییە، ئەو کەنیشکە منداڵە، هێشتا خێر و شەڕی خۆی نازانێت و لێکیان جیاناکاتەوە.

ئەم شەڕ و ئاژاوە و بیگرە و بەردەیە چەند مانگێك درێژەی کێشا، بەڵام خەلیل کوڵی نەدا تا حاڵ گەیشتە شکاتکردن لەلای (مەلا سابیری سەڵتەزەرد)، کە ئەوکاتە کادیری پارتی بوو لە ناوچەکەدا، شکات و شکاتکاری و ناوبژیوانیش چەند مانگێکی خایاند تا دەرویش عەلی بە ناچاریی چۆکی دادا و کچەکەیان لە ژێر دەستی دەرهێنا.

کە خزم و کەسی زاوا هاتن بۆ گواستنەوەی بووك، ئەم پیاوە چاوی بەرایی نەدا لە حەوشەشدا بمێنێتەوە، ئەو رۆژە کراسێکی عارەبی چڵکن و شۆڕی بەرۆك دادڕاوی لەبەر

کردبوو، پشتوێنێکی پەڕۆی لە پشت بەستبوو، بە باوکە ڕۆ و (خلە) ڕۆ، کە زاواکەی بوو، دەرچووە دەرەوە و بەسەر سڕکەوانەکەی پێش ماڵی خۆیانەوە دەستی چەپی کردبووە ژێر پشتوێنەکەیدا و بە دەستی ڕاستی دەیکێشا بەسەریدا. ئەم کابرایە ئەوە حاڵی بوو تا بووکیان لە ماڵ دەرکرد. کەلای کردەوە و چاوی بە کچەکەی کەوت، ئەو کەنیشکەی کە دەتگوت خونچەگوڵە و تازە پشکوتووە، دەروێش بانگی لێبەرز بووەوە بە دەم گریانەوە وتی: بڕۆ ئامەگیان بڕۆ.. باخلە بتبات بزانم چیت لێدەکات؟ ئەو مەبەستی ئەوە بوو بڵێت: تۆی منداڵ و بێ دایك و باوك لە ئەو غەریبییەدا هەڵناکەیت و ماڵداریت پێناکرێت..

باوکم ڕووی دەمی لە دەرویش کرد و وتی: عەلە.. عەلە چی لێدەکات؟ تۆ چیت کرد لە (پیزە)ی خوشکی ئەو، ئەویش وا لە (ئامە)ی کچت دەکات، لێیمەترسە عەلە، ئەو کەنیشکە لە تۆ زۆر ژیر و ئاقڵترە..

***

(٩)

چەم و کەندرێکی باریك ئاوایی کانیماران بە درێژی دەکات بە دوو بەشەوە. مزگەوت و کانی ژنان و شەش حەوت ماڵێك دەکەونە دەستی ئەوبەرەوە. لە یادی شۆڕشی ١٤ی گەلاوێژدا، کە زۆربەی گوندنشینەکان بە (ساڵی چەپڵەکە) ناوزەدیان کردبوو، بەئەو بۆنەیەوە خەڵکی ئاوایی لە حەوشەی مزگەوتەکەدا کۆبوونەوە و ئاهەنگیان گێڕا.

(ئەولقادر بارام)ی کوتاڵفرۆش یەکێك بوو لە شیوعییە سەرسەختەکانی ئەو دەمەی کانیماران و ئەو ڕۆژە هەڵسوڕێنەری سەرەکی ئاهەنگەکە بوو. بۆیە هەرچی پارچە قوماشی ژنانە لە دووکانەکەیدا هەبوو هەر هەمووی هێنا و دار و دیواری حەوشەی مزگەوتی پێڕازاندەوە، ئینجا وەکو دیکۆریستێکی کارامە پارچەکانی جێگۆڕکێ پێکرد و وێنەیەکی بچکۆلانەی سەرەك وەزیرانی یەکێتی سۆڤیەت (خرۆشۆف)ی لەبەر باخەڵ دەرهێنا، بە دەرزییەکی سنگپۆش بە پارچە قوماشێکی سوورەوە هەڵیواسی، لە ناو حەوشەی مزگەوتەکەدا کوڕوکاڵ دەستیان گرت و هەڵپەڕکێ گەرم بوو. ئەولقادر سەرچۆپی گرت، گەزێك پارچەی سووری گرتە دەستەوە و وەکو دەسەسڕ بایدا. ئەم کوڕە هەرزەکارێکی باڵابەرز و قووچی ددان گڕبوو، بە بەڵێنە چەور و حازر بە دەستەکانی حیزبی شیوعی عیراق گەزگەز باڵای دەکرد و بەدەم هەڵپەڕکێوە پێدەکەنی، بەڵام پێکەنینێکی بێدەنگ، کە تەماشات دەکرد واتدەزانی تەماشای وێنەیەکی فۆتۆگراف دەکەیت، منداڵەکانیش بە دوای یەکدا بە دەور مزگەوتەکەدا دەسووڕانەوە. (محەی کەریم دوو فلس) کە (حەمە)ی برا گەورەی شیوعی بوو لە پێشیانەوە دەڕۆیشت و دژ بە ئاغا و دەرەبەگ دروشمی دەووتەوە و منداڵەکانیش لە دووی دەمی ئەوەوە دووبارەیان دەکردەوە. ئەودەمە یەکێك لە (مەلا) شیوعییەکانی ئەو گەرمیانە لە کۆڕێکی جەماوەریدا وتبووی: هاوڕێیان خوشکان برایان، ئیتر بەسە ئەو ڕۆژە ڕۆیشت ئاغا و دەرەبەگ و زۆردار ڕەنجی هێز و بازوومان بخۆن و ئێمەش لە برسانا بمرین، بۆ ڕەوا نەبێت بۆ من، کە دوانزە سیانزە ساڵ دارێك خزمەت دەکەم، ئاوی ئەدەم و پاچە کۆڵەی دەکەم، ئاخر بۆ بەرەکەی بۆ من حەرام بێت، کە خاوەنی شەرعیم، بەڵام زاڵمێکی زۆردار بێت و بەروبوومەکەیم لێزەوت بکات و بیخوات، کەچی بەپێی شەرع و ئیسلام بۆ ئەو حەلاڵ بێت و کەسێك زات نەکات پێیبڵێت تۆ

گوناحێکی گەورە دەکەیت؟ ئەو لەئەم حەلاڵ و حەرامەدا ڕێك مەبەستی بەروبوومی کشتوکاڵی بوو، کە بەر لە شۆڕش ئاغا و بەگزادەکان بەشێکیان بۆ خۆیان حەلاڵ کردبوو.

نەیارەکانی حیزبی شیوعی ئاخاوتنی مەلایان بۆ قازانجی خۆیان ئاوەژوو کردەوە و دەیانگوت: ئاخر ئێمە نەمانگوت شیوعییەکان کافرن و خودا ناناسن، ئەمانەلامەزوە و رووسن رووس.. ئەوەتا ئەو مەلا شیوعییە وتوویەتی: من دوانزە سیانزە ساڵە ئەو کەنیشکەی خۆم بەخێودەکەم ئاخر بۆچی لەمن حەرام بێت و نەتوانم لە خۆمی مارە بکەم، بەڵام بۆ کابرایەکی بێگانە حەلاڵ بێت.. ئەم شیوعییانە جیاوازی لە نێوان ژن و خوشك و دایکی خۆیاندا ناکەن..

باوکم ئەم قسەیەی بۆ دایکم گێرایەوە، دایکم وتی: وەخ وەخ ڕۆڵە ئاخر زەمانە ئاخر زەمان.. کورە تۆ بێژیت مەلا قسەی وای کردبێت؟

- ئافرەت دەینی وەملی ئەو کەسە، کە بۆی گێڕامەوە..

+ توخوا وسبە پیاوەکە وسبە.. قسەی وا مەکە گوناحە گوناح..

- جا ئافرەت خۆ نەقڵی کفر کفر نییە، گوناحی وەمل ئەو کەسەی کە بۆی گێڕامەوە..

هەڵپەڕکێ و هوتافکێشان لە حەوشە و دەرەوەی حەوشەی مزگەوتدا گەرم بوو، چەند ئافرەتێك بەسەر سرکەوانەکەی پێش ماڵێ عەلە مەجەوە، کە دەیڕوانییە ناوحەوشەی مزگەوتەکەدا ڕاوەستابوون و دەیانڕوانی، پۆل پۆل لە ماڵەکانی ئەمبەری چەمەوە ئافرەتان بۆ تەماشاکردنی ئەم شایی و بەزمە دەچوونە سەرکانی، بەپەلە ئاویان پڕدەکرد و دەگەڕانەوە و نزیك بە مزگەوتەکە هەڵوەستەیەکیان دەکرد.

(مەلیحە) کچە شۆخ و نازدارەکەی دایکی، کە بە (مەلە) بانگ دەکرا، بەئەو بەرزاییەوە دەیڕوانی. (مەلە) ناوێکە لەئەو ناوە کورتکراوانەی کە بەلای منەوە لە ناوە ڕاستەقینەکەی خۆی گەلێ جوانتر و شیرنترە. وادیاربوو دایکی بانگێکی سەرزەنشتاوی کرد، بۆیە ئەویش بە دەنگێکی فێنك، وەك سۆزەی ئەو شنە بایەی کە دەمەومەغریبی بەهاران هەڵیدەکرد بەناو قەفی گەنم و جۆ و بەسەر گیاوگوڵ و بەناو پرچی بنچکە بۆندارەکاندا دەهات و پڕ دەشتێك عەتری گوڵە شەوبۆکانی ئەودیوی دەهێنا لەبەردەم ڕیزە ماڵەکەی ئەو قەدپاڵەدا هەڵیدەڕشت، ئاوەها بەدەم زەردەخەنەیەکی پڕ خۆشەویستی و بەکەمێك نازەوە وەردەچەرخا، بەسەربانەکەدا ڕەوتە پۆڕیکی دەکرد و دەیگوت:

+ دایە گیان.. ئەو براتە چەنێ خۆشەویستە لە دڵتا، هاها توو گیانی ئەو براتە لێمگەڕێ با نەختێ تر سەیر بکەم.. دە عەیبی چییە؟ وەی، یەژی تەنیا ئەم دایکی منە کەنیشکی عازەوی هەیە..

ئینجا بۆ ناو حەوشەکە سەرێکی دادەنواند، یەك دوو چەپەی دەکرد و قاقا پێدەکەنی، پاشان دەهاتەوە شوێنەکەی خۆی و دەیڕوانی..

من ئێستە لە ئەو (مەلە) دەڕوانم کە سینە و بەرۆکی بەرەولای من هەڵکێشاوە و کەوتۆتە ئەوپەڕی دونیاوە، سینە و بەرۆکی شوێن خەرمانی گوڵە و کۆترەکانی ماڵی خودا چینەی تیادا دەکەن. من لەئەو (مەلە) دەڕوانم، لە باڵندەیەکی سرك و بزێو و ئێسك سووك، لاشە توندوتۆڵ و گوشتنەکەی کە بە پەڕی ڕەنگاوڕەنگی ئاونگ لێنشتوو داپۆشراوە و لەبەر تیشکی ڕۆژدا ورینجەی دێ.

(مەلە) یەك باوەش ڕەنگی سروشت جیوەییە و هەر دەڵێیت نمایشکارێکی کارامەی جلوبەرگە و بە سەربانەکەدا دێت و دەچێت و نیگای تیر ئامێز دەهاوێت.

من بەسەر ستاندی قاچەکانمەوە کامیرای چاوم دابەستووە و وێنەی جووڵە و لەرەی جەستەی تۆمار دەکەم. ئەو کچێکی تەمەن ١٥- ١٦ ساڵەی کەمێك گۆشتنە. بەژن و باڵای هەر دەڵێیت بڕنەوێکی وەسەتی دار شوشەیە، کە بە دیقەتەوە لێیدەڕوانیت تەنیا چەند بەرز و نزمییەکی ئەندازەییت بەرچاو دەکەوێ. سینگی بەرز و دوو مەمکی وێنەی دوو قۆری فەخفووری چای، برۆ ڕەشە نیوبازنەییەکانی، کە دەڵێیت قەڵەمی دەستی ئارایشکارێکی کارامە کێشاویەتی، برژانگەکانی.. یەك دوو پێنج دە.. بەبێ خۆماندووکردن بیانژمێرە، ئەگەر تۆ خورمایەکی عەشرەسی پێشکەش بکەیت و بەختت یاربێ و لێتوەربگرێت، ئەوا دەبێت بیکات بە دوو لەتەوە، ئەوساکە لە دەمی بنێت.

ئەمڕۆ کەڵەبادەمێکی تەڕم هێنا و لەسەر درێژی بە چەقۆیەکی تیژ کردم بە دوو لەتەوە و نزیك بە یەك هەردوو لەتەکەم لە پێش دەمی خۆمدا دانا، هەر کەرتێکی یەك دەنك ترێی ڕەشمیریم هۆستایانە خستە سەری، کەمێك دوور کەوتمەوە و تێمڕوانین، ئەو دوولەتە کەڵەبادەمە، کە بە دوو دەنکە ترێی ڕەش متووربەم کردن، ڕێك دوو چاوی ئەو کەنیشکە کوردە لادێیە بوون و منی تەماشاکەری بۆ لای خۆی پەلکێش دەکرد و لەئەو بەزم و ئاهەنگەی دەڕوانی.

(محەی کەریم دووفلس) منداڵەکانی ئاوایی ڕێکخستووە و ئێستە ئەوان دەزانن (مەلیك) کوژراوە. (نوری سەعید)یش کە دەسگیریان کرد، عابایەکی ڕەشی ژنانەی داوە بە سەریدا و پاشان کوشتیان. (عەبدولکەریم قاسم)یش چووەتە جێگاکەی مەلیك و لە بەغدا لەسەر تەخت دانیشتووە. هەر ئەویش قەول و بەڵێنی بە جووتیارەکان داوە، کە لەمەوپاش ببن بە خاوەن زەوی و زاری خۆیان و ئیتر تاپۆ بە ئاغا و شێخ و بەگزادەکانی جاف نەدەن، بۆیە بە ئەوپەڕی دڵخۆشییەوە بە دوای (محە)دا دەڕۆیشتن و هوتاف و دروشمەکانیان بە دوای دەمی ئەودا دووبارە دەکردەوە:

با بژی عەڤدولکەریم قاسم.. با بژی..با بژی..

ئاوایی هی خۆمانە، با لێیدەرچێ بێگانە..

من لەئەو کاتەدا خۆپیشاندان و ڕێپێوانە جەماوەرییەکەی شاری کفریم دەهاتەوە پێش چاو، کە (عەلەمحە)ی دەستوپل ئەستووری حەماڵ، پەتە ئەستوورەکەی سەرشانی، کە باری کۆڵی خۆی پێشەتەك دەدا، کردبووە مل و بە پێش شەپۆلی خەڵکەکەدا دەهات و دەچوو، پڕ بە گەرووی هاواری دەکرد و دەیگوت:

(ئەوانەی کە خائین و ملکەچن لە دەس پەتەکەی عەلەمحە بۆ کوێ دەرئەچن؟). ئەو مەبەستی بوو بڵێت: خائین و ملکەچەکان بەئەم پەتەی دەستم لەسێدارە دەدەم و هەڵیان دەواسم..

محەی کەریم دوو فلس ئەوەنە هوتافی کێشا و قیڕاندی خەریك بوو دەنگی دادەنووسا. ئاهەنگگێڕانیش لە حەوشەی مزگەوتدا ماندوو و شەکەت بوون بۆیە یەك یەك و دوو دوو دەکشانەوە و لە حەوزە ئاوەکەی مزگەوتدا دەس و دەمیان دەشەشت و بەرەومال دەبوونەوە. (مەلە) خۆی لەسەربانەکەوە شۆڕکردەوە بۆ سەر تەنووربانەکە و لەچاو ون بوو.

دوایین کەس کە حەوشەی مزگەوتەکەی بەجێهێشت (ئەولڤادر بارام) بوو، بە کۆڵێك کوتاڵی لۆچ لۆچی تۆزاوییەوە بەسەر قیرتاوی خەیاڵی شیوعییانەدا ئۆتۆمبیلەکەی بەرەو ماڵ لێدەخوڕی.

***

(١٠)

"نەمر هەر خودایە. حەزرەتی نوح هەشت سەد ساڵ تەمەنی کرد، ئاخری خودا عومری ئامانەتی لێوەرگرتەوە. مردن براگەورەیە و سەر بە ماڵی هەمووماندا دەکات. منداڵی نابالّق بە دایك هەتیو دەکەوێت."

ئەم قسە ڕاست و ڕەوایانە بۆ ئەوە دەکرا هەتا (مردن) بکرێت بە دیاردەیەکی ئاسایی و قەبووڵکردنی ئاسان بێت، بەڵام منی منداڵ کە دایکم نەخۆش دەکەوت ئیتر سەری دونیام لێدەهاتەوە یەك، وامدەزانی ئەم دێیەی ئێمە تەنیا یەك ئافرەتی تیادایە، ئەویش دایکی منە و ئێستە نەخۆشە، خوانەکەردان ئەگەر بمرێت من چ بکەم؟

ئەی ئەوە نییە دەڵێن: منداڵی نابالّق بە مردنی دایکی هەتیو دەکەوێت! واتا ئەگەر دایکم بمرێت منیش هەتیو دەکەوم.

***

پاش کۆتایی دەوام لە فەرمانگە گەڕامەوە ماڵ و منداڵەکان پێیانوتم: مامە ئیدریس هاتە ماڵ و وتی (نەنە) نەخۆشە با کاکم زوو بێت بۆ لای..

من دەمزانی مەرگی دایکم نزیکە و لە ئانوساتدایە، چونکە تەمەنی خۆی لە قەرەی هەشتا ساڵ دەدات و نەخۆشییە کوشندەکەشی وایلێدەکات مردنی کوتوپڕ بێت، بۆیە هەموو ڕۆژێك یان ڕۆژ نا ڕۆژێك سەردانیم دەکرد، بەڵام وادیارە ئێستە تەندروستی خراپە بۆیە ئیدریس بەهەڵەداوان هاتۆتە ماڵ.

بەپەلە پرووزە تیکەیەك نانم خوارد و لە ماڵ دەرچووم. لەگەڵ هاوێشتنی یەکەم هەنگاودا گەیشتمە ژوورسەری و دانیشتم. دەستم برد سەریم بەرزکردەوە و خستمە

سەر رانم. ئەو زەمانی شکابوو، لە قسە کردن کەوتبوو، یەك دوو جار بە دەنگێکی نزم بانگم کرد: دایە.. دایە گیان، بەلاّم بۆ دواجار چاوی هەلّهێنا و ئیتر لێکی نەنا و رۆحی سپارد.. من وەکو پیاوێکی جەرگ قایم و بە غیرەت هیچ خۆمم تێك نەدا. گورج دەست و دەم و چاویم نایە یەك. هەتا (ئامینە)ی خوشکم کفنەکەی بۆ بڕی (ئەو کفنەی کە بیست و دوو سالّە باوکم بە پارەی حەلاّلی خۆی بۆی کڕیوە و ئەمیش لەناو بوخچەکەیدا پاراستوویەتی!) لە مزگەوتی گەڕەکەکەمان تەتەشۆرێکم هێنایە مالّ. جەنازەکەیان پاش شۆردن، کفن و دفن کرد..

من پێچەوانەی ئاوارەکانی شەڕی ناوخۆ، کە لە شاری هەولێر دانیشتوون، لە چوار پێنج کەسێکی نزیك بە خۆم بەولاوە خەلّکی ترم لە مەرگی دایکم ئاگادار نەکردەوە. هەر زوو ئەو ئۆتۆمبیلەی کە دەستنیشانمان کردبوو هێنامان، تەرمەکەمان بەسەر چەنچەکەوە بە حەبلێکی ئەستوور شەتەکدا و هەتا سنووری دوو دەولّەتە کوردییەکەمان (دێگەلّە) بەرێمان خست. پاشان خۆم بە پەلە گەڕامەوە مالّ و بە تەلەفۆن خزمانی کفری و کەلارم ئاگادارکردەوە هەتا قەبری بۆ ئامادە بکەن. بەیانیش بۆ ماوەی تەنیا دوو رۆژ پرسەم بۆ ئەودایکە خێرلەخۆ نەدیوە دانا و هەموو شتێك کۆتایی پێهات..

چونکە ئەوەندە بیرم لە مردنی دایکم کردبووەوە، لە رووی دەروونییەوە خۆم دابوو بەدەست ئەو واقیعەوە، کە تێیدەکەوم، بۆیە نەخشەم دانابوو ئەو رۆژە، کە دایکم دەمرێت چی و چۆن بکەم و لاسایی خەلّکە ئاوارەکە نەکەمەوە، کە کەسێکیان دەمرد ئیتر بە تەلەفۆن و ناردن بەدوای ئەم و ئەودا خەلّکێکی زۆر و بەرپرسەکانیان تێدەگەیاند. کاتێکت دەزانی دەیان ئۆتۆمبیل و سەدان کەس لە بەرمالّی کابرای ئاوارەی کۆسکەوتوودا گلێر دەبوونەوە، زۆریان رووگیر و بڕێکیان ماستاوچی و ئەوانی تریان ئیتر خۆت بیری لێبکەرەوە و بزانە بۆ چی دەهاتن.. ئۆتۆمبیل بەدووی جەنازەوە لووتی دەخستە سەر قوونی ئەوی تر و تا سنووری دێگەلّە دەهاتن، لەوێ خەلّکەکە گرد دەبوونەوە و بەرپرسێك دەیکردە سەر بەرزاییەکدا و دەهات بەشان و بالّی مردووەکە و خاوەنەکەیدا.. "ئەم خوالێخۆشبووە برای، باوکی، خوشکی، دایکی.. قارەمان و پێشمەرگەی بەوەفای رێبازی کوردایەتییە و پرسەکەی لە مزگەوتی سپییە"..

من دەمزانی، ئەو کەسانەی بیروبۆچوونم نازانن چاوەڕوانن منیش رێك وەك ئەوانەی پێشووی خۆم بکەم، ئەگەرچی لەسەرم کەوت، بەلاّم بڕیارم دابوو وانەکەم!! ئیتر ئەو رۆژە ئەمرۆ بێت یان سبەی..

کە گەیشتمە سەر کۆلاّنەکە و روانیم پێش دەرگای مالّی ئیدریس خەلّکی لێکۆنەبووەتەوە، بۆیە کەمێك هێور بوومەوە. گەیشتمە بەر دەرگای ژوورەکە و روانیم دایکم لەسەرلا راکشاوە و قاچەکانی گورج کردووەتەوە. هەردوو ئەژنۆی لە سینگی توندکردووە و لەگەلّ میکرۆبە نەگریسەکانی ناو گەدە و ریخۆلّەکانیدا ململانێیەتی. بە تەنیشتییەوە دانیشتم و لەپی راستیم خستە نێو لەپمەوە. دەمم نایە سەر دەستە رەق و وشکەکەی و ماچێکی قوولّم کرد. دەستوپل و جەستەی، خۆی واتەنی: تەنیا پێشەکەی ماوە و تەتوا لەپێ کەوتووە.. بۆیە ئیدریس هەر وەکو مندالّ دەگرێتە باوەشەوە و دەشت و دەری پێدەکات.. دەمم خستە سەر روومەتە چرچ و لۆچەکەی، نەختێ بۆنم پێوە کرد و پێموت:

+ دایە گیان.. دایە چۆنیت؟

چاوی بە عاستەم هەلّبڕی و وتی:

- کوڕەکەم وابزانم ئەمجارە دەمرم..

وتم :

+ نە دایە گیان.. ئیشەللا نامریت.

- دۆعای خێرم بۆ بکە کوڕە شیرینەکەم قەزاوەگێڕتبم.. دۆعام بۆ بکە تا لەمە زیاتر زەلیلی سەر جێگا نەبم و خودا عومری ئامانەتم لێوەربگرێتەوە.. هەشتا زۆرە کوڕەکەم..

من لێمپرسی:

- کوێت دێشێ؟

وتی:

+ (عازای عەنامم) ریخۆلّەکانم خەریکە دەبچڕێت، دەڕشێمەوە..

ئەو لەهەموو تەمەنیدا دوو جار سەردانی پزیشکی کردووە، ئێستە هەرگیز رازی نابێت بەئەم حالّەوە بیبەم بۆ نەخۆشخانە و لەوێ بۆ چارەسەرکردن بیخەوێنم، چونکە خۆی دەلّێت: ئەمجارە نەخۆشی مەرگمە و رۆح دەرناکەم.. بۆیە بەناچاری پەنامان برد

بۆ ئەو برینپێچەی کە لە گەڕەکەکەدا دووکانێکی دەرمانفرۆشی دانابوو. هات و نەخۆشییەکەی دەستنیشان کرد، کانوولەیەکی لە مەچەکی بەست و ئاو و دەرمانمان لە ماڵەوە بۆ هەڵواسیی، پاش چەند کاتژمێرێك هۆشی هاتەوە و ئازارەکەی رووی لە کەمی کرد. قاچەکانی هەڵکێشا و رووەو دەرگای ژوورەکە پاڵی دا بە دیوارەکەوە. شووشە ئاوەکە وەکو گلۆڵە بەنەکە بە ژوور سەریەوە هەڵواسرابوو، ئاوبەرە لاستیکەکەش وەکو بەنی سەر گلۆڵەکە شۆڕ ببووەوە بۆ ناو دەستی.. من لە دەم دەرگاکەدا راوەستابووم و زۆر بە وردیی تێمدەڕوانی.

دایکم ئێستە قاچی چەپی هەڵکێشاوە. قاچی راستیشی بۆ پێش خۆی راکێشاوە و خەریکی تەشی رستنە، کە روانیم زانیم ورك گرتەنەکەم هەراسانی کردووە و خەریکە رەگە شێتییەکە دەزێتە ناوچاوانی. ئیتر خۆم بۆ پەرچەکرداری ئەو ئامادە کرد. هەر کە دەستی بۆ تاکە پیلاوەکەی تەنیشت خۆی راکێشا ئیتر من یەکسەر فرتە بکەمە دەرەوە، دایکم بە دەنگێکی هێمن و لەسەر خۆ پێیوتم:

+ دانیشە کوڕم دانیشە.. بەر دەرگاکەم لێبەردە..

- دانانیشم هەتا بەشم نەدەیت..

+ چییە کوڕم، نیازت نییە لە کەلی شەیتان بێیتە خوارەوە وابزانم خۆت بە فەلاقەکردن دەدەیت، بەر دەرگاکە بەردە لێم..

- هەر پڕ ئەو جامەی بەردەستت، جامی ئاو خواردنەوەکە..

+ باوکت پێمان بزانێت ئەوسا من سەرکۆنە دەکات و تۆش فەلاقە و میرازێکی چاکت بەردەکەوێت..

- عەمبارە گەورەکە تەنیا یەك جامی لێکەم بکات پێوە دیار نییە.. مەگەر تۆ خۆت بە باوکم بڵێیت ئەگینا ئەو چووزانێ..

+ ئەوە باوکت بۆ نان دایناوە، گەنمی باراسیاوە و سەرەن و کەو و بێژنگ کراوە و پاکە، بچۆ لە گەنمی شوێن خەرمانەکە هەر چەنێك دەبەیت بیبە.

- ئاخر دایە گیان ئەو های هایە (مامە عەلە عەودە)یە، ئەویش تەماتە بە گەنمی بن خەرمان ناگۆڕێتەوە، دە توو گیانی ئەو برا تاقانەتە، توو قورعانەکەی مامە ئەولقادر یەك جامۆڵکە گەنمی پاکم بدەرێ با بایی سێ چوار تەماتەش بێت، دە دەی دایە گیان..

کە زەردەخەنەیەکی کرد زانیم دڵی نەرم بووە. بۆیە زیاتر لێیپاڕامەوە و پێمداگرت وتم: هەتا نەمدەیتێ بەردەم ئەم دەرگایەت لێ بەرنادەم، ئەو هەناسەیەکی هەڵکێشا و وتی:

+ ئەی خوا مەرگم بۆ بێرە خوا.. چۆن ئەم هەتیوە، وەکو قیر پێمەوە لکاوە و لە کۆڵم نابێتەوە، دەبرۆ هەی بەچەوازی لێت بدات).. بچۆ بیبە و لە کۆڵم بەرەوە. بە بەقاڵەکە بێژە تەماتەی جوانت بداتێ، بێژە بە کاڵیی دەیخۆم. دە برۆ بیسێنە و بیکە بە قوزەڵقوردت..

- نەوەڵلا دەیکەم بە زەلاتە.

یەکەمجار گوێم لێبوو کابرای تەماتەفرۆش های تەماتەی (یەك بە دوو دەکرد) ئێستە دەڵێت: های تەماتە سەر بەسەر بە گەنم.. ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت، کە تەنیا تەماتە کاڵ و رزیوەکانی ماوە، بەئەو دەردی سەرییە تا جامێك گەنمی پاکم دەست کەوت خەریك بوو قیر سپی بێت، جا خۆش ئەوەیە تا پیادەگەم تەنیا تەماتەی نیوە گەنیو مابێ..

جامۆڵکە پڕ گەنمەکەم گرت بە دەستەوە و ئەوەندە بەپەلە لە ماڵ دەرچووم، سەر سمێکم دا خەریێك بوو گەنمەکە بڕژێتە سەر زەوی و لەناو ئەو خۆڵ و پشقلەدا ببێتە نسیبی قەل و مریشکەکان. هەرچۆنێك بێت خۆمم گرتەوە و سەر بەرەوخوار گلۆر بوومەوە بەرەومالی خانەخۆیی تەماتەفرۆش، کە گەیشتمە بەر دەرگای حەوشە روانیم تەماتەفرۆش سەبەتە توولێنەکانی بە دیوارەکەدا هەڵسپاردووە و خەریکە دەمی هەگبە پڕ لە گەنمەکەی دەدوورێت، بەبێ ئەوەی من هیچ بڵێم، ئەو سەری بڵند کرد و وتی: تەواو.. نەما.. ئیتر منیش بە نائومێدی وەکو جەنگاوەرێکی دۆڕاوی بەرەی شەڕ، ملم شۆر کردەوە و پاشەوپاش بەرەومالّ بۆی کشامەوە..

❊❊❊

دایکم چاوە ماندووەکانی کردەوە. تەماشایەکی کردم و وتی: هەر بە پێوە راوەستاویت کوڕم.. دە دانیشە، من باشم.

ئەو لە خەونیشدا شاری هەولێری نەدیبوو. رۆژێك لە رۆژان بەخەیاڵیدا نەهاتبوو چەند ساڵێك لەئەوێ بەسەر ببات!! بەڵام ئێستە ئاوارەیە و خۆی واتەنی (دوورە وڵاتە و دوور لە قەوم و خوێش و هاودەمانی ژیان بەسەر دەبات)، بۆیە کە بێتاقەت دەبێت

حەز دەکات هەردوو کوڕ و کچەکەی و نەوەکانی لە دەوری گلێرببنەوە. ئیتر یان ئەوان قسەی بۆ بکەن یان خۆی ئەگەر تاقەتی هەبێت بیرەوەرییەکانی کانیمارانیان بۆ بگێڕێتەوە. بۆیە پێموت: ئەرێ دایە، ئەو شەوەت لە بیرە کە من منداڵ بووم و مامم هات بۆ ئاوایی و لە باخەڵ باوکم دەریکردم و بردمی بۆ کفری؟

ئەو هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا وتی: تا هەفتەیەکیش شەوانە بەدەم گریانەوە لە خەو رادەپەڕیم و تا بەیانی خەو نەدەچووە چاوم..

***

(١١)

دەمەو ئێوارەی شەوێکی پاییزبوو، ئۆتۆمبیلێك لە دامێنەوە خۆی کرد بە ناو ئاواییدا و تیشکی لایتەکەی سەربانەکانی رووناك کردەوە. گوڕەگوڕەکەی تا دەهات لە ماڵی باوکم نزیك دەبووەوە و کاتێکمان زانی لە پێش دەرگادا راوەستا. باوکم وتی: هەبێ و نەبێ ئەوە (فەقێ عەلی) برامە.. یاخوا خێربێ.

هەتا ئەم کلاشەکانی کردە سەر پێوە ئەو دەرگاکەی خستە سەرپشت و خۆی کرد بە ماڵدا. پاش نانخواردن و دەمەتەقێ مامم وتی: هاتووم ئەو کوڕە ببەم بۆ شار. لەوێ وەکو کوڕەکانی خۆم لە قوتابخانە دەیخەمە بەر خوێندن. برا چەند جارێکی تر ئەم ئارەزووەی خۆمم لەلای تۆ درکاندووە، جا عەزیەتم مەدە و چەند رۆژێکی تر قوتابخانە دەکرێتەوە، با ئەمساڵی نەفەوتێ. پاش کەمێك بێدەنگی باوکم وتی: ئامەنتوبیلاە دەسەڵاتی تۆم نیبە فەقێ عەلی، بیبە، ئەگەر ئیدارە بکات باشە..

هەر ئەو شەوە سواری جێبە ئەمریکییەکەی کردم و بەرەو کفری کەوتینەڕێ. من نەمزانی چەندی خایاند و بەکام رێگادا رۆیشتین، تا گەیشتینە ئەو شوێنەی کە بەسەر شاردا دەیڕوانی، شار بەشێوەیەك دەبرسکایەوە، هەر دەتگوت کێڵگەیەکی گەنمی گەورەیە و بەئەم شەوە ئاگری تێچووە و واخەریکە دادەمرکێتەوە. کە گەیشتینە ماڵی مامم ئەوەندە شەکەت و ماندوو بووم، نەمزانی چۆن و لەکوێدا و کێ جێی بۆ راخستووم و کەی خەوم لێکەوتووە. سبەی زۆر زوو بەخەبەر هاتم، بەڵام لە ناو جێگاکەمدا خۆم وستەدا و روانیم، هەتا مامم بانگی کردم و وتی: هەڵسە بچۆ دەم و چاوت بشۆرە و وەرە قاوەڵتی بکە..

کە مامم لە ماڵ بەرەو بازاڕ دەرچوو ئیتر من کەوتمە خۆ..

ئەو رۆژە وەکو کەروێشکێکی نامۆ و دابڕاو لە رەوەکەی، بە وریاییەوە چاوم دەگێڕا، هەنگاوێ دەرۆیشتم و هەڵوەستەیەکم دەکرد، هەرچی کونوقوژبن و ژوور و سەربانی ئەو حەوشە گەورەیە هەبوو هەموویم بەچاو پشکنی. دەرگای حەوشەکە دەرگایەکی داریني گەورەی بزمار رێژ بوو. ئەو دەرگایە بە بزماری ئاسنینی سەر زل داکوترابوو. بەلای دەستی راستدا جگە لە سەرشۆرکەکە، گومەزیەکی نزم سێبەری بۆ سێ کووپە ئاوی قەوزە گرتووی

گەورە کردبوو، بە تەنیشتییەوە پێپلیکانەیەکی ڕکی پشتەوشکێن بۆ سەربانەکە دەڕۆیشت، ئینجا بە ژوورێکی بچووکی دار بەسەر، خانووەکە دەستی پێدەکرد، ژووری دانیشتن و میوان ڕوو لەیەك، بەرهەیوانێك جیای کردبوونەوەوە، ژووری سێهەم و چوارهەم و پێنجهەم بەهەمان ئەندازەی ٣×٦م٢ پێپلیکانەیەك لێکی جیاکردبوونەوە، ئەم پێپلیکانە سەری بە گومەزی هاتبووە یەك و بە تەنووربانێك کۆتایی پێدەهات، لەسەربانەوە کە دەتڕوانی بەرەو باکوور و ڕۆژئاوا لە بن تەمەڵی ئەم خانووەوە تا چاو بڕ بکات قەبرستانێکی گەورەی کۆنت بەرچاو دەکەوت، کە بڕێکی زۆر لە گڵکۆکانی بەگومەز سەریان گیرابوو ڕۆژی لەدایکبوون و مردنی لە سەر کێلێکی مەڕمەڕی پشت سەری تۆمار کرابوو، ئێستەش چیای باوەشاسوار وەکو (هەرەمی خۆفۆ)ی فیرعەونەکانی میسر قوت بووەتەوە و دەڕوانێتە سەر شاردا، چەمی قوشەچاپانیش بە دامێنیدا بەلای ڕۆژهەڵاتدا شۆڕ دەبێتەوە، ئەم گەڕەکەی ئێمە بە گەڕەکی (ئیسماعیل بەگ) ناسراوە و بە یەکێك لە گەڕەکە کۆن و گەورەکانی شار دژمێردرێت.

من تا چەند ڕۆژێك لەئەو شارە جەنجاڵ و گەورە و چراخانەدا جۆرە سەرسامییەك دایگرتبووم. لەهەموو شتم بە وردیی دەڕوانی، قرخەقرخی دەمی بەلووعەکە و پژمەی بەهێزی پێش هاتنی ئاوەکە، پاك و خاوێنی و فێنکی ژووره بەرفراوانەکان، کیژۆڵە بێشەرم و ژنە قوڵ ڕووتەکانی گەڕەك و کۆڵانە باریکەکەی ڕێگای بازاڕ، بۆنی کوتاڵ و چای سیلان و هەوا فێنك و شێدارەکەی ئەو قەیسەری و بازاڕە قەرەباڵغە، کە تێکەڵ بە هاتوهاوار و بێوبڕۆی دووکاندار و کڕیارەکان دەبوو، ئەمانە هەر هەموو وەکو خەون دەهاتنە پێش چاوم.

(ئەحە شەربەت) پیاوێکی کورتە باڵای گۆشتنی لادێیی (تازە شاری) ڕووخۆش بوو، بە باسووقە سەوزەکەی بنهەنگڵییەوە بەناو قەیسەرییەکەدا دەڕویشت و شەربەتی مێوژی دەفرۆشت. چەند جامۆڵکەیەکی فافۆنی دەکێشا بەیەکدا و بە دەنگی بەرز هاواری دەکرد: شەربەت بارید..

من کە هاتمە شارەوە بۆ یەکەمجار بایی عانەیەك شەربەتی سارد و بە تامی دەستی ئەو پیاوەم خواردەوە. لە گەڕەکەکەشماندا هەرزانترین و خۆشترین خواردن، شرووبەکەی (ئامە زەردە) بوو. ئەو ژنە ڕەنگ زەردەی کە هاوسێکانی دەیانوت: تووشی نەخۆشی سیل بووە!! یەك سینی شرووبی سووری ئارداوی لەبەر دەرگای ماڵی خۆیاندا دادەنا و دەیفرۆشت.. منیش دەڕۆیشتم پارەکەم دەدایە دەستی و بە تەنیشت سینییەکەوە دائەنیشتم، شرووبەکەم بە پەنجەی

شایەتمان دەشکاندە ناو ئاردەکە و تێکەڵم دەکرد و هەڵمدەشێلا، ئنجا لە پەنجەم دەئاڵاند و لە دەمم دەنا.. ئای کە شەربەتەکەی ئامە زەردە چەند بەتام و بەلەزەت بوو!!

ئەو ڕۆژانە کاتی ناونووسکردنی منداڵان لە قوتابخانە دەستی پێکردبوو. پاش نوێژی عەسر مامم لە مزگەوت گەڕایەوە ماڵ و لە سێبەری دیوارەکەدا تەنەکەیەکی بەتاڵی سەرەوخون کرد و داوای دانیشتنی لێکردم. بە مەکینەیەکی دەستیی بەربووە قژە سەرم و بە نمرە سێ بۆی تاشیم.. کە لێبووەوە شەپازلەیەکی کێشایە بناملمدا و وتی: هەڵسە..

هەتا لە ژێر دەستی ئەو سەرتاشە سەربازییە ڕزگارم بوو، چەند جارێك بە دەم هەڵکێشانی تاڵە قژەکانی سەرمەوە، کە دەمی مەکینەکە لێیگیردەبوو کرژ بوومەوە و فرمێسك پەڕییە چاوەکانم، بەڵام لە ترسی ئەو مامە بەهەیبەت و ترسناکەدا نەموێرا فززە بکەم..

هەر کە مامم لە ماڵ دەرچوو (قاسم)ی ئامۆزام وتی: تۆ ئیمام باوەشاسوارت دیوە؟ وتم: نە.. وتی: ئەو ئیمامە زۆر موبارەکە بابچینە زیارەتی.. مەرقەدی ئیمام بە ناوقەدی چیای باوەشاسوارەوەیە و لەناو ژوورێکی چوارگۆشەی سەربە گومەزیدا ڕاکشاوە، بەئەو توولەڕێیەدا کە بەناو گوڕستانە گەورەکەدا دەڕوات، سەرەوژوور هەڵکشاین و خۆمان کردە ناو ژوورەکەدا. بە ڕووی دەرگای ژوورەکەوە و بە تەنیشت گۆڕە هەڵواسراوە سەوزەکەوە بڕێ خڕە بەردی سەوز بەسەر سەکۆکەوە دانراوە، ئەم بەردە سەوز و خڕ و لووسانە پیرۆزن و دەتوانیت لە ڕێگای تاقیکردنەوەوە، بەختی خۆت بخوێنیتەوە. من بۆ یەکەمجار بوو ئەم باسەم لە دەمی قاسم بیست. پاشان وتی: ئەم بەردانە زۆر موبارەکن، بۆیە هەر کەسێك بێتە ژوورەوە بەرلە هەرشتێ دەبێت ماچیان بکات و بیانخاتە سەر چاوی.. دەی تۆش ماچیان بکە. من لەگەڵ ماچکردنی بەردەکاندا سامێك گرتمی و ترسێك چووە دڵمەوە.. بۆیە سەرم هەڵبڕی و تەماشای قاسمم کرد، ئەو پێیوتم: لە دڵی خۆتدا نیازێك بگرە؟ وتم: نیازی چی؟

- نیازی چی، چوزانم خۆت ئەزانی.. نیازی ئەوە بگرە بزانە ئەمساڵ لە مەکتەب ناجیح دەبیت یان نا.. کەمێك سەرم بۆ لای سەکۆکە نەوی کرد و وتم: باشە، ئەوا نیازم گرت. ئەو وتی:

- دەی بەردەکان لە گەورەوە بۆ بچووك لەسەر یەك دابنێ، ئینجا وەکو ئەوەی بنگوست بگریت ئاوا پەنجەکانی دەستت بکەرەوە و پەنجە تووتەی دەستی چەپت بخەرە سەر ئاخر بەرد، پەنجە تووتەی دەستی ڕاستت بخەرە سەر پەنجە کەڵەی دەستی چەپت، پەنجە کەڵەی دەستی

راستت بخەرە ژێر چەنەت و راوەستە، ئەگەر بەردەکان بەر لەوەی بروخێن سووریان خوارد ئەوا مرازت دێتە دی!!

ئەو چۆن رینمایی کردم ئاوا بەو شێوە کارەکەم ئەنجامدا، بەڵام ئای چەندە کلۆڵ و بەدبەخت خۆم هاتە پێش چاو، ئاخر بەر لەوەی پەنجە کەڵەم لە چەناگەم تەواو گیر بکەم بەردەکان بەبێ سووڕخواردن بەسەر یەکدا هەرۆژان، بۆیە بەتیلەی چاو روانیمە قاسم تا کاردانەوەی بزانم، پێیوتم: هاوارت لە ئیمام باوەشاسوار کرد؟ وتم نە، هاواری چ بکەم؟

وتی: هەی عەشایەر چۆن دەبێت هاوار نەکەیت؟ ئەبێت لێیشی بپاڕێیتەوە..

من لە پاڕانەوە و دۆعاکردندا دەستانێکم هەبوو، چونکە باوکم فێری دۆعا و پاڕانەوەی زۆری کردبووم، بەڵام پاڕانەوە لە خودا نەك لە باوەشاسوار، هەرچۆنێك بێت لەوبارەوە دەسەپاچە نەبووم بۆیە بەر لە رێکخستنی بەردەکان وتم: باوەشاسوار گیان هاوارە، باوەشاسوار خۆتۆ دەزانیت من کوڕی پیاوێکی موسڵمان و نوێژ و تاعەت دروستم، خۆیشم منداڵێکی ناباڵقم و تەنانەت لەلای خوداش دۆعا و پاڕانەوەی منداڵ گیرا دەبێت، توخوا باوەشاسوار گیان رەحمم پێبکە و بە بەردە موبارکەکانت بێژە با بەدەوری خۆیاندا بسووڕێنەوە ئەوسا بکەونە سەر سەکۆکە..

بیسمیلایەکم کرد و کارەکەم دووبارە ئەنجامدا. ئەمجارە دوو سێ بەردیان سووڕ و نیوە سووڕیان خوارد و لاربوونەوە. قاسم وتی: تا سێ جار ئەتوانیت خۆت تاقیبکەیتەوە.. بۆیە هیوایەك لە دڵ و دەروونمدا چووزەڵەی کرد و بۆ دواجار پاڕانەوەکەم دووبارە کردەوە و کەمێکی تریشم خستە سەری وتم: باوەشاسوار گیان ئێستە من لەئەم شارەدا وەکو هەتیو وام، سواڵکەرێکم و هاتوومەتە خزمەتی تۆ، هاتوومەتە بەردەم ئەم مەرقەدە موبارەکەی تۆ، باوەشاسوار ئەی باوکی لێقەوماو و سەرلێشێواوان، بەساقەتبم، ئەگەر لەمەکتەب ناجیحم بکەیت ئەوا شەرتبێ بە دایکم بڵێم خێرێکت بۆ بکات، پێی یەژم یەك کەڵەشێری گەورەت بۆ بکاتە خێر و خۆمیش پاش هەموو نوێژەکانم فاتیحا بۆ رۆحیانەتت رەوانە بکەم.. هاوارە باوەشاسوار گیان هاوااااارە..

ئەمجارە بەبڕوایەکی زیاترەوە چوومە پێش، هێمنتر لە دووجاری پێشوو، بەردەکانم یەك لە دوای یەك، گەورە، بچووك، بچووك و بچووکتر، پان، خڕ و خڕتر، لەسەر یەکم دانان و پەنجەکانم کردەوە و لەسەرخۆ خستمە سەر دوا بەرد، پەنجەکەڵەی دەستی راستم خستە ژێر چەناکەم و بە چاویش لەبەردەکانم روانی و هەوڵمدا باشتر لەنگەریان بگرم، تەماشام کرد بەردەکان بەبێجووڵە

لە ژێر چەناکەم و هێزی پەنجەکانمدا ماوەیەکی باش گیریانخوارد، ئینجا کەمێ پەنجەکانم بۆ شل کرد، کە روانیم هەسوونە بەردی تاین وەکو میزراح، تاوێکی باش سووڕیان خوارد و کەوتنە سەر سەکۆکە، من زۆر بە دڵخۆشییەوە لە قاسمم روانی، ئەو وتی: بەختت باشە، باوەشاسوار خۆشی گەرەکی..

وادیار بوو لە ماڵ دەرچوون و دوورکەوتنەوەمان زۆری خایاندبوو، بۆیە مامم پێش ئێمە گەڕابووەوە و لە هەواڵی ئێمەی پرسی بوو. کە لە دەرگای حەوشە چووینە ژوورەوە بانگی کردین. من زۆر ئاسایی بەرەو لای چووم، بەڵام قاسم لە پێپلیکانەکەی ئەمبەرەوە پڕتاو رایکردە سەربان و خۆی بە دەستەوە نەدا، کە لێینزیك بوومەوە بە پەنجە کەڵە و دۆشاومژەی دەستی راستی، گوێچکەی چەپی توند گرتم و گوشی، ئینجا توندتر بایدا و وتی:

ئێرە ئاوایی نییە، شاااارە شاااار، شاریش منداڵی زۆڵ و بێئەدەبی تیایە، جارێکی تر لە ماڵ دوور نەکەویتەوە هاااا..

***

(١٢)

به مەبەستی وێنەگرتن بۆ تەواوکردنی مامەڵەی وەرگرتنم لە قوتابخانە، ڕۆژێ یەکێك لە خزمەکانم کەوتە پێشمەوە بۆ ئەوسەری بازاڕ و لەوێ بردەمییە لای وێنەگرێکی تورکمان و پێیوت: چەند وێنەیەکی ئەم منداڵەم بۆ بگرە. کابرای وێنەگر بەسەر سێپاکەوە کامیرا سنوقییەکەی دامەزراندبوو، بەرانبەر چاوی کامیراکە پارچە پەڕۆیەکی ڕەشی بە دیوارەکەوە هەڵواسیبوو، هێمای بۆ کورسییە دارینەکەی پێش خۆی کرد و داوای دانیشتنی لێکردم، منیش دانیشتم، بەر لەوەی ئەو وێنەی من بگرێت من وێنەیم لە مێشکمدا ڕەنگڕێژ کرد.

ئەو کابرایەکی باڵابەرزی کەمێك سنگ قوپاو بوو، قایشی سەر پانتۆڵە ڕەشەکەی لە ژێر ناوکییەوە بەستبوو، قۆڵی کراسە سپییەکەی تا سەر قوڕەنیسکی هەڵکردبوو، نینۆك و پەنجەکانی دەستی ڕاستی وەکو ئەوەی لە خەنەی گرتبێت و کاڵ بووبێتنەوە، ئاوا مۆر دەیاننواند، تەوێڵی سێ چوار لۆچی تێکەوتبوو، تەرازووی چاوەکانی کەمێك لارەسەنگ دەبینران، سوێڵەکانی وەکو قەیتانی ڕەش و باریك بە لای گۆناکانیدا شۆڕ بووبوونەوە و هەر ئەو بەیانییەش ریشی پاك تاشیبوو، جگەرەکەی بەلا لێوی گرتبوو سووتکەکەی خەریك بوو بەردەبووەوە سەر زەوی و جارجارێك لیك بەلالغاوەیدا شۆڕ دەبووەوە، کەمێك ڕووی وەردەچەرخاند و لەگەڵ لابردنی جگەرەکەی دەمی، تفێکی ڕۆدەکردە سەر زەوی.. ئەو پێیوتم: سەیری من بکە ئاقڵ، حەرەکە مەکە..

کە چاوم بڕییە ناوچەوانی، هاڕەی دەڕابەی دووکانەکەی لای ڕاستم رایچڵەکاندم و لام کردەوە، لەبەردەم دووکانەکەی ئەم لاترەوە بڕێ تەماتە و کۆمەڵێك دۆمەڵانی گەورە و لووسم بەرچاو کەوت، کابرای وێنەگر دەستی لەناو توورەکە ڕەشەکەی پشت کامیراکە دەرهێنا و لێمنزیك بووەوە و بە دەستێکی سەری گرتم، ئەو دەستەکەی تری خستە ژێر چەناگەم و وتی: ئاااا.. ئاوا مەجووڵێ.. باشە ئەفارم..

پاشەوپاش کشایە دواوە، چوو لە پشت سنوقەکەوە ڕاوەستا و بڕێك خەریك بوو، ئینجا تەماشایەکی منی کرد، کە لەو کاتەدا بە تیلەی چاو لە کۆمەڵە دۆمەڵانەکەم دەڕوانی. ئەو وتی: سەیری من بکە هاها سەیر بان دەستم بکە (دەستی ڕاستی بەسەر

قەباخی چاوی کامیراکەوە بوو)، تەماشایمکرد، بەڵام ئەو پشت کامیراکەی بەردا و هاتەوە بۆ لام، دووبارە سەروملی ڕێکخستمەوە و وتی: ملت لار مەکە با لە ڕەسمەکەتدا لار دەرنەچێت.. دیسان گەڕایەوە جێگەی خۆی، وادیار بوو بڕە دۆمەلان سەرنجمیان بۆ لای خۆی ڕاکێشابووەوە، بۆیە بە کەمێك تووڕەییەوە بەرەو لام هات و وتی: بابە من یەژم حەرەکە مەکە باڕەسمەکەت نەسووتێ.. دیسان سەروملی ڕێکخستمەوە و بە تووڕەییەوە داوای لێکردم هیچ نەجووڵێم و تەماشای چاوی کامیراکە بکەم. دەستی ڕاکێشا، بە سێ پەنجەی زۆر لەسەرخۆ سەرقاپی چاوی کامیراکەی لادا و پاشان سەرقاپەکەی دانایەوە شوێنەکەی خۆی و وتی: تەواو هەڵسە..

کە ئازادی کردم تێر تەماشای دۆمەڵانەکانم کرد و چوومە نزیك وێنەگرەکەوە ڕاوەستام. ئەو ماوەیەك دەستی هەر لەناو کیسە ڕەشەکەدا بوو، پاشان چەکمەجە بچکۆلانەکەی ڕاکێشا و پارچەیەك مقەبای لە ناو دەرمانەکەدا ئەمدیو و ئەودیو کرد، کە مقەباکەم بە ڕەشیی بەر چاوکەوت وامزانی وێنەکەم سووتاوە و خەتاکەش هی منە، چونکە بە قسەی ئەوم نەکرد و زۆر جووڵامەتەوە، دوایی زانیم ئەوە پێچەوانە (عەکس)ەکەیەتی، کە لێبوەوە و وێنەکانمان لێوەرگرت، سەبارەت بە دۆمەڵانەکە لە هاوەڵەکەمم پرسی ئەو وتی: ئەوە دۆمەڵان نییە.. پەتاتەیە!!

ئەو ساڵە کە چوومە شار لە قوتابخانەی (ئوولا)ی سەرەتایی وەرگیرام و پۆلەکانی یەك تا چوارم بڕی. لە پۆلی پێنج لە وانەیەك کەوتم، بەڵام لەبەر ئاڵۆزی شار و دڕندایەتی حەرەس قەومی و هێرشی سوپای عیراق بۆ لادێکانمان، دەرفەتی ئەوەم بۆ نەڕەخسا بەشداری تاقیکردنەوە بکەم، بۆیە لە پۆلی پێنج مامەوە. لە پۆلی پێنج چەندێ حەزم لەزمانی ئینگلیزی دەکرد، ئەوندەش مامۆستای وانەبێژەکەم خۆش دەویست. مامۆستا (نازم)ی هێمن و میهرەبان، پیاوێکی باڵاناوەندی ڕەقەڵەی ڕەگەز تورکمان بوو. ئەو چاویلکەی پزیشکی دەکردە چاوی، لەبەر هەتاویش ئاوێنەی ڕەش (شەمسی) لەسەر دەبەست، بۆ ڕوونکردنەوەی وانەکەی سینییەکی فافۆنی بچووك، کە چەقۆیەکی قەلەمبڕ و لاستیکێکی خەتڕەشکەرەوە و چەند لەتێ نانەڕەق و قەڵەمێکی بەسەرەوە بوو، دەگرتە دەستەوە و دەهاتە پۆلەوە. ئەو لە نووسینی وشە و ڕستەی ئینگلیزیدا حەرفەکانی تێکەڵ (مەزج) نەدەکرد. هەر قوتابییەك بە تێکەڵ بینووسیبایە، پێیدەووت: ئەوە زنجیرە و باوکتی پێدەبەستیتەوە، بە مەبەستی ناسینی

پیتەکان و فێربوونی نووسین و خوێندنەوە ڕێگەی لێدەگرتین لە تێکەڵکردنی حەرفەکان، هەردەم دەیگوت: کوڕەکانم (it) بۆ هەموو شتێك بەکار دێت، بۆ بەرد، دار، ئاژەڵ، تەنیا بۆ مرۆڤ بەکار نایەت. جارێك دەستی بۆ وێنەی (زەکی) ناو کتێبەکە برد و لە قوتابییەکی پرسی: (Ho this is?) ئەویش بەبێ بیرکردنەوە و بە پەلە وتی: (it).. و مامۆستا نەیهێشت تەواوی بکات، پێیوت: دانیشە.. باوکت "ئیتە"..

هەوڵ و ماندووبوونی مامۆستا نازم لە یەکەمساڵی خوێندنی ئینگلیزیدا بۆ من بوو بە بناغەیەکی چاك، بۆیە لە پۆلی شەشدا یەکێك بووم لە قوتابییە هەرە زیرەکەکانی زمانی ئینگلیزی، کوڕە گەورەکەی حاکمی شاریش یەکێك بوو لە قوتابییە تەمەڵەکانی پۆلی پێنج..

ڕۆژێك بەڕێوەبەری قوتابخانەکەمان هاتە پۆلەوە و داوای لە مامۆستای وانەبێژ کرد، کە زیرەکترین قوتابی لە زمانی ئینلگیزیدا بۆ دەسنیشان بکات، ئەویش پەنجەی بۆ ڕاکێشام و داوای لێکردم هەڵسمە سەر پێ، منیش هەڵسام و ڕاوەستام، بەڕێوەبەر پێیوتم: حاکم داوای لێکردووم قوتابییەکی زیرەك و ژیری بۆ دەسنیشان بکەم، تا لەماڵی خۆیاندا ڕۆژی یەك دوو کاتژمێر وانە بە کوڕەکەی بڵێتەوە، تۆ قوتابییەکی زیرەك و جێی باوەڕی ئێمەیت، بۆیە داوات لێدەکەم بەئەو ئەرکە هەڵسیت، من دڵنیام حاکم مانگانە شتێکتیش بۆ دەبڕێتەوە، تۆش منداڵە هەژاریت و سوود لەئەو یارمەتییە وەردەگریت..

ئینجا وتی: دانیشە کوڕم..

من سەرەتا کەمێك شپرزە بووم. چپە و ورتەی قوتابییەکان سەرنجی مامۆستای ڕاکێشا، بۆیە دووسێ جار نووکی دارەکەی دەستی کێشا بە تەختە ڕەشەکەدا و وتی: بۆی.. دۆنت فۆیز..

ئەو ڕۆژە، کە لە قوتابخانە بەربووین بەدەم ڕێگاوە خەیاڵ بردمییەوە: حاکم و ماڵی حاکم و وانەوتنەوە.. ئیتر حاکم بەسەریی دەمناسێت، مانگانەکەش شتی چاکە و بۆ خۆم کەلوپەلی پێدەکڕم، ئەگەر کوڕی حاکم ئەمساڵ بە نمرەیەکی باشەوە لە وانەکەی سەرکەوێت، کێ دەڵێت بە خاوخێزانەوە سەردانی ماڵی باوکم ناکات، خۆ ئەگەر سەردانیشمان بکات ئەوا دڵنیام باوکم کاوڕێکی قەڵەویان بۆ سەر ئەبڕێت، دەمەتەقێی خۆشیشی بۆ دەکات، باسی ئەو ساڵەی بۆ دەکات کە "قورە"ی عەسکەری هات و

"جەلب"یان کردەسەری، دەمەقاڵەکەی خۆی و (عاسم باشچاوش)یشی بە دوور و درێژی بۆ دەگێڕێتەوە، باسی شەڕی (قاتەکانی کفری) بۆ دەکات، ئەو شەڕەی کە خۆی وەك پێشمەرگەیەکی میللی بەشداری تیادا کردبوو. دایکیشم بە وردیی لە ژنی حاکم دەڕوانێت و دەڵێت: وەی خوایە ژنی حاکم چەندێ جوانە، تەماشای ئەو پاوپوزە سفت و سۆڵەی بکە، ئەی قەد و باڵای، هەر یەژیت داری عەرعەرە و بەرەو ئاسمان هەڵچووە، ئەی ئەو کوڕەی چەندێ نەرمونۆڵ و خرپنە هەر دەڵێیت بەرخە کۆرپەی تێر شیری بەهارە..

من لەئەم خەیاڵپلاوییەدا بووم، یەکێك لە هاوپۆلەکانم تەماشای منی کرد و بە هاوەڵەکەی وت: لێی دا!!

من وتم: چی؟ کێ لە کێی دا؟

ئەو وتی: تۆ لە کوڕی حاکم..

وتم: بۆ.. یانی مەبەستت چییە؟

+ مەبەستم چییە؟ بۆ خۆت نازانیت هەم نان و هەم "...."نت دەرچوو!!

هەر کە ئەو قسە ناشیرینانەم بیست بەر چاوم تاریك بوو نەمزانی کتێبەکانم دا بەدەستی چ قوتابییەکەوە و بە بێڕاوەستان پەلامارمدا و دوو سێ مشتم ئاراستەی دەم و چاو و سینگی کرد، ئەو دەستی کردە بۆڕەبۆڕ و جوێندان، بەڵام من باوکانە و بەئەوپەڕی ئەدەبەوە پێموت: حەرامزادی توخمی نابیسمیلا جوێن مەدە..

ئەو دوور ڕاوەستابوو هەرچی جوێنی پیس بەدەمیدا هات، پێیدام و نەیگێڕایەوە، بۆیە دووبارە من پەلامارمدا و دووسێ مشت و پاشان شەقێکی مزرم لە دواوە تێهەڵدا..

ئەو ڕۆژە بۆ عەسرەکەی (یاسین) کوڕە گەورەکەی مامم، کە هەموومان بە (کاکە) بانگمان دەکرد، لە مزگەوت گەڕابووەوە بۆ ماڵ، بەدەم ڕێگاوە هەتیوەکەی هاوپۆلم ڕێی لێگرتبوو و شکاتی منی لەلاکرد بوو. ئەو کاتە کە کاکم لە نوێژی عەسر دەگەڕایەوە بۆ ماڵ، من لەبەر دەرگادا ڕاوەستابووم، کاتێکم زانی کاکم لە دوورەوە بانگی لێکردم و منیش بەرەو ڕووی چووم، بە بێهیچ پێشینەیەك پێیوتم:

– وەرە وەرە هەی خوێڕی..

وتم: چییە کاکە؟

- چییه هەی بەرەڵا؟ ئەوە بۆ لەو کوڕەت داوە؟

+ کاکە قسەی بێئەدەبی پێکردم..

- هەی بێئەدەب ئەگەر تۆ مانای ئەدەبت بزانیایە لەئەو کوڕەت نەئەدا..

+ ئاخر کاکە قسەی ئەدەبسزیی کرد..

کاکم بە پێش چاوی منداڵەکانی گەڕەکەوە دوو سێ شەپازلەی کێشایە بنا گوێمدا، ئینجا پەلی گرتم و بە لێدان بەرەوماڵ پەلکێشی کردم. هەر لەو کاتەدا مامم بە دوای کاکمدا دەهاتەوە ماڵ، ئەو بە بێئەوەی لە گوناە و تاوانەکەم بکۆڵێتەوە و بزانێت مەسەلە چییە بە دەنگێکی بەرز وتی: تێیهەڵدە یاسین تێیهەڵدە، چاك چاك تێیهەڵدە.. دوایی وتی: نانا بەدڵم نییە، بە دڵم نییە. کە نزیك بووەوە وتی: بیدەرە خۆم..

مامم لێمنزیك بووەوە، گوێچکەی توند گرتم و بایدا و بەرەوماڵ راێکێشام، ئەوەندە توند گوێی باهەڵدام قرتەیەکی وای لێهەڵسا وامزانی گوێم لێبووەوە، بۆیە لە حەیبەتدا ملم خوار کردەوە و لابەلا بەدوای دەستیدا رۆیشم هەتا کردمییە حەوشەکەوە، ئینجا وتی: ئادەی یاسین ئەمجا تێیهەڵدە..

کاکم قوتابی قۆناغی ناوەندی بوو. ئەو کوڕێکی چوارشانەی وەرزشەوان و مشتوەشێن بوو، چاوی زۆربەی کوڕە شەڕانییەکانی شاری شکاندبوو. بۆیە لە حەوشەدا وەکو تۆپی پێ تێیهەڵدەدام و باوکی بۆی دەسەندەوە، جارناجارێك کاکم گۆڵی دەکرد و دەیدام بە دیوارەکەدا، بەر لەئەم فەلاقەکردن و سەگ بە حەوشەیە، کە بە ناهەق پێیانکردم، مامم زۆر جاری تر بە تاوان و بە بێتاوان بە دار و قایشی پشتوێنەکەی خۆم لێیدابووم و فەلاقەی کردبووم. تەنانەت جارێکیان بە نیوگەزە ئاسنینەکەی کە قوماشی پێدەپێوا ئەوەندەی پیاکێشام نیوگەزەکە بە دەستییەوە چەمییەوە، لە هەموو حاڵەتەکاندا پێچەوانەی منداڵەکانی خۆی، کە میزازی دەکردین و ئەوان بەدەم دەستییەوە دەیان زیڕاند و هەڵدەهاتن، من نەدەگریام و نە لە بندەستی هەڵدەهاتم، بەڵکو هەردەم پشتم تێدەکرد و بە دەست تەنها سەروچاوی خۆم دەپاراست، بەڵام ئەمجارە ئەوەندە ئازاریاندام و ئێشیان بەجەستەم گەیاند، رێك وەکو گوێرەکەیەك بۆ قۆچی قوربان بدرێتە زەویدا و ببۆڕێنێ، ئاوا بۆڕاندم و بەسەر زەویی ناو حەوشەکەوە تەخت بووم..

دادەم کە خوشکی دایك و باوکیی کاکم و لە ژنە گەورەکەی مامم، کە مردبوو بە جێمابوون، ئەو ئافرەتە بەڕێز و زۆرمیهرەبانە، کە هەموو ئەندامەکانی بنەماڵە بە چاوی حورمەتەوە تێیاندەڕوانی، فریام کەوت و لە ژوورەکەی خۆی دەرچوو وتی: بەسە بەسە یاسین، باوە باوە بەسە.. گوناحە ئەو بەسەزوانە چی کردووە وا خەریکن دەیکوژن!! ئیتر ئەوان کە گوێیان لە دەنگی دادەم بوو، وەکو دوو یاریزانی گوێڕایەڵی نێو گۆڕەپانەکە، کە ناوبژیوان کارتی سووری بۆ بەرزکردبنەوە، ئاوەها کشانە دواوە گەمەکە، کە منی تیا ببووم بە فوتبۆڵ کۆتایی پێهات. هەر ئەوەش بووە هۆی ئەوەی کە منیش پرۆژەی وانەوتنەوەکەم سەرنەگرێت..

❊❊❊

ئێمە شەش حەوت برا و ئامۆزا بووین لەئەو ماڵە گەورەیەدا، پێکەوە سبەینان دەچووین بۆ قوتابخانە و دەگەڕاینەوە. لە ماڵیش پاش نانخواردن و کەمێك پشوودان بە فەرمانی مامم دەبوایە بەردەوام سەعیمان بکردایە و کتێب بە دەستمانەوە بوایە. چوونە کۆڵان و تێکەڵاوبوون لەگەڵ منداڵانی گەڕەك بۆ ئێمە حەرام بوو، جا تاچەندێ خۆمان لە ئەو حەرامە دەپاراست ئەوە شتێکی تر بوو. بۆ دڵنیایی خۆی و چاودێریکردنمان زۆر جار مامم لە ناوەختدا دەستی لەکار هەڵدەگرت و دەهاتەوە بۆ ماڵ و لەئەو سەری کۆڵانە تەنگ و دوورەکەوە دەستی دەخستە سەرچاوی و بۆ ئەمسەر دەیڕوانی، ئەگەر یەکێکمانی بەرچاو بکەوتایە لە دەرەوەی ماڵێن و کتێبمان بەدەستەوە نییە، جا ئەگەر کتێبیشمان بەدەستەوە بوایە، ئەو دەیگوت: کۆڵان و کتێب!! ئیتر زەلالەتمان بۆ دەهات و خودا خراپی بۆ دەکردین. دەهاتە ژوورەوە بە شەپازلە، یان بە پشتوێنە قایشەکەی تاوانبار خۆی، فەلاقەیەکی مزری دەکرد و بۆ سەعیکردن دووبارە دابەشی دەکردینەوە سەر شوێن و جێگاکانی خۆماندا و بە دەنگی بەرز دەیگوت: تۆ بچۆرە ئەوێ، تۆش هاااا ئا لەوێدا سەعی دەکەیت، تۆ.. تۆ سەگ و حەرامزادەیت، دووریان دانیشە، بڕۆ هاها.. بۆ ئەوێ، ئالەوێدا سەعی بکە و لەماڵ دەرنەچن، سەعی بکەن کوڕە سەعی بکەن بابن بەشت، بە ئەو قورئانەی کە بیسمیلام لێکردووە نەخوێنن دەتانکوژم!!

ئینجا پشتی هەڵدەکرد و بەرلەوەی لە دەرگای حەوشە بچێتە دەرەوە هەڵدەگەڕایەوە، تەماشایەکی هەڕەشەئامێزی دابەش دەکردە سەرماندا و ئینجا دەچووەوە بۆ سەر دووکان.

من جگە لە سەعیکردن و خۆماندووکردن هیچ ڕێگایەکی ترم لە پێشدا نەبوو، شەوانەش هەتا خەوم لێدەکەوت بەسەر جێگای نووستنەوە خەریکی خوێندنەوەی وانەکان دەبووم، زۆرجار کە بیری ماڵی باوکمم دەکرد، وەڕس و بێزار دەبووم و کتێبەکەم ئەنایە ژوور سەرم، خۆم دەخزاندە ژێر لێفەکەم و دەستم دەکردە گریان، گریانێکی بە کوڵ و بێدەنگ، دڵۆپ دڵۆپ فرمێسکی گەرمم دەڕشتە سەر سەرینەکەم، تا خەوم لێدەکەوت.

ئاخر منداڵێکی وەکو منی بەنازپەروەردەی نوێژکەر و قورعانخوێن و پیاو!! لەناکاوێکدا لە باوەشی پڕ مەحەبەتی باوك و دایکێکی میهرەبان دەربکرێت و لە زیندانێکی گەورەدا یەخسیر بێت، بەردەوامیش وەکو تاوانبار و لەخووت و خۆڕایی جەستە و ڕۆحی سزا بدرێت، لە خۆخواردنەوە و بچووکبوونەوە زیاتر ئەبێ چاوەڕوانی چی تر بکات.

کە پۆلی شەشی سەرەتاییم بە سەرکەوتوویی بڕی و چوومە ناوەندی، لە زۆر ڕووەوە بۆ من قۆناغێکی نوێ بوو. مامم بە بۆچوونی خۆی ئەو جۆرە چاودێری و سزادان و تەمبییە توندوتیژانەی لە بەرژەوەندی ئێمەدا بوو، بەڵام تا چەندێ کاری نێگەتیڤانەی کردە سەر باری دەروونی و کەسایەتی ئێمەی منداڵ، ئەوە شتێکی ترە و پێویستی بە لێکۆڵینەوەی زانستی قووڵ هەیە..

لە پۆلی یەکەمی قۆناغی ناوەندی جۆرە ئازادییەکم پێدرا. (عوسمان)ی پوورزام ئەو کوڕە ژیر و وردبین و قسەزانە، لە کاتی شیاودا جۆرە پاڵپشتییەکی لێدەکردم. ئەو بە مامی دەگوت: خالۆ، سەعید گەورە بووە و وریا و ژیرە، لەقوتابخانەش زیرەکی خۆی سەلماندووە بۆیە حەقە لەمەولا ڕێگای بدەیت بە ئارەزووی خۆی دەشت و دەر بکا، من وریایی دەکەم..

عوسمانی پوورزا و زاوام، شەوانە تا نیوەشەو لە دووکانەکەیدا خەیاتی دەکرد، منیشی لەگەڵ خۆیدا دەبرد بۆ سەر دووکان. شەوێك لە شەوەکان عوسمان پێیوتم :

(کەمال چایچی) تەلەفزیۆنی لە چایخانە داناوە، ئەمشەو بە دزیی خالۆمەوە دەچین بۆ سەیرکردنی تەلەفزیۆن..

کەمال چایچی بۆ یەکەمین جار تەلەفزیۆنی هێنایە شاری کفرییەوە و بەرامبەر بە چوونە ژوورەوەی چایخانەی تەلەفزیۆندار دەبوایە هەر یەکەو پێنج فلس بدات. ئەو شەوە لەگەڵ عوسماندا چووینە چایخانە و بۆ یەکەمین جار تەلەفزیۆنمان بینی، هەر یەکەو لەئەو چایخانە گەورەیەدا بەرامبەر بە ئامێری تەلەفزیۆنەکە دادەنیشتن، شاشەکە باران (نەمەش)ی زۆری دەکرد، بەڵام بۆ ئێمە شتێکی نوێ و تازە بوو چاومان لەسەر شاشەی تەلەفزیۆنەکە بەچرکەش لانەدەدا.. کاتێکمان زانی پێشکەشکاری بەرنامەکە قسەیەکی کرد و وتی: "ئێستەش لەگەڵ گۆرانیبێژی ناوداری عارەب عەوەز الدۆخی- دا دەبن"..
هەر کە پێشکەشکار ئەم قسە ئەفسووناوییەی لە دەم دەرچوو هەموو عارەبیزان و مامۆستاکان بە یەك دەنگ وتیان: ئەڵڵاڵاڵاڵاهە.. ئێمەش خۆمان ئامادەکرد بۆ بینینی ئەو گۆرانیبێژە، کاتێکمان زانی عارەبێکی ڕەشی عەگاڵ بەسەر هاتە سەر شاشە و دەستی بە گۆرانیوتن کرد. گۆرانییەکەش بە ناونیشانی (سۆتل سەهارە) بوو، ئەو کاتە ئێمە هیچ چێژێکمان لێوەرنەگرت، بەڵام پاشان و هەتا هەنووکەش بۆ منی زمانزانی عارەبی و هونەردۆست بەچێژ و بەتامترین گۆرانی عارەبی دەزانم و بە گوێلێگرتنی تامو چێژێکی نوێ و شیرینم پێدەبەخشێ.

پشتگیریکردنی عوسمان بۆ من، جۆرە سەربەخۆییەکی پێبەخشیم. سەربەستی لە چەند و چۆنیی سەعیکردن و شوێن هەڵبژاردن، بەڵام کام شوێن؟ تەنیا شوێنی خوێندن. ئەو شوێنەش سەربانی ماڵە گەورەبوو، ئەگەرچی لەوێش تا دڵنیابوونی، مامم هەر چاودێری دەکردم، کە دەچوومە سەربان لە سێبەری ستارە بەرزەکەدا بە دەم هاتوچۆوە دەمخوێند. جارجاریش لە دەلاقەکانەوە کە دەیانڕوانییە سەرشەقام و ناو کۆڵان و سەربانی ماڵەکاندا تەماشام دەکرد، بەڵام لەئەوەدا بەختم یار بوو، کە ئەو چەند جارەی مامم بەپاپلیکانە درێژ و دوورەکەدا سەر دەکەوت بۆ تاقیبکردنم، دەیبینی خەریکی سەعیکردنم، ئیتر دڵنیابوو لەوەی کە چەواشەی ناکەم و نایخەڵەتێنم، بۆیە لە ئەو گوشارەش ڕزگارم بوو.

هەر لەو سەربانەوە بە جفرەی جووڵەی دەست بە قژداهێنان پەیوەندی سۆزداریم لەگەڵ کچە قوتابییەکدا بەست و دەستمان کرد بەنامە گۆڕینەوە. نامەکانیشمان بە

زمانی عارەبی دەنووسی و بە ڕێگای تایبەتدا دەمانگەیاندە یەکتری. من پاش خوێندنەوەی نامەکان لە ترسی ئاشکرابووندا زوو دەمدڕین و وردوردم دەکردن، ئینجا لەسەربانەکەوە بۆ ناو گۆڕستانەکە دەمدا بە دەم باوە. ئێمە هەردووکمان پیتی (س)مان لە بری ناوەکانمان بۆ یەك دانابوو.

(س) ئەو کچە باڵا قەڵەمییە شیرین و ڕۆحسووك و نازدارە، کە لە نزیکەوە لێمدەڕوانی ڕێك دەچووە پێستی ئەو (وەڵەگ)ەوە کە خاڵۆم لە ناو تۆقێکی گەنمی دەشتی کانیمارانەدا بۆی گرتبووم. کوتومت دەتگوت ئەو بەچکە ئاسکە ناسك و نەرمۆڵەیە و هۆگری یەکتر بووینە. لەبەر خاتری ئەو، ڕێگای چوونە قوتابخانەم گۆڕی، تا ڕۆژی یەکجار لە نزیکەوە و ڕووبەڕوو چاومان بەیەك بکەوێت، هەر بەدەم ڕێوە یەك دوو چپەی تەڕ و منداڵانەمان دەکرد، بەڵام زۆری نەخایاند ئەو دیدارە ڕاگوزارییەمان لێحەرام بوو، چۆن؟

ناسیاوێکی خۆمان لەئەو کەین و بەین و ڕێگا گۆڕینەی من گومانی کردبوو، بە مامی وتبوو گوایە من زۆر بەئەو کۆڵانەدا دێم و دەچم، بۆیە دەبێت وریا بێت و هەوڵ بدات ئەو ڕێگایەم لێقەدەغە بکات، نەوەکو گرفت و سەرئێشەی بۆ پەیا ببێ.

نیوەڕوانێك دەستم لەناو لەنگەنێك نانەگوشەی تەماتە و بامێدا بوو، مامم هات، دەستێکی بەئەمبەر و ئەویتریشی بەئەوبەری دەرگای ژوورەکەوە نا و بەسەر سەرمەوە سێبەری کرد، کە سەرم هەڵبڕی و تەماشای ناوچاوانیم کرد، نارەزایی و جۆرێك لە تووڕەبوونم تیادا خوێندەوە، ئەو بە بێهیچ پێشەکییەك وتی: کوڕە هێی ئەو کۆڵانەی کە پیادا دەڕۆیت بۆ قوتابخانە قوڕ و لیتەیە و چڵپاوە و گیانت پیس دەکات، تەرکیکە ئەگینا خراپت پێدەکەم هاااا.. ئەو ئەوەندەی وت و ڕۆیشت. من لە ترسی هەڕەشەکەی مامدا کۆلانەکەم تەرك کرد، بەڵام.. چیتان پێبێژم؟ ئاخر ئێستەش هەر دەترسم!!

***

(١٣)

هەیوانەکە کەوتۆتە نێوان ژووری نیشتمان و ژووری میوانەوە. هەتا کەشوهەوا ساردی نەکردایە من لەئەو هەیوانەدا دەنووستم، کە ساردیشی دەکرد لە ژووری میواندا و نزیك دەرگاکە بەسەر چوار پایەیەکی ئاسنینەوە دەخەوتم. شەوی واهەبوو دیوەخان جمەی دەهات لە میوانە دەشتەکییەکانی دوورەشار. دێهاتییەکانی دۆڵی قەرەداخ کاروان بارە خەلووز و تووتن و ترێی ڕەشیان دەهێنایە شار. دێهاتییەکانی بنەی جافیش بارە گەنم و جۆ و مەڕوماڵاتیان دەهێنا و لە خانەکانی بازاڕ و مەیدانەکەدا دەیانفرۆشت. دۆست و ناسیاو و خزمەکان لە ئەو دیوەخانەدا بە قسەوباس و گاڵتەوگەپ شەویان دەبردەسەر. جگەرەکێشەکان، ئەوە هەر مەپرسە، لە پەسا سیگاریان دەپێچایەوە و دەیانکێشا، کە لێدەبوونەوە ئاگرەکەیان دوور فڕێدەدا، یان دار سیگارەکانیان بەدەمەوە دەگرت و (فتت) فتێکی بەهێزیان بۆ دەم دەرگاکە دەکرد، ئەو بەردەرگایەی کە کلاش و پێلاوەکانیان لەوێدا کەڵەکە کرابوو، من بە نیازی نووستن دەچوومە سەر جێگاکەم و بە دەم بیگرەوبەردە و قاڵەقاڵ و دووکەڵی سیگارەوە گێژوکاس دەبووم و خەوم لێدەکەوت.

شەوێك لە دەنگی (ها.. کوڕە سووتا.. ئاوبهێنن، ئەی هاوار وە ماڵم..) بەخەبەر هاتم، کە ڕوانیم چڕە دووکەڵ لە لێفەکەم هەڵدەستێ، بەپەلە لە ناو پێخەفەکە دەرچووم تا ئاگرەکەیان کوژاندەوە، وادیار بوو یەکێك لە جگەرەکێشەکان بە دارسیگارەکەی نیشانی لە دەمی دەرگاکە گرتبوو، بەڵام باش ئامانجی خۆی نەپێکابوو، ئاگرەکە کەوتبووە سەر پێخەفەکەی من و لە بۆنی بۆسۆدا بەئاگا هاتبوون.

***

لە پۆلی پێنجی سەرەتاییدا بووم، دیوەخان گوازرایەوە بۆ ژووری سێهەمی سەر سەردابەکە و بە فەرمانی مامم منیش قەرەوێڵە و کتێب و دەفتەرەکانم گواستەوە بۆ ژێرزەمینەکە، بەنیازی ئەوەی کە دووربم لە قاڵەقاڵ و هەراوهۆریای میوان و چاکتر وانەکانم بخوێنم. نازانم لەئەو ژێرزەمینەدا چەند شەو بە ئاسوودەیی نووستم، ئەگەرچی زرمەی پێ و قاقای پێکەنین زۆر شەو خەوی دەزڕاندم، بەڵام ئەم مەنزڵەم لە ژووری یەکەم باشتر بوو، هەتا مردووەکان لێم نەهاتنە دەنگ و نەکەوتبوونە شەڕکردنم، لەئەو ژێرزەمینەدا من سێ چوار شەو بەبێبواردن لەسەریەك خەونم دەدی، شەو دوای شەو خەونەکانم ئاڵۆزتر و ترسناکتر دەبوونەوە. لە خەونمدا من نووستووم، چەند کەسێکی کفنپۆش

دەهاتن و هەڵیاندەساندم پەلیاندەگرتم و دەیانبردمە سەر گۆڕێکی تازە لێدراو و بە ئیشارەت لەگەڵ یەکدا دەدوان، بە نیازی زندەچاڵکردنم رایاندەکێشام بۆ لێواری گۆڕەکە.. شەوی دووهەم و سێهەم و چوارەمیش نەفەرە سپیپۆشەکان پتر دەبوون و هەمان رەفتاریان بە تووڕەییەوە دووبارە دەکردەوە.. دواشەو کە بۆ سبەی خەونەکانم گێڕایەوە، بۆ شەوی ئایندە مردووکان هاتنەوە گیانم، بەلاّم ئەمجارە سەرتاپا رەشیان پۆشیبوو، ئەوان تەنها ددانە کەڵپە ئاساکانیان سپییان دەکردەوە، یەك لە دوای یەك دەهاتنە پێشەوە، هەتا هێزیان تیادابوو بە قامچییە رەشە گورزە هۆنەکەی دەستیان سەروگوێلاکیان کوتام.. دوامردوو کە نۆرەی هات من بە لێوار گۆڕەکەوە راوەستابووم و ئەو بەهەموو توانای خۆی شەقێکی تێهەڵدام و فڕێی دامە ناو گۆڕەکەوە. من لە خەونەکەمدا وەك ئاینەمەل دەمزریکاند، کە لە دەنگی خۆمدا بەخەبەر هاتم سەرتاپا گیانم کەوتبووە لەرز و هەشۆکە. بۆیە تا مەلابانگدان خەوم لێنەکەوتەوە و بەسەر قەرەوێڵەکەوە کڕوشکەم کرد.

دوو سێ جار خەونەکانم بۆ عوسمانی پورزام گێڕایەوە. دواجار لێیپرسیم: هەموو شەوێك هەر خەونی وادەبینیت؟

کە بە ئەرێ وەلاّمم دایەوە وتی: بە خاڵۆم دەڵێم جێی خەوەکەت بگۆڕێت.. هەر ئەو رۆژە عەسرەکەی ترۆتفاقم گواستەوە بۆ ژووری پێنجەم، کە سیخناخ بوو بە فەردە گەنمی خەتسور و تەنها لەلای دەرگاکەوە جێی قەرەوێڵەکەم بووەوە، من تا دوو سێ شەوێکیش ئەو خەونانەم بە ئاسایی لێکدەدایەوە و نەدەترسام، بیرم بۆ ئەوەش نەدەچوو، کە لە کاتی بناغە هەڵگەندنی ئەم خانووەدا لوولاقە دەست و قاچ و کەللەسەری بنیادەم بەدەم بێل و خاکەنازەوە هاتووە، کە هەواڵی خەوبینینەکەم بلاّوبووەوە و گەیشتە دەم ئەموئەو بەتایبەت ژنەکان، دەیانگوت: هەر باشە مردووەکان دەستیان لێنەوەشاندووە و ئەو منداڵە بەستەزمانەیان شێت نەکردووە.. ئاخر کێ دەڵێت ئەو مردوانە ئەسحابە و پیاو چاك نەبوونە، خۆ ئەگەر گوناحباریش بووبێتن ئێستە لە گوناح پاك بوونەتەوە.. ئەی کێ دەڵێت ئەم کوڕە باڵق نەبووە و گوناحی نەکردووە، هەر وایشە، بۆیە مردووەکان ترساندوویانە و ویستوویانە لە خۆیانی دوور بخەنەوە.

❊❊❊

لەناو منداڵەکانی شاردا، من منداڵێکی پیاوی ئیماندار و لە خواترس بووم. سەرم بچووبایە نوێژم نەدەچوو. بەیانیان کەمێك دوور لە مامم دادەنیشتم و وەکو ئەو قورعانم دەوردەکردەوە، وەکو منداڵەکانی گەڕەك حەزم لەگەمە و لاسارییی دەکرد، بەلاّم جوێنفرۆش و دەمپیس نەبووم، لە ترسی خودا و مامدا شێتەکانم ئازار نەئەدا. (فلێچە)ی گاوان و بەردەقانی هاوێژم تووڕە نەدەکرد. خۆ

ئەگەر جارجارێکیش حەزی منداڵانە هانی بدابایەم و کارێکی لەو بابەتانەم ئەنجام بدایە، ئەوا زوو پەشیمان دەبوومەوە و بە خۆدا دەچوومەوە، هەروەك مێردمنداڵەکانی شار نەزەرم دەکرد، لە بەرۆك و قاچ و قولی رووتی ئافرەت و کچە شارییەکانم دەڕوانی، بەلاّم زوو هەستم بە گوناح و تاوان دەکرد و پەشیمان دەبوومەوە. من وای بۆ دەچووم، کە خودای گەورە بەرامبەر بەشارستانییەکان زۆر بەسەبر و تەحەمولە، جێدەستی تۆڵەی پێچەوانەی ئاوایی نەدەبینرا، لەوێ خودا کوتوپڕ دەستی تۆڵەی دەگەیشتە گوناحباران.. ئاگری بەردەدایە خەلە و خەرمانی، یان نەخۆشی دەکەوتە ناو ئاژەڵەکان، یان گڕ بەردەبووە ماڵەکەیان و زەرەر و زیانی زۆری لێدەدان، جاری واش هەبوو کوڕێك کچێك یان گوناحبار خۆی، تووشی نەخۆشییەکی قورس و کوشندە دەبوو، خەڵکی ئاوایی بەگەورە و گچکەیانەوە، بەنێر و مێیانەوە، نوێژ و تاعەت دروست و لە خواترس بوون، ئافرەتیان بە کەوای شۆڕ و بەسەرپۆش و چارۆکە و لەچکەکانیان جەستەیان دادەپۆشی و سینگ و بەرۆکیان لە نەزەری پیاوان دەپاراست، ئەوساکەش هەر موبتەلای دەردوبەلاّ دەبوون، کەچی لەشار خەڵکێکی زۆر نوێژ ناکەن و رۆژوو ناگرن، جوێنی پیس پیس بە یەك دەدەن، ناو و ناتۆرەی ناشرین لەیەك دەنێن و تانەوتەشەر دەگرنە یەك، ئافرەت و کچە عازەبەکانیان قاچوقول رووت دەکەن، قژە شانەکراوەکانیان بەسەر شان و ملدا پەخش دەکەن، سینگ و بەرۆکیان بۆ نامەحرەم رووت دەکەن، دەرمان و سووراو و سپیاو لە روومەتیان دەسوون و ماڵەوماڵ دەگەڕێن، ئافرەتی وایان تیادایە دەرگای حەوشە دەخاتە سەرپشت و لەبەردەم بەلووعە ئاوەکەدا خۆی هەڵدەکات و پاوپووزی هەتا لەپە پەڕۆ رەنگاوڕەنگەکەش بۆ هاتوچۆکەرانی پێش ماڵ بەدەر دەخات و لە خوداش ناترسێت، لە ئاگری جەهەننەمیش سڵ ناکاتەوە، کەچی بەئەو هەموو گوناحەشیانەوە تا دێت جوانتر و شیرینتر دەبن!!

نازانم خودای گەورە چۆن ئەو شارەی نغرۆ نەدەکرد؟ ئاخر مەلا دەیگوت: یاڕەبی تۆبە نەعووزوبیلا لەئەم شارەدا پاشماوەی قەومی لووتیش بێترس و خۆف وەبەر چاوی حوکمەتەوە تەراتێن دەکەن..

دووکاندار و کوتاڵفرۆش و چەرچییەکانی شار، کەمیان هەبوو قەرزی سەر جووتیارەکانیان بە دووقات و سێ قات نەنووسیبایە و لەوسەریش دانەوێڵە و مەڕوماڵاتیان بە نرخێکی هەرزان لەدەست دەرنەکردنایە.

گوندنشینە دڵساف و سادەکان، لە فڕوفێڵی شۆفێری پاسەدارینەکان بێبەش نەبوون. (قالە موبارەك)ی شۆفێر پاسەکەی لە نەفەری ئەو دەشتە ئاخنیبوو لە شارەوە کەوتبووە رێ، بۆ دیهاتەکانی بنەی جافایەتی، پاش عەسر گەیشتبووە نزیك دێی کانیماران بە دەستی ئەنقەس و بە

راوتەکبیر لەگەڵ شاگردەکەیدا پاسەکە پەك دەخەن و بە سەرنشینەکان دەڵێن: هیچ چارەمان نییە، ئەمشەو ئۆتۆمبیلەکەمان لەئەم دەشتە بەجێدەهێلین و خۆمان بە پا دەگەڕێینەوە بۆ شار. خەڵکە هەژارەکەش بڕوایان پێدەکەن، لەپاس دادەبەزن و بەپێ دەشت دەدەنە بەر بەبێ ئەوەی لەڕوویان بێ داوای باقی کرێکانیان بکەن.. شۆفێر و سەکنی پاسە شڕ، هەر ئەوەندە چاوەڕێ دەکەن تا سەرنشینە گوندییەکان لە چاو گوم دەبن، ئیتر بە یەك سلف پاس دەخەنە گڕ و بەرەو دوا پایدۆزی لێدەکەن.

عەسرێکی درەنگ دەچنە (بن بوغاز)، بۆ عارەقخواردنەوە. شەویش بەسەرخۆشی دەخزێنە باوەش ژنە مەکر بازەکانیانەوە.

***

پشووی سەرساڵ بوو، چاوەڕوانی باوکمم دەکرد، بەڵام نەهات بۆ شار. (بلە شۆفرلێت) پاسەکەی لە نزیك بازاڕ و قەیسەرییەکەدا راگرت. (عەباسە کەچەڵی) دەلاّل، کە پیاوێکی کورتەبالاّی گرژومۆن و توورە بوو، پاش نیوەڕۆ کەوتە ناو بازاڕ و بە دەم هاتوچۆوە بە دەنگی بەرز دەیگوت: پاسەکەی بنەی جاف ئەمڕۆ لە شار دەرئەچێت، سەعاتێکی تر لە شار دەرئەچێت، ئەوەی دەڕواتەوە بۆ ئاوایی با پەلە بکات و خۆی بگەینێتە لای دووکانەکەی (مەحموود عەلە باوەش ئاسنگەر)..

بەرلەچەند رۆژێك دەرگای قوتابخانە داخرابوو، منیش شەوانە خەونم بە ماڵی باوکم و راوە کوڕکوڕی دەشت و دەر و چاوەشارکێ و قەرەقەرەی کۆلاّنەکانی بەر مانگەشەو و ئاشە تەنوورەی کانیمارانەوە دەدی. باوکیشم هەر نەهات، بۆیە ئیزنم لە مامم خواست و بەپەلە خۆم گەیاندە لای پاسەکە. وردەوردە گوندنشینەکان لە دەوری پاسەکە گردبوونەوە و کەلوپەل و تفاقەکانیان بارکرد و سواربوون. ئەو رۆژە من چەندێ پەلەم بوو، بلە شۆفرلێتی خاوەن پاس و شۆفێر پێچەوانەی حەز و ئارەزووم خاو دەجووڵایەوە. ئەوەندە خاوەخاوی کرد، نەفەرەکان کەوتنە گڵلەیی و گازاندە، بەهەرحاڵ عەباسە کەچەڵ کرێکەی لە نەفەرەکان وەرگرت و بەشی خۆی گلدایەوە، پاشان سواربووین و پاسەکە بە نەڕەنەر کەوتە رێ و لە شار دەرچوو.

نێوان قاتەکانی کفری تەنیا رێگایەك بوو، کە پاسە نەفەر هەڵگرەکان و جێبە ئەمریکی و لۆرییە بارهەڵگر و ماتۆڕ (تەپتەپە)کانی پیادا دەڕۆیشت. ئەو رۆژە چەند سەرنشینێکی پاسەکە دۆست و ناسیاو و میوانی ئێمە بوون. (بارام)ی کەمدوو و شارەزای شاری کەرکوك، یەکێك بوو لەوان. یەکێك لە نەفەرەکان رووی دەمی لێکرد وتی: ئێ.. بارام دەنگوباسی کەرکوك؟ ئەم تەنها بە (باشە) وەلاّمی دایەوە. ئەو وتی: ئاخر چۆن باشە؟ کەمێکمان بۆ باس بکە.. ئەو وتی: باشییەکەی ئەوەیە بۆ ئێمەی کورد کرێکارییەکەمان دەست دەکەوێت، ئەو چەند رۆژە بە نۆڕسکان و دامە دامە لە سێبەری دیواری مزگەوتەکەدا ناکوژین..

+ ئەی دوایی؟

- دوایی.. ئەگەر خودا بۆم بکات، ئەم زستانە لە کانیماران بەسەر نابەم، بار دەکەم بۆ کەرکوك، خۆ ئەگەر هیچم لە دەست نەیەت ژن و منداڵەکانم لە قوڕکاری و دووسواخەی سەربان و مەڵۆنانەوە رزگار دەکەم..

ئەو بە پێکەنینێکی تەوساوییەوە وتی:

+ هەڵدەکەوێت بارام بەگ هەڵدەکەوێت.. ئەگەر رۆژێك رێمان کەوتە کەرکوك خۆ سەگمان پێوە نانێیت؟

- بڕواناکەم پیاوی وەك تۆ رێی بکەوێتە کەرکوك.. تۆ و ئەمسالی تۆ لە نێوان مزگەوت و ماڵی موختاردا نەمرن، عومرتان بە زایح دەچێت..

سەرنشینی پاسەکە قڕوقپیان لێکردبوو، گوێیان لەئەو دوو دژە گرتبوو.

لەناکاوێکدا (حەمە حەسەن پەڵخە) هاتە دەنگ و وتی:

دە..دە..دە.. سەلاّواتی لیێ یێ یێ بدەن!!

(حەمە حەسەن) کوڕەلاوێکی تێکسمڕاوی ئەسمەری مووڕەش بوو. هەروەکو خەڵکانی ئاوایی کە دەهاتە شارەوە جلوبەرگی پاك و پوختە و نوێی لەبەر دەکرد. ریشی پاك دەتاشی و بەرسمێڵی دەگرت. هەردەم ئاوێنەیەکی بچکۆلانەی لەبەر باخەڵدابوو بۆ هەل دەگەڕا تا لەناو ئەو ئاوێنە بچکۆلەدا لە خۆی بڕوانێت. بۆ دواجار کە هاتە شارەوە وەکو جاران رووی لە ماڵی مامم کرد، ئەوەی چاوەڕوان نەکراوبوو ئەمجارەی سەرنجی هەمووی راکێشا جەقەنە ریشەکەی بوو، (مامە حەمەعەزیز)ی قسە نەستەق و خۆشمەعشەر، کە چاوی پێکەوت لێیپرسی:

- حەمە حەسەن، ئەوە بۆ ریشەکەت نەتاشیوە، خێرە؟ خوانەکەردان کەسێکتان لێمردووە و ئێمە نەمانزانیوە؟

ئەو کە دەمی لە قسەکردندا تەتەڵەی دەکرد، وتی:

+ نە نەوەلاّ..لاّلاّلاّ.. لالەگیان ئەوە شێخ هیممەت و بەرەکەتی حازربێ دەستی موبارەکی بەڕیشمدا هێ هێ هێنا..!!

مامەحەمە عەزیزی بەدەم زەردەخەنەیەکەوە وتی: کورە رۆڵە هەی عەمرت درێژ بێت شێخ رۆژی چەندجارێك دەس بە پاش و پێشی خۆیدا دەهێنێت، ئێ خۆ کفری خوای نەکرد جارێك دەستی بەڕیشی تۆیشدا هێنا!!

لەگەڵ سەڵاوات لێدانیّ حەمە حەسەندا، پاسەکە یەك دوو ئەزنەکی دا و کوژایەوە. سەرنشینەکان قڕوقپیان لێکرد.

یەکێك وتی: بە خودا پەکی نەکەوێت باشە! شۆفێرەکە بێدەنگ بوو. سەکنەکەی دابەزی. بۆنیتەکەی بەرز کردەوە. سەری بۆ ناو مەکینەکە شۆڕ کرد و دەستی درێژ کرد، پاش تاوێك خۆخەریککردن بۆنیتەکەی دادایەوە و بە شۆفێرەکەی وت: هیچ نەبوو سلفیّ لێدە، بەیەك سلف پاسەکە کەوتە ئیش و بەڕیّ کەوت. چەند شەقاوێك ڕۆیشت و بەدەم ڕێوە چەند ئەزنەکێکی تری دا و دیسان کوژایەوە. نەفەرێك وتی: بەخوا وابزانم پەکی کەوت.. شۆفێرەکە دەرگاکەی کردەوە و دابەزی. شاگردەکەی گورج بۆنیتەکەی هەڵدایەوە. ئەو دەستی برد و بڕیّ خەریك بوو، پاشان داوای لە سەکنەکەی کرد تا بچێتە شوێنی ئەو و سلفێك لێبدات، بەڵام بێسوود بوو. بلە شۆفرلێت خۆی هات و لە ژێر کوشنەکەیدا چەکوشێکی دەرهێنا و چووە ژێر پاسەکەوە و لەسەر پشت ڕاکشا. دوو سیّ چەکووشی کێشایە شوێنێکی ژێر ئۆتۆمبیلەکەدا و هەڵسایە سەر پیّ.

نەفەرێك وتی: بەخودا وابزانم ئەمجارە تەواو پەکی کەوت.

سەکنەکە وتی: خەمت نەبیّ بلە شۆفرلێت ڕۆح دەکاتە بەر ئاسندا. پیرەپاس ئەمجارە بە یەك سلف کەوتەوە کار، نەفەرەکان بەسەر سوڕمان و خۆشحاڵییەوە لە یەکیان ڕوانی، بەڵام دڵخۆشییەکەیان زۆری نەخایاند، پاسەکە لە پڕ گتی کرد و کوژایەوە. بلە شۆفرلێت وتی: بەخوا پەکی یەکجارەکی کەوت، وادیارە ئەمشەو لەئەم دەشتەدا بەجێیدەهێڵم و دەگەڕێمەوە بۆ شار. مقۆمقۆ کەوتە ناو سەرنشینەکانەوە، ئەوانەی کە گوندەکانیان نزیك بوو، دەیانتوانی بەپیّ بگەنەوە ماڵ، بەڵام دەبوایە خەڵکی گوندە دوورە دەستەکان کەلوپەل و تفاقەکانیان لە کانیماران بە دۆستێکی خۆیان بسپێرن و سبەی بە وڵاخ بیگوازنەوە. نەفەرەکان بە هەناسەی ساردەوە یەك لە دوای یەك دابەزین و کەلوپەلەکانیان دا بە کۆڵدا، بەرەو کانیماران..

کە لە پاسەکە دوور کەوتینەوە بلە شۆفرلێت بانگی کردن و وتی: وەرن بانیوەی کرێکانتان بدەمەوە، بەڵام کەس ئاوڕی لێنەدایەوە. کە شۆڕ بووینەوە بۆ نشێوەکە، گوڕەگوڕی پاسەکەمان ژنەوت، لەئەو بەرەوە کە ڕوانیمان وەکو نەخۆشێك فیّ بەریدابێت پاسی تاین تیژ بەرەو شار دەڕوات و گەردەلوولێك بە دوایدا دەکشێت.

❊❊❊

(١٤)

ئەو ساتانەی کە تەنیایی دێتە ژوورەکەمەوە دەمدوێنێت، کانی دەبێتە مەراقێکی گەورەم. بوێری و ژیریی و سەلاریی ئەو هەست و هۆشم داگیر دەکات، دواییش وزە و توانایەکی ڕۆحیم پێدەبەخشێت تا بیر لە دۆزینەوەی ماڵیان بکەمەوە. ئاخر بێمەڵامەت و بێمەبەست نەبوو، ئەو ڕۆژەی وا بەپەلە و بەچەند ڕستەیەکی کورت و ڕەوان خۆی پێناساندم، ئەو پێیخۆش نەبوو لە چەقی ئەو ڕێگایەدا ڕابوەستێت و دەرگای پرسیارم بۆ بکاتەوە، ئەگەر ئەو ڕۆژە بواری پێمبدایە ئەوا لێمدەپرسی: چۆن دەمناسیت؟ لە کویّ منت دیوە؟ ئەی شەم ئێستە لە کوێیە؟ ئەی باوکت لە ژیاندا ماوە یا نە؟ بەڵام لەوانەیە دواپرسیارم ئاڕاستەی نەکردایە، چونکە ئەگەر باوکی کۆچی دوایی نەکردبیّ نەیدەگوت: (دایکم دەڵێت ئێمەش گەرمیانین).. هەروەها لە هۆ و ساڵ و نیشتەجێبوونیانم لەئەم شارە دەپرسی، بەڵام ئەم پرسیارەش وەڵامی هەیە و ڕوونە، ئاخر لە سی و پێنج ساڵی ڕابوردوودا کیّ لە شوێنی خۆیدا مایەوە؟ کیّ بەدبەختی و ماڵوێرانی و کارەساتی بەسەردا نەهات؟

بەڵیّ بۆ ئەوەی ئەم مەراقە لە دڵی خوم دەربکەم دەبێت سۆراخێکی کانی بکەم، بەڵام چۆن؟ خۆ بۆ من ناشێت بەسەر ئەو شەقامەوە ڕێگای لێبگرم و بیدەمە بەر ڕێژنەی پرسیار.. نا ئەو ئەحمەقییە ناکەم.

ئەو ڕۆژە ژیرانە ناونیشانی خۆی دامیّ. ئەو بە مەبەستەوە پێیوتم: لە بەڕێوەبەرایەتی.. فەرمانبەرم. جا کەوایە بۆ تەلەفۆنی بۆ نەکەم و ناونیشانی ماڵیانی لێوەرنەگرم.. تۆ بڵێیت (١٠٢) ژمارەی تەلەفۆنی ئەو بەڕێوەبەرایەتییەی لەلا پەیدا نەبێت؟ هەروا چاك و ئاسانترە بە تەلەفۆن سۆراخی بکەم. دەچمە ژوورەوە دەرگاکە لە خۆم دادەخەم و دەست بۆ تەلەفۆنەکە دەبەم.

کانی و شەمی خوشکی هەر دەڵێیت سێوێکن و کراون بە دوو لەتەوە. بەرلەوەی کانی خۆی بناسێنیّ پێم، من دووراودوور زۆر هەرزەکارانە لێمدەڕوانی و نەمدەزانی جگە لە جوانی و سەلارییەکەی چ سیحرێکی ترە وا بەئەو هێزە بۆ لای خۆی سەرنجم ڕادەکێشی، بەڵام ئێستە دەزانم بەرائەت و ئولفەتی شەمە، لە ئەقڵی شاراوەمدا دەمبزوێنیّ، لەناو ئەم تاریکستانی ڕۆحەدا پەیدا دەبێت و وەکو چرا دیوارکۆکەی نیشتمانەکەی دایکم دادەگیرسێت و مندالّم

دەکاتەوە و دەمباتەوە بۆ ئەو رۆژانەی کە بە هەموو پاکی و بەرائەتەوە دەهاتە ماڵمان، بەدەم دەرگاکەوە رادەوەستا و دەتریقایەوە، بەچاو ئیشارەتی بۆ دەکردم و دەیگوت وەرە دەرەوە، وەرە با بڕۆینە سەر سەکۆکە.. لەوێ لێومان بە مەحەببەت کەمێك تەڕ بکەین، دایکم بەدەم زەردەخەنەیەکی پڕ لە سۆزەوە پێیدەگوت: کچە هەی (عەرسوو) تۆ خەریکیت گەورە دەبێت، وابزانم ئەم منداڵە دەدەیتە فەلاقەکردنی باوکیدا.. کەچی شەم وەڵامی دەدایەوە و دەیگوت: میمکە، وەڵلا ئەوەنەی برایەکی خۆم خۆشمگەرەکە.. دەباشە ئێستە دەڕۆمەوە، بەڵام بەخوا شەو دێمەوە.. ئەگەر ئێستە بەئەم گەورەییەم شەمی منداڵ، منداڵەکەی ئەوسا ببینمەوە پێیدەڵێم: کانی ببوورن، پێیدەڵێم: (شەم)ە گیان.. وەرە پەلم بگرە و ممبەرەوە بۆ کانیماران، بۆ سەر سەکۆی ئەو ماڵە پڕ لە بەرائەتە، کە لە سایەیدا ئولفەتمان بە یەکەوە گرت.. وەرە ئەم ژوورە تاریکەی رۆحم رۆشن بکەرەوە، من ئێستە پڕم لە تەنیایی، پڕم لە غەدری ئەم رۆژگارە سۆزانییە، تووڕە و وەڕسم لە ستایشی درۆزنانەی هاورێیەتی، تژیم لە ژەهری پێوەدانی زمانی نیفاق و قەڵەمی بەدگۆیی و دووروویی.. وەرە (ئەی خانمی گوڵ) هەر ئەمشەو بەتاڵم بکەرەوە لە هەموو سیفەتی پیاوانەی ئەم رۆژگارە و دووبارە دارماڵم بکە لە سادەیی، لە بێگەردیی، لە منداڵی، هەتا منیش لە زەمزمزەی دەمت دەسنوێژ بگرم و لە سێبەری رۆحتدا مەسحەفی رەشی چاوەکانت بخوێنمەوە، ممبەرەوە بۆ ئێوارەی ئەو رۆژە، کە خۆر ئاوا نەبوو بوو، گەشتینە ماڵ.

ئەو شەوە، شەوێك بوو لە شەوەکانی ئەو هاوینە، دەنگی قەرەقەرە و قریوەی منداڵەکان لەناو ئاواییدا بەرز بووەوە، من بەپەلە و بە ئەسپایی لە ماڵ دەرچووم و بەکۆڵانە تەنگەبەرەکەدا شۆڕبوومەوە. تریفەی مانگەشەو ناو ئاوایی و سەربانەکانی رووناك کردبووەوە، لە دەرگای حەوشەکەیان نزیك بوومەوە، روانیم ئەو پاڵی بە دیوارەکەوە داوە، کە زانی منم وتی: راوەستە.. زوو دێمەوە. خویکرد بە ژووردا و زۆری پێنەچوو گەڕایەوە، ئەو لێیپرسیم، کە ئایا ماڵمان دەزانێت لێرەم؟ وتم: نە.. وتی: دەباشە منیش بە دایکم وت ئەگەر ئیشی پێمبوو ئەوا بەسەر سەکۆکەی بەرماڵەوە دانیشتووم، دەچینە سەر سەکۆکە و نزیك یەك دادەنشین. ئەو کاتە مانگ جێگای چێشتەنگاوی خۆری داگیر کردبوو، شەم وتی: ئەگەر تۆ نەهاتایەیت ئەوا من ئیزنم لە دایکم دەخواست و دەهاتم بۆ ماڵی ئێوە. بەسەر زەوییە رووتەکەوە دانیشتین. ئەو بەپەلە هەڵسا، خۆی کرد بە ژووردا، کۆنە فەرەنجییەکی هێنا و رایخست. ئینجا وتی: ئێ..

دەی باسی شار و مەکتەبم بۆ بکە، شار و مەکتەب خۆشە، کەنیشك لەوێ دەچێتە مەکتەب؟ دەدەی قسەم بۆ بکە..

من وتم: شار خۆشە و خۆشیش نییە.. ئەگەر ماڵمان بار بکات بۆ شار ئەوا زۆر خۆشە، مەکتەبیش ئەگەر ئەفەنییەکان بە دار لە منداڵ نەدەن ئا.. خۆشە. لەوێ مەکتەبی کوڕ جیایە و هی کچیش بەجیایە، بەڵام لە (متەوەستە) کچ و کوڕ تێکەڵاون. من ئەگەر ناجیح ببم ئەوا دوو ساڵی تر ئەچمە متەوەستە.

ئەو دەڵێت دەدەی قسەی خۆشم بۆ بکە. من دەڵێم:

\+ جارێ نۆرەی تۆیە..

ئەو دەڵێت:

– دە باشە مەتەڵت بۆ دائەدەم بزانم دەیزانیت؟

ئەو مەتەڵ دادەهێنێت و من هەڵیدەهێنم. زۆربەی مەتەڵەکانی لەسەر مەل و باڵندە بوو، ئەوەیم بزانیایە دەیگوت ئافەرین، لە پای هەر مەتەڵێکدا کە دایدەهێنا و من نەمدەزانی گازێکی لەسەر خۆی لەناو لەپم یان لە گۆنام دەگرت و دەیگوت: ئەوە ئەو باڵندەیە بوو کە نەتناسی بۆیە دەنووکت لێدەدا. شەم سەری هەڵبڕی، تەماشای ئاسمانی کرد و وتی:

\+ تەماشاکە هاها ئەو دوو هەسێرە (لەیل و مەجنون)ن.. یەژن ئەوان دوو دڵدار بوونە، زۆر یەکتریان خۆشویستووە، بەڵام بۆ یەك نەبوونە، بۆیە خوای گەورە هەردووکیانی کردووەتە هەسێرە و بردوویانییەتی بۆ ئاسمان. ئەوان بە ئەمری خودا ساڵی یەکجار بە تاقی ئەو ئاسمانەوە دەگەنە یەك و باوش بەیەکا دەکەن دوایيش کە لێکجیا دەبنەوە، لەیل بەرەو گەرمیان و مەجنون بەرەو کوێستان دەچێ. ئەو دوو هەسێرە تەواو لێکنزیك بوونەتەوە، بەڵام نازانی کەی لێکدەئاڵێن و بەئەو ئاسمانەوە جووت دەبن، ئەزانی لە کاتی جووتبوونیاندا داوای هەرچی لەخودا بکەیت دەیبارێنێ بەسەرتدا.

یەژن جارێك کوڕەشوانێك بە دیار لەیل و مەجنوونەوە دادەنیشێت و شەونخونی دەکات، تا لێکدەئاڵێن، ئەو لە جیاتی ئەوەی لە خودا بپاڕێتەوە و داوای ژنێکی جوان و مەڕ و بزنی زۆری لێبکات دەڵێت: خوای گەورە بیکەرە خاتری گەورەیی خۆت و پاکی و بێگەردیی ئەو دوو دڵدارە، رۆحلەبەری زۆرم پێببەخشیت، بەیانی لە خەو هەڵدەسێت کە دەڕوانێت چ ببینێت باشە؟ تەماشا دەکات ماڵەکەی چمەی دێ لە ئەسپێ و کێچ، ئیتر بەئەو حاڵەوە ساڵ دەباتە

سەر تا دووبارە لەیل و مەجنون لێکدەئاڵێن، ئەمجارە داوا لە خودا دەکات تا لە دەستی ئەو هەموو کێچ و ئەسپێیە رزگاری بکات..

لەئەو شەوەدا جارناجارێك بایەك لە شەماڵەوە هەڵیدەکرد و فێنکی دەکردینەوە، تاوناتاوێکیش زەنگی ملی ئاژەڵێك، وادیار بوو بە شاخی خۆی دەخوراند دەلەرییەوە، دەنگێکی خۆشی دەدایە گوێماندا.

ئەو وتی: ئەمجارە نۆرەی تۆیە باسی قوتابخانەم بۆ بکە، باسی شار بکە.. منیش باسی بازاڕ و کۆڵان و شێتەکانم بۆ کرد، سەبارەت بە قوتابخانەکەم وتم:

- مامۆستایەکی تورکمانمان هەیە ناوی (فوئاد تەها)یە، ئەو مامۆستایەکی زۆر ناپیاوە رۆژێك بە دارە گرێگرێکەی دەستی، ناولەپمی سوور و شین کردەوە..

شەم وتی: دەك دەستی بشکێ کوا ناو لەپت..

- من باسی زوو دەکەم خۆ ئێستە شوێن دارەکان دیار نییە..

+ قەیناکات با سەیری بکەم..

سەر نەوی دەکاتەوە و لەپی راستم هەڵدەبڕێت و تەماشای دەکات دوایی لەپی چەپیشم بە هەمان شێوە بەرز دەکاتەوە و دەڕوانێت.. راستە ئێستە مانگەشەوە، بەڵام ئەگەر ناو لەپم شین و مۆریش بووبێتەوە ئەو نایبینێ. دەمی دەخاتە سەر لەپم وەك ئەوەی من لەپم نابێتە سەر دەمیدا، تا رێی قسەکردنی لێبگرم ئاوەها تەوس دەیباتەوە پاشان لەپم دەخاتە سەر رانی و ئەو لەپەکەی ترم بەرزدەکاتەوە لەگەڵ هەڵکێشانی هەناسەیەکی قوڵدا دەمی دەخاتە سەر، هەناسەکانی ئەوەندە بەتین بوو ناو لەپی گەرم دەکردمەوە، هەر دەتگوت ئەو فوانەیە، کە خۆم پاش دارپیاکێشانی مامۆستا دەمکردە ناو لەپم.

- مودیرەکەمان ناوی (خالید ئەفەنییە)، ئەو منی خۆشدەوێت، مامە مەلایشی خۆشدەوێت، چونکە رۆژانی هەینی بەسەر قەبری (موفتی) باوکییەوە قورعان دەخوێنێت. (شەمە) دەزانیت ئەو جارەکەی تر کە هاتمەوە بۆ ئاوایی خالید ئەفەنی پارەی دامێ تا هێلکەی بۆ بکڕم؟ دایکم پڕ بەیەك زەمیلە هێلکەی بۆ کڕی و من بۆم بردەوە بۆ شار، سی هێلکە بوو، کەچی ئەو وتی: بۆ بیست و نۆ هێلکەیە؟! مامۆستا کە پێیوتم هێلکەیەکی نوقسانە لەگیانی خۆم زۆر تەریق بوومەوە و دەمم چووە کلیلا و هیچم نەوت! شەمە ئەی تۆ نازانی ئەفەنییەکانی شار و منداڵەکانیان بەیانیان هێلکەوڕۆن دەخۆن. ئەو جارێك وتی: کوڕم بۆیە خۆشمگەرەکی، چونکە منداڵێکی ئاقڵ و زیرەکی..

شەم دەڵێت: مادام ئەو خۆشیگەرەکی منیش خۆشمگەرەکە، ئەمە کێیە وا تۆی خۆشدەوێت.. ناوی چییە؟

- خالید ئەفەنی.. یەژم مودیری مەکتەبەکەمانە، ئەی گوێت لێمنەبوو باسی کێم بۆت دەکرد؟

+ دەی مادام ئەو تۆی خۆشگەرەکە منیش ئەومە قوربانی.

شەم ئەزنەکێك ئەدات و کەمێ لێمنزیك دەبێتەوە، بە ئاستەم رانی لە رانم دەخشێ و دەکشێتە دواوە.. پاش تاوێك بێدەنگی دەڵێت:

- ئێ؟ کێی تر خۆشتی گەرەکە؟

+ تەنیا (فوئاد تاها) منی خۆش ناوێت.. نازانم بۆ قینی لێمە؟ ئا.. کەوتە بیرم مامۆستا (برایم عەجەم) گشت قوتابییەکانی خۆشگەرەکە.. ئەو پیاوێکی قسەخۆش و دەم بە پێکەنینە، دەڵێن کاتی خۆی کە "دارولموعەلیمین" تەواو دەکات حکوومەت تەعینی ناکات و پێییەژن گوایە ئەو ئێرانییە بۆیە (جنسییە ئێراقی) پێنابەخشن، ناچار دەڵێت: من زۆڵم و باوکی خۆم ناناسم.. ئەوساکە جنسییە ئێراقی بۆ دەردەچێت و دادەمەزرێ.. ئای چ پیاوێکی بە رەحم و قسەخۆشە.. شەمە، دەڵێن رۆژێك لە رۆژان سەری بۆ خوا نەناوەتە زەوی و رۆژوو ناگرێت و عارەقخۆریشە!! بەڵام زۆر پیاوێکی هێمن و دەمپاك و راستگۆیە، قوتابی هەرچەند لاسار و بێگوێ بێ، قەت بەدار لێینادات..

ئەو رۆژە من بەردێکم کێشایە سەر کوڕەکەیدا و خوێن بە تەوێڵیدا هاتە خوارەوە، (شەم پێدەکەنێ)، بۆ پێدەکەنی؟ بەو قورعانەی ها لەومزگەوتدا درۆناکەم شەمە.. لەگەڵ کوڕە تورکمانێکدا بوو بە شەڕمان و ئەو رۆژە خڕە بەردێکم تێگرت، بەڵام ئەوی نەپێکا و نووسا بە تەوێڵی کوڕەکەی مامۆستا برایمەوە، سەرەڕای ئەوەش، کە بردمیان بۆ لای، دەستی هێنا بەسەرمدا و وتی: قەیناکا کوڕم، بەڵام جارێکی تر بەردەفڕکێ نەکەیت، شەڕیش نەکەیت، ئەگینا دوایی لێتخۆش نابم.. بەڵام ئەو ئەفەنییە لووتبەرز و جوێنفرۆشە.. فوئاد تاها بانگی کردم و بە دار ناو هەردوو لەپمی شینومۆر کردەوە.. نازانم ئەو رۆژە چۆن پێشەی دەست و پەنجەکانم نەشکا.. من نازانم ئەو رۆژە ئەگەر قوتابییە سەرشکاوەکە کوڕی ئەو بوایە چی بەسەرا دەهێنام؟!

شەم هەر لەپێکمی خستە سەر رانێکی و بەهەردوو دەستی قورساییەکی خستە سەر و وتی:

– ئەی تۆ چیت کرد وەختێك ئەو کافربابە لێی ئەدایت؟

+ لە پێشدا دانم بە خۆدا گرت، کەچی ئەو شێت و هارتر بوو، پاشان وامهەست دەکرد کە لەپم لە دەستم جویێ بۆتەوە، بۆیە گریام، کاتێکم زانی مامۆستا برایم عەجەم هات و لە ژێر چنگی دەری کردم..

شەم هەر بە دانیشتنەوە باوەشی پیادا کردم و توند نووساندمی بە سنگی خۆیەوە، یەك دووجار گۆنای لە گونام خشاند و بەریدام..

روانیم مانگ بە تاقی ئاسمانەوە جوولەی لەخۆ بڕیوە، هەر دەتگوت چاوی خودایە تریفەی دەهات و بەسەر سەکۆی ئەو بەرماڵەوە لە ئێمە دەڕوانێت.. من باوێشکێکی قوولم دا، ئەو وتی: شل بوویتە وا دیارە خەوت دێ؟ شلەشاری هەڵسە، بچۆرەوە بۆ ماڵ.

***

(١٥)

من هەر بە پێوە راوەستابووم. دایکم بەلای دەرگاکەدا رووی وەرچەرخاند، چاوە ماندووەکانی کەمێك کردەوە و وتی:

هەر بە پێوەیت کوڕم؟ ماندوو بوویت، دە دانیشە.. دووبارە چاوم بڕییە رووخساری و بەبێ تروکاندن لێمڕوانی. ئەو چاوەکانی زیاتر کردەوە، برۆکانی گەورەتر و پڕتر دەیاننواند، هەر دوو کونەلووتی زۆرتر کرانەوە و مووی رەش و سپی درێژ و ئەستووری تیادا دەبینرا و رووخساری پانوپۆڕتر و تەواو دەنگی نێر بوو. یەك دوو بۆڵەی کرد و هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا و بەلای راست و چەپی قەرەوێڵەکەدا چاوی گێڕا.. دیار بوو کەمێك هۆشی هاتبووە سەرخۆ، بۆیە وتی: ئای رۆڵەڕۆ.. ئای ماڵکاول و رەنجەڕۆ خۆم.. پێموت چۆنی؟ ئەو تەنها تەماشایەکی کردم و هیچی نەوت. سێهەمین کیسەی ئاوە هەڵواسراوەکە لە تەواو بووندا بوو، دکتۆرە ئافرەتەکە لە دەرگای قاوشەکەوە سەرێکی کێشا و من بەپەلە هەڵسامە پێ، تا سەرنجی بۆ لای خۆم رابکێشم، یان راستتر بڵێم بۆ لای ئەم نەخۆشە تاقانەیە، بۆ لای ئەم رۆحە شەکەت و بریندارە، کە تك تك زووخاوی لێدەچۆڕێ، تا بێت بۆ لای ئەم کۆتەرە دار بەڕووەی کە هەرچی لق و چڵ و چرۆی پێوەبوو (سەدام حوسێن) هەر هەمووی بە تەوری (ئەنفال) داپاچی و سووتاندی.. تا بێت بۆ لای ئەم پیرە ئەسپەی کەوا دەسکەوتەکانی (مۆدێرنیتە) لە سمکۆڵان و حیلەی خستووە و بەسەر ئەم چوار پایەوە چوارمێخەی کێشاوەتەوە.

دکتۆرەکە لێی نزیك بووەوە، بە هێمایەکی ئەو، قولێم هەڵماڵی و بە پێوەرەکە، پاڵەپەستۆی خوێنی پێوا و ئینجا لێدانی دڵی ژمارد و لەپی خستە سەر تەوێڵی، تەماشایەکی ئاوە هەڵواسراوەکەی کرد و وتی: ئاوی لەشی زۆر کەمیکردووە، بۆیە دەبێت چەند کیسە ئاوێکی تری بۆ هەڵبواسین.. تەندروستیی خراپ نییە و مەترسە، ئای ئەو قسانەی بۆ من چ مژدەیەکی خۆش بوو.. تەماشایەکی چاوە رەش و روومەتە رەنگ مێوژییەکەی ئەو فریشتەیەم کرد و تەنها بەسەر دانواندنێك سوپاسیم کرد. ئەویش زەردەخەنەیەکی بۆ ئەو پیرەبەرانە کرد، کە لە چەقۆی قەسابەکەی عۆجە رزگاری ببوو.

ئەو رۆژە لە (نوگرە سەلمان) گەڕایەوە و من لە چاوەڕوانیدا بووم، کە چاوم پێکەوت روانیم جەستەی وشکهەڵهاتووە و هەرچی ئاو و گۆشت و بەزی هەیە، لەوێ تێکەڵ بە ئەو گەرما پڕووکێنەرە و لمی بیابانە بووە و تەواو پێستی جەستەی بە ئێسقانە ئەستوورەکانییەوە نووساوە، بۆیە بەپەلە

گەیاندمە نەخۆشخانەی (کەلار). ئەو شەوە تا درەنگانێك چوار کیسە ئاویان کردە لەشییەوە، ئەوساکە تەواو هۆشی هاتەوە.

خالۆم سەرێکی جوولاند و چاوە شێتەکانی هەڵبڕی. پێموت: خالۆ گیان چۆنی؟ ئەو وتی:

+ باش ماوە رۆڵە گیان؟ باش نیم.. پاشان پێلووەکانی لێکنا، وامزانی دەنوێت، تومەز نوقمی بیرکردنەوە بووە.. کەمێکی پێچوو چاوی هەڵهێنایەوە، ویستی وەکو چاوەکانی پێش ئەنفال، کە تووڕە دەبوو، پڕیان بکات لە شەیتان و شێتانە هاوار بکات و بنەڕێنێ، بەڵام پێینەکرا و ئەزنەکێکی دا، من دەستم خستە سەرشانی و نەمهێشت، لەپم هەر بەسەر شانییەوە بوو، پێموت: هێز مەدەرە خۆت و مەجووڵێ، با کانوولەکە ئاوت نەکا.. بە قسەی کردم و هێور بووەوە. دووبارە پێڵووەکانی لێکنایەوە. زۆری پێنەچوو کردنییەوە و بە وردی لێیڕوانیم، هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا و وتی:

- برا..

وتم: خالۆ گیان..

ئەو پرسی: (ئازادی فەقێ عەلی)یان کوشت؟

وتم: بەڵێ کوشتیان..

ئەو پاش کەمێ بێدەنگی وتی:

- (کەلە) کوشتی؟

+ وا یەژن..

ئم ئم.. ئمێکی کرد و بەردەوامی بە پرسیارەکانی دا، وتی:

تۆ وای بۆ دەچی؟

من وەڵامم نەبوو!

پاشان وتی:

- باشە کوڕم پرسیارێکی تر..

+ بەڵێ لالە گیان فەرموو..

- خوا هەیە؟

+ ها.. چۆن نییە؟

ئەو دوو سێ چوك چوکی تێکەڵ بە زەردەخەنەیەکی تەوساوی کرد و وتی:

- نە خوا نییە.. من یەژم نییە!! ئەگەر هەشبێت ئەوا (..).. ئاخر چونکە خۆی مندالی نییە بزانە بەزەیی بە مندالەکانی مندا هاتەوە؟

من وەکو (حەوجۆش)ەکەی ئەوسای (نەنە نازە)م کولام.. سەرم بەرز کردەوە و چاوم پڕ بوو لە فرمێسك.. ناخم تژی لە داخ و حەسرەت و قین. ئالەوێدا (وەخ رۆڵە رۆکەی ئامەی خالۆژن و فیزاح و قیژەقیژی هەردوو کچە عازەبەکەی.. گریان و کڕووزانەوە و حەپەساوی حەمە و عەلەی کوڕە کێوی و مندالّ.. هورژمیان کردە ناو مێشکمەوە، هەر وەکو ئەوەی بەسەر شارە مێروولەیەکەوە خەوتبێتم و دوو کەڵەمێروولە لە هەردوو کونی گوێچکەمەوە چوبێتنە ژوورەوە و خەریکی هەڵکۆڵینی مۆخ و کەللەم بن، ئاوەها کەللەم هاژەی هات و سەرم قورس بوو، چاوم بڕییە ئەو دڵۆپە ئاوانەی کە تك تك لە کیسە نایلۆنەکەوە دەتکانە خوارەوە و بەنێو دەمارە لاستیکەکەدا دەڕۆیشتن و لە کانوولەکەوە تێکەڵ بە ئەو خوێنەکەمەی لەشی دەبوو، کەمێك سەروتر روانیم، دایکم چاوی لێکناوە و خەوی لێکەوتووە..

دوای ئەوەی چەند کیسە ئاوەی کە کردمان بە لەشییەوە، رەنگ و بۆی پێش نەخۆشییەکەی بۆ روومەتە چرچ و لۆچەکەی گەڕایەوە. ئەو شەو و رۆژە بە زۆر شەربەتی مێوژ و شۆربامان بە کەوچك کرد بە دەمییەوە، بەڵام دوایی بە تەواوی لە خواردن و خواردنەوە کەوت.

(سوعاد) ئەو خوشکە شیرین و بەجەرگەم، کە لە شارەزوورەوە بە دەم نەخۆشییەکەی دایکمەوە هاتبوو، لە هەڵسانمدا هاتە دەرەوە و پڕ چاوەکانی لە فرمێسك بوو، وتی: ئەمجارە دایکم رۆح دەرناکات و دەمرێت..

(خالۆ مارف)یش وەکو دایکم پاش خواردنی یەك دوو کەوچك مرخاو ئیشتیهای بەسترا و زۆری نەبرد مرد..

ئەو عەسرە دایکم خەوی لێدەکەوێ، لە خەونیدا دوو کەسی سپیپۆش دێنە سەردانی، یەکێکیان گوڵێکی سووری گەش و تەڕی بەدەستەوە گرتووە، ئەویتریان پشتوێنێکی سپی گوڵگوڵی لە پشت بەستووە، ئەویان لەلای دەستی راستەوە و ئەمیان لەلای چەپەوە دادەنیشن تێرتێر هەردوو دەستی، چاوەکانی، هەردوو کولمی ماچ دەکەن، وەکو رەشەڕەیحانە بۆن دەکەن بەپەرچەمییەوە، ئەو پێیاندەڵێت:

کوڕەکانم یا خوا بە خێر بێن ئەوە بۆ دیار نین بۆ ئەوەندە بێڕەحم بوونە؟ ئەوان لەگەڵ داوای لێبوردندا دەکەونە دڵنەواییکردنی و خولکی دەکەن تا بیبەن بۆ ماڵەکەی خۆیان بۆ ئەو ماڵە هەمیشەییەی کە دایکم پێیدەڵێت: (مەغریبسان).. پێیدەڵێن: دایە گیان ئەگەر رازی بیت ئەوا ناهێڵین یەك هەنگاو چییە بە پێ بڕۆێت.. بە نۆرە دەتگرین بە کۆڵەوە یان دار تەرمێکت لە بەلالۆك و

سەرینێکت لە رەشەڕەیحانە بۆ دەبەستین لە ئەو رەشەڕیحانەیەی کە خۆت بە جوانی هەردەم چەپکێکت لێدەکردە تویێی پۆشینەکەتدا، وەك کەژاوە دەتخەینە سەرشان و هەتا ئەوێ راناوەستین.

ئاخر ئەم دوو کوڕەی خۆشەویستی خودان و (شەهید)ن.. ئەوان ئێستە داوای هەر چی لە خودا بکەن بۆیان فەراهەم دەکات.. ئەم دوو شەهیدە مافی ئەوەیان هەیە بۆ گواستنەوەی دایکیان داوای بووراقێکی لێبکەن، بووراقێك لە وێنەی ئەو دولڵدولڵەی سەر دەرگای سنوقە دارینەکەی ئەوساو دایکم.. ئەو سنووقەی هەر کە دەمی دەکردەوە نیشتمانەکەی پڕدەکرد لە بۆنی سمڵ و میخەك و رازیانە.. بەڵێ دولڵدولڵێك وەك ئەسپەکەی ئیمامی عەلی، یان ئەسپێ لە شێوەی ئەسپە بۆرەی کوێرئۆغلێ. ئاخری دایکیان پیڕازی ناکرێت.. ئەو پێیاندەڵێت: توخوا کوڕە شیرینەکانم لێمگەڕێن، بە خودا دەزانم لەئەو رێگاوبانەدا دەمرم و دەبمە خەفەتیش بۆ ئێوە. کەلار لە کوێ و هەولێر لە کوێ! رێگاکە دوورە دوور! لێمگەڕێن با بەئەم دەردی خۆمەوە بتلێمەوە تا دەمرم.

دایکم سیاسی نەبوو، بەڵام ئەم قسانەشی کردبوو، ئەوان پێیدەڵێن: مادام لەگەڵماندا نایەیت دەپێمان بڵێ حەزت لە چییە؟ ئا دەزانین حەزت لە خواردنی میوەیە، هەر ئێستە یەك سینی میوەی رەنگاوڕەنگت بۆ دەهێنین.. دایکم لە خەونەکەیدا دەڕوانێت یەك سینی میوەی لە پێشدا دانراوە.

(سوعاد)ی خوشکم بە دیار دایکمەوە بوو، کە خەوبردبوویەوە. ئەو وتی: دایکم وەکو ئەوەی شت بخوات دەمی دەجووڵاند، کە لە خەوهەڵسا پێیوتم: دووکەس هاتنە لام و یەك سینی میوەی جۆراوجۆریان نایە بەردەستم و خەریك بووم دەمخوارد، بەڵام زاقوزیقی منداڵەکان بە ئاگایان هێنام.. رۆلەگیان ئیستە هەست بە نیوە تێرییەك دەکەم..

ئێستە ئەم نەخۆشە دلپڕ لە دەرد و کەسەرە، کە لە ئەم دونیایەدا بەبێ بۆکڕووز و بۆسۆ، تاسەر ئێسقان سووتاوە و پشتی داوەتە سەر دوو سەریندا و گوێ لە قسەوباسی کچەکانی دەگرێت.. خۆیشی کەم کەم بۆیان دەدوێت، ئەو سەرەڕای ناساغییەکەشی بەئەو تەمەنە درێژەوە، کە قسەخۆش و بەتامە پڕ لە بەرائەتەکانی ژن و پیاوەکانی ئەوسای گوندی کانیمارانی دەخەینەوە یاد پێدەکەنێت و خیل دەبیاتەوە.. بەدەم پێکەنینەوە کۆخە دەیگریت، ئەوەند دەکۆخێت روومەتی شین و مۆر هەڵدەگەڕێت، بەپەلە و لەسەریەك دەڵێت: وەی وەی باوکەڕۆ، کەرەسکۆم ببرێ وابرا، وەی وەی وەی..

رۆلەکانم ئەمشەو کەمێك خەو چووە چاوم و باوکتان هاتە خەوم، هەر ئەتوت پیاوەکەی ئەوساکەو کانیمارانە، ئەو پێیوتم: ئافرەت هەڵسە با بڕۆین.. وتم: بۆ کوێ کوڕە لاچۆ لاچۆ، بەخوا نایەم، کوڕەکانم باوکتان وازم لێناهێنێ.

***

(١٦)

دونیای ئەوسا و منداڵیم لە مەودای بینینی چاو، کەمێ فراوانتر و گەورەتر بوو. دونیایەك بوو پڕ لە ترس و دڵەڕاوکە و مەرگ. بیستنی بەردەوامی وشەی (مەرگ) یا (مردن) بۆ منداڵێکی ساوا، ترسناك و تۆقێنەرە، بەڵام بۆ مرۆڤێکی کامڵ و ئیماندار لەوانەیە فڕندەیەکی ئێسك سووك بێت و بە دووباڵی دڵنیاییەوە بیباتەوە لای خودای خۆی. بۆ ئەو بەهەشتە پڕ لە ناز و نیعمەتە، کە هەردەم دۆعا دەکات خودا بیکات بە قسمەت و نسیبی. لە وەخت و ناوەختدا هەردەم گوێم لێدەبوو، دەیانگوت: مرۆڤی ئیماندار دایم خوای لەبیرە، ئەوەی لە خودا غافڵە بێشك کافرە، کەسی لەخواترس هەردەم مردنی لە بیرە، مردنی پاك و چاك، ئەگەر خودا بیکاتە نسیبی بەنەی خۆی، گەورەترین نیعمەتە.

لە یەکەمین شەڕی قاتەکەی کفریدا، لە ساڵی (حەرەس قەومی)یەکە، باوکم وەکو بەرگری میلی بەشداری تیاکرد، کە هەواڵی شەهیدبوونیمان پێگەیشت، لە ترسی سوپا و حەرەس قەومیدا ئاواییمان چۆڵ کرد و پەنامان بردە بەر ئەو هەردەوهەڵەتە. ئێمە لە (کەلۆزەکەی بارام)دا بە نیگەرانییەوە رۆژمان دەگوزەراند. (سەرکەوت)ی کۆرپە نەخۆش کەوت. دایکم گوێرەکەیەکی کردە مەولوودی پێغەمبەر و بەدەم گریانەوە نییەتی کرد و وتی: خودای گشت عالەم ئەو گوێرەکە سوورە مەولوودی پێغەمبەر بێ ئەم پیاوە بەسەلامەتی بێتەوە ناو منداڵەکان و ئەم کۆرپەیەشم چاك بێتەوە، پێغەمبەری خودا ئەم مەولوودەم لێقەبووڵ بکەیت..

رۆژانە لەبن ئەو کەلۆزەدا بەدەم لانك راژەندنی کۆرپەکەیەوە، لۆرەلۆری دەکرد و دەگریا، بە دەنگێکی پڕ لە سۆز و خرۆشەوە دەیگوت:

دەترسم بمرم قەورەکەم غاریبێ   قەورکەن لە دەستم گەلێ بێزاربێ
دەترسم بمرم لە بۆرەبانێ   قەل و داڵ بمخوا کەس پێمنەزانێ
دەترسم بمرم هەر وەم دەردەوە   سەر بنێنم وەلای سەنگی سەردەوە

کە لە گریان و لۆرەلۆرەکەی دەبووەوە، بەدەم هەڵکێشانی هەناسەیەکی قووڵی سووتێنەرەوە دەیگوت: وەخ وەخ وەخ، رۆڵە گیان وەخخخ.. خوا دەخیلتوم خوا هاوارە..

لەگەڵ وەخ وەخەکەیدا من سەری دونیام لێدەهاتەوە یەك و خەریکبوو زارەتــەرەك بــبم. جەستەم گەرم دادەهات وامهەست دەکرد، هەر ئێستە گڕم تێدەچێت، هەر وەکو ئــەوەی تــۆ دەستت کردبێت بەدەمدا و چنگت لە دڵم بەند کردبێ ئاوا دڵم دەگوشــرا، مــنی منــداڵ لــە ترسا جێ نەبوو خۆمی تیا بگرم..

چەند ڕۆژێك بەسەر شەڕی قاتەکەی کفریدا تێپەڕی و کەسێك نەبوو سـۆراخێکی بــاوکم بکات، هەموومان لە فەزایەکی ترس و چاوەڕوانیدا دەژیاین، تا عەسرانێکی درەنگ بــاوکم لەناکاودا پەیدا بوو، خۆی کردە ناو کەڵۆزەکـەدا، ئەوسـاکە خۆشـیی و شـادی کەوتــە نــاو ماڵمانەوە، بەڵام پاش دوو ڕۆژ (سەرکەوت)ی کۆڕپە لە کۆشی دایکمـدا وەکــو کەنارییــەکی نەخۆش، دو سێ جار دەمی دا بەیەکدا و مرد..

***

(١٧)

لەسەردەمی منداڵیمدا دایکم زۆرجار باسی دوورە وڵاتی و مردنی پاك و چاکی لەناو قــەوم و خوێشدا بۆ دەکـردین. ئـاخر ئـەو تـەنها دێکـەی بـە وڵاتــی خـۆی دەزانــی، مەبەسـت لــە (قەوم)ەکەشی تەنیا برا و کەسوکارەکەی بوو.. هەر بۆیە ئێـستە لێـرە لــە (هــەولێر) دەڵێـت: کوڕەکانم زەوی لەهەر کوێ بێ هەر زەوی خودایە، بەڵام گۆڕ غـەریبیش ناخۆشە، توخوا ئەگـەر مردم بمبەنەوە بۆ (کەلار) و لەوێ لەلای کوڕەکانم بە خاکم بسپێرن..

دایکم بەر لەئەم نەخۆشکەوتنەی جارناجارێك لە جێدا دەکەوت و کە دەچـوومە سـەردانی دەمدواند، چونکە دەمزانــی زۆرجـار هـۆی ناسـاغییەکەی دەروونــی و ئــەنجامی تــەنیایی و خەفەتخواردنە، ناهەقیشی نەبوو.. ئـاخر جگـە لــە دوو کـوڕی شـەهیدی، شـەڕی نـاوخۆیش کردبووی بە دوو لەتەوە، لەتێکی لێرە و ئەو لەتەکەی تری لە گەرمیان بەجێهێشتبوو. لێـرەش هاوڕێ و هاودەمی نەبوو قسەی دڵی خۆی بۆ بکات و بە کوڵ داخی دڵی خـۆی بـۆ هەڵڕێــژێ، بۆیە ناخی پەنگی دەخواردەوە و لە جێدا دەیخست.

ئەو ڕۆژە چوومە سەردانی، لەبەر دەرگای حەوشەدا باری تەندروسـتیم لــە ئیدریـسی بــرام پرسی. ئەو وتی: خراپە و لە من پڕ و تووڕەیە!

کە چوومە ژوورەوە، ڕوانیم وەکو پیشەی هەمیشەیی جێگاکەی ڕووەو دەرگای حەوشــەکە بۆ ڕاخرابوو، تا چاوی لــە دەرەوە بــێ، ئــەو لەســەرلا ڕاکـشابوو، هــەردوو ئــەژنۆی نــابوو بــە سینگییەوە. چووم بە تەنیشتیەوە دانیـشتم و وردە وردە ویـستم بیـدوێنم. مــن زۆرم هەوڵـدا بیهێنمە گۆ، بەڵام بێفایدەبوو، دەستیم گرت لەپێم خستە ناو لەپمەوە و وتم: دایە چۆنی؟ کوێت دێشێ دایە؟ دە قسە بکە بزانم چیتە؟

ئەو جووڵەی لەخۆ بڕیبوو، ورتەی نەدەکرد.

وتم: دە دەی دایە.. بڵێ بزانم کوێت ژاندەکا.. ها دە قسەیەك بکە.. من لە پەسا پرسـیارم لێدەکرد، بەڵام ئەو تەنانەت تەماشایشی نەدەکردم. دەمزانــی لــە پزیـشك و نەخۆشـخانە زۆر دەترسێ، هەر لەئــەم ڕێگایەشــەوە دەتــوانم بیجـوڵێنم و بیهێنمــە قــسە. بۆیــە وتم: دە باشــە مادامەوایە با بتبەم بۆ لای دکتۆر، یا بتبەم بۆ خەستەخانە و لەوێ بتخەوێنم..

هەر کە گوێی لە دکتۆر و خەستەخانە بوو یەکسەر جوولایەوە و هاتە گۆ. بە تووڕەییەوە وتی: نە..نە دختۆری چی نایەم.. نایەم، لیمگەڕێ با بمرم.. با بمرم.

وتم: دایە گیان یا خوا نەمریت، بۆ بمریت؟ بە خوا هەر پڕ چنگێکت بمێنێ دەتخەمە ناو قەفسێکەوە و وەك بولبول بەخێوت دەکەین، دەی کە وایە برێ قسەم بۆ بکە.

– قسەی چی بکەم؟ نازانم چی بێژم، هیچم لەبیر نییە.. ئاخر کوڕم دەمم گەنی خۆ خێرەومەنێك نییە بێتە لامەوە و دەمەتەقێیەکم بۆ بکا و دوو قسەی بۆ بکەم. کوڕم من ئاخرشەڕم ئاخرشەڕ، خوا خراوی بۆم کردووە.. ئەی نەتبیستووە یەکێ وە یەکێ یەژی خوا خراوت بۆ بکا.. تۆ بێژە دایە خوا بتکوژێ بەشکو لەکۆڵ ئێوەش ببمەوە..

+ نە..نە یاخوا نەمرێت بۆ لە کۆڵ ئێمە ببێتەوە، خوانەخواستە هیچ بووە؟ شتێك رووی داوە؟ کەس بێتاقەتی کردووی؟

دایکم کەمێك دەم دەنووقێنێت و بە دوو چاوی پڕ لە حەسرەتەوە بەرەولای ئیدریس نیگا دەکات. من دەزانم دیەوێت شتێك دەربارەی خۆی بڵێت و داخی دڵی بە ئیدریس هەڵبڕێژێ، بەڵام جارێ بواری نادەم و دەکەومە قسە. بیرەوەرییەکانی خۆم و کانیمارانی بۆ دەگێڕمەوە، ئەو گوێ دەگرێت، بەڵام هیچ ناڵێت، بۆیە دێمە سەر باسی ئەو کەسایەتییانەی کە ئەو رێز و خۆشەویستی زۆری هەیە بۆیان. سەرەتا یەك دوو قسەی خۆشی (مامە حەمە عەزیز)ی بۆ دەگێڕمەوە و دەڵێم: ئەوە تۆ (خوا کەرەمی گولەڕەش)ت لەبیرە؟ ئەو پیاوەی کە ماڵی باری کرد بۆ کفری و ژنبەژنی لەگەڵ (مامۆستا و ئیمامی) مزگەوتی شارەکەماندا کرد؟ ئیتر لە مزگەوتدا بە شانازییەوە نزیك مامۆستا دادەنیشت.. پیاوێکی زۆر سوکەڵە و ئەسمەرێکی تۆخ بوو.. (دایکم هیچ ناڵێت)..

من لەسەر گێڕانەوەی قسەکەم بەردەوام دەبم و دەڵێم: عەسرانێك مامم هاتە مزگەوت بۆ دەسنوێژگرتن، کڵاشەکانی داکەند و جوتێ قاپقاپی کردەپێوە، بەڵام بچکۆلە بوون و بە پێیەوە نەچوون، بۆیە دایکەندن و جوتێ تری لە پێ کرد، بەڵام ئەوانیش هەر گچکە بوون، دیسان جوتێ تری لە پێ کردەوە، کە چی ئەوانی تریش هەر بە پێی نەکردن، بەڵام بە ناچاری نوکی پێی لێگیر کرد و لەبەرخۆیەوە وتی: بەخوا ئەم قاپقاپانە بۆ پێی من نەکراوە، بەڵام حەق لا ئیلاهە ئیلەللا..

ئێ کێ پڕکێشیی ئەوەی دەکرد قسە لە قسەی ئەو پیاوە وریا و بەهەیبەتەدا بکات؟ چەند کەسێك لە مەجلیسی سەرسەکۆی مزگەوتەکە لایان کردەوە، بەڵام هیچیان نەوت کەچی (خوا

کەرەمی گولەڕەش)، کە هەرگیز کەس بەئەو ناوەوە بانگی نەدەکرد هاتە وەڵام و وتی: جا قاپقاپەکان بە پێت ناکەن بچۆرە لای دارتاش کەمێ ئەو پێ ئاوزەنگی دارانەت بتاشە!!

مامم بەدەم رۆیشتنەوە بەرەولای حەوزی ئاوەکە هەنگاوی هەڵدەهێنا و قۆڵیشی هەڵدەماڵی، کە ئەو قسەیەی بیست لایەکی کردەوە و تەماشایەکی مامۆستای مزگەوتی کرد؟ ئینجا بە تەوسەوە لە کابرای روانی و وتی: بەخوا ئیتر چ بێژم، خواکەرەمی گولە.. چەرموو.. (خەڵکەکە دایانە قاقای پێکەنین).

دایکم زەردەخەنەیەکی کرد و هیچی نەوت، بۆیە من بەردەوام بووم..

دایە رۆژێك چوومە لای شێخ حەسەن، لە کەلار، بۆ کلاش کڕین، ئەم قسەیەم بۆ گێرایەوە، ئەویش باسی قسەیەکی (مامم)ی کرد وتی: رۆژێ مامەحەمە عەزیز لە دۆڵی قەرەداخ بوو بە میوانی ماڵی باوکم. ئەو کەرێکی دێزەی دابووەبەر و دەیویست مامەڵە و سەودایەکی پێوە بکات. کابرایەکی خەڵکی ئاوایی کەوتە سەوداوە لەگەڵیدا تا کەرەکەی لێبکڕێت، لە سەودا و مامەڵەدا (مامەحەمە عەزیز) بە نیازی رەواجدانی هاتە شان و باڵی کەرە دێزەدا وتی: برا ئەگەر تۆ بزانیت ئەم کەرەی من لە چ رەگەزێکە، ئەوا سێ و دووی لێناکەیت و لە دەستی خۆتی نادەیت، ئەم کەرەی من کوڕی کەرە مچاری فلانەکەسە و باپیری کەرێکی بە ناوبانگی ماڵە جووتیارێکی عەشیرەتی داودەیە، پشتاوپشت دەچێتەوە سەر ئەو کەرەی کە خاوەنەکەی هەر بۆ جوانی و دەنگخۆشی زەڕینە بەسۆزەکەی لەبەر ماڵدا دەیبەستەوە و جۆی رووتی بە ئالیك دەکردە بەر، زەڕینەکەی زەڕین نەبوو هەر وەکو کەو دەیقاسپان، ئەم کەرە دەنگخۆشانەش بە رەچەڵەك دەچنەوە سەر کەرەکەی حەزرەتی عوزێر پێغەمبەر، ئەم کەرەی من کەر نییە و..

شێخ حەسەن وتی: باوکم لەناکاودا هاتە دەنگ و بەخەڵکەکەی وت: کوڕینە بەسە بەسە بیبڕنەوە، بە ئەو خوایە قەسەم ئەگەر زۆری لەسەری بڕۆن حەمەعەزیز کەرە دێزە دەکاتە نەوەی باوەگەورەی من..

دایکم ئەگەر چی زۆر کەیفی بە گوێگرتن و خستنەوە بیری ئەو جۆرە باسانە دەهات، بەڵام هەر لەبزەیەکی سارد بەولاوە پەرچە کردارێکی نەنواند..

ئینجا وتم: ئەوە تۆ (هەسەنۆکە) و (میمکە خەجەی هاوسەر)یت لەبیر نییە؟ ئەی (مامە حەمید) و (میمکە شەمە)ی خێزانی؟ ئەی (رەحیمە مڵکە و ژنەکەی)؟ ئەوە دایە ژنەکەی رەحیمە مڵکە ناوی چی بوو؟ (ئەو دەڵێت: نازانم)، من لە ئاڕاستەکردنی پرسیار بەردەوام دەبم

و دەڵـێم: ئـەی دایـە ئـەو ساڵەشـت هـەر لـەبیر نییـە، کـە سـەیدەکانی کـاکوڵ بـە بـەرەو حوشترەکەیانەوە هاتنە ئاوایی و تۆ دەتگوت حوشتر مـەڕی پێغەمبـەرە و سـەیدیش ئـەولادی ئەون، بۆیە دەبێت حورمەتیان لێبگیرێت؟! ئەی تۆ ئەوەشت هەر لەبیر نییە؟

باسکردنی ئەو هەمو حیکایەتانە وەك جاران کە بـۆم دەگێڕانـەوە نایـانبزوێنیّ، تەنانـەت شـەوە شـەڕەکانی هەسـەنۆکە و ژنەکـەی، کـە بـە دەنگـی بـەرز دەیـانکرد، قـسەخۆش و نوکتەئامێزەکانی مامە حەمیدیش نایانهێنێتە پێکەنین و ناڵێت وەی وەی عـومرت درێـژ بـیّ کوڕم چیت وەبیر هێنامەوە.. ئەو لـەناو گـۆمی بێدەنگیـدا نـوقم بـووە، چـونکە ئـەوەی ئـەو مەبەستییەتی باسی بکات من هێشتا خۆم نەداوە لەقەرەی، بۆیە ناچـار دەبم بڵـێم دایـە خـۆ (ئدە) عاجزی نەکردوویت؟

ئیتر ئەو بەناو هێنانی ئیدریسی برام هەڵێکی بۆ هەڵکەوت و لە دەستی نەدا، بۆیە گـورج خۆی بۆ لای دیوارەکە هەڵکێشا قاچەکانی راکێشا و کەوتە قسەکردن و وتی:

– کوڕم ئەم برای تۆ کەرە.. کەر..

قسەکەی پێدەبڕم و دەڵێم:

+ ئێێێیّ من دەزانم ئەم ئەحمەقە دڵی شکاندوویت. دە مادام وایلێهات بەر لەوەی قـسەکەم بۆ بگێڕیتەوە هەر ئێستە پەلی دەبەستمەوە و لەبەردەمتدا وەکو حەسیر بۆتی رادەخەم تۆش بە گۆچانەکەت چاك بێرە وێزەیدا، بەوخوا ئەو رۆژە هات بۆ ماڵمان و بریّ قـسەی بـەرز و نزمـی کرد، منیش تووڕە بووم و پەلامارمدا، بەڵام ئەو ترسنۆکە وەکو سوێسکە لە دەرگاکەوە فرتەی کرد و هەڵهات، ئەگینا فەلاقەیەکی خاسم دەکرد.

ئەو بەگومانەوە لە من و لە ئیدریسیش دەڕوانیّ، وەکو ئەوەی باوەڕ نەکات یان بڵێ چۆنت لە دڵ هات پەلاماری ئەو تاقە برایەت داوە..

ئیتر رێی بۆ خۆش دەکەم، دەکەوێتە گللەیی و بناشت و دەڵێت:

– ئەم کوڕەی من کەرە، بێئەقڵە.. ئەمە کە مق دەکات رێك یـەژی رەحمـەتی (فەجـە)ی باوکیەتی.. (ئێمە پێدەکەنین و ئەویش پێدەکەنیّ).. کوڕەکەم کەرێتییەکەی هەر لەوەدا نییـە، ئەوەندە بێئەقڵە دوێکە یەژیّ وەڵڵا لەئەو رێگـا دوور و درێـژەوە لـە ئـەو پێچاوپێـچی چـیای هەیبەت سوڵتانەوە دەتبەمەوە بۆ کەلار، منیش یەژم رۆڵە گیان کەڵکی ئەو رێگاوبانە دوور و درێژەم پێوە نەماوە خۆ تۆ ئەزانیت دڵم زەعیف بووە ئەمرم، کەچی یەژێت ئینجا با بمریت، کە مردیت جەنازەکەت بە ئیسراحەت دەبەمەوە، ئەم کوڕە بێئەقڵەم وائەزانێت لە مـردن ئەترسـم،

بە خوا کوڕم لە مردن ناترسم، بەڵام ئەگەر مردنێکی پاك و چاك نەکەم ئەوا بـۆ ئێـوە دەبێتـە عەیبە، ئاخر دوایی خەڵکیی جمینتان پێئـەدات و (نەعلەتـشۆ)تـان دەکـەن.. خـۆ حەزدەکـەم بمباتەوە بۆ ئەو گەرمیانە و لەویّ لەناو قەومەکەدا بمرم، بەڵام کوڕم ئێوە خۆتان دەزانـن ئەمـە حاڵەکەمە، توخوا ئەگەر هەر دەمباتەوە با سەیارەیەکم بۆ بگرێـت و لـە رێگـای کەرکوکـەوە بمنێرێتەوە، ئەم رێگایە نزیکە و پێچاوپێچی تیادا نییە.

ئەو رۆژە هەرچی لەدڵدا بوو هەڵیڕشت، ئێمەش بەڵێنمان دایە، کە بـە زووتـرین کـات لـە رێگای کەرکوکەوە رەوانەی لای کەسوکارەکانی گەرمیانی بکەینەوە.

کە گەڕامەوە ماڵ لەسـەر داوای خـۆی، (ئامینـە)ی خوشـکم نـاردە لای. ئـەو شـەوە تـا درەنگانێك سەر دەنێن بەیەکەوە، بەدەم راز و نیازەوە خەویان لێدەکەویّ، بەڵام کە رۆژ دەبێتەوە تەندروستی تەواو دەشێوێت، بۆیە ئامینە دەیهێنێتەوە بۆ لای خۆی.

کە بیستم زۆر هیلاکە، بەپەلە خۆم گەیاندە لای، بەدەم دەرگاکەوە راوەسـتام و لێمڕوانـی، بینیم رەنگ و بۆی مردووی لێنیـشتووە. هەناسـەی تـەواو سـوارە و بـە ئاسـتەم قـسەی بـۆ دەکرێت،. چووم لەلای راستییەوە دانیشتم و دەستیم خستە ناو دەستم، هەتا گیـانی سـپارد و بـە دەم ئـازارێکی سـەختەوە هـەر هـاواری دەکردمـیّ، بـەڵام مـن لەخۆخواردنـەوە و ددان بەخۆداگرتن شتێکی ترم لە دەس نەهات بیکەم.. (ئامینە)ی چەند جار کۆست کـەوتوو و بـە جەرگ لای راستییەوە دانیشتبوو، شایەتمان و ناوی خودای دەدا بە گوێیدا.

لەگەڵ دوا هەناسەی ئەو ئافرەتە جەرگبڕاوەدا، ئامینە دایە پرمـەی گریـان، منـیش وتم: خوشکە دایکمان.. تەواو..

مرۆڤێك لە مەملەكەتی گورگەكاندا

ئازارچەشتن جۆری هەیە، برسێتیی، تینوویەتی، رووت و قووتی و بێداڵدە و پەنایی..هتد، گشت ئەمانە ئازاربەخشن، بەلاّم ئەو ئازارەی هەتا مردن بەكۆڵتەوەیە و لێتجیانابێتەوە، لەدەسدانی ئازیزانە.. ئازارچەشتن ئەوەیە كورێكت هەبێت و لەدەستی بدەیت، ئائەمە تاقە كەسرێكە لە دونیادا، تەنانەت گەر یەكێك لە توخمی بنەماڵەكەت بزربوو، ئەوا دەگەڵ خۆیدا بەرەو كاولكاری راتدەكێشێت و ئەندامێك لە جەستەت و لە زەینت بۆگەن دەبێت.

"نیكۆس كازانتزاكیس"

(١)

ئەو رۆژانە نیشانەی سەرنەكەوتنی دانوستاندن بەدەر كەوتبوو، لەناو شاردا دەزگا سەركوتكەرەكانی رژێم چاودێریی زیاتر و گوشاری زۆرتری خستبووە سەر خەڵك، ئەوەدەمە من لەدێی (كەواچەرموو)ی نزیكە شار، بە نیگەرانییەوە كاتم دەگوزەراند. بۆ خۆپارستن لەهەر ئەگەرێكی كوتوپڕ و چاوەڕواننەكراو بڕیارمدا منداڵەكانم بۆ شوێنێكی دوورەدەست و ئەمین بگوازمەوە، بۆ ئەو مەبەستە، داوام لەخزمێكی خۆم كرد بەئەو ئەركە هەڵبسێت و ئەو خەمەم لە كۆڵ بكاتەوە، بەلاّم نەمزانی هۆی نەهاتنی چی بوو!!

شەوێك لەو شەوانەی كە ئاوایی وەك زمانزانێك بۆنی ترسی كردبێت، بە ورياییەوە، لەناو تاریكیدا راكشابوو، بەچاوی نووقاو و دڵی وریاوە رۆژی دەكردەوە، ئەو شەوە درەنگوەخت گوێم لە چپە و ورتەورت و ترپەی پێ بوو، كۆمەڵە كەسێك بەپشت ماڵی خانەخوێكەمدا گوزەریان دەكرد، ئەو خەڵكە كەسانێك بوون لەخۆیان دەترسان بۆیە لەماڵ دەردەچوون و روویان دەكردە هەردەوهەڵەتەكەی دوور ئاوایی. من لەئەو باوەڕەدا نەبووم بەو شەوە، كە كورد دەڵێت: قەلاّی مێردانە.. رژێم گێچەڵ بە خەڵكی لادێكان بكات. سەرەڕای ئەوەش خۆم گورج كردەوە، بەلاّم لەماڵ دەرنەچووم، كە رۆژ بووەوە دەركەوت هیچ مەترسییەك لە ئارادا نییە، بەلاّم هەر وریا و گوێقولاّخ بووم.

نیوەڕۆ خۆم بەستبوو، لەژوورەوە دانیشتبووم، لەناكاودا دەنگەدەنگ و هاتوهاواری خێزانی خانە خوێ، دەزوولەی بیری پچڕیم و رایچەڵەكاندم، هەتا من هەڵسامە سەر پێ ئەو بە پەشۆكاوییەوە بەردەرگاكەی لێگرتم و وتی: براكەمیت عەسكەریی گەییە ناو ئاوایی، گورج بە فریای خۆت بكەوە! لەوكاتەدا هەستم بەكارەساتێك كرد بەرێوەیە و بەرەوڕووی من دێت.. ئاخر ئەگەر وابێ سەرباز رژابێتە ناو ئاوایی، ئێستە دەورووبەری گوندیش گیراوە و كاتێكت زانی دەس دەكەن بە پشكنینی ماڵ بە ماڵ.. ئەی چار چییە؟

بەرەنگاربوونەوەی سوپایەكی گەورە، بە دەمانچەیەكی چواردەخۆر و نارنجۆكێكی دەستییەوە، خۆكوشتنێكی حەقییە.. ئەی ئەنجامی خۆبەدەستەوەدان چۆن دەبێت و بە

کوێم دەگەیەنیٚ؟ هەروەکو بروسکە، بەدەم راکردنەوە بەرەو دەرگای حەوشە گەورەکە ئەو پرسیارانەم بەمێشکدا هات، لەوێدا بڕیارمدا خۆم بکەمە بچووکترین کەلێن و کەللەبەردا، کە لەئەو ئابلۆقەیەدا بەدیی دەکەم، دەرەنجامیش یا دەبم بەدەم گوللەی دەسڕێژەوە یا رزگارم دەبێت، لە هەردوو حاڵەتدا دەربازبوونێکی شکۆمەندانەیە، کە گەشتمە بەر دەرگای حەوشە، روانیم بڕێك ئافرەتی شپرزەی لێکەڵەکە بووە، تێمخوڕین و بەپەلە دڕنمپێدان، لە دەرگاکە سەرم کێشایە دەرەوە و بەرەو دەشتاییەکەی نێوان ماڵەکانی ئاوایی و شاری کەلار هەڵوەستەیەکەم کرد و بەبیٚ خۆخەریککردن بەدەستە چەپدا بۆ لای دۆڵ و کەندڕەکە پڕتاو رامکرد، لەئەوبەری کەندڕەکە تا دەگەیتە بەرزاییەکەی بەرانبەر و ئاودیو دەبێت، ماوەیی سێسەد مەترێك دەبوو، بەدەم راکردنەوە، بەلای دەستی راستدا ئاوڕێکی بەپەلەم دایەوە، روانیم زرێپۆشێك بەرەو بەرزاییەکەی ئەولاتر مل دەنێت، لەوێدا ئەوەم بەمێشکدا هات، کە هەڵنەیەم و بەشێنەیی بەرەوپێش بڕۆم، چونکە زانیم ئەو چەکدارانە کە بەسەر زرێپۆشەکەوە کەڵەکەببوون، ئەگەر لێمبکەونە گومانەوە و بزانن هەڵدێم، ئەوا دەسڕێژم لێدەکەن و پێوەدەبم، بۆیە خۆم هێور کردەوە، هەربەدەم رێوە قایشەکەم لەپشت کردەوە و ئالاٚندم بەدەمانچە و نارنجۆکەکەوە و وەك پڕیاسکە گرتم بەدەستی چەپمەوە، لەئەو کاتە زۆر ناسکەدا ئەوەی زیاتر فریام کەوت، رانە مەڕێکی بێشوان بوو، رێچکەی گرتبوو بەرەو ئاوایی دەگەڕایەوە، لەکاتی تەنگانەدا بۆ رزگاربوون لە ئەومەترسییەی کە بەرەو رووت دەبێتەوە، لەوانەیە چەند ریٚ و شوێنێك بروسکە ئاسا بەمێشکدا بێت، بەلاٚم بە زووترین کات، باشترین و نزیکترین رێگا بۆ دەربازبوون زەینت داگیر دەکات و دەیگرێتەبەر، بۆیە بەکەمترین بیر کردنەوە، زانیم ئەم رێکەوتە هەلێکە و نابێت لەدەستی بدەم، کیٚ پێیگوتم؟ چۆن گەیشتم بەئەو قەناعەتە، کە ئاسانترین و راسترین رێگا بۆ دەربازبوونم تەنیا ئەوەیە خۆم بکەم بەشوانی ئەو رانەمەڕە؟ نازانم.. بەلاٚم وامکرد، رێك وەك شوانی گەلەمەڕەکە بەتێخوڕین و دەس بەرزکردنەوە و یخە و عاعا، بەرایی رانەکەم بەرەو هەردەو سوورکەکە شکاندەوە، وادیاربوو سەرنشینانی سەر زرێپۆشەکەش بە شوانیان زانیم، یان هەر هۆیەکی تر بوو، دەسڕێژ و تەقەیان لێنەکردم، تەنانەت دەستێکیشیان لێهەڵنەتەکاندم، کە گەیشتمە ناو هەردەوهەڵەتەکە شنەبایەك لەدڵنیایی مێشکی خاووفێنك کردمەوە و مەترسییەکەی چەند ساتێك بەرلە ئەوکاتە

وەك سەگی خوێڕی کلکی کردە ناو گەڵیدا و لێمدوور کەوتەوە، ئەو مەترسییەی ئەگەر رێکەوت رزگاری نەکردایەم سەری دەخواردم! لەهەموو سەیر و سەرسوڕهێنەرتر لەوێدا کە بینیم، ئەو کەسانە بوون، کە شەو لە ئاوایی دەرچووبوون و هەر لەئەو دەشتە مابوونەوە!!

دەمەو مەغریب گەڕامەوە بۆ ماڵ، شەو نیگەرانی و دڵەڕاوکەیەکی وا دایگرتم، هەتا بەیانی خەوم لێنەکەوت.. ئاخر مانەوەی گوندنشینە هەڵهاتووەکان لەودەشت و دۆڵە، گەیاندمییە ئەو قەناعەتەی کە لەلایەن کەسانی باوەڕپێکراوی رژێمەوە ئاگادار کراونەتەوە لە نیازی خراپی سووپا.. ئیتر دەبوایە بڕیار بدەم و چارەسەرێکی منداڵەکانم بکەم، دەبوایە بەهەر شێوەیەك بێت لەگەڵ خۆمدا دەریان بکەم، یان هەر بەو شەوە خۆم بەسەلٚتی لە دیٚ دەرچم و پاشان لە دەرفەتێکدا بنێرم بەدووی ئەواندا، بەلاٚم (کەریم)ی برام، کە بۆ سەردانی ماڵی باوکم چووبووە شار و ئەو رۆژە ناردم بەدوویدا، دەست و پێی بەستمەوە.

بۆ بەیانی کەریم گەیشتە لام و باسی تێکچوونی بارودۆخی ناو شاری بۆ کردم. ئەو دوو کەسی لەگەڵ خۆدا هێنابوو. (ئیسماعیل) بە پیشە قوتابی و لە رێکخستنەکانی ناو شاردا خۆی ریکخستبوو. (محیّدین)یش سەربازی هەڵهاتووبوو. بە گەیشتنیان لە گوند دەریانم کرد و چووین بە بەرزاییەکەی پشت ئاواییەوە دانیشتین. من باسی رۆژی پێشوو و هاتنی سوپا و چۆنێتی دەربازبوونی خۆمم بۆ گێڕانەوە و جەختم کردەوە، کە دەبێت هەر ئێستە و بەر لە گەڕانەوەی کاروانە سەربازییەکەی ناحیەی (تیلەکۆ-کەلار) لەڕێگا سەرەکییەکە بپەڕینەوە و رووبکەینە ناوچە ئازادکراوەکە، بەلاٚم دیاربوو کەریم وای پێچاك بوو پەلە نەکەین و پاش دڵنیابوونمان لە گەڕانەوەی کاروانە سەربازییەکە لەماڵ دەربچین.

بەدوودڵییەوە بەقسەم کرد. گەڕاینەوە ناو ئاوایی و نانی نیوەڕۆمان لەماڵەوە خوارد. کوڕە تووڵەکەی خانەوادەکەمم نارد بۆ نزیك جادەکە، بۆ چاودێریکردنی کاروانە سەربازییەکە. پاش نیو کاتژمێرێك گەڕایەوە و دڵنیای کردین لە سەلامەتی رێگاوبان، ئەو وتی: کاروانەکە گەڕایەوە بۆ کەلار.. ئیتر ئێمەش ماڵئاوایمان کرد و لە دیٚ دەرچووین.

***

نێوان جادەکە و ئاودڕەکانی ئەوبەری ئاوایی، چەمێکی پانوپۆڕی وشك بوو. ئەو بەرزاییە، کە ڕێگاکەی نێوان ناحیەی تیلەکۆ و شاری کەلاری دەبڕی، دەیڕوانییە سەر ئاوایی و دەشتاییەکەدا، کە زیاد لە کیلۆمەترێك لە ئێمەوە دووربوو، لە جادەکە پەڕینەوە و پێمان نایە ناو چەمەکە. بەدەم ڕۆیشتنەوە ئاوڕم بۆ لای ڕاست دایەوە. هەروەك لەناکاوا سوژنێکی تیژ بە مێشکدا بچەقێنیت، بروسکە ژانێك کەللەمی هەژاند و هەستم بە کارەساتێك کرد، کە بەئەو بەرزییەوە خۆی لێمەڵاس داوین!! وردتر ڕوانیم، دیققەتم دا چەند ئۆتۆمبێلێکی سەربازیم بەدی کرد بەتەنیشت یەکەوە ڕاگیرابوون، بۆیە بە هاوڕێکانم وت: کەمێك پێ هەڵگرن.. بەگوورگە لۆقە ڕوومان کردە کەندڕ و بەرزاییەکەی ئەوبەر چەمەکە، نازانم چەندێکی پێچوو، جارێکی تر ئاوڕم دایەوە، ژمارەی ئۆتۆمبێلەکان زیادیان کرد، سەربازەکان بەئەمبەر و ئەوبەری جادەکەوە، بەسەر بەرزاییەکەدا دابەش دەبوون.. ئیتر ناچاربووم بەدەنگێکی بەرز تێیانخوڕم: کوڕینە ڕاکەن.. با لەم چەمە خۆمان دەرباز بکەین و دەستمان بگاتە ئەو هەردەوهەڵەتە..

من دەمزانی کە بگەینە نزیك بەرزاییەکەی بەرانبەر ئیتر کاروانە سەربازییەکە بەدوومان ناکەوێت و دەربازدەبین، خۆ ئەگەر دوورە گوللەش بمانپێکێت مادام بەر دەستی دوژمن نەکەوین هەر دەربازبوونە، چەند شەقاوێکمان مابوو لەچەمەکە سەربکەوین، دراینەبەر دەسڕێژی دۆشکە و بی.کەی.سی و شەستیر.. ڕێژنەی گوللە ژێرپێ و دەوروبەرمان و کەندڕەکەی دەبێژا. لەو بیگرەوبەردەدا و لەناو قرمەژنی ئەو جبەخانە سەفەرییەی سوپایەکی تینوو بۆ خوێن، ئێمە هەر لە ڕاکردندا بووین، چونکە هیچ ڕێگایەکی ترمان لەپێشدا نەبوو، کە لە چەمەکە بەسەرکەوتین و پێمان نایە ناوجاڕە گەنمەکەدا، ئەو پەرێزەی کە وەکو ناوچەمەکە خڕەبەردی تیادانەبوو، ڕاکردن خۆش و ئاسانتر بوو.

محێدین و ئیسماعیل پێشکەوتبوون. کەریم پێیوتم: کاکە ڕاکە.. با خۆمان دەربازبکەین..

ئەو لە دڵی نەدەهات بە جێمبهێڵێت، ئەگینا پێش ئەوانی تریش دەکەوت. دەیزانی لەوە زیاتر ناتوانم ڕابکەم، چونکە لاشەقورس و بە تەمەنتربووم، بەڵام تەنگم پێهەڵچنیبوون. کەریم گەڕایەوە سەرم و بەدەم ڕاکردنەوە دەمانچە و نارنجۆکەکەی

لێوەرگرتم ئینجا پەلیگرتم و جووت بەپاڵ یەکەوە ڕاماندەکرد، بەڵام من کە زانیم بەپێی ئەودا ناگەم، بۆیە داوای خۆدەربازبوونم لێکرد و پێمگوت: خۆی بەمنەوە خەریك نەکات. کەریم گوڕی دایە خۆی و پێشمکەوت. لەئەو کاتە زۆرناسك و سامناکەدا ئاوڕدانەوە و لاکردنەوە چ سوودێکی هەیە؟ ئاخر هەر هەنگاوێك نزیکبوونەوە لە قەدپاڵ و بەرزاییەکە فرسەتی دەربازبوونمان نزیکتر دەکاتەوە و لەمردن دوورمان دەخاتەوە.. ئالەوێدا و لەئەوکاتەدا نازانم چی وایلێکرد تا دەست بۆ باخەڵم بەرم و ئەو نامە یاساغانەی کە بۆیان ناردبووم، بەدەم ڕاکردنەوە کوت کوت بکەم و بیدەم بەدەم باوە، هەروەها وێنەی شەهیدیکیشم لەباخەڵدابوو، توورمدایە ناو جاڕ و پەرێزەکە.

محێدین و ئیسماعیل تەنگیان بە گرد و بەرزاییەکە هەڵچنیبوو، کەریمیش لەدەربازبووندابوو من دابوومە پاش و دواکەوتبووم. کاتێکم زانیی چەند دەسڕێژێکی نزیك بەسەر سەرمدا قرمەی هات، بۆیە ناچاربووم لابکەمە دواوە، ئەی خودایە چیم بینی؟! ڕوانیم جێبێکی سەربازیی لەکەندڕەکەوە سەرکەوتووە و سەربازی پشت بی.کەی.س- یەکەیە تەقەم لێدەکا، ئیتر لەوێدا بۆم دەرکەوت دەربازبوونم مەحاڵە، بۆیە بەدەنگی بەرز خوڕیمە کەریم (ئیتر نازانم گوێی لێم بوو یا نە) تا خۆی دەرباز بکات، لەوەش تێگەیشتم کە ئەوڕۆ، ڕۆژی لێقەومانە.. بۆیە لەهەوڵدانی خۆدەربازکردن بەولاوە هیچی ترم لەپێشدا نەبوو. چەندجارێك گوێم لەدەنگی گورگە بۆرەکەی سەر جێبەکەبوو تێیدەخوڕیم و دەیوت: کوڕە هەی سەگباب ڕاوەستە.. بەڵام من هیچ گوێم بەئەو فەرمانە نابەجێیە نەدا. دیاربوو ئەویش چاك لەئەو ڕاستییە حاڵی ببوو، بۆیە دەسڕێژێکی خەستی بەنێو قاچوقول و دەوروبەرمدا کرد، من هەر بەرەوپێش لەڕاکردندابووم و ملم دەنا. چاویشم لە کەریم بوو کە تەنگی بە بەرزاییەکە هەڵچنیبوو، کاتێکم زانی وەك کەڵە کێوییەك کوت و پڕ بپێکرێت، لەترێکی دا، دەمانچە ئستیلەکەی دەستی لە بەر تیشکی خۆرەکەدا شەوقی ئەدایەوە، وەکو سوجدە بۆ خاك ببات، لەپی ڕاستی نایە زەوی، ئینجا لەپی چەپ و ئیتر تەواو نووشتایەوە..

کە ئەو دیمەنەم بینی، پڕ بە گەرووم هاوارم کرد و بەهەموو هیز و توانام گوڕم دایە خۆم تا پیادا ڕابگەم.. بە بێئەوەی سوود و ئامانجی ئەم هەوڵەم بزانم، دەسڕێژێکی تر هەردوولاقمی هێنا بەیەکدا و بەزەوییدا کەوتم، هێزمدایە بەرخۆم تاهەڵبسم، بەڵام جێبە سەربازییەکە سوورێکی بازنەیی بەدەورمدا خوارد و وەك واشەیەکی برسی، کە چاو بۆ

بێهێزترین باڵندە دەگێڕێت، سەربازەکە بەئەو شێوە نیشتە سەرسەرمەوە، ئەو لێنەگەڕا هەڵسم، بەدەستێکی هەوڵیدەدا دەمم بچەقێنێتە ناو خۆڵەکە و بەئەو دەستەکەی تری، نیو قەد پشتوێنەکەی لەپشتم کردەوە و نەیپەرژایە سەرنیوەکەی تری، یان زانی بۆ بەستنەوەی دەستم ئەو نیو پشتوێنە بەسە.. زۆر کارامە بوو لە شەتەکدانی مەچەکدا، بۆیە گورج کارەکەی خۆی بەئەنجام گەیاند، تا ئەو کاتەی ئاگام لە خۆبوو بە پۆستاڵەکەی دووسیٚ شەقی سرەواندە لاچەناکە و پەراسوومدا، من چاوم لە کەریم کەلانەکرد، سەربازێك کە شەش حەوت مەترێك دووری راوەستا بوو تەقەیەکی لێکرد، پاش ئەوە ئیتر هۆشم لای خۆ نەما.

***

(٢)

من بێهۆش بووم.. بەڵام دڵم لەسەر نیوە بەخەبەر بوو. لە ناو ئەو هەردەوهەڵەتەی نزیك بناری کەژی (سەگرمە، یا کەژی زەردە)دام، نازانم.. لەئەو ڕێگایەدا بۆران هەڵدەکات و چەند تاوێك شەستە باران لێمدادەکات. ئێستە باران خۆشی کردەوە و تاڵە دەزوویەکی وشك چییە، لە بەرمدا نەماوە، بەڵام هەورێکی رەش و تاڵ رووی ئاسمانی داپۆشیوە و تەمومژێکی خەست پێدەشت و بنارەکەی تەنیوەتەوە و تا دێت چڕوخەستتر دەبێتەوە. تاریك دادێ و منیش ڕێگام وێڵ کردووە، تارمایی گەللە دەعبایەك لە قووڵایی تاریکییەوە دێت و دەورەم دەدات، تا دێت ئابلۆقەکەم لێتەنگتر دەبێتەوە، ئەوا ئێستە گەللەدەعبا تەواو نزیك بوونەتەوە، قرمیان لێخۆش کردووم و خەریکە پەلامارم ئەدەن، مڕەیان دەبیستم، گوێم لە قوروسکەیانە، ئێستە دڵم تەواو بە خەبەرە، مڕەمڕەکە وردەوردە چوارچێوە دەگرێت و دەبێتە ئەلفوبێی عارەبی، بەڵام عارەبییەکی (جلفە)ی بێتام و لەگەڵ پێکەنین و غەڵبەغەڵبی قسەکەرەکاندا تێکەڵ دەبێت و وندەبێت.. دەنگەدەنگێکی بێسەروبەر، تا ئەوکاتە من ئاخاوتنی واناساز و هەراسانکەرم نەبیستبوو، بە ئاگاهاتم، بەڵام لەکوێدا بووم؟

جارێکی تر مێشکم دەگوشم، ئیتر دڵنیا دەبم کە هەردوو چاوم تووند شەتەك دراوە، هەردوو دەستیشم لەپشتەوە بەستراونەتەوە، بەو پێیەی کە ئۆتۆمبیلەکە خێرا دەڕۆیشت و کشپەی دەهات بۆم دەرکەوت ڕێگاکە قیرتاوە. کەمێك زیاتر بیرم گلێر کردەوە، بەڵام ئەوەندە گێژوکاس بووم شتەکانم تەواو بۆ ساغ نەبوونەوە، دەنگێك کە خاوەنەکەی بە تەنیشتمەوە دانیشتبوو دەیگوت: گەورەم بەخوا من هیچ نیم، تەنیا قوتابیم و بۆ سەردانی خزم و کەسم لەشار دەرچوومە.

من خاوەن دەنگەکەم ناسییەوە.. ئیسماعیل بوو، بێهوودە شەرحی حاڵی خۆی بۆ کەسانێك دەکرد گوێی بیستنی ئەو جۆرە قسانەیان نەبوو. لەوێدا چەن دیمەنێکی رووداوەکەم وەك خەونێکی هەڵبزڕکاو هاتەوە یاد، ئیتر حاڵی بووم کە ماوەیەکی زۆر بێهۆش کەوتووم و ئاگام لەخۆنەماوە، تازەش کار لەکار ترازاوە و جگە لە ددان بەخۆداگرتن شتێکی تر نییە دادمان بدات و فریامان بکەوێت، بۆیە رانم لە رانی

ئیسماعیل توند کرد و پێموت: وسسبە.. ئاخر لەو کاتەدا سەربازەکان لەنەشئەی سەرکەوتندا بوون و وەك سەرخۆشگەلێکی فرەمەست قاقایان لێدەدا. من تائەو کاتە ئەم خەیالانەم بەمێشکدا هات بە ئاگابووم، ئیتر نەمزانی رێگاکە چەندی خایاند و کەی گەیشتووینەتە مەنزڵی نەخوازراو؟

ئۆتۆمبێلەکە راوەستاوە. یەکێك پەلی گرتووم و لەسەرخۆ وەك بچپێنێت بەگوێمدا گوتی: دابەزە، یالایالا دابەزە..

کابرا لە دابەزیندا یارمەتیدام و بەسەر زەوییە چیمەنتۆکەوە، کە هێشتا تینی گەرمی هەتاوی دەردەدا داینام. گەرمیی زەوییەکە زیاتر گورجی کردمەوە. لەئەو کاتەدا لەشقورسیم نەبێت، هەستم بە هیچ ئازارێك نەکرد، وردە وردە مێشکم پارچە پارچەی دیمەنی کاڵەوەبووی لێقەومانەکەی کۆدەکردەوە و تا دەهات لە بیرمدا تۆخ و تۆختر دەینواند، سات لەدوای سات لەشم گرانتر دەبوو، هەستم دەکرد چەناگەم قورس و قەبە دەبێت و قولەقاپەی چەپم لەناو گۆرەوییەکەدا کەمێك دەسووتێتەوە. نەختێك پێم جولاند، دیاربوو گۆرەوییەکە لکابوو بە پێستەکەوە، بەڵام ئازارێکی ئەوتۆی نەبوو. لە کاتژمێرێك زیاتر لەو شوێنەدا هێشتیانمەوە. لەئەو ماوەیەدا هیچ دەنگەدەنگ و ورتەورتم نەبیست.. جگە لە تەپەی پێ، کە جاربەجارێك دەهاتە بەر گوێم. شوێنەکە ئەوەندە کپ و بێدەنگ بوو، دەتگوت (ئاشێکە و ئاوی کەوتووە).

یەکەم دەنگ و دوادەنگ لەو شوێنەدا، کە بیستم دەنگی کەسێك بوو وتی: هەستە.. هەستام و سواری ئۆتۆمبێلێکی کردم، هەر ئەوەندەی جگەرەیەك دابگیرسێنیت و بیکێشی ئۆتۆمبێلەکە بە رێگادا رۆیشت و پاشان دەرگایەکی بۆ کرایەوە و چووە ژوورەوە، دیسان دایانبەزاندم و سەربازەکە بەدەست و چاو بەستراوییەوە دامیە پێش خۆی و پێیوتم: مەترسە راست برۆ.. لە رۆیشتنمدا زانیم، کە زەوییەکە چاڵ و چۆڵی تێدا نییە، بە گۆکردنی (مەترسە) حاڵیی بووم کە سەربازەکە دەیویست پێمبڵێت: لە نوچدان و کەوتن نەترسم.. هەر سی چل هەنگاوێك بوو بڕیم، ئەو سەربازە کە دابوومییە پێش خۆی رایگرتم، وتی: ئەم بەندییە وەرگرە.. بە زرەی زنجیر و قرتەی قفڵی دەرگاکە، کە کرایەوە، تێگەیشتم ئەوێ ژووری بەندیخانەیە. دیاربوو دەرگاوانی زیندانەکە دەرگاکەی لادا و پەلی گرتم، هەتا پێم گەیشتە ناو ژوورەکە، من خۆم بۆ هیچ ئامادە نەکردبوو، کاتێکم زانی

کەللەم گرمەیەکی هەورە تریشقە ئاسای لێهەستا، هەر وەکو ئەوەی هەردوو گلێنەی چاوم هەڵکۆڵن و لە شوێنەکەیدا دووپشکۆی ئاگر بچەقێنن، ئاوەها قوولایی هەردوو چاوم گەرم داهاتن، دەتگوت ئێستەنا تاوێکی تر دەرژێنە بەر پێم، پاسەوانی بەردەرگای زیندانەکە بوو تاخوا هێزی پێدابوو یەك مشتی سرەواندە بناگوێمدا وتی: بچۆ ژوورەوە سەگی کوڕی سەگ..

من لە ژیانمدا ئەوە یەکەم جارم بوو، کە زیندانی بکرێم، بەڵام دەربارەی گرتووخانە و ئازار و ئەشکەنجە باسوخواسی زۆرم بیستبوو. پاسەوانەکە دەرگاکەی داخست و بۆ دڵنیایی خۆی قوفڵ و زنجیرەکەی چەند جارێك راوەشاند. بەبێ تەکوجم، لەشوێنەکەی خۆمدا راوەستام. گوێم هەڵخست، ورتە لەژوورەکەوە نەدەهات، پاش کەمێك، پاسەوانەکە لەشێوەی فەرمانێکی سەربازیی وتی: سەگەکان دەستی ئەو (موخەرِیبە) بکەنەوە.. دەنگێکی کز، کە بەلای چەپمەوە بوو وتی: دانیشە.. لەشوێنەکەی خۆمدا دانیشتم ئینجا دەستی هێنا و پەرۆکەی سەر چاومی کردەوە، هەردوو دەستیشمی ئاوەلاکرد و لەپارچە مقەباکەی ژێر خۆی کەرتێکی بۆ درێژکردم و وتی: بیخەرە ژێرت لە هیچ باشترە..

هێشتا بە تەواوەتی نەهاتبوومەوە سەرخۆ، وەك لەناو رووداوی خەونێکی کارەساتاویدا بووبێتم و تازە بەئاگا هاتبێتم ئاوا لە پەلوپۆ کەوتبووم و بەگێژ و ماتی لە رووخساری بەندییەکانم دەڕوانی. پاش تاوێك بێدەنگیی، ئیسماعیل و محێدینم ناسییەوە، ئەوانیش بەنیمچە حەپەساویی پاڵیان دابوو بە دیوارەکەی بەرانبەرمەوە، لەوێدا ئەو کەسەی کە بە بیرمدا هاتەوە تەنیا (کەریم)ی برام بوو. هەواڵیم لێپرسین، ئەوان بەجووتە وتیان: بریندارە..

ناوی سەربازگەکەم لە بەندییەکەی تەنیشتم پرسیی ئەو وتی: ئێرە زیندانی ئیستخباراتی لیواکەی (بارِق)ە.. من هیچی ترم نەبوو بیڵێم، یا تەنیا فریای ئەوەندە پرسیار کەوتم، دەنگێکی ناساز بەزمانی عارەبی، کە بۆنی رق و تۆڵەی لێوە دەهات ناوی بانگ کردم و داوای لێکردم هەردوو چاوی خۆم ببەستمەوە و دەربچمە دەرەوە، هەستام و کەمێك بەشلوشاویی بە پشتوێنەکەم چاوم بەستەوە و دەرچوومە دەرەوە. چەند هەنگاوێکم هاوێشت. ئەو هەستی کردبوو، کە بەر پێی خۆم دەبینم بۆیە رایگرتم و بەدەستی خۆی توند چاوی شەتەك دامەوە.. بیست سی هەنگاوێك بەرەو پێشەوە چووم و رایگرتمەوە. بەچپە و ورتەی چەند عارەبزمانێکی تر کە دیاربوو چاوەڕوانن، زانیم ئەوێ

شوێنی مەبەستە.. لەگەڵ دەنگی قرتەی کێلۆندا دەرگا کرایەوە و یەکێکیان پەلی گرتم و داوای چوونە ژوورەوەی لێکردم، بەو پێیەی هەوایەکی فێنك بەرەو رووم هات، حاڵی بووم، ئەو ژوورە ژووری بەرپرسێکی گەورەیە، پاش پێکوتانە زەویی سەربازەکەی تەنیشتم، دڵنیابووم لە راستی بۆچوونەکەم. دەنگێکی تووڕە وتی: دانیشە.. من کەمێك بە گومانبووم لەوەی کە لەگەڵ منیەتی، بۆیە بەلای چەپ و راستدا کەمێك وەرچەرخام و دانەنیشتم، تا دەستێك قورساییەکی خستە سەر شانم وتی: دانیشە..

دەنگێك کە خاوەنەکەی بەرانبەرم دانیشتبوو وتی: کورە بە بێهیچ درۆ و پێچوپەنایەك، هەرچیت لێدەپرسم بەڕاستیی وەڵامم بدەرەوە.. من هیچم نەوت.

- ناوی سیانیت؟
+ سەعید حەمەفەرەج..
- پیشەت؟
+ جووتیار..

ئەو دای لە قاقای پێکەنین وتی:

- هەی کوڕی سەگ ئەم دەست و پلەی تۆ و ئەو جلوبەرگە هی جووتیارە؟ نەمگوت درۆم لەگەڵدا مەکە هەی سەگباب؟ راست قسە بکە، ئەگینا ئەمشەو دەتکوژم، خەڵکی کوێیت؟
+ خەڵکی ئاوایی (تەپەسپی)م..
- خەڵکی تەپەسپیت چی دەکەیت لە دێی (کەواچەرموو)؟
+ بۆ سەردانی خزمەکانم هاتووم..
- کە کاروانە سەربازییەکەتان بینی بۆ هەڵهاتن؟
+ ئەوان کە ئێمەیان بەدیکرد تەقەیان لێکردین.. بۆیە هەڵهاتین. ئەی رێککەوتن نییە بۆ تەقە لە رێبواران دەکەن؟
- گوو بخۆ سەگباب.. رێککەوتنی چی؟ بیبەن..

(بیبەن)ەکەی کابرای بەرپرس بەلای منەوە مانای زۆری دەگەیاند، بەڵام بەلامەوە سەیربوو، کە بە راستی ئەوەی چاوەڕوانی بووم کەمتر دەرچوو. نازانم پاش فەرمانی بیبەنەکە چەندی خایاند، هەستم کرد هەوای گەرم و گڕەی دەوروبەر لێمدەدات.

چەناگەم ئازاری زۆری پێگەیشتبوو، پەراسووەکانم وەك بەیەکدا چووبێتن ئاوا دەیانزریکاند و بەدەم هەناسەدانەوە دەچوومەوە یەك و دەمنکاند. سەربازێك بە ژوور سەرمەوە راوەستابوو، وتی: کاکە بەس نییە، ئەوە (قاسم)ی ئامۆزات کوژرا.. (حەمید)ی برات کوژرا.. ئەوەتا ئەمڕۆش (کەریم)ی برات تیاچوو..ئاخر بۆ بەزەییتان بە خێزانەکانتاندا نایەتەوە؟ تۆ پێمبڵێ، ئاخر لەئەم ناوچەدا هەر ئێوە کوردن؟ بەسە کاکە بەسە!!

ئالەو کاتەدا بۆم ئاشکرا بوو کە کەریم شەهید بووە. هەواڵی تەرمەکەیم لێپرسی، وتی: تەرمەکەی تەسلیم بە نەخۆشخانەی کەلار کراوە.

دەنگی تەپەی پێ هات. بۆیە بە دەنگێکی بەرز و تووڕە ئامێزەوە وتی: ورتە لەدەمتەوە نەیەت.. وسس!!

ئالەوێدا بۆم دەرکەوت لەپشت قسە سۆزاوییەکانی ئەم کابرا عارەبەوە، کە بەسەریی دەمناسێت، جگە لە هاوسۆزیی، هیچ مەبەستێکی ئیستیخباراتی نییە، کە بەئەقڵی خۆی نەسیحەتم دەکات.

دەنگی کردنەوەی دەرگاکە هات، بۆم دەرکەوت ئەو شوێنە نزیك ژووری بەرپرسەکەیە، کە پێشتر قسەی لە دەم وەرگرتم. دیسان پەلیانگرتم و چوومە ژوورەوە. هەمان دەنگ و هەمان پرسیار دووبارە بوویەوە. منیش هەمان وەڵامی پێشووم وەك تووتی دایەوە، وەلێ ئەمجارە تۆنی دەنگی کابرای پرسیارکەر هێمن و نەرمتر بوو!! ئەو پرسیی:

- کەریم برای تۆ بوو؟
+ بەڵێ..
- ئەگەر راستییەکانم بۆ باس نەکەیت ئەمشەو وەکو کەریم دەتکوژم و تەرمەکەت بە نەخۆشخانەی کەلار دەسپێرم.

بەڵام من کە پێمگوت هیچ نهێنییەکی ترم لا نییە تا بیدرکێنم، ئەو گوتی:

- باشە ئەگەر تۆ جووتیاریت و تێکدەرنیت بۆ لەگەڵ سەلامی فەقێ عەلی- دا جەولە دەکەیت؟ ئەی سەلام کە سەردەستەی تایبەتی تێکدەرانە بۆ دەچێتە سەر خەڵکی بەشەڕەفی ناوچەکە؟ بۆ ئازاریان دەدات و ئۆتۆمبیلیان لێزەوت دەکات؟

من دەمزانی مەبەستی ئەم بەرپرسە چییە و خەڵکە بەشەڕەفەکەش کێیە!! بۆیە جگە لە نازانم زیاتر هیچم نەوت..

هاوەڵێکی ئەم بەرپرسە کە لە قسەکردنیدا بۆم دەرکەوت زۆر لەنزیکەوە خۆم و کەسوکارم دەناسێت، وتی: گەورەم من ئەم رەگەزە زۆر باش دەناسم، ئەگەر ئازاری زیاتری نەدەین ددان بە هیچدا نانێت و شتێکی سوودبەخشمان بۆ نادرکێنێ!

ئەفسەرەکە وەڵامی بۆ ئەو کابرا دڵسۆزە نەبوو، بەڵام بەمنی وت:

- سەربازیت کردووە؟

+ نەو..

- موخەڕیب هەیە لە کەواچەرموو؟

+ نییە، بەڵام خەڵکی ئاواییەکان هەموویان چەکدارن..

- کە تێکدەر نین بۆ چەك هەڵدەگرن؟

+ نازانم..

- دواپرسیارت لێدەکەم، بێ پێچوپەنا وەڵامم بدەرەوە..

ئیسماعیل و محێدین دەناسیت؟

+ بەڵێ.. دەیانناسم ئیسماعیل قوتابییە بۆ سەردانی خزم و کەسەکانی لەشار دەرچووە..

ئەم زانیارییانەم سەبارەت بە ئیسماعیل هەمان ئەو روونکردنەوە بوو، کە خۆی دای بە گوێی سەربازەکاندا..

کاتێك بەدەم رێگاوە من هاتمە هۆش خۆمدا و پێموت: وسسبە.. دەربارەی محێدینیش وتم: ئەویش سەربازی هەڵهاتووە و برایەکی شەهیدی قادسیەیە و لەخێزانێکی هەژار و بێوەیە.

پاش کەمێك بێدەنگی یەکێك نەوی لە پەلم و هەڵیساندم. لە دەرگاکە کردمییە دەرەوە و دامییە پێش خۆی، تا بەردەرکی زیندانەکە بردمی. چوومە ژوورەوە و بە چاوبەستراوییەوە کەمێ چاوەڕوانی فەرمانی پاسەوانەکەم کرد، بەڵام ئەو چونکە هیچی نەوت، بۆیە خۆم بەدەستی خۆم چاو پۆشەکەم لەسەرم لادا و لەشوێنەکەی خۆما دانیشتم.

❊❊❊

(٣)

ژوور کپ و بێدەنگ بوو. لە شوێنەکەی خۆمدا بەسەر پارچە مقەباکەوە دانیشتم. پێویستیم بە بیرکردنەوە و بەخۆداچوونەوە بوو. بەندییەکەی تەنیشتم ویستی بزانێت بۆ کوێیان بردووم و چۆن رەفتاریان لەگەڵدا کردووم؟ وتم: بڕێ پرسیاریان لێکردم. ئەو ئیتر لەسەری نەڕۆیشت. منیش پاڵم بە دیوارەکەوەدا و قاچەکانم بۆ پێشەوە راکێشا. ئیتر خۆم لێونبوو، یان راستتر بڵێم ویستم بەخۆدا بچمەوە و لەخۆم بپرسم، من چیم؟ من کێم؟ چیم بە سەردا هات؟ بۆۆۆ؟ هۆی چی بوو؟ ئەو هێزە گەورە و نادیارە چییە و کێیە وائاڕاستەت دەکات و تووشی چەرمەسەرییت دەکات؟ خەتای ئەوە یا خەتای بێدەسەڵاتی و کورتبینیی و خۆشباوەڕیی سەرکردەکانە؟ یا خەتای خۆت بوو؟ ئەمانە هەموو پرسیار بوون و وەڵامەکانیان، بەلای منەوە دوور و درێژ و قورس بوون. بۆیە خۆم لێبواردن.. ئەوەی ئازاری ئەدام تیاچوونی کەریمی برام بوو، کە پێنج شەش کاتژمێر پێش ئێستاکە قسەی خۆش و بەتام و هیوابەخشی بۆ دەکردم؟! ئەی دایك و باوکم ئێستە لە چ بار و زروفێکدان؟ خێزانەکەی کەریم؟ خوشك و کەسوکارەکانم؟ ئەی هاوسەر و هەر پێنج منداڵەکەی خۆم؟ ئەبێ ئێستا ئەوان حاڵیان چی بێت؟ ئەوە باوکم ددان بە خۆیدا دەگرێت و گریان و هاتوهاواری بە عەیبە بۆ دەژمێردرێت، هەر وەکو ئەوەی پیاو بێعاتیفە و بێسۆز و بێبەزەیی بێت، بەڵام کە دەچێتە ناو پێخەفی نووستنەوە و دڵنیا دەبێت لەوەی کە کەس ئاگای لێنییە، ئەوساکە لە دایك و خوشك و کەنیشکەکان بە کوڵتر دەگرییە و دادەکورکێنێ، کەچیی لە بەرچاوی خەڵکە عەوامەکەیش بە زەردەخەنە و ورەی بەرزەوە خۆیان نمایش دەکەن و دەڵێن: ئیتر وایە، هەر پیاو لێیدەقەومێت، بەرخی نێر بۆ سەربڕینە!! دەی باشە ئەوەی باوکەکان دەیڵێن راستە و ئامەنتوبیلاە.. ئەی دەبێت دایکی دوو شەهید و کوڕێکی چارەنووس نادیار لە چ حاڵێکدا بێ..؟ ئەمانە هەر هەموو بەلایەك، ئەی تۆ بڵێی ئەو پێشمەرگە ئازا و چاونەترس و رۆح زامدارانەی ئامۆزام چۆن بیر بکەنەوە و حاڵیان چی بێت؟ ئەی ئەو هاوڕێ وەفادار و بەغیرەتانە، هاوسەنگەری شەهیدەکان، چۆن چۆنی بیر بکەنەوە و چی بکەن؟! تۆ بڵێیت بۆ تۆڵەسەندنەوە کارێکی سەرچڵی نەکەن و رێ لە کاروانە سەربازییەکەی تیلەکۆ- کەلار نەگرن و گۆڵمەزێك نەنێنەوە؟ گۆڵمەزێکی وا کلکی گا رەشی تیا ببڕێت؟ ئەمانە کۆمەڵێك ختوورە و پرسیار بوون ئەو شەوە بە مێشکی منی زیندانیدا

دەهاتن و گوزەریان دەکرد.. ئاخر ئەوەی لەئەو رۆژانەدا دەرەنجامی چالاکی پێشمەرگە، خەڵکی شار گیرۆدەی دەبوون و دەیاننالاند بەدەستییەوە، ئەو چەرمەسەری و سەرئێشە و گیروگرفتانەی کە ئەوان تووشی دەبوون، پێشمەرگەکان پێی پێدەکەنین و گاڵتەیان پێدەهات!! ئەوەی لەهەموو زیاتر ئازاری دەدام و هەڵیدەقرچاندم حاڵی سەرجەم کەسوکارەکەم بوو، بۆیە شەو خەو لەچاوم تۆرا و لەدوورەوە وەك کەوێکی زەخەڵی فێڵباز و داوناس توخنی قەفەسێکی تەنراو بە قۆقۆی گورزەهۆنی کلکی ئەسپێکی بۆرە نەبێتەوە، ئاوەها لەئەو خەیاڵە تاڵ و وێنا تەڵخانە خۆم دەدزییەوە و هەوڵم ئەدا لە زەینمدا رەشیان بکەمەوە. ئەم خەیاڵ و بیرکردنەوانە تەقەزای بۆ رۆحم دەهێنا و هەڵدەستامە سەر پێ، بۆیە چەندجارێك پاسەوانی بەر دەرگاکە تێیدەخوڕیم و دەیوت: کوڕە هەی سەگی سەگباب بۆ ناخەویت؟ بیر لەچی دەکەیتەوە؟ ئەو بەئەو هەموو گێلیی خۆیەوە دەیویست رێگای بیرکردنەوەشم لێبگرێت و پەکم بخات..

لەکاتی تێکەوتنی کوتوپڕ و چاوەڕوان نەکراودا مرۆڤ تەنها بیر لەخۆدەربازبوون دەکاتەوە، بەڵام من سەرکەوتوو نەبووم و تێکەوتم، ئیتر بیرکردنەوە لەدەربازبوون خۆگێلکردنێکی ساویلکانەیە و هیچی تر، هەرچەند سەرم دەهێنا و سەرم دەبرد رووداوەکەم تاوتوێ دەکرد و پیادەچوومەوە، وای بۆ دەچووم، کە ئەم تێکەوتنە تەڵە و داوێك بوو پێشوەختە بە وردیی بۆم نراوەتەوە.. ئەگینا ئەمە چ رێکەتێکە کە لەگەڵ دەرچوونماندا لەگوند، قافڵە سەربازییەکەش بگاتە ملەکە و بۆسەمان بۆ بنێتەوە؟! ئەی ئەگەر شتێکی لەئەو بابەتە لەئارادا نەبوویێت، یاهەواڵی ئابلۆقەدانی دێ نەگەشتبێتە دەم ئەموئەو، بۆدوێنێ شەو زۆربەی خەڵکە قاچاخەکەی ئاوایی لەماڵ دەرچوون و تا ئێوارە نەگەڕانەوە؟! ئەی لەئەو هەموو بەناو دۆست و ناسیاوە، یەکێك ئەقڵی پێدا نەشکا بڵێت: ئەم کابرایە خۆێنی بە رژێمی بەعس حەڵاڵە با لەئەم مەترسییە ئاگاداری بکەینەوە؟ ئەمەو دەیان خوتوورە و خەیاڵ و گومانی رەوا و ناڕەوای ترم بە مێشکدا هات.. ئاخر ناهەقیشم نەبوو، چونکە دەیان جاسووس و بێچوە خۆفرۆش دەهاتنە دێ و دەڕۆیشتن.

ئەو شەوە تا رۆژبووەوە چەندجارێك پاسەوانی بەردەرگای بەندیخانەکە گۆڕا. کە بەندییەکان لەخەو هەڵسان یەکەیەکە لە رووخساریان وردبوومەوە. ئیسماعیل و محێدین لە هەموویان نیگەرانتر بوون و ناهەقیشیان نەبوو، چونکە ئەوەی ئەوان بیریان لێنەکردبووەوە ئەم رۆژە بوو، کە تێیکەوتبوون.

***

(٤)

ئەو رۆژە تا دەهات هەستم دەکرد ئەندامەکانی لەشم وەکو ماری ئەنجن ئەنجنکراو دەزریکێنێت و ئازارم دەدات. لەبەر ئێشی پەراسووم زۆر بەزەحمەت هەناسەم پێدەدرا، جگە لەئێشێکی قورس، چەناکەم کلۆمی خواردووە و ددانەکانم قوڕقوشم ریژ کراون و دەمم بۆ ناکرێتەوە. بۆ بیست و چوار سەعات دەچوو، نە ئاو و نە خۆراك نەچووبووە سەر زمانم.. ئەو بەندییەی کە بە تەنیشتمەوە دانیشتبوو، تۆپە پسکێتێکی لەژێر سەری دەرهێنا و لەگەڵ قوتوویەك ئاودا خستییە بەردەستم. هەوڵمدا پارچەیەکی لێبخۆم، بەڵام دەمم قوفڵی خواردبوو، نەدەکرایەوە. بۆیە ناچار بووم لەپێکم بخەمەسەر تەوێلم و ئەولەپەکەی ترم بەسەر چەناکەمەوە، هێزم دایە بەرخۆم، تا وەك مەنگەنە دەمم بەدەم ئازارەوە دابچڕیی، هاوەڵەکەمیش پارچە پسکێتەکەی کردە ناو ئاوەکەدا و خستییە سەر زمانم.. دیسان بە هێزی هەردوولەپم، تەوێلم بۆ خوار و چەناکەم بۆ سەرەوە پاڵ پێوەنا تا ددانەکانم گەیشتنە یەك، ئینجا پسکێتەکەی ناودەمم بەزمان گلماند و قووتمدا. ئەم حاڵەتە زیاد لە پێنج رۆژی خایاند، تا کەمکەمە ئاوسانەکەی دەم و چەناکەم دامرکایەوە.

ئەو رۆژانە لەناو بێدەنگییەکی سامناك و خنکێنەردا بیرم دەکردەوە، بەڵام بیرکردنەوە لە چی؟ هیچ یەك لەپیاچوونەوەکانم بۆ نەدەچوونە سەر، شەپۆلێکی تر دەهات و بۆ قووڵایی گێژەنێکی تر راپێچی دەکردم.. چاوم لەسەر هەر خاڵێك لەئەو ژوورەدا گیر دەکرد، کەریمی برام بە زەدەخەنە شیرین و پڕ هیواکانییەوە ئامادەبوو، لەناو تەمومژێکی خەستەوە دەردەکەوت و بەرەو رووم دەهات، کە دەمڕوانی کەریمەکەی رۆژێك بەرلە ئێستایە، بە دوو چاوی هەڵۆئاسا و بە بزەیەکی پڕ ماناوە، بە بێئەوەی لێو هەڵبێنێت، رادەوەستێت و تێمدەڕوانێت، تێڕوانینەکەی ئەوەندە بەسام و بە هەیبەت بوو، توانای خۆڕاگرتنم لەبەر دەبڕا و تەریق دەبوومەوە، بۆیە هەردوو لەپم دەخستە سەرچاوم و سەرم دادەنواند، کەچی ئەو وەك تیشکی هەتاو پێست و ئێسقانی پەنجەکانمی دەسمی و دەهاتە ناو چاوانمەوە، بە هەرلایەکدا رووم وەردەچەرخاند، ئەو بەهەمان رووخساری گەش و بە زەردەخەنە شیرینەکەیەوە، کە هەرگیز لێیدانەدەبڕا، ئامادەبوو، من لە ئەو وێنە ئازار بەخشانە خۆم ئەدزییەوە، هەوڵمئەدا فەرامۆشیان بکەم، بۆیە بە وێنەی جاڵجاڵۆکە، بە دەزووی خەیاڵدا هەڵدەزنام و دەڕۆیشتمەوە ماڵی باوکم و

دەمروانی، بەردەم ماڵ و ناوحەوشە و ژوورەکان جمەیان دێت لە ئافرەتی عابا بەسەر و ڕەشپۆش، دەنگی شیوەن و قژ ڕنینەوە، براڕۆ و باوکەڕۆ و گریانە، لەناو ئەو حەشاماتی ژنەدا تەنیا دایکم نەدەگریا، ئاخر ئەو سەرچاوەی فرمێسکەکانی وشکی کردبوو، خۆ ئەگەر کەمێك بەدەنگ بگریایە ئەوا هۆن هۆن فرمێسك لە دەنگییەوە دەرژایە کۆشی و هەر زوو پەشیمان دەبووەوە و دەیگوت: تۆبە خوایە.. تۆبە لێمنەگریت، خوایە من دەزانم لەمە خراوتریشت هەیە.. خوا لەمە خراوترم پێپیشان نەدەیت..

لەوێشدا چاو دەگێڕم و دەڕوانم، کەریم بەسەر جێخەوی سەربانەکەی خۆیەوە، بەهەمان ڕووخساری شیرینەوە ڕاوەستاوە، وەردەچەرخێم بەرەو ڕەشماڵی هەڵدراوی پرسەی پیاوان، ئەو بە پێش دەرگای ڕەشماڵەکەوە ڕاوەستاوە و میوانەکان بە بۆنەی مەرگی منەوە، سەرەخۆشیی لێدەکەن، دەم و چاوم دەخەمە نێو هەردوو لەپم و بە توندی دەیگوشم و دەیوڵم، کەمێك دێمەوە سەرخۆ..

ڕووی دەم دەکەمە محێدین و دەپرسم: کەریم چۆن کوژرا؟ هاا.. دوورە گوللە پێکای؟

ئەو وتی:

– کاتێك ئێمە لە دەربازبووندا بووین و تۆ دواکەوتیت، ئەو وتی: کاکم دەسگیر کرا و تیاچوو.. جا ئیتر من دونیام بۆ چییە؟ پاشان دەمانچەکەی هەڵکێشا و ئیتر نازانم..

– جا ئەگەر واش بێت، تەنیا پیاوی بوێر و بەغیرەت دەستی دەچێتە خۆی و دەتوانێت خۆی بکوژێت..

ڕۆژێك بەر لە لێقەومانەکەمان، من باسی هاتنی سوپا و ئابڵوقەدانی گوندم بۆ دەکرد، کەریم وتی: کاکە ئەمانە دڕندەن.. دڕندە. پیاو کە زانی بەردەستیان دەکەوێت گوللەیەك بنێت بە کەللەسەری خۆیەوە و خۆی بکوژێت.. پیاو مردنێکی لەپێشدایە، ئاخر بیرکردنەوە لە مردن ترسناکە نەك خوودی مردن خۆی، مردن خەوتنێکی ئاساییە، بەڵام ئەوەندە هەیە بەخەبەر نایەیتەوە..

یەکەم شەو پاش کۆتایی یەکەم بەشی پرسیار و وەڵام، کە لە تارمەکەدا دانرابووم، سەربازێك لە یەکێکی تری پرسی: کێ کەریمی کوشت؟ ئەوی تر وتی: جاسم کوشتی..

***

(٥)

پاش نیوەڕۆ سەربازێك هات و لە نێوان دوو شیشی سەر دەرگای زیندانەکەوە تەماشایەکی ناو ژوورەکەی کرد و پرسی:

+ کێ ناوی (سەعید)ە؟

من وەرچەرخام و وتم:

– منم؟

ئەو وتی: براکەت لە دەرەوەی سەربازگەکە ڕاوەستاوە و داوای لێکردم، کە سۆراخت بکەم..

ئیتر هیچی تری نەوت، بەپەلە پشتی لە دەرگاکە کرد و ڕۆیشت. هەواڵپرسین و شێوەی قسەکردنی ئەم سەربازە زۆر سەیر و سەرسوڕهێنەر بوو بەلامەوە.. ئاخر من برای وام کوا لەئەم کات و ساتە کارەساتاوییەدا کونجی زیندانم بۆ بگەڕێت؟! تەنها ئیدریسی تەمەن دوانزە ساڵیم ماوە و بڕوایش ناکەم بوێرێت، یان گەورەکان ڕێگای پێبدەن نزیك ئەم شوێنە ترسناکە بکەوێتەوە.. بڕێك مێشکم ئاڵۆز بوو، بەدەم بیرکردنەوە و لێکدانەوەوە سەرم هەڵبڕی، چاوم لەسەر هەواکێشی بنمێچەکە گیرسایەوە، کە بەرانبەر بەدەرگای سەرەکی سەربازگەکە بوو، چاوێکم بۆ پاسەوانەکە گێڕا، کە بینیم دوور ڕاوەستاوە، داوام لە بەندییەك کرد بۆم بچەمێتەوە تا بچمە سەر پشتی و تەماشایەکی دەرەوە بکەم، بەڵام بەندییەکی تر لە جیاتی من بە ئەو ئەرکە هەڵسا و گورج سەرکەوتە سەر پشتی زیندانییەکی تر و تەماشایەکی بەپەلەی کرد، هەر بەپەلەش خۆی هەڵدایە خوارەوە. وتم: هیچت بینیی؟

– تاکسییەکی جۆری کراونم لە دەرەوەی دەرگا سەرەکییەکە بینیی، پیاوێکی کەمێ قەڵەو بە تەنیشتییەوە ڕاوەستاوە و تەماشای ئەم ژوورەی خۆمان دەکات..

من لە دڵی خۆمدا وتم: هەبێت و نەبێت ئەو کابرایە (عەبدوڵا)ی ئامۆزامە، ئەگینا کەسی ترمان نییە هێندە نەترس و چاو قایم بێت کارێکی وا سەرچڵی بکات.. ئاخر هەر ئەویش تاکسی (کرۆنا)ی هەیە و ئەم بە (کراون)ی زانیوە.. لە ڕوویەکەوە پێمناخۆش بوو، ئەو کارێکی ئاوا خەتەرناك ئەنجام ئەدات، بەڵام لە ڕوویەکی تریشەوە بۆ دڵنیایی خۆیان پێمچاك بوو، چونکە ئیتر دەزانن لە (ئێرەم و هێشتا ماوم، لەئەم تاوتوێکردنانەدا بووم سەربازێك زۆر

به شپرزەیی، غەزەب لە ناو چاوانی دەباری، هاتە بەر دەرگای زیندانەکە، ئەم سەربازە ئەوەندە کولەبنە و گەنەڵە و فیجەڕە بوو، وادیار بوو لە سەر نووکی پەنجەکانی پێی راوەستا بوو، ئەوساکە بە ئاستەم چەناکەی گەیشتبووە سەر پەنجەرەی بان دەرگاکە، وێنەی سەگێکی هار و تەنگەتاوکراو، سەرە چەکوشییەکەی لە شیشی سەر دەرگاکە توند کرد و لمۆزی هاوردە ژوورەوە، بەبێ چاوگێڕان و هەواڵپرسین، یەکسەر رووی دەمی تێکردم و وتی:

– تۆ.. تۆ هەتیو، پێمبڵێ ئەو کەسە کێ بوو، کە هات بۆ لات و هەواڵی پرسیت؟ لە رێکخستنە نهێنییەکانی ناو شارە، وانییە؟ دەتەوێ چیت بۆ بکەن؟ وا دەزانیت دەتوانن فریات بکەون؟ دەی زوو پێمبڵێ ئەو کابرایە ناوی چییە؟ ماڵیان لە کوێیە؟ زوو قسە بکە.. دەی.

پەیتاپەیتا پرسیاری ئاڕاستە دەکردم و هەر خۆیشی وەڵامی ئەدایەوە، من بەساردییەکەوە پێمگوت:

+ رێکخستنی چی و کابرای چی؟ هیچ نازانم.. تەنها سەربازێك هات و هەواڵی ناوی پرسیم.. ئیتر هیچ نازانم.

– سەربازەکە ببینی دەیناسی؟

+ نەو..

– هەی کوڕی سەگ، دوێنێ شەو رزگارت بوو، بەڵام بە (عەلی) قەسەم دەبێت ئەمشەو لە ژێر کێبلدا بتکوژم..

+ بێمنەت بە..

– بێمنەت بم هەی کوڕی قەحپە؟ چاوەڕوانبە شەو خۆت دەبینیتەوە..

سەروسەکوتی ئەم سەربازە، کە لە سەگ پیستر دەڕشایەوە، وەك خەیاڵ هاتە بەرچاوم، رووخسارە دزێوەکەی رووخساری هەمان ئەو سەربازە بوو، کە لە سەرەتای دەستگیرکردنمدا بەسەر پشت و ملمەوە هەڵبەز و دابەزی دەکرد و بە پێلەقە دەیشێلام و تا ئێستاش کەفوکوڵی دانەمرکاوەتەوە.. ئەگەر بۆی بکرێت لە نێوان هەردوو شیشی نێو دەرگاکەوە دێتە ژوورەوە و هەر بە زیندوویی پێستم دەگرێتەوە.. ئەو بەدەم پەنجە راوەشاندنەوە وتی: شەو خۆت دەبینیتەوە.. ئیتر هەر بەو شپرزەییەوە پشتی هەڵکرد و رۆیشت..

لامکردەوە لای هاوەڵە زیندانییەکەم و پێموت: وا دیارە ئەم گورگەبۆرە، ئەمشەو بە راستی نیوەکوژم دەکا.. دەی با ئەمجارەش خۆی تاقیبکاتەوە، من دەبێت لەم رۆژەدا لە ئەشکەنجە و جوێنی پیس و شکاندنی کەرامەت بەولاوە چاوەڕوانی چی لەئەم بوونەوەرانە

بکەم، کە بەقەد نووکی دەرزییەك رۆشنایی لەدڵ و دەروونیاندا نییە؟ دەی چی رووئەدات با بیدات.. سیروان لێتدەم دەمبەیت، لێشت نەدەم هەر دەمبەیت؟ جا ئەمە کەی سیروانە؟ ئێرە چەقی زریانی غەزەبی (سەدام)ە و بۆی بلوێ سەرچاوەی سیروانیش چیمەنتۆڕێژ دەکات و نووزەی لێدەبڕێت، تا هیچ بوارێك نەمێنێتەوە بۆ ژیان.

پاش دواهەڕەشەی سەربازەکە، هەر نیوکاتژمێکی خایاند، یەك دوو فیتەی سەربازییم گوێ لێبوو، کە ئاماژە بوون بۆ گردبوونەوەی سەربازەکانی ئەو یەکەیە، گردبوونەوەکە ناوەخت بوو، بۆیە دڵم داخورپا. من لەوە دەترسام پاش کۆکردنەوەی سەربازەکان دەرمکەنە دەرەوە و داوای دەسنیشانکردنی سەربازی سۆراخکەرم لێبکەن، من لە تاوتوێکردنی ئەوەدا بووم، کە ئەگەر دەریان کردم بۆ دەسنیشانکردنی سەربازەکە، چۆن بکەم و چ بڵێم؟ کاتێکم زانی دەرگەی زیندانەکە کرایەوە و پاڵیان نا بەپیاوێکی تەمەن سەروو پەنجا ساڵییەوە، هەر کە هاتە ژوورەوە چاوێکی بەپەلەی بە ناو زیندانەکەدا گێڕا و وتی: (هیدایەت)یان نەهێناوەتە ئێرە؟ ئەی رۆڵەڕۆ، دەبێت ئێستە ئەو لەکوێ بێت و چییان بەسەر دا هێنابێت؟ وا دیار بوو (مام ئەحمەد)ی بە تەمەنیش لە ئازاردان بێبەش نەکرا بوو. زۆری نەخایاند دیسان دەرگاکە کرایەوە و بەدەم زەبری پاڵنانێکی بە هێزەوە هیدایەتیش کرایە ژوورەوە. ئەم کوڕە چاوی راستی شین و مۆر هەڵگەڕابوو، لەبەر خۆیەوە جوێنی بە رژێم و دارودەستەکەی دەدا و دەیبۆڵاند، مام ئەحمەدی باوکیشی داوای ددان بە خۆدا گرتنی لێکرد و بە شێوەی فەرمان پێیگوت: دانیشە.. هیدایەت لەگەڵ دانیشتنیدا هەواڵی سەعیدی برای لە باوکی پرسی و هەر خۆیشی وەڵامی دایەوە وتی: کوا؟ خۆ لێرەش نییە..

من لە ئەو کاتەدا هەموو شتەکانم بۆ روون بوویەوە، تێگەیشتم ئەو رۆمەڵغەزایەی چەند تاوێك بەر لە ئێستە کە لەئەم سەربازگەیەدا روویدا هۆی چی بوو!! بۆیە چپاندمە گوێی هاوەڵەکەمدا و پێموت: ئەو سەعیدەی کە سەربازەکە هەواڵی پرسی، من نەبووم، بەڵکو سەعیدی کوڕی ئائەم مام ئەحمەدە و برای هیدایەتە، وا دەردەکەوێت ئەشکەنجە و تێهەڵدانی ئەم شەوم بەنسیب نابێ.. سەربازەکەش کە هەڕەشەی کوشتنی لێکردم مایەپووچ و رەنج خەسار دەرچوو..

هیدایەت هەر ئاخ و ئۆفی بوو، هاواری لەپشتی دەکرد، بۆیە چوومە پێشەوە بۆ لای و چۆخەکەیم لەبەر داکەند، کراسەکەیم هەڵدایەوە بان شان و ملی، پاشان فانیلە سپییەکەیم، کە گوڵ گوڵ پەڵەی خوێنی گرتبوو، بەرەو سەرەوە هەڵمالی، کە سەیرم کرد مافی ئەوەم پێدا

ئاخوئۆف و هاوار بکات، چونکە تەختی پشتی بە کێبڵ ئەنجن ئەنجن کرابوو، زیچکەی خوێنی دەهات، بۆ ئەوەی پشتی کزر ببێتەوە و فانیلەکەی بە پێستەکەوە نەلکێ، بە مەقەباکەی ژێری خۆم کەوتمە باوەشێنکردنی تا کەمێك ئاقاقەی بۆ هات و هێور بووەوە.. ئینجا وەرچەرخام بۆ لای مام ئەحمەد و خۆم پێناساند، پاشان هەواڵی ماڵی باوکمم لێپرسیی، ئەویش کەوتە قسەکردن و وتی: یەکەم شەو تەرمەکەی کەریم لە نەخۆشخانەی کەلار مایەوە، بۆ بەیانی وەریان گرتەوە و بە خاکمان سپارد، هەر لە پێش ماڵدا رشماڵمان هەڵدا و پرسەکەی یەکجار قەرەباڵغە، باوکیشت خۆڕاگرە و وەزعی خراپ نییە، بەڵام خەمی تۆیەتی..

من ماوەیەك بوو وازم لە جگەرەکێشان هێنابوو. هیدایەت جگەرەیەکی بۆ راکێشام، بە دوودڵییەوە دەستم بۆی راکێشا، چونکە لە گەڵ (سەلام)دا بەڵێنمان بەیەکتر دابوو، ئیتر جگەرە نەکێشین، ئەوەشم دەزانی و دڵنیابووم، کە ئەو لەم لێقەومانەدا جگەرەی هەڵگرتووەتەوە، بۆیە منیش بەڵێنەکەم شکاند و دامگیرساند، پاشان هۆی دەسگیرکردنیانم زانی.

دوێنێ پاش دەسگیرکردنی من، هەمان هێزی سەربازیی سەعیدی برای هیدایت دەسگیر دەکەن، بۆ هەواڵپرسینی، هیدایەت دێتە نزیك ئەم سەربازگەیە و بەڕێکەوت سەربازێکی کوردی بەغایی کە پسوولەی مۆڵەتەکەی بەدەستەوە دەبێت نیازی سەفەری هەبووە، لە بەر دەرگا دەبینێت و تکای لێدەکات سۆراغێکی براکەی بۆ بکات، لەگەڕانەوەیدا، کە وتبووی سەعیدی برای لێرە بەندە، بە دڵخۆشییەوە دەگەڕێتەوە و باوکیشی کە لەسەر جادەکە چاوەڕوانی کردبوو هەڵدەگرێت و دەگەڕێتەوە بۆ ئاواییەکەی خۆیان، بەڵام کە دەگەنە بازگەکە ئۆتۆمبێلێکی قیادەی سەربازیی پێشی لێدەبڕێتەوە، بە قسەی هیدایەت، سەربازێکی کوڵەبنەی ئەسمەر لە ئۆتۆمبیلەکە دادەبەزی و دەسوبرد هەردووکیان قۆڵبەس دەکات و دەیانهێنێت بۆ ئێرە، جا هیدایەت ترسی ئەوەی لێژیابووەوە، کە ئەو کامیرایەی، کە پێی گیرابوو بکەنە بەڵگەیەکی خراپ و تۆمەتی قورسی بدەنە پاڵ. هیدایەت بە منی وت: کە چاوم بە تۆ کەوت ئەوسا حاڵی بووم، ئەوان وایان دەزانی ئەم هات و چۆیەم پەیوەندی بە تۆوە هەیە، بۆیە ئەو گشت تێهەڵدانەم خوارد!!

بە هیدایەتم گوت: ئەگەر ئێوەیان نەگرتایە ئەوا بڕیار بوو ئەمشەو لەژێر کێبڵدا هەناسەم لێبچنن، گرتنی ئێوە هێچ نەبێت منی لە سین و جیم و دار و فەلاقەی ئەمشەو رزگارکرد.

***

(٦)

ئەم بەندیخانە ژوورێکە بە پانتایی دوانزە مەتر دوو جایە و نۆ گەنجی کوردی تیادا زیندانی کراوە. لەم ژوورە تەنگ و پیسەدا هەست دەکەم رۆژانە و سات لە دوای سات دەم و چەناکەم ئازاری زۆرتر دەدات و پەنەمانەکەی زیاتر تەشەنە دەکات. پەراسووەکانی لای راستم وەك چووبن بەیەکدا ئاوا دەئێشێن و بەدەم هەناسەدانەوە دەچمە یەك. زۆرجار هاوەڵە زیندانییەکانم سەموونی عەسکەریی یان پسکێتم لە ناو ئاودا بۆ دەخوسێنن و پاشان خۆمیش لەپێکم دەخەمە سەر تەوێڵم و بەئەو لەپەکەی تریشم چەناکەم و دەمم دادەبچڕم ئینجا دوای ئەوەی پسکێتەکە، یان سەموونە خووساوەکە لەدەم دەنێم وەك مەنگەنە چەناکەم بۆ سەرەوە و تەوێڵم بۆ خوار پاڵ پێوە دەنێم تا دێنەوە یەك، دواتر بەزمان دەیگلێنم و قووتی دەدەم، پاش پێنج شەش رۆژێك بەرەبەرە ئازاری پەراسووەکانم کەم بووەوە و چەناکەشم وردەوردە کەوتەوە جوڵە.

لەئەو زیندانەدا رۆژی جارێك دەیانبردینە سەرئاو. ئیتر خودا خراپی بۆ ئەو کەسە دەکرد کە ژان و با یەك بە سکیدا بهاتایە، دەبوایە وەك رەشمار پێچ و لوولی بخواردایە تا دەرووییەکی لێدەکرایەوە، ئەگینا قوژبنی ژووری زیندانەکە لەخزمەتیدابوو. هاوەڵەکانی بەمقەبایەك نیمچە پەرژینێکی بۆ دەکردن و تەق و هوڕ خۆی بەتاڵ دەکردەوە و بۆن لە ژوورەکەدا پەنگی دەخواردەوە.

پاش پێنجەمین رۆژ ئیسماعیل و محێدینیان لەوێ دەرکرد و نەهاتنەوە. دوا بەدوای ئەوانیش مام ئەحمەد و هیدایەت ئازاد کران. من دوغڵی مام ئەحمەد بووم، تا هەواڵم بگەیەنێتە ماڵی باوکم. هیدایەت چوار پاکەت جگەرەی پێمابوو، بۆی بەجێهێشتم.

کە ئەو چوار نەفەرە وەدەرنران. ژوورەکە چۆڵی پێوە دیاربوو، بەڵام وەك هەموو بەندیخانە جیاجیاکانی رژێم نەدەبوو چۆڵبێت.. زۆری پێنەچوو عەلی مێردمنداڵ و زیتەڵەیان تەپاندە ژوورەوە. ئەو ژوورەی کە بەندیخانەی ئیستخباراتی لیواکەی بارق بوو، دوانزە رۆژی رەبەق بەبێ پرسیار و وەڵام لێیمامەوە، تا نیوەڕوانێك لەگەڵ عەلی و دوو زیندانی تردا ناویان خوێندینەوە و بەبێ دەست و چاوبەستنەوە، کە بەلای

منەوە مانایەکی خراپی نەدەبەخشی، دەریانکردینە دەرەوە، بەدەم دەرگاکەوە روانیم ئیڤایەکی سەربازیی چەند هەنگاوێك ئەولاتر راگیراوە، لامکردەوە مامۆستا حەسەن حەیدەری هاوڕێی قوتابخانەم بەرچاو کەوت. پاشان بۆم دەرکەوت، لە ئەو یەکە سەربازییەدا شۆفێر بوو. ئەو هەر کە چاوی پێمکەوت رەنگی تێکچوو، چاوە گەش و گەورەکانی ئەبڵەق بوون. من لە سەرسامییەکەی ئەو گەیشتم، بەلاّم کێ حەدی ئەوەی هەبوو ئا لەوێدا بڵێت: لەل.. ئاخر کوڕ ئەو کوڕە بوو، لەژێر دەسەلاّتی بەعسدا بیگوتبایە یان بینووسیبایە: لەل.. حەسەنیش وەك من، کۆمەڵێك شەهید و پێشمەرگەی هەبوو، دەبوایە خۆی لە سین و جیم بپارێزێت و دەس بەسەر کلاّوەکەیدا بگرێت، نەوەك رەشەبای رژێم، کە هەردەم وەك گەلەگورگ دەیلووراند، بیبات. کە سواریان کردین چوار سەربازی چەکدار بەر دەرگاکەی لێگرتین. ئیڤا بەرەو کفری کەوتەڕێ، کە دێی سەیجەژنی تێپەڕاند و گەیشتە نزیك دێی ناساڵەح، چەن جارێك پەلاماردانی چەکی دەستی یەکێك لە سەربازەکان و خۆهەڵدانە خوارەوەم بەمێشکدا هات، بەلاّم کە وردم دەکردەوە دەگەیشتمە ئەو ئەنجامەی کارێکی لەو بابەتە خۆکوژییەکی رووت و پەتییە.. ئاخر لەو کاتەدا ئومێدی ئازادکردنیش وەك خونچە گولێکی ژاڵەی تاڵ لەدڵمدا چەکەرەی کردبوو!! ئەوەش هۆیەك بوو لە بیرۆکەی پەلاماردان پەشیمانی دەکردمەوە.. ئیڤاکە گەیشتە ناو شاری کفری و بەرەو دایەرەی ئەمن رۆیشت، بەلاّم لەوێ لاینەدا، تا گەیشتە بەردەرگای بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی شار، لەوێ دایان بەزاندین و کردمانیان بەژووری بەندخانەکەدا.

***

بەئەو قرچەی هاوینە، لەئەو گەرمیانەدا و بەسەربردنی دوانزە رۆژ لە ژوورێکدا، کە پانتاییەکەی دوانزە مەتر دووجای پیس و گەنیو بێت، جگە لەوەی مرۆڤ دەکاتە پارچەیەك گۆشت و پێسەی خۆشەنەکراوی بۆگەن، لەئەو باوەڕەدام رووخسارێکی پێدەبەخشێ، کە لە ئاژەڵی ناو گەوڕی زستانان بچێت، نەك مرۆڤ، هەر بۆیە کە چووینە ژوورەوە هەستم کرد زیندانییەکان لەبەر بۆنی ناخۆشی ئێمە دڵیان هەڵدەشێوێت. یەکێك لە بەندییەکان، پاشان زانیم پۆلیسکی عارەبی هەڵهاتووە و لەوێ بەندکراوە، زۆر بێشەرمانە و بە دەنگی بەرز وتی: ئێێێیععع.. ئەم گەنیوانەیان لەکوێوە بۆ هێناوین؟ من بەدەم هەڵوەستەوە خێسەیەکم لێکرد، خێسەیەکی وا

دەبوایە دوو مشت و پێلەقەیەکی بەدوادا بهاتایە، بەلاّم یەکێك لە بەندییەکان، کە ئەویش هەر عارەب بوو، پاش ئەوەی چاوی لە ئیپێعکەر سوورکردەوە، پێیوت: هەتیو تۆ شەرم لەخۆت ناکەیت؟ منی کەمێك هێوری کردەوە، بۆیە بەرەولای وەرچەرخام و بە زەردەخەنەیەك پێزانینی خۆم بۆ هەڵوێستەکەی نیشاندا، ئەو دەستی درێژ کرد و سەرشۆرکەکەی نیشاندام. منیش بەپەلە خۆم پیادا کرد. دەسشۆرکەکە دوونیوە سابوونی بە سەرەوە بوو، بە هەلّم زانی، جلوبەرگەکەم بەپەلە لەبەرداکەند و لەژێر خۆمدا رام خست و ئاوێکم بەخۆداکرد، ئینجا یەك دوو دەست سابوونم لە جلەکان سوی و فانیلەی بانگۆشت و دەرپێ قوتەکەم گوشی و لەپێمکردنەوە، پاشان بانگی عەلیم کرد جلەکانی تری لەگەڵدا گوشیم و هەر بە تەڕیی لەبەرم کردنەوە، بۆیە بەگورجی ئەم کارەم ئەنجامدا، چونکە دەمزانی مامۆستا حەسەن خزم و کەسەکانم ئاگادار دەکاتەوە و هەر ئێستا دێن بۆ سەردانیم. من لەئەم بیرکردنەوەیەدا بووم، مامۆستا حەسەن، بەجلوبەرگە سەربازییەکەیەوە زوو هاتە سەردانم،. پاش سەرخۆشی لێکردنم وتی: کاتێك لەزیندانی ئیستخباراتی کەلار بینیتم زۆر سەیربوو بەلامەوە کە نەمزانیبوو لەوێ بەند کراویت، ئەگینا بەهەر نرخێك بوایە دەمتوانی بێمە دیدەنیت، کە هێناتیشیان بۆ ئێرە و بینیم چاو و دەستیان نەبەستوویتەوە، کەمێك سەرسامییەکەم رەوییەوە، لەوەش زیاتر کە وەختێك زانیم بۆ پۆلیسی کفری دەتگوێزنەوە ئیتر تەواو دڵنیابووم، کە مەترسیت لەسەر نییە و تۆمەتی قورسیان نەداوەیتە پال، خۆ ئەگەر بمزانیایە لە خەتەردایت، باوڕ بکە بە سەرباز و ئیڤاوە دەمفڕاندیت بۆ ئاوایی (هۆمەرمل) و دەربازم دەکردیت. جا ئەوساکە هەرچی دەبوو بابوایە، ئێستەش دەچم خزم و کەسەکان ئاگادار دەکەمەوە.

***

(٧)

بەندیخانەکانی باقووبە و کفری،ماڵی دووەمی فەقێ عەلی مامم و کەسوکارەکەی بوو.

پیاوەکانی ئەمن و پۆلیس و ئیستخبارات، ئەوانەی لە ناوچەکەدا بەرپرس بوون، وەك خۆی مامم و ئەندامانی بنەماڵەکەیان دەناسین. مامم هەرکاتێك کە لەزیندان ئازاد دەکرا، دەستە پێخەفەکەی لەگەڵ خۆدا نەدەبردەوە بۆ ماڵ، کە لێیاندەپرسی هۆی چییە پێخەفی نووستنەکەی ناباتەوە لەگەڵ خۆیدا؟ ئەو دەیوت: من دەزانم چەند رۆژێکی تر دێن راپێچی زیندانم دەکەنەوە و دەبم بە میوانتان، بۆیە پێمچاکە ئەم دەستە پێخەفەم وەك ئامانەت لەلاتان بەجێبهێڵم و باری خۆم قورس نەکەم!! ئەو ئەگەرچی هەردەم پیاوێکی جوان و تەرپۆش بوو، بەڵام کە سووسەی گرتنی خۆی بکردایە، گورج ریشی پاك و پووختە دەتاشی و جوانترین و تازەترین جلوبەرگی لەبەر دەکرد. ئەو باوەڕی وابوو، کە بەو پۆشتە و پەرداخەوە، پۆلیس دەیداتە پێش خۆی و دەبینرێت، دۆست باڵای پێدەکات و ناحەزانیشی داخی پێدەخۆن..

زۆری پێنەچوو، کە خزم و کەسەکانم هەواڵیان زانیم بەتاك و جووت و بە کۆمەڵ، روویان کردە بەندیخانە و هاتنە سەردانیم، یەکەم کەس مامم بوو لەگەڵ عەبدولای کوڕیدا هات. ئەو رۆژەش ئەو بە سروشتی ئاسایی خۆی پیاوێکی جوانپۆش و بەهەیبەت خۆی نواند. هاتە ژووری زیندانەکە، بەوپەڕی رووخۆشییەوە، پاش چۆن و چاکی لەگەڵمدا، سڵاوی لە بەندییەکان کرد. دیاربوو نیگەرانی لەرووخسارمدا خوێندبووەوە، بۆیە کەوتە دڵدانەوەم و وتی: کوڕم بەغیرەتبە، قەت خۆت بە زەلیلی نیشان نەدەیت، هەر پیاو لێیدەقەومێت، ئەمە لێقەومان نییە، بەڵکو سەربەرزییە بۆ خۆت و بنەماڵەکەت، ئەوەی لەئاو بدات تەڕدەبێت، خۆ تۆ لەدزیدا نەگیراویت.. لەڕاستیدا ئەو نەیدەزانی من ئەوەندەی بیر لە کەسە نزیکەکانی خۆم دەکەمەوە، کە بوومە بەخەفەتێکی گەورە و چوومەتە کۆڵیان، بیر لەخۆم ناکەمەوە.. ئێ خۆ نەشدەکرا لەوێدا دڵی خۆمی بۆ والا بکەم، بۆیە هەر بە بێدەنگی مامەوە.

عەبدولایش کە تەمەنێکی زۆری لەزیندانەکاندا گوزەراند بوو، هاتەبەر دەرگاکە، ئەو بەئەو تەمەنە کەمەوە، پیاوێکی بە ئەزموون و بەغیرەت بوو، بەڵام کە چاوی پێمکەوت، خۆی پێڕانەگیرا و دایە پڕمەی گریان.. من لەگریانەکەیدا ئەوەم خوێندەوە، کە دەیەوێت بڵێت: ئاخر بۆ هەر بەردێك لەئاسمانەوە بکەوێتە خوارەوە دەبێت بکێشێت بەسەر یەکێك لە بنەماڵەکەی ئێمەدا !!

پاشان (عوسمان)ی پوورزای مارانگەستە، یا راستتر وایە بڵێم: (ئەمن گەستە)ی کفری هاتە پێشەوە.. عوسمانێکی وریا و ژیر و دووربین.. بەڵام لەژێر حوکم و دەسەڵاتی رژێمێکدا، کە بەبێ مژینی خوێنی مرۆڤ ناتوانێت ئیدامە بەژیانی خۆی بدات، وریا و ژیریی دادی کێ ئەدات؟ ئەو بە تۆمەتی ئەوەی جلوبەرگ بۆ خاڵۆزا پێشمەرگەکانی دەدروێت، کەوتە بەر ئازار و ئەشکەنجەی دەزگا ئەمنییەکانی شار.. هات و هەواڵی تەندروستی پرسیم، من دەمزانی بەئەو هەموو رەوانبێژیی و دووربینییەی خۆیەوە لەو کاتەدا قسەیەکی نییە بۆ وتن بشێت، بەڵام لە چاوەکانیدا شارایەك داخ و حەسرەت و کەمێك سەرزەنشتم خوێندەوە.. سەرزەنشتێك خۆی لە چەند پرسیارێك ئالاندبوو، دەیگوت: من چاکت دەناسم، ئاخر تۆ کەی ئەوەندە گێل و کورتبین بوویت؟ کێ هێناتییە سەر ئەو رایە تا لەم کاتە ئاڵۆز و ناسکەدا نزیك شار ببیتەوە و بێترس پشتوێنی لێشل بکەیت و هیچ حیسابێك بۆ ئەو هەموو سەگ و گورگە نەکەیت، کە بەئەو رێگایەدا دێن و دەچن و قسەی زۆری تریش. ئەو دوو کیسەی نایلۆنی بە دەستەوە بوو، بۆی راکێشام، یەکێکیان دەستێك بێجامەی بازاڕیی تیادا بوو، ئەوی تریان مریشکێکی برژاو، یەك لەدوای یەك هەردوو کیسەکەی دایە دەستمەوە و وتی: کە بۆ لای تۆ دەهاتم (س) هەواڵی پرسیت و بەپەلە ئەو مریشکە برژاوەی بۆ کڕیت و وتی: سەلاوی گەرمی منی پێبگەیەنە، زۆریشم پێناخۆشە کە تووشی ئەو کارەساتە هاتووە و پێیبڵێ هەر سەریشی لێدەدەم..

ئەو چەند رۆژە کە لە بەندیخانەی پۆلیسی کفری مامەوە، (س) هەر نەهات!! دوایی بۆم دەرکەوت بەناردنی مریشکی برژاو دەیەوێت چی بخاتەوە بیرم.

ساڵی ١٩٧٤ بوو لەناوچەی هەورامان دەمەقاڵەیەك لەنێوانماندا روویدا. من خراپ لە روویدا وەستام، دوایی کە بۆم ساغ بووەوە و دەرکەوت غەدرم لێکردووە، پەشیمان بوومەوە، بەڵام کاتی زۆری بەسەردا تێپەڕیبوو، بۆیە پەشیمانی دادی نەدام، وا ئێستا ئەو

ئاقلاّنـە بـە دوو لاق و سـینگێکی سـوورەوە کـراوەی گـەرمی مریـشکێك دەزانێـت چـی دەخاتەوە بیرم! ئەگەرچی من لەژیانمدا هەرگیز باوەڕم بە تۆڵە سـەندنەوە نـەبووە، کەچـیی (س) شیرینتر بوو لە بەرچاوم، چونکە تۆڵە سەندنەوەکەی سەردەمانە بوو..

ئەو ڕۆژە بەرپرسی بەندیخانەکە ڕێگای لەو کەسانە نەدەگرت کـە تـاقم تـاقم دەهاتنـە سەردانیم. پـاش عوسمـان چـەند ئافرەتێـك لـە خـزم و کەسـەکانی خـۆم بـوون و ڕەشـیان پۆشیبوو، خۆیان کرد بە حەوشەکەدا و لەبـەر دەرگـای ژووری زیندانەکـەدا گلێربوونـەوە، یەکێکیان خۆشکی خۆم بوو، کە چاوم پێیانکەوت بەرچـاوم تاریـك داهـات و مـەرگم بـە ئاوات دەخواست.. ئاخر هەر ئێمەی پیاوین لەهەر کوێ بین، دەسەلاّتدار یان بێدەسـەلاّت، خوشك و دایکەکان تووشی دەردەسەری و هەڵقرچان دەکەین، جگە لەوەش من نەمـدەزانی لەوکاتەدا بە چ زمانێك لەگەڵیاندا بدوێم، ئاخر داکورکانـدن و بـە کـوڵ گریـانی ئافرەتـە کۆسکەوتووەکان وەکو: هەڕەی کارەبایی ڕۆحـم کەرتکـەرت دەکـات و خـۆم پێڕاناگیرێـت، بەلاّم ئەو ڕۆژە وەکو پیاو ددانم بە خۆدا گرت و نەگریام، کاتێك خوشکەکەم هات و بەدەم گریانەوە، وەکو مەنجەڵی حەوتجۆش دەکولاّ و هەڵدەچوو، نازانم چۆنی بیـستبوو کـە گوایـە لاقم گولله پێکاویەتی!! ئەو (ئیستەرەم) داوای دەکرد لاقە پێکراوەکەمی پێنیشان بـدەم!! ئێخۆ دەرگام بۆ ناکەنەوە تا برینەکەم ببینێت، مەگەر وەکـو جومناسـتیك زانێـك بەسـەر هەردوو دەستمەوە رابووەستم و قاچەکانم لەنێو شیشی سەردەرگاکەوە پێنیشان بدەم، بەلاّم باش بوو، کە سوێندم بۆ خوارد بڕوای کرد کۆڵێدا.

***

(٨)

ئێستا من لەبەندیخانەی پۆلیسی شاری کفـری بەنـد کـراوم. تـا ئـەم سـاتەش نـازانم چـی تۆمەتێکم دراوەتە پاڵ، یان بە چ گوناحێك تۆمەتبار دەکرێم؟ ئەو تاوانەی کە خۆم ددانم پیـادا ناوە، تەنیا نەچـوونمە بـۆ خزمـەتکردنی سـەربازیی، ئـەم حاڵەتـەش، چـونکە دەسـگیرکراوم، لەوانەیە بمگەیەنێتە تیربارانکردن، لێرەش تا ئەمڕۆ دووجار لێکۆڵینەوەم لەگەڵدا ئەنجامدراوە و هەردوو جارەکەش بە ئامادەبوونی ئەفەنییەکی پانتۆڵ لەپێی گـرژ و مـۆن، کـە بـە تەنیـشت بەڕێوەبەری پۆلیـسی شـارەوە بـە بێـدەنگی دادەنیـشت و گـوێی رادەگـرت، ئیفـادەم لـەدەم وەرگـیراوە، هـەردوو کـەڕەتیش بەڕێوەبـەر، کـە عەقیـدی پـۆلیس بـوو، ئـەو پرسـیارانەی ئاڕاستەکردم، کە لە شێوەی پرسیارەکانی ئیستخباراتی لیواکەی بارق بوو، منیش هەوڵم دەدا بە (ئا) یا (نەو) یا (نازانم) وەلاّمبدەمەوە، ئەو پرسیارانەش کە دەبوایە قـسەی لەسـەر بکـەم هـەوڵم ئـەدا زۆر بـەکورتی وەلاّم بدەمـەوە. پـاش کۆتاییهـاتنی دوالێکۆڵینـەوە، کەچـوومە ژوورەوە، یاوەر، ئەو کوڕە دڵپاك و عاشقە کێوییە، پاڵی بە دیوارەکەوە دابوو، قاچـی راسـتی گورج کردبووەوە و قاچی چەپی لەسەر دانابوو، تەماشایەکی کردم، هەردوو پەنجەی شـایەتمانی ئاخنییە کونی گوێچکەکانییەوە، تا لەدەنگی خۆی زیاتر، دەنگی کەس نەبیسێت، تێیچریکاند و هۆرە جافییەکەی دەس پێکرد: ئۆۆۆۆ، هۆهۆهۆ، یەژم کەنیشکە، من لە قولەکەی قەسرا ئـۆ ۆۆۆ، گیریاگم وەدیل، تۆ کلاّوو زەڕەکەت کەومل گیان، بۆم بدە وە بەرتیل..

یاوەر لێنەبووبووەوە، پۆلیـسە دەمـشڕە یـەع کەرەکـە، بـۆ تـووڕەکردنی، دەسـتی کـردە لاساییکردنەوەی و وەك گەماڵ لووراندی و وتی: ئووووووو، حە..حەوحەوووو.. یاوەر کە چاوی بەئەو کابرایەدا هەڵنەدەهات، پەلاماریدا، ئەو لەسەر پشت کەوت و هەردوو دەست و هـەردوو لاقی بەرز کردەوە، زۆلاّنە بەدەم پێکەنینەوە وتی: وایەر وایەر، کاکە وایەر تۆ بەس لێم مەدە، ئەمە قوونی من و ئەوەش هینی تۆ.. یاوەر چوو دەستی گرت بەشیشی دەرگاکەوە و لە پەسـا دەیوت: ئەی خوا دار و بەردت لێبوارێ، خـوا مـن لـەم دونیـای ڕۆشـنەدا چـاوم وە عـارەو و دارخورمادا هەڵنەئەهات، کەچی پێتپیشاندام، ئەوەتا هەرتکیان وان وە بەرچاومۆ.. دارخورما لـە حەوشـەکدا و عارەبەکـەیش وە ژوور سـەرمۆ، وەك دەڵەسـەگ ئـەلوورێنی، کـە پڕیـشی

ئەدەمیٚ، پاش ئەکەویٚ و تووشی میزە چڕکە تیٚ، خوا روو لە چ لایەك کەم، خوا چ گوناحیٚکم کرد وا تووشت کردم..

ئەو رۆژانەم لەبەندیخانەی کفری بە دوودڵییەکی قووڵ و پەژارەیەکی زۆرەوە گوزەراند، لە خزم و کەس و ناسیار، بیٚجگە لە دایکم، کە کەڵکی سەردانی بەندیخانەی نەبوو، کەسیٚك نەما سەردانیم نەکات. رۆژیٚك دەرگەوانەکە بانگی لە من و یاوەر کرد، دەرگاکەی کردەوە و بۆ ژووریٚکی بچووکی بەرانبەر دامانیە پیٚش خۆی، کە گەیشتمە بەر دەرگاکە، روانیم دوو کەسی لیٚدانیشتووە، یەکیٚکیان (جەلال ئاغای هۆمەرمل)ە و ئەوی تریان پیاویٚکی بالاٚبەرزی گەنم رەنگی بەویقار بوو، من نەمدەناسیی. سلاٚوم لیٚکردن، پیاوە نەناسەکە گەرمتر وتی:

– عەلەیکومە سەلام دانیشە کوڕم..

جەلال ئاغا دەستی بۆ لای ئەو میوانەکەی تر راکیٚشا وتی: ئەوە مامەحەمە سەعید بەگی جافە..

کە دانیشتم هەواڵی تەندروستی پرسیم و وتی: خەفەت مەخۆ، بیر لە رابردوو مەکەرەوە، ئەوەی روویدا روویدا، گرنگ ئیٚستە ئازادکردنی تۆیە و تۆش خەمت نەبیٚ، هیچی وات لەسەر نییە مەترسی لیٚبکریٚت، بەمزوانە بەرەڵلاٚ دەکریٚیت..

وتم: دیارە ئەوەش بە هەوڵ و ماندووبوونی جەنابتانە..

ئەو وتی: نەو کوڕم تۆ خۆت خۆڕاگربوویتە و زانیوتە چۆن وەلاٚم دەدەیتەوە. دوێنیٚ چوومە لای بارِقی فەرماندەی لیواکەی کەلار و پرسیاری تۆم لیٚکرد، ئەو پیٚیوتم، کە لە لیٚکۆڵینەوەکەدا هیچ قسەیەکی زیانبەخشت دەرهەق بەخۆت نەکردووە، تاوانی تۆ تەنیا نەچوونتە بۆ سەربازیی، بەر لەوەی بیٚم بۆ لات سەردانی ئەفسەری تەجنیدیشم کرد، ئەویش دڵنیای کردمەوە، کە لەم رۆژانەدا رەوانەی یەکەیەکی سەربازیت دەکات و ئیتر خۆتیش دەبیٚت وریای خۆت بیت..

دڵدانەوەی ئەو رۆژەی گەورە بەگزادەی جاف، جۆرە ئاسوودەییەکی پیٚبەخشیم، ئاسوودەیی نەك بۆ خۆم، بەڵکو بۆ ئەوانیتر، چونکە دەمزانی هەر هیچ نەبیٚت مەترسی و پەژارەی کەسەکانم کەمیٚك دەڕەویٚتەوە، بەلاٚم بارسووکی بۆ خۆم لەناو یەك دونیا تاریکی و ئایندەیەکی نارۆشن و پڕ لەحەسرەت بەکۆڵیٚك زامی رۆحیٚکی شەکەتەوە مەحاڵە.. ئاخر مرۆڤیٚکی ئیرادە زەوتکراو و دووجار کۆسکەوتوو لەناو خیٚڵیٚك ئافرەتی رەشپۆش و منداڵی هەتیودا، ئەگەر ویژدانی نەمردبیٚت، چۆن هەست بە ئازادیی دەکات و ئاسوودە دەبیٚت؟ دە تۆ خۆت بخەرە

جیٚگای من و رۆژانی رابووردوویش بهیٚنەرەوە پیٚش چاو، بەمەرجیٚك بزانیت کە جگە لە قاسمی ئامۆزا، کە ئەویش برا و کۆڵەکەی بنەماڵەکە بوو، ئەوا دووهەمین برای دایك و باوکیت لە رووداویٚکی جگەر بڕدا و بەپیٚش چاوی خۆتەوە لەناو خویٚنی خویدا بگەوزیٚنن و جەلادەکانیش بە پشتویٚنەکەی خۆت قۆڵبەستت بکەن، ئەوساکە وەك گەلەگورگ، بە لمۆز و کەڵپەی خویٚناوییانەوە بەرەو بیٚشەکانیان بتبەن و بلووریٚنن و تۆی یەخسیریش، ریٚژنە جویٚنی پیس لە ئەو رووخسارە دۆزەخییانەوە بە سەرسەرتا دابباریٚت و سووکایەتی بە کەرامەتت بکەن و ئینسانییەتت بەر شەق بدەن.. با ئازادیشت بکەن! ئاخر ئەوە چ ئازادییەکی پیٚدەڵیٚن؟ من ئیٚستایش هەر بیرکردنەوەیەکم لەو رۆژە کارەساتاوییە، دەمباتە ناخی زەویدا و دۆزەخم پیٚنیشان دەداتەوە، بەلاٚم چارە چییە.. چبکەم؟ کورد واتەنی: رۆح لە شویٚنیٚکی سەختدایە و دەرناچیٚت.. کە ئەم خەیاڵ و لیٚکدانەوانەم بە میٚشکمدا دەهات، پەست دەبووم و وردە وردە باری دەروونم قورستر دەبوو و کاتەکانم بە بیٚدەنگی بەسەر دەبرد، کە بیرم دەکردەوە و بە رابردوودا دەچوومەوە، ژیانم وەك فلیمیٚکی سینەمایی لیٚوڕیٚژ لە رووداوی دڵتەزیٚن و پڕ تراژیدیا دەهاتە پیٚش چاو و بیرم لە زۆر شت دەکردەوە تا سنووری خۆکوشتن و دەربازبوون لە ئازاری رۆح و ویژدان..

من ئیٚستە بەئەم بارە قورسەی سەر شانمەوە، لە بەندیخانەی شارەکەی خۆمدام، کەچی هیچ یەك لە بەرپرسەکانی ناناسم، بە هیچ یەك لەم پۆلیسە گرژ و مۆن و رەزا قورسانە ئاشنا نیم.. زۆرجار ساڵەکانی حەرەس قەومیم دەکەویٚتەوە یاد.. پۆلیسەکانی ئەو سەردەمە کە هەموویان خەڵکی شارەکەی خۆم بوون، رژیٚمی بەعسی ئەو سەردەمە و ترس و تۆقاندنی خەڵکی شار و دەمبەستکردنی گوندنشینەکان بە ئابلۆقە خستنە سەر ئەو دەڤەرەم دەکەویٚتەوە یاد.. هەرگیز ویٚنە و قەد و قیافەتی ئەو پۆلیسە کوردەم لە یاد ناچیٚتەوە، کە زەلالەتی هیٚنا بوو بۆ خەڵکی شاری کفری و گوندنشینەکان.

ئەو پیاویٚکی بالاٚ کەمیٚك بەرز و رەقەڵەی مل دریٚژی سوور و سپی بوو. قوڕقوڕاگەی بە قەد لوتی لە ژیٚر چەناکەیەوە بەرەو پیٚش دەرچووبوو. ئەم پۆلیسە ماڵیان لە گەڕەکی ئیسماعیل بەگ و نزیك بە ماڵی مامم بوو. ئەوەند تووڕە و چڕپن و دەنگەوەر بوو ئەوەندەش لە بەجیٚگەیاندنی ئەرکەکەیدا، کە بۆی دەستنیشان کرابوو، سەرسەخت و دەمڕاست بوو، ئەرکەکەیشی تەنها ریٚگاگرتن بوو لە دەرچوونی خۆراك و پۆشاك بۆ ئاواییەکانی ئەو دەڤەرە. ئەو پۆلیسە تەنانەت چاوپۆشی لە هاوسیٚ و دۆستەکانی خۆیشی نەدەکرد!! بۆ ئەو مەبەستەش بە بیٚوچان، لەئەم سەر

کۆلانەوە بۆ ئەو سەر کۆلان هەر لە بەیانییەوە تا ئێوارە ماخۆلانی بوو بەدەوری گەڕکەکەدا و دەسووڕایەوە. تەنانەت لەشوێنێکدا گەر بۆ پشوودانیش رابوەستایە، وەکو میزراحێکی تەتەڵە نەکردوو، بە دەوری خۆیدا دەخولایەوە و هەر چاوێکی دەکرد بە هەزار چاو، بۆیە خەڵکی شار ناویان لێنابوو (مچە میزراح).. دەبا بۆتان بگێڕمەوە، مچە میزراح چۆن زەلالەتی بۆ خەڵکەکە هێنابوو و رۆژانە خەریکی چی بوو؟

بەیانی زوو هەروەکو ئەوەی بۆ ماڵی خوای بکات لە خەو رادەپەڕیی، پانتۆڵە ناونەفەك فشەکەی لەبەر دەکرد، پوزەوانە خاکییەکەی توند لەپاوپوزی شەتەك دەدا و چەکمە رەشەکانی هەڵدەکێشایە پای، سیدارەکەی توند چەسپ دەکردە سەرییەوە و دارە گرنج گرنجەکەی دەگرت بە دەستییەوە، ئیتر لەم سەر کۆلانەوە بۆ ئەو سەرکۆلان دەهات و دەچوو، هەردەم لەپارێزدا بوو، ئەو نەك تەنیا خەڵکی ئاواییەکانی دەهێنایە زەلالەت و لەهەر کۆلان و لاڕێیەکدا کە دەیبینین وەك واشەی برسیی هەڵدەنیشتە سەر سەریانەوە، بەڵکو منداڵێکی شارستانیشی بەدیی بکردایە، کە لەناو بازاڕەوە دەگەڕایەوە ماڵ و خوانەکەردان پریاسکەیەك یان کیسەیەکی بە دەسەوە بدیبایە تێیدەخوڕی و رای دەگرت، دەمی کیسەکەی هەڵدەپچڕی و ورد دەیپشکنیی، ئەگەر تەنیا چارەکە کیلۆیەك شەکر یا دوو گوێل چای پێبگرتبایە دەستی دەگرت بەسەریدا و هەزار قسەی ناشرین و فەزیحەتی پێدەکرد. من خۆم جارێ بەردەستی کەوتم و نەختە چاکەی لێسەندم. ئیتر دوای ئەو رووتکردنەوەم لەلایەن مچەی پۆلیسەوە، کە بەنەختێ شەکر و چای قاچاخەوە دەهاتمەوە بەرەو ماڵ لە دوورەوە، لەئەوسەر سەری کۆلانەکەوە چاوم بۆ دوور هەڵدەخست و دەمگێڕا، کە دەمبینی یەکڕاست دەگەڕامەوە بۆ دووکان و بە مامم دەگوت: مچە میزراح سەر کۆلانەکەی گرتووە و ناهێڵێ قوش دەربازبێت. ئەو تەنانەت چاوپۆشی لە هاوسێکانی خۆیشی نەدەکرد، هەموو رۆژێك لە کاتی نیوەڕوان، یان ئێواران، کە دووکانەکانیان دادەخست و دەگەڕانەوە بۆ ماڵ، بێئەوەی کەمێ تەریق بێتەوە، رایدەگرتن و بەوردیی دەیپشکنین. جارێك کاك فەتاح کە هاوسێی دەستەڕاستی خۆی بوو پشکنیبووی، ئەو بێماریفەتییەی کە نواندبووی کاك فەتاحی رووخۆش و لەفز هەنگوینی فرە بێزار کردبوو، بۆیە لە دڵی خۆیدا بڕیار ئەدات کەتنێکی پێدابدات، بیتەزێنێت، کەتنەکەش بەم شێوەیە بوو: مچەی پۆلیس ئەوەی دەزانی دووکاندارەکان کە لە بازاڕ دەگەڕێنەوە بۆ ماڵ، لەترسی ئەودا ناوێرن، ئەگەر پڕ باخەڵێکیش بێت، لە ناوچەی ژێر دەسەلاتی ئەودا، کە یەك شەقام و دووسێ کۆلانی تەسك و ترووسك بوو!! شتێکی یاساغ بهێننەوە و لەماڵدا عەمباری بکەن تا لەدەرفەتێکدا، کە حەرەس قەومییەکان بەسەر چەمی قوشەچاپانەوە نەدەمانەوە رەوانەی شارەکەی

ئەوبەریی بکەن، ناچار بەکۆلانێکی تردا درەنگوەخت، شتێکیان بەشتێك دەکرد یان دەبوایە دەمی یەکێك لە حەرەس قەومییەکانی شار چەور بکەن و بە نیوەڕۆ، یان شەو درەنگوەخت بارەکانیان بگوازنەوە، ئەو سەردەمە دووکاندارەکان ئا بەو شێوەیە ئاڵوێریان دەکرد و نانیان پەیدا دەکرد، گوندنشینەکانیش بەو حاڵە پێداویستییەکانیان لە شار چنگ دەکەوت.

نیوەڕوانێك کاك فەتاحی داخ لەدڵ، لە بازاڕەوە بەرەو ماڵ دەگەڕێتەوە، لە دوورەوە تەماشا دەکات، دەبینێت مچە میزراح بەسەر کۆلانەکەوە راوەستاوە و بەهەر چوار دەوری خۆیدا سەری وەك رادار دەسووڕێنێت و دەڕوانێت، ئیتر ئەم بە فرسەتی دەزانێت و نایەوێت لەدەستی بدات، دەکەوێتە خۆی، کە نزیك دەبێتەوە خۆی کەمێك بە شپرزە دەنوێنێت و دەست دەبات بۆ باخەڵی کەواکەی و خۆی خەریك دەکات تا تەواو پۆلیس دەکەوێتە گومانەوە، لەناکاودا پۆلیسی گێل و خودا خراپ بۆ کردوو رووبەڕووی دەبێتەوە و بانگی دەکات:

- فەتاح.. فەتاح ، ئا بێرە بەرۆ با گیانت بپشکنم.. بەخوا وابزانم چتێکت لە گیرفانەکانتا شاردووەتەوە، فەتاح دەڵێت:

+ کاك مستەفا وەخوا هیچم پێنییە، بیکە لە رێی خوا و مەولووی پێغەمەرا، کاك مستەفا گێچەڵم پیامەکە، کوڕە تۆ عەیب ناکەیت لە خۆت؟ بۆ کەمێ شەرم ناتگرێ؟ ئاخر من و تۆ هاوسێی یەك نین؟ ئاخر چۆن شەرم لەخۆ ناکەی رێم لێئەگری؟ دە باشە ئەوە من هیچ، ئەی ناتوانی کەمێ چاوپۆشی لەو خەڵکە فەقیر و هەژارە بکەی؟ کوڕە خۆ ئەتوانی جارناجارێ چاوێك لە حەنای ئەو خەڵکە بەسە زوانە بنووقێنی و دڵی وەرزێرێکی دەس و پەنجە برژاو خۆشکەی، کوڕە ئەو خەڵکە گوناحە هەی خوا بتگرێ!!

کاتێك فەتاح بەو شێوە نەرمە قسە لەگەڵ مچە دەکات و قسەکانی کەمێك بۆنی پاڕانەوە و کوڕوزانەوەی لێدێ، ئەو پتر دەکەوێتە گومانەوە و زیاتر سوور دەبێت لە پشکنینی و دەڵێ:

- مادام وایلێهات، ئا دەس لەباخەڵت دەرکە، بەخوا ئەزانم چاییە یا شەکر، یا هەر هیچ نەوێ یەك دوو سەلکە ساونت لەباخەلاً شاردۆتەوە، چتێکت هەر ها پێ.. خۆت شلکە فەتاح خۆت شلکە.. دەی دەی کوا با بزانم، دەی دەی عەزیەتم مەدە فەتاح عەزیەتم مەدە، ئا دەی دەست لە گیرفانەکانت دەرکە، دەی دەی.. مچە میزراح سینگ دەنێتە سینگی فەتاحەوە وەك ئەوەی هەنگوێنی لە کلۆری پیرە داردا دۆزیبێتەوە، ئەویش بۆ ئەوەی زیاتر شێتگیری بکات دەست لە باخەڵی دەرناهێنێت، بۆیە مچە بە ناچاریی مەچەکی توند دەگرێت و بای هەڵدەدا، ئینجا دەست

دەکاتە باخەڵی کەواکەیدا، کاك فەتاح نایکاتە نامەردیی و پیاوانە (زەکەری) بە رەپی دەنێتە مشتی پۆلیس و پێیدەڵێت:

+ ئەو شتەی واها لە گیرفانما ئاااااااااااائەوەتا.. دەبزانە وەکەڵکت تیٚ؟!! دەی ها بیگرە و بیبەو بۆ خۆت!! دە بیبەو بکە وە چاوتا!! دەك داوەشێی مچە، دەك دارزێیت (مزراح) دەبیوە بزانم چی لێئەکەی!!

مچە میزراح وەك ئەوەی دەستی بەسەر سەری کوێرە مارێکدا کەوتبێت ئاوەها رادەچڵەکێت و پاشەوپاش دەکشێتە دواوە، ئیتر هەردووکیان دەدەن لەقاقای پێکەنین و
باوەش بەیەکدا دەکەن.

ئەم پۆلیسە تۆقێنەرە زۆرجار سوحبەتیشی لەگەڵ دۆستەکانیدا دەکرد و لەناخەوە پێدەکەنی. لەوانەیە لە ئەو رۆژگارەدا مستەفای پۆلیس، کە کەسانێك هەبوون بە کوردێکی نیشتمانپەروەریان دەدا لەقەڵەم، ناهەقی نەبووبێت، کە هار دەبووە گیان گوندنشین و هاوشارییەکانی، چونکە حەرەس قەومییەکان دەرهەق بە کەسی کورد و کوردپەروەر و ئەو کەسانەش، کە هاوسۆزییان بوون زۆر شڕەت و هاربوون و بێبەزەییانە رەفتاریان لەگەڵدا دەکردن، خۆ ئەگەر ئەو پۆلیسە کوردە، کە ئەرکی دەمبەستکردنی خەڵکی لادێکانی پێسپێردرابوو، پێانبزانیبایە کەمتەرخەمە و چاوپۆشی دەکات دوور نەبوو نانبڕاوی بکەن.

پۆلیسەکانی ئەو سەردەمە، بە حەرەس قەومییەکان و مچە میزراحیشەوە ئەوەندەی (عەدە ئینزیبات)ی ئەمڕۆ بێشەرم و دڕ و تۆقێنەر و هار نەبوون. ئەم پۆلیسە بە خۆی و دارەکەی دەستییەوە لەماوەیەکی زۆر کورتدا دەتوانێت هەموو نێری شاری کفری لەبەر بدات و راپێچی پۆلیسخانە، یان دەزگای ئەمنیان بکات، بە بێئەوەی کەس بوێرێت چاو لەچاوی بڕێت و فزە بکات.

***

(٩)

لەئەو بەندیخانە بیست رۆژ مامەوە، تا بەیانییەك ناوی من و عەلییان خوێندەوە و داوایان لێکردین خۆمان ئامادە بکەین. من دڵم داخورپا. عەلی مێردمنداڵ و زمانتەزان رەنگی بوو بە توێکڵە لیمۆی زەرد! هەر لەوێدا ئەم پرسیارەم لا قوت بوویەوە: ئاخر ناوی عەلی بۆ بە منەوە ببەستنەوە؟ هەر لەبەر ئەوەی ناوی باوکی (حەمە فەرەج)ە؟ هەرچۆنێك بوو بەدەم خەیاڵ و خوتورەیەکی بێسەر و بەرەوە لەدەرگای حەوشەکە چوومە دەرەوە. لە پشتی ئۆتۆمبێلێکی سەر داپۆشراو سواریان کردین و سەر بەرەو خوار کەوتەڕێ. مەقەڕی جەیش شەعبی کە کەوتبووە لای دەستە راستەوە تێیپەڕاند بەرەو دێی کارێز و دیسان بەلای راستدا لایدا. پاش نیو سەعاتێك گەیشتینە دووڕێیانی خورماتوو- کەرکوك، لەوێشەوە بەرەو بەغدا، بەلاّم کە نیوەی رێگای بەغدای بڕی و بەلای چەپدا وەرچەرخا، نیگەرانییەکەم قووڵتر بووەوە!! چونکە نەمدەزانی بەرەو کوێ دەبرێین.. جا چار چییە؟ خۆ ئەگەر بۆ ملپەڕاندیش بێ ئیتر دەبێت تۆ خۆت بدەیت بە دەست ئەو واقیعەوە و چاوەڕوانی چارەنووسی خۆت بکەیت، چونکە لەگەڵ مەرگێکدا کە ئەو پەلکێشت دەکات ململانێت پێناکرێت. ئۆتۆمبیلەکە ماوەیەکی تر رێگای بڕی و خۆی کردە ناو شاری باقووبەدا. ئەو رۆژە یەکەم جارم بوو بەرێوەبەرایەتی پۆلیسی ئەو شارە ببینم.. دەرگا سەرەکییەکەی سێ چوار مەترێك پان بوو، لەوێوە کردمانیان بەژووردا، دەرگەوانەکە رەشتاڵەیەکی رەقەڵەی سمێڵ شۆڕی کورتەبنەی ناوچاو گرژ و مۆن بوو، کلیلەکانی، بەزنجیرێك بەستبوو بە نیتاقەکەیەوە، بە دەستی راستی گرتبوو، کێبڵێکی رەشیشی لەبن قۆڵی چەپیدا بوو. دەرگا پۆڵاێنییەکەی کردەوە و ئێمە خۆمان کردە دالانە درێژەکەدا پاشان دووەمین دەرگای بۆ کردینەوە و بەبێ ئەوەی هیچ بڵێ، بە کێبڵەکەی دەستی هێمای چوونە ژوورەوەی بۆ کردین و خڕڕڕ دەرگاکەی لەسەر داخستین.. بەدەم دەرگاکەوە بەپێوە راوەستابووم عەلی زۆر لەسەرخۆ و بە شێوەیەکی منداڵانە و بە ئەوپەڕی پاکییەوە وتی: کاکە بەیانی کە لە بەندیخانەی کفری دەریان کردین زۆر ترسام، وامزانی دەمانبەن بۆ قاطع جیش شعبی و لەوێ گوللەبارانمان دەکەن.. بڕوات هەبێ کاکە ئەوەندە ترسام لە حەیبەتتدا جووتەی گونم هەڵکشان و چوونە ناوسکمەوە دواییش باریکە ژانێکی تیژ گرتمی، ژانێك، هەر وەخت بوو بمپروکێنێت و گیانم دەرچێت، بەلاّم کە ئۆتۆمبێلەکە لای نەدا بۆ قاطع لەوێدا ئافاقەیەکم بۆ هات و هەستم کرد گونەکانم شۆڕدەبنەوە بۆ ناو گەڵم!!

من لە دڵی خۆمدا وتم: ئەم مرۆڤە چ بوونەوەرێکی سەیر و سەمەرەیە، ئاخر مێشك و دڵ و دەروون و ترس لەگەڵ ئەو ئەندامە کە بەرپرسە لە زیادبوونی رەگەز، چ پەیوەندییەکیان بەیەکەوە هەیە؟

(١٠)

نەریتی بەندیخانە وایە، هەر زیندانییەك بۆ یەكەمین جار دەچێتە ژوورەوە لەبەر دەرگاكەدا، بە بێئەوەی یەك هەنگاو بهاوێت، رادەوەستێت و تەماشای سەرتاپای بەندیخانەكە دەكات، پاشان یەكەیەكە لە رووخساری بەندییەكان دەڕوانێت، ئەم رەفتارەش خۆی لە خۆیدا ئامادەكارییەكە بۆ هەڵسەنگاندن و خۆگونجاندن لەگەڵ ئەو بار و شوێنە نوێیەدا كە پێی تێدەنێت. لەوانەیە چاوگێڕانیش بێت بەدوای رووخسارێكی ئاشنا، یان جێگایەكی چۆڵ بۆ حەسانەوە، بۆیە منیش وەك هەر زیندانییەكی تر، رێك وامكرد، بەڵام بەندییەكان ئەوەندە زۆر بوون نەمپرژایە سەر هەموویان تا تێیانبڕوانم.. ئاخر ئەو زیندانە ئەوەندە بەندیی تێترنجابوو، دەرزیت هەڵبدایە نەدەكەوتە سەر زەوی!! ئەو قاوشە بەرفراوانە وەك شارە زەردەواڵەی ئاڵۆسكاو گرمەی دەهات و كەس لە قسە حاڵی نەدەبوو. دەركیشم بەئەوە كرد، كە سێیەكی زیندانییەكان بێئاگابوون لەوەی دوو میوانیان بۆ زیاد كراوە. بەدەم دەرگاكەوە راوەستابووم و قاوشەكەم بەزیندانییەكانەوە دەپشكنی، لەپڕێكدا چاوم لەسەر رووخسارێك گیرسایەوە، كە وادیاربوو ئەو زووتر منی بەدیی كردبوو، بۆیە دەستی چەپی خستبووە لای دەمی و بانگی لێدەكردم، كەچی من لە زڵەزڵ و گرمەی ئەو هەموو دەنگەدا، كە تێكەڵ بەیەك دەبوون، نەمدەبیست، بەڵام بە هێمای دەست تێیگەیاندم، كە جێگەمان لای ئەو دەبێتەوە..

عەلی گورج هەردوو دەستە پێخەفەكەی هەڵگرت و چووینە پێشەوە، بەلای راستی دیوارەكەوە كۆمەڵێك مرۆڤی كورد پاڵیان بەیەكەوە دابوو، تا ئێمە گەشتین (سەرتیپ) زۆر خەمخۆرانە دڕنی بە هاوەڵەكانی دابوو، جێگای ئێمەشیان كردەوە.

پاش چەند رۆژێك ئاشنایەتیم لەگەڵ ئەوەی كە مەبەستم بوو پەیداكرد و كەمیان ما نەیانناسمەوە، بەڵام سەرتیپ دەربارەی بەندیخانەكە و بەندییەكان و زۆر شتی تر كە مەبەستم بوو بیزانم، سەرچاوەی سەرەكی زانیارییەكانم بوو، ئەو بۆی گێڕامەوە وتی: تا دوو هەفتە بەرلەئەمڕۆ رۆژانە كۆمەڵ كۆمەڵ زیندانییان لێرە دەردەكرد و لەناو ئەو باخاتی (خاڵس)ەدا بە تۆمەتی جیاجیا گوللەبارانیان دەكردن، زۆرجار كەسی وای

بەردەكەوت، تەنها لە بازاڕدا سووكە شەڕێكی كردبوو، بەبێ لێپێچینەوە سەربازە هەڵهاتووەكان گوللەباران دەكران، بەڵام ئەمە چەند رۆژێكە ئەو دیاردەیە راگیراوە..

من یەكێك بووم لەئەو بەندییانەی كە زۆربەی كات چاوم لەدەم دەرگاكەوە بوو دەمڕوانی تا بزانم كێ دێت و كێ دەردەكرێت. رۆژێك پیاوێكی تەمەن سەرووی پەنجا ساڵیان هێنایە ژوورەوە، كە زانیم كوردە، ئەو مافەم دایە خۆم، كە لە ریزی خۆماندا جێی بكەمەوە. ئەو ئەوەندە خەفەتبار و وەڕس بوو، جێگای بەخۆی نەدەگرت و نەیدەزانی دابنیشێت، بە پێوە رادەوەستا و لەدەرگاكەی دەڕوانی. دادەنیشتەوە و كروشكەی دەكرد و لەناو خەیاڵ و بیركردنەوەدا نوقم دەبوو، لەسەر گازەرەی پشت رادەكشا و چاوی دەبڕییە بنمێچی قاوشەكە، دەتگوت وێنەی منداڵەكانی بە سەقفەكەوە هەڵواسراوە و ئەو دیقەتیان ئەدات. لەناكاودا وەك بانگی لێبكەن و خەبەرێكیان بۆ هێنابێت ئاوا رادەپەڕی و بۆلای دەرگاكە رووی وەردەچەرخاند. مودەتێك لەئەو بارەدا دەمایەوە و چاوی بە دەرگاكەوە ئەبڵەق دەبوو، پاشان كەمەكەمە خاو دەبووەوە و پاڵی دەدا بە دیوارەكەوە، ئەو ئەوەندە بێئۆقرە بوو دەتگوت ئاگاداریان كردووەتەوە لە هاتنی خیزانەكەی و نازانێت هۆی دواكەتنیان چییە. ئەم پیاوە زیاد لە سێ كاتژمێر ئەوە حاڵی بوو، لە بارێكدا ئارامی نەدەگرت، رادەكشا و رادەچەنی، چنچكی دەكرد و هەڵدەستایە سەرپێ، بڕێكی باش لە دەرگاكەی دەڕوانی و دادەنیشتەوە، هەناسەی قووڵی وای هەڵدەكێشا بۆنی زووخاوی لێدەهات، لەئەو ماوە ئازار بەخشەدا من وا تێكەڵ بووبووم لەگەڵ رۆحی ئەو مرۆڤە بێدەسەڵاتەدا، وام هەست دەكرد ئەو قاوشە گەورە و جەنجاڵە، جگە لە من و ئەو كەسی تری تیادا نییە. ئەو لەو هەڵچوون و داچوونەدا بوو من خستبوومە ژێر چاودێرییەوە، لەپڕێكدا قیژە و گریانی چەند منداڵێك كابرای راپەڕاند و بەدەم هاواركردنەوە بەرەو دەرگاگە رایكرد و منیش بەدوایدا، پێشتر كە هۆی دەسگیركردنیم لێپرسیبوو، ئەو وتی: بەر لە چوار رۆژ پۆلیس دای بەسەر ماڵەكەمدا و بەتۆمەتی (تەبەعییەی ئێرانی) بە خاوخێزانەوە دەسگیریان كردین و منیان بۆئێرە هێنا، ئیتر نازانم منداڵەكانم راپێچی كوێ كراون؟ نازانم چ بكەم هەر وەختە شێت دەبم!! بڕوات هەبێ مەرگی خۆم بە ئاوات دەخوازم..

ئەو پیاوە گڕتێبەربووە برووزی لێبڕابوو لە پەسا دەیگوت: ئەرێ وەڵا ئەوە ئەوانن، منداڵەكانی منن، گیان گیان بە قوربانتانبم.. كاتێكم زانی خێزانەكەیان بە راڕەوەكەدا

بەپێش چاوی باوکەکەوە دالەبەر بۆ زیندانی ئافرەت و منداڵی ساوا، ئیتر پیاوەکە چاوی پێکەوتن هەردوو دەستی بە شیشی دەرگاکەوە گرت و پڕ بە گەرووی هاواری کرد: ئەوە منیش لێرەم بە قوربانتانبم.. باوکە رۆۆۆ برا رۆۆۆ..

به دەم باوکەڕۆوە سەری خۆی بەشیشەکاندا دەکێشا. مـن زۆر هەوڵمدا بەدڵدانەوە هێوری بکەمەوە، بەلاّم بێفایدە بوو. ئەو بە پێوە راوەستابوو وەك برێشکەی ناوسکی ساج هەڵدەقرچا و بە کولّ دەگریا، کە بە گریان خۆی خالّی کردەوە بەدەم دەرگاکەوە دانیشت و لە دەرگای ژووری زیندانی خیزانی دەیڕوانی.

هەر ئەو شەوە کە نەختێك باری دەروونی کابرای تەبەعیە!! خاوبووبووەوە و کەمێك خەمی سەرشانی سووك بووبوو، چونکە هیچ نەبێت ئێستە لەمنداڵەکانییەوە نزیکە و دەزانێت لەکوێن، ئەو شەوە بوو، کوڕە کوردێکی خەڵکی گوندی (حاجی عەواد)ی دەشتی شاکەلی ئەو گەرمیانەیان هێنایە زیندانەکەوە، ئەو هەڵۆیەك بوو لە هێلانەی سەخت و عاسی خۆیدا ببوو بە داوەوە و بەدوو چاوی رەشی پڕ لە ترس و رووخساری پەشۆکاوەوە لە بەندییەکانی دەڕوانی و هەر بە تەماشاکردنیش بەدەم و چاوەکان و بە دیوارە چڵکنەکەی بەندیخانەکەی دەگوت: خۆم دەزانم لە خەتەردام و بەرەو مەرگ راپێچم دەکەن، بەلاّم چارم نییە!!

بەیانی زوو بەرلە دەسبەکاربوونی مەئموورەکانی ئەو پۆلیسخانەیە، دەرگەوانەکە هات و گورگ ئاسا، چۆن قەپاڵ لە بەرخێك دەدات و لە گەلەمەڕ جیای دەکاتەوە، ئاوا لە قۆڵی نەوی و بەپەلە بۆ دەرەوە راپێچی کرد. زیندانییە کۆنەکان دەیانزانی هێنان و بردنی ناوەختی بەندی یانی چی؟ رۆژی چاوپێکەوتنی بەندییەکان بیستمان ئەو کوڕەیان لە گوندەکەی خۆیاندا گوللەباران کردووە..

***

(١١)

بەندیخانەی پۆلیسی باقووبە پانتایەکەی ٢٥٠- ٣٠٠ مەتر دووجا دەبوو. ئەوێ نموونەیەکی بچکۆلانە بوو لە کۆمەڵگای عیراقی. دز و جەردە، پیاوکوژ، سیاسی، سەربازی هەلاّتوو، پیاوی شەڕفرۆش و بکوژ، کاسبکار و عارەبی میسری و مرۆڤی کوردی غەدرلێکراو و جۆرەکانی تر لە چین و توێژە بەدبەختەکانی کۆمەڵگای گرتبووە خۆ، بەلاّم زۆربەیان سەربازی هەڵهاتوو بوون.

ئەو چەند مانگەی لەوێ بەسەرم برد رۆژگارێکی هەتا بڵێیت سەخت و دژوار بوو. هەر رۆژێکم بە ساڵێك لێبەسەر دەچوو. تەنها ئەو کاتانە نەبێت، کە خولقی گوێگرتنم هەبوو، سەرتیب دەهاتە ئاخافتن، دەیدایە تانی بێحەیاییدا و لە هەموو ئاشێکی تێدەکرد. ئەو زۆرتر مەبەستی رەواندنەوەی خەم و پەژارەکانی من بوو، ئەگینا هەموو ساتێك بۆنی مەرگم دەکرد، ئەو هەوایەی هەڵدەمژی بۆنی گۆڕەوشاری لێدەهات، ئەو نانەی دەمخوارد تامی خوێنی ئەدا، ئەو قومە ئاوەی دەمخواردەوە وامدەزانی دواقومی ئاوە بەر لەسێدارەدانم دەمدەنێ، بێئەوەی پێمبڵێن ئارەزووی چی دەکەیت، لەئەو زیندانەدا هەر رۆژەی بەزمێکم بەر چاو دەکەوت، کە مایەی تێڕامان بوو، شەڕ و بەگژدا چوون و یەکتر خوێناولکردن و جوێندانی پیس و تانە و تەشەری قێزەون کار و پیشەی رۆژانەی چەند کەسێکی دیاری بەندییەکان بوو. کاتی وا هەبوو بۆ کۆنترۆڵکردنی ئالۆزیی ناو زیندانەکە دەرگاوانەکە بە خۆی و کێبڵە رشەکەیەوە خۆی بەژووردا دەکرد و دەهاتە ویزەی برێك لە ئاژاوەگێرەکاندا. یەکێك لەئەو بەندییە شەڕئەنگێزانە کوڕە عارەبێکی سەربازی هەڵهاتوو بوو، ئەو بۆ خۆدەربازکردن لە چەشتنی سزا، بە لەتە مووسێك بەردەبووە سینگ و سکی و خۆی خوێناوڵ دەکرد. لە هەموو ئەو دیمەنە ناشیرینانەی کە لە یادمدا وێنە (ترا- میدی)یەکەی لەیادمدا ناسڕدرێتەوە، ئەم باسەیە کە دیگێڕمەوە:

رۆژێك سەربازێکی مێردمنداڵیان کردە ژوورەوە، ئەم سەربازە دەرکەوت بە زیندانییە کۆنەکان نامۆ نییە، یان لە خوێندنەوەی سیمایدا بۆیان دەرکەوت فرۆشیارە!! ئیتر کڕیارەکان کەوتنە خۆ و بەسەریانکردەوە، زۆری پێنەچوو جموجووڵ کەوتە ناو زیندانەکەوە، جموجوڵێکی وا زۆربەی بەندییەکان کەوتنە گومانەوە و گوێقولاخ بوون، پاش کەمێك سەرشۆرکەکە بەشێوەیەکی واجمەی دەهات بێئاگاکانیش ئاگادار بوونەوە، لەهەمووی سەیر و سەرنجڕاکێشتر

ڕەفتاری سەربازە لووسکەکە خۆی بوو، ئەو کەوتە ناو زیندانییەکان و داوای توێکڵە سابوونێکی دەکرد!! تەنیا یەك توێکڵە سابوون کارەکەی ئاسانتر دەکرد و زووتر کڕیارەکانی بەڕێدەخست!! بۆ ئەوەی کەس نۆرەبڕ لەکەس نەکات، لە ناوەڕاستی قاوشەکەوە بۆ بەردەرکی سەرشۆرکەکە، بەندییەکان سرەیان بەستبوو، ئەوەندە بەکپی و بێدەنگی ڕاوەستابوون، ئەگەر زیندان نەبوایە، ئەوا سوێندت بخواردایە، کە سرەیان بۆ وەرگرتنی هێلکە، یا دەرکردنی تەسکەرەی نفووس گرتووە، سوێندت نەدەکەوت!!

(عامر خانەقینی) و (مەجە دۆم) وەك گا بوغە چەپۆکانیان دەکرد و دەیان بۆڕاند، بە کەمێك چاو لێسوورکردنەوەی من کۆڵیاندا و دامرکانەوە.. مەجە وەك نێرەکەرێکی تێر قەسیل ئێرەقی کردبوو دەیسەڕاند: کورە هەی کوڕی خوا لێمگەڕێ با دەستێکی لێبپەڕم و سفرە تلێشی بکەم.. ئەو ڕووی دەمی لە من کردبوو وای دەگوت.. عامر خانەقینیش بێشەرمانەتر لە مەجە دەیگوت: خودا تو لە کورە ئەڕا من نازڵ بیت؟ وڵمکە با ئەو داڵك خیزە بگامەی..

بەڵام عامر درۆی دەکرد، چونکە باشی دەزانی کڕیاری کوڕە لوسکەکە زۆرن و نۆرەی ئەو نایەت.. ئەو دەیویست پێمبڵێت: ئیتر پێممەیەژە لۆتی بەرەڵا، ئەوە نییە منیش گوێڕایەڵم و بە قسەت دەکەم.. بەڵام هەر بە بێوەی دانەنیشت و لە داخی دڵی خۆیدا گێچەڵێکی بە (عومران خانەقینی) خزمی خۆیدا کرد، پەلاماری دا و دوو سێ مشتی سرەواندێ.. هەر ئەو ڕۆژە هێشتا عامر کەفوکوڵی دانەمرکابووەوە، دەرگای قاوشەکە کرایەوە و کوڕێکی گریساویی و جلوبەرگ چەور و چڵکنیان پاڵپێوەنا و هاتە ژوورەوە، ئەو وەك کوڕێکی ئاشنا بە سروشتی زیندان، بەدەم دەرگاکەوە ڕاوەستا و فسفس پاڵەوان ئاسا دەستی لەشیشی سەر دەرگاکە گیرکرد و مەچەکە ئەستوور و دەماراوییەکانی نمایش کرد.. عامر ڕووی دەمی تێکردم و وتی: خاڵوو بەمەلی؟

ئاخر من دەمزانی پرسەکەی عامر پرسە خەسوانەیە.. بۆیە وتم: بەلی.. هەرچۆن تۆ مزگێنی بە زیندانییەك بدەیت و هەواڵی ئازادکردنی پێبگەیەنیت، عامر گەش بووەوە و زەردەخەنەیەکی تەڕ زاییە سەر ڕوومەتی، چاوەکانی چەشنی دووچاوی پڵنگێکی ڕاوچی، گەشانەوە و دەستوبرد بەرەوە لای دەرگاکە، بە نێو زیندانییەکاندا، چەند زیکزاکێکی کرد و خۆی گەیاندە شوێنی مەبەست، لەشێوەی کابرای فسفس پاڵەوان، پشتی لەدەرگاکە کرد و شانی لەشانی توند کرد، کوڕە فیتەرەکە ئاوڕێکی لێدایەوە و خێسەیەکی لێکرد، بەڵام عامر

بواری پێنەدا، تا هێز لە مەچەك و بازوویدا هەبوو گوڕی خواردەوە و مشتێکی توندی سرەواندە بنا گوێیدا، هەر ئەو مشتە بوو، کابرا لاربووەوە و وەکو دارێك ڕەشەبا لە ریشە هەڵیکەنێت، ئاوەها دای لەزەوی!!

ئیتر عامر چاوەڕوانی هیچی تری نەکرد. بەهەمان زەردەخەنەوە کە لە ڕووخساریدا ڕوابوو گەڕایە دواوە و بەچاوە گەشەکانی یەك یەك تەماشای هاوەڵە کوردەکانی کرد. من دەمزانی ئەو پڵنگە بەندکراوە چاوەڕوانی چی دەکات بۆیە وتم: دەسخۆش عامر.. دەسخۆش، چاکت تێسرەواند، ئەمجا ئیسراحەتت کرد؟

***

شەوانە درەنگوەخت، کپی و بێدەنگی باڵی بەسەر قاوشەکەدا دەکێشا و زۆربەی بەندییەکان دەنووستن، ئەوکاتانە هەل بوو بۆ دەمەتەقێ و شەو بەسەربردن.

(عەگاب) کوڕە عارەبێکی هێمن و خوێندەوار و لەسەرخۆ بوو. و خۆی بە سەرتیب ناساندبوو. خۆیشی بۆی گێڕامەوە گوایە بەرلەئەوەی بکرێت بە سەرباز (بەڕێوەبەری ناحیە) بووە و بەقسەی خۆی لەهەڵچوونێکدا جوێنی بە بەعس و سەدام داوە و بەهۆی دەسەڵاتی عەشایەریی باوکییەوە، کە لە سەردەمی دەسەڵاتی عوسمانییەکاندا نازناوی (پاشا)ی پێبەخشراوە، سزای قورس نەدراوە و تەنها پلەی بەڕێوەبری لێوەرگیراوەتەوە و ڕەوانەی سەربازی کراوە. پاشان کە چووەتە سەربازی (ئەفسەری هەواڵگریی) واتا (ئەفسەری ئیستخبارات)ی فەلاقە کردووە و دیسان جوێنی بە حیزبی بەعس داوە، بۆیە بەندکراوە. ئەو لەلای من نکۆڵی لە تۆمەتەکەی نەدەکرد، بەڵام لە مەحکەمەدا دانی بە تاوانەکەیدا نەنابوو، درابووە دادگای سەربازی و دەیانهێنا و دەیانبرد.. ئەو ڕۆژانە کە لە زیندانی باقووبەدا دەمایەوە، سەرەڕای درێژدادڕییەکەی کە بە سروشتی خۆم ڕقم لە ئەو جۆرە کەسانە دەبێتەوە، بۆ من ئافاقە بوو.

یەکەم جار سەرتیپ پێیناساندم، وتی: ئەگەرچی کەمێك فشەکەرە، یا ڕاستتر بێژم لە جوانکاریی قسەوباس و گێڕانەوەی چیرۆکە خەیاڵییەکانیدا دەسانێکی هەیە و هونەرمەندە، ئەگەر پشووت درێژبێت و کەمێك سەری بۆ بلەقێنیت، بە تایبەتیی ڕۆژانی هەینی، کە مواجەهەت دێت و مەنجەڵ و سەبەتەی پڕ لە خواردن کە بۆتی دەهێنن چەور بێت و گرتکی

گۆشتی باشی تیادا بێت ئەوا لەپاڵ لوولدانی تیکەکانیدا زۆر لەفزشیرین و قسەخۆشترە و دڵی خۆیت بۆ والاّ دەکات..

هەر وایشدەرچوو، یەکەم شەو ئەوەی من مەبەستم بوو و ئەو درکاندی و داخی دڵی خۆی بۆ هەڵڕشتم، ئەو شەوە تا دەمەوبەیان من جوولاّندم و ئەو قسەی کرد، پاش ئەوەی شل و کول بوو، وتی با قسەیەکی خۆشت بۆ بکەم:

کاکە حەمەی پێشمەرگە دەسگیرکرا و درایە مەحکەمەی سەربازیی موسڵ، لە دوا دانیشتنی دادگادا بڕیاری لە سێدارەدانی هاوڕێکەی دەدرێت بۆیە هاوڕێکەی لەناو قەفەسی تاوانباریدا هاوار دەکات و دەڵێت: ئێوە لەئەو کاتەدا کە پێشمەرگەیەك دەکوژن دەیان، بەڵکو هەزاران پێشمەرگە لەدایکدەبێت، دار بەڕوویەك دەسووتێنن دەیان خەڵفە بەڕوو بەسەر کۆترە سووتاوەکەیەوە چرۆ دەکەن و دەژێنەوە، بژی پێشمەرگە، بژی کورد، بڕووخێ بەعس..

کاکە حەمە کە گوێی لە دروشمە ئاگرینەکانی هاوڕێکەی دەبێت ئەویش دەڵێت: بژی پێشمەرگە، بژی کورد..

دوایی نۆرە دێتە سەر کاکە حەمە و دادگا بڕیاری سێدارەی بەسەردا دەدات، بەلاّم ئەو چونکە باش عارەبی تێناگات بە هاوەڵەکەی دەڵێت: بۆم بکە بەعارەبی.. ئەویش دەڵێت: بڕیاری لەسێدارەدانی بۆت دەرکرد!! کاکە حەمە رووی دەم دەکاتە حاکم و پێیدەڵێت: باشە حاکم تۆ بۆ ئەوەندە زاڵمیت! من لەپێشمەرگایەتی زیاتر هیچم کردووە؟ ئاخر پێشمەرگایەتی گوناحە؟ کفری خوایە؟ ئەی باشە تۆ برا عارەبەکانت لە فەلەستین پێشمەرگایەتی ناکەن؟ حاکم خوا غەزەب لە خۆت و سەدامیش دەگرێت، تۆ بۆ لەخوا ناترسیت حاکم؟ بژی پێشمەرگە بژی کورد..

شەوانە کە من و عەگاب سەرمان دەخستە سەر سەرین و دەدواین (سەرە) پیشیدەخواردەوە و هەر زوو بەتانییەکەی دەکێشایە بان سەریدا و بەئەمدیو و ئەودیودا پلی دەخوارد و هەناسەی قووڵی هەڵدەکێشا.

شەوێك لەشەوەکان خێسەی زۆری لێکرد، ئەو پەڵە هەورێکی خەستی بێزاریی رووخساری داپۆشیبوو، رەش داگەڕابوو، بۆیە لام لێکردەوە و ویستم بیدوێنم، بەلاّم ئەو بە دەنگێکی نزم و پڕ لەحەسرەت، پێیوتم: ئاخر من نازانم تۆ بۆ ئەوەندە بە زەوق و شەوقەوە گوێ لەقسەی ئەو عارەبە وشترررر گێیە دەگریت؟ ئەی من بۆ ئەوەندە ئەحمەق بووم ئەم منجڕەم بە تۆ ناساند.. کورە عارەب هەرچی بێت و لەهەر کوێ بێت هەر عارەبە!! ئەمە باسی چیت بۆ ئەکات

ئەوەندە بەتام و لەزەتەوە گوێی بۆ شل دەکەیت؟ خۆ بەیانی و دوو بەیانی لێتی دوور دەخەنەوە، تۆ کەی ئەوەندە تامەزرۆی پاشا و فشەکردنی کوڕی پاشا بوویتە؟ کە ملی شکاند و رۆیشت ئەوساکە نەیەژیت ئادەی سەرە دەی تەڕەماش قسەیەکی خۆشمان بۆ بگێڕەوە، دە شەرتبێ خەفەتێکی وات بدەمێ خاڵۆژنم بەسۆفی مێردی نەدابێت.. (من پێدەکەنم).. پێمەکەنە دایکمت تەسەڕف کردبێت دەبێت داخت بکەم، خۆ ئەو کابرا فشەکەرەت لێدوور دەکەوێتەوە.. ئەوساکە نەیەژیت ئادەی سەرە (سەرتیب دەمی خۆی گێڕ دەکردەوە و هەردوو چاوی دەکردە چەرپاز و خواروخێچ لێیدەڕوانیم و دەیگوت)، ئەوسا نەیەژیت سەرە سەرە گیان، دەی تەڕەماش گیان قسەیەکی خۆشمان بۆ بکە، دەبا ئەو خێرەت کردبێت و دایکە بێوەژنەکەمت تەڕ کردبێتەوە (کورە هەی بێحورمەت)، من وادەلێم و ئەو لەسەر قسەکانی خۆی دەڕوات و دەڵێت: دە شەرتبێ خەفەتێکی وات بدەمێ خاڵۆژنەم بەسۆفی مێردی نەدابێت، دەبێت داخت کەم دااااااخ.. (من پێدەکەنم)، ئەو دەڵێت: پێمەکەنە، دایکمت تەسەڕوف کردبێت، ئەو دایکە بێوەژنەمت بەدڵ و بەداو هەڵشێلابێت، ئەو بێوەژنە چارەڕەشەی کە.. (من توورە دەبم)، ئەو کەمێك کپ دەبێتەوە و پاشان لەسەر قسەکانی دەڕوات.. خۆ ئەو عەگاڵە درۆزنەت هەر لێدوور دەکەوێتەوە!! من دەڵێم:

ئەی بێحورمەت هەر خۆت نەبوویت عەگابت پێناساندم؟ ئەی بۆ ئێستە درۆزن دەرچوو؟! درۆی چی دەکات؟ ئەو دەڵێت: تۆ بۆ ئەوەندە دڵساف و خۆشباوەڕیت؟ کێ یەژێت ئەم کابرایە ئەمن و ئیستیخبارات نییە؟ خۆ کفرم نەکرد پێمناساندیت؟!

من دەمزانی سەرتیب خۆی پێڕاناگیرێت ئەگەر ددان بەخۆدا بگرم، ئەو ناچار دەبێت خل و دەورم بدات تا بیدوێنم و بیهێنمە قسە، هەرواش دەرچوو، شەو بە کپی دانیشتبووم جارناجارێك بە تیلەی چاو لێمدەڕوانی و ئەویش لەژێرەوە بەچاوە تینووەکانی تەماشای دەکردم، بەلاّم من ددانم بەخۆدا گرت و خۆم بە هەڵدانەوەی لاپەڕەکانی ژمارەیەك لەگۆڤاری (ئەلف با)وە خەریك کردبوو، ئەو کە هیچی لێنەبیستم و تەواو نائومێد بوو ئیتر خۆی پێڕانەگیرا و هەڵسا باوەشی کرد بەملمدا و وتی: خۆ خەریکە دڵم شەقدەبا براکەم، ئاخر لەئەو رۆژەوە تۆ هاتوویتە ئەم بەندیخانەوە تا ئەمڕۆ زیاد لە پەنجا جار ئەو گۆڤارەت خوێندۆتەوە، دە باشە تێرت لێنەخوارد؟! دە دەمی ئەلفباکەت داخە با قسەیەکت بۆ بکەم، پێموت: ئەگەر باسی هێنانی سێیەم ژنی سۆفی خاڵۆتم بۆ دەکەیت ئەوا باش گوێدەگرم، ئەگینا لەبابەتی جیددی و ئایندە و چارەنووس زۆرمان باس کردووە و من تێرم خوارد، لێمگەڕێ خەوم دێ..

ئەو وتی: ئێێی تۆ وادەزانیت ئەو هەموو درۆ و دەلەسە و خۆفشکردنەوەی (عاقاپ)!! من قسەکەم پێبڕی وتم: ئاخر تۆ تا ئێستاش ناوی ئەو کابرا عارەبە نازانیت و بەهەڵە گۆی دەکەیت، ئەو ناوی "عاقاپ" نییە بەڵکو "عەگاب"ە "عەگاب" بەزمانی عارەبیی واتا هەڵۆ..)..

ئەو قسەکەی پێبڕیم و وتی: باشە باش، ئاخر لەسەر زاری من (عاقاپ) ئاسانترە، چونکە لەسەر وەزنی (قاپقاپ)ە.. دە تۆ ناوی بکە بە گەرووی ئاشا. بەهەرحاڵ دڵت ناشکێنم و باسی سێهەم خالۆژنی خۆمت بۆ دەکەم، خۆ دەزانم تۆ تەماشای سۆفی وەك پاڵەوانێکی نموونەیی و خۆشەویست ناکەیت، گەرچی ئەوەش قسە هەڵدەگرێت!! بەلاّم لێرە مەبەستی من لە باسکردنی سۆفیدا خوێندنەوەی رشەخنەیی، نییە بەڵکو تەنها مەبەستم ئەوەیە تۆ کەم خۆت بخۆیتەوە، بۆیە خۆم دەکەمە مەیموون و وەك ئەکتەرێکی لێهاتوو رۆڵی سۆفی دەگێڕم و نمایش دەکەم تا لەم دەوروبەرە بۆگەنە دەرتبهێنم و بتبەم بۆ جیهانە سادەکەی سۆفی.. دەباشە باسی ئەوەشت بۆ دەکەم، گوێبگرە:

سۆفی مانگێك دەبوو زەلالەتی بوو بەدەست هەردوو ژنەکەیەوە، چونکە یاخی ببوون و لەگەڵیدا نەدەخەوتن. ئێوارەیەك درەنگوەخت خۆی کرد بەماڵدا، بەلاّم سۆفییەکەی بەیانی نەبوو کە لە ماڵ دەرچوبوو، تەماشای سەروسەکوتیمان کرد، هەموومان تەنانەت خالۆژنە گەورەش، کە زۆرکەم پێدەکەنی دایەقاقای پێکەنین، جا ناهەقیشی نەبوو، سۆفی لەتۆزی لۆکەدا خەرق ببوو، کەواکەی بەروپشت لەبەرکردبوو، لەگازەرەی پشتیەوە تا دەرقاچەی دەرپێ سپییەکەی بەدەرەوە بوو، ئەو بەپێکەنینەکەمان زۆر ئالۆز و قەڵس بوو، هیچی نەوت، بەلاّم لەگەڵ خالۆژنە گەورەدا گۆڵمەزێکی نایەوە. با باسی گۆڵمەزەکەت بۆ نەگێڕمەوە، چونکە غەدرێکی گەورە بوو لەو بەسەزمانەی کرد، بەهەرحاڵ سۆفی بۆ واشپرزە بووە؟ ئەوە گرنگە.. ئەمە تومەز لەگەڵ بێوەژنێکدا دۆستایەتی پەیدا کردووە و قرمی لێخۆش کردووە بیخوازێت. ئەو رۆژە بە خەیاڵی ئەو ژنەوە خۆی لەبیر دەکات و بەپێش دەزگای کارکردنەوە خەریکی دوورینی لێفەیەکە کە قەولی بە دەسگیران داوە زوو بۆی تەواو بکات، بە دڵ و بەداو لەگەڵ تەقەڵ هاوێشتندا بیری لەو رۆنە کردبووەوە، کە رۆژێك کولێرەیەکی گەرمی تێدەسوێ، کاتێك دەزانێت شەوی بەسەردا هاتووە و بەپەلە خۆی لەبەر دەکات، بەلاّم ئەو خۆلەبەرکردنەی کە بۆم باسکردی.. ئاخری ئەو ئافرەتەشی هێنا و بوو بە سێهەمین خالۆژنی من!! جا خۆش شەوی زاوایەتی بوو، سێ رۆژ بەر لەگواستنەوەی بووك ژنە گەورەی رەوانەی ماڵی باوکی کرد و ژنە

بچکۆلەکەشی، کە بە کەین و بەینی زانی بۆ بەیانی تۆرا و رۆیشتەوە ماڵە باوانی.. ئیتر ماڵ بۆ خالۆی تازە زاوا چۆڵ بوو.

سێ مانگ زیاتر دەبوو هیچ یەك لەژنەکانی روویان نەدابوویە و لەگەڵیدا نەنووستبوون، بۆیە زۆر تینووی بوو، وەك گا بوغە لە حەیبەتدا چاوەکانی خوێنیان تێزابوو.. شەو بووکیان کردە پەردەوە و تەنیا خەمی سۆفی پاڵپێوەنانی میوانە رەزا قورسەکانی بوو، کە دایانکوتابوو هەڵنەدەستان.. ئەو هەر دە دەقە جارێك سەعاتەکەی لەبەر باخەڵی دەردەهێنا و تەماشایەکی دەکرد.. وەلێ بێفایدە بوو، ناچار وەك ئەکتەرێکی شارەزا چەند جارێك باوێشکی قوولّی دا، کەچی کەس لێیحاڵیی نەبوو هەڵنەسان! بۆیە پێی نایە جەرگی خۆیدا و وتی: ئەرێ شەو درەنگە ئێوە خەوتان نایەت؟ ئیتر میوانەکان لە فیکەی خۆیان تێگەیشتن و هەڵسان خواحافیزیان کرد، هەر ئەوەندە خۆش بوو ماڵ چۆڵ بوو..

سۆفی کراسێکی سپیی عارەبی لەبەردایە و بە بێئەوەی ئیشارەتێك، داوای رووخسەتێك لە (سەرتیپ)ی خوشکەزا و هاوڕێی بکات، وەك رێبوارێکی رێگای دوور و تینوو، بەسەر کانییەکدا کەوتبێت، ئاوا خۆی دەکات بەژووری بووکدا و بێ سەلام و عەلەیك و بێ بسمیلا، خۆیدەداتە بانیا، بڕێك ورتە و چپە لە ژوورەکەدا بەرز دەبێتەوە، نیخەنیخ و مڕەمڕ، ژنە هاواری لێهەڵدەسێت: کورە پەلەمەکە، پەلەمەکە خۆ راناکەم، کورە پەلەمەکە.. سۆفی یەژیت کوردی دۆنەدیت، کورە سفرە تلّیشت کرد، بیکە لە رێی خوادا ئەدڕێت! ئاخر بەیانی چی بێژم؟

کپییەك باڵ بەسەر ژوورەکەدا دەکێشێت.. دەنگێك لە سووچی ئەوسەری زیندانەکە بەرز دەبێتەوە.. (مرد..مرد فریاکەون ئەم کابرایە مرد..) بەندییەکان لە دەوری گلێر دەبنەوە، کابرای نەخۆش پل دەخوات و دەناڵێنێت، کەف دەچەرێنێت و چاوەکانی بازوو دەبنەوە، دەرگای زیندان دەکرێتەوە و بە چوار دەستە هەڵیدەگرن و دەیبەنە دەرەوە، بۆ سبەی وتیان کابرای بەندیی خۆی دەرمان خوارد کردووە!! چۆن دەرمانی خۆکوشتنی دەس کەوت؟ هەرکەسەو چیرۆکێکی دەگێڕایەوە..

***

(١٢)

پاش دوو مانگ گوزەراندن تەواو بە ئاو و هەوای بەندیخانە راهاتبووم. رۆژێك ناوی من و عەلی- یان بانگ کرد. ئەنجا بۆ کوێ؟ مەگەر خۆیان و خوای خۆیان بزانن بۆ کوێمان دەبەن.

کە خواحافیزیم کرد هاوەڵەکانم خەم دایگرتن، وتم: هیوادارم زوو بگەڕێمەوە لاتان.. ئەوکاتە کە خواحافیزیم کرد، سەرتیپ، بەپێوە راوەستابوو، کە تێمڕوانی رووخساری رەش داگەڕابوو، دەمزانی پرپڕە لەداخ و خەفەت و دەزوویەك رۆشنایی! بۆیە لەپێشدا جورئەتم نەکرد بیدوێنم، بەلاَم خۆ هەر دەبوو شتێکی لەگەڵدا بلێم، بۆیە چوومە پێشەوە و دەستم لەملی کرد، کەمێك نووساندم بە سینگمەوە و وتم: کاکە گیان من دڵنیام دەمانهێننەوە بۆ ئێرە، وابزانم لێکۆڵینەوەی زیاترم لەگەڵدا دەکەن، خۆ ئەمە قسەیەکیشە دەیکەم، ئەگەر هاتوو ئازاد کرام سوێند بەئەو هەموو پیرۆزییانەی کە هەردووکمان سەریان بۆ دادەنوێنین، هیچ کات درێغیی نەکەم لە سەردانیت، ئەگەر هیچ دەرفەتیشم نەبوو بەلێن بێت هەموو رۆژێکی مواجەهە کەسێك بنێرمە سەردانیت.

من بۆیە باسی ئەگەری ئازادبوونم بۆ کرد، ئەو خۆیشی ئاگای لەئەو هەولە بوو کە بۆیان دابووم، گوایە بە برێ بەرتیل ئازاد دەکرێم، ئەو تاڵە تیشکەش، کە دڵی سەرتیپی رۆشن دەکردەوە ئەو ئومێدە کزە بوو.

لە دەرگای قاوشەکەوە بەرەو دەرگای سەرەکی بەندیخانەکە، لەوێشەوە بەرەو دەرەوەی حەوشەکە و سواری ئۆتۆمبیلێکیان کردین. دیسان سەر بەرەوژوور، بەلاَم کام ژوور؟! خۆ هەتا دەگەیتە دوو ڕێیانەکەی دووز- کفری نازانی بۆ کەرکوك دەتبەن یان بۆ کفری؟ ئەگەر ڕێگای کەرکوك بگرێتە بەر ئەوا لەوێ (هەیئە) هەیە، خۆ ئەگەر لە کەرکوکیش لای نەدا ئەوا بۆ قەسابخانەکەی موسڵ دەڕۆین، ئەو قەسابخانەیە کە کەم کەس هەیە ناوی ئەو شوێنە بەدناوەی نەبیستبێت، ئەگەرچی دەمزانی هەیئە و موسڵ بۆ ئێمە کە هیچ تاوانێکمان لەسەر ساغ نەبووەتەوە دوو ئەگەری دوورن، بەلاَم چونکە دوو شوێنی بەدناو و تۆقێنەر بوون لەئەو کاتانەدا لە خەیاڵ و زەینی مندا سەریان هەڵدا، بەلاَم کە ئۆتۆمبیلەکە گەیشتە دوو ڕێیانەکە، بەرەو کفری بەدەستی راستدا لایدا و پاش نیو کاتژمێر خۆی کردە ناو شاردا و یەکڕاست رووی کردە بنکەی پۆلس و لەوێ کردینیان بە ژووردا.

ئەو شەوەم بەبیرکردنەوە گوزەراند، بەیانی کە رۆژ بووەوە من چاوەڕوانی دووبارە ئیفادە وەرگرتن و سین و جیمێکی تر بووم بەهیوای کارئاسانی و ئازادکردنم، کەچی بە جووتە بردینیان بۆ (تەجنید)ی شار، لەوێ کە چوومە ژوورەوە و ئەفسەرەکە چاوی پێمکەوت بەشێوەیەکی تەوساویی و سووکایەتیکردنەوە وتی:

- تۆ(سەعید)ی وا نییە؟ (حەمە سەعید بەگی جاف) واستەتە هاا! من پێیموت؟

+ بەلێ من سەعیدم بەلاَم لە مەبەستت حالیی نابم، واسیتەی چی؟!

- بەلێ..بەلێ چاك دەزانی چی دەلێم، بەلاَم دڵنیام نازانی حکوومەت کەروێشك بە عارەبانە دەگرێ؟

هەر ئەوەندەی وت و داوای لە پۆلیسەکە کرد، کە لە دەرەوە رامگرێ. قسەکانی ئەو ئەفسەرە بۆنی خراپی لێدەهات، بۆیە لە دڵی خۆمدا وتم: ئەم هەویرە ئاوی زۆر دەکێشێ..

پاش نیو سەعات چاوەڕوانی، زەرفێکی بۆری داخراویان دایە دەستی مەئموورەکەوە و ئەویش دامانییە پێش خۆی بۆ بەندیخانە، کە بەرەو پۆلیسخانە دەچووین لە پۆلیسەکەم پرسی ئایە هیچ شتێك دەربارەی چارەنووسی من دەزانێ، ئەو مۆرەیەکی لێمکرد و هیچی نەوت. تفەنگەکەی لە شانی داگرت و گرتی بە دەستییەوە و زیاتر لێمدوور کەوتەوە. ئەوساکە بە روو گرژییەکەوە وتی: من چوزانم؟! جا راستیشی دەکرد، چونکە پرسیارەکەی من زۆر بێمانا بوو.. ئاخر پۆلیسێکی بەدبەخت لە بەجێگەیاندنی ئەو فەرمانەی کە پێیدەدرێت چیتر دەزانێت؟!

شەو کە سەرم نایە سەر سەرین، تاوتوێی ئەم گەرمیان و کوێستانەم کرد، کە پێمدەکەن، گواستنەوەم لەم زیندانەوە بۆ ئەو زیندان و بردنم بۆ باقووبە و هێنانەوەم بۆ کفری یانی چی؟ بە لێکدانەوەی خۆم گەیشتمە ئەو ئەنجامەی کە چارەنووسم ئەگەر خراپتر نەبێ ئەوا باشتر نابێ.. بەلاَم نەمدەزانی ئەنجامەکەی چۆن کۆتایی دێت؟ بۆیە هەوڵمدا چیتر بیر لەئاینده نەکەمەوە.. ئەو شەوە زۆر لە بیرەوەرییەکانی سالاَنی رابوردووم بە مێشکمدا هات و گوزەری کرد، تالێ و سوێری، تەنگانە و دەرباز بوون، ئومێدی سەرکەوتن و شکستی کوتوپڕ..

سالاَنی حەفتاکانم هاتەوەبیر، دواشەڕی هێزی پێشمەرگە و سوپای رژێم لە (چەمی خان)م بە خەیاڵ بەسەر کردەوە. ئەو رۆژانەی کە دێکەی ئێمە وەکو زۆربەی دێهاتەکانی تر چۆڵ کرا و خەڵکەکە ماڵ و منداڵیان لەئەو هەردەوهەڵەت و کەلۆزانەدا حەشار دا، ماوەی چەند رۆژێکیش شەڕ بەگەرمی درێژەی کێشا. ئەو پێشمەرگانەی کە لە شەڕەکەوە بۆ پشوودانێکی کورت دەگەڕانەوە، باسی تێهەڵچوون و کوشتاریان لە مەیدانی شەڕدا وەکو خۆی بۆ خەڵکەکە دەگێڕایەوە،

لەگەڵ ئەو باس و خواسەی دەروێش دەبینی و بۆ گوێگرەکانی خۆی باسی دەکرد، جیاوازییەکی زۆری هەبوو، دەروێش بەمشێوە باسی شتەکانی بۆ باوکم دەکرد، کە بە چاوی خۆی بینیبووی، ئەو شەوێك هاتە بن کەلۆزەکەی ئێمە و ئەم حیکایەتەی باس کرد:

کە تەیارە مێکەکە دێتە سەر شەڕەکە، باڵدارێکی چەرموو چەرموو، یەژیی واشەیە و واشەیش نییە، کەمێ لە واشە گەورەترە، هەر ئەوەنەی بازێکە، بەلاٚم پەڕوباڵی چەرموو، ئەوەنە چەرمووە خۆرەکە لە پەڕوباڵی ئەدا وەك کلۆی بەفر ئەبریسکێتەوە، کە تەیارەکە هات ئەویش وەك (تەیرەن ئەبابیل) تاین ئەوێ و وەدوای کلکیا باڵ ئەگرێتۆ، تەیارەکە بۆ حەوا هەڵئەکشێ ئەویش وەکو تیسکەی گوللە ئەکەوێتە دوای، تەیارەکە شۆڕ ئەوێتۆ مەلی تاین شوێنی ئەکەوێ و یەژی ئێستە نا تاوێکی تر خۆی ئەکاتە ناو تەیارەکدا، ئیتر وا سەر لە سایەق تەیارەکە ئەشێوێنێ سایەقی خوا خراوبۆکردوو ناتوانێ نیشانە لە سەنگەری پێشمەرگەکان بگرێ، وە ناچاریی بۆ تاقی عاسمان بەرز ئەوێتۆ و دوورلاتراسکە ئەوەسێ، مەلە چەرموووەکە وەدوای ئەکەوێ و سەری لێئەشوێنێ کابرای سایەق تەیارە، کە زۆر وە زەحمەت خۆی پێئەگیرێتۆ، ئێزەن هەڵەچەرخێتۆ سەر بەرەو خوار تێئەقووچێنێ، بازەو جارێ هەر وەختە خۆی بکێشێتە ئەو تەپۆڵکانەدا و لە ناو هەردەکەدا گڕی تێبەر بوێ.. دەی باشە کێ ئەزانێ ئەو مەلە چەرمووە رۆحی پاکی ئەولیایەك نییە؟ ئاخر ئەگەر وانییە لالە تۆ پێمبێژە بۆ تائێستا پێشمەرگەیەك خوێن لە لووتی نەهات..

کە هەواڵی ئەم باڵندە سپییە کەوتە سەر زاری ئەم و ئەو ئیتر هەر واخەڵك بوو یەك یەك و دوو دوو دەیانکردە سەر یاڵ و گردە بەرزەکاندا و دەیانڕوانی، تا وایلێهاتۘغەیری دەروێش، خەڵکی تریش لە ئاواییدا باڵندە سپییەکەیان بینی کە بەتیژیی گوللە بەدوای فڕۆکە مێکەکەدا تیژ دەفڕیی، نەك تەنیا ئەم مەلە سپییە، کە یەکەم جار دەروێش بەدیی کرد. تەنانەت شەوێك پیاوێکی سپیپۆش دێتە خەوی و پێیدەڵێت: دەروێش هەر سبەی زوو ئاگاداری ئەو پێشمەرگانە بکەرەوە و پێیانبێژە، هەرکامیان پەڕێك لەپەڕی ئەو مەلە چەرمووەی بەردەس کەوت با بەکشتەکێکی سپییەوەی بکات و وەك بازووبەن بیکاتە مەچەکی لای راستی، ئیتر بەئیزنی خوا لەخۆی نەترسێت و قەت گوللە نایبڕێت..

پاشان دەروێش وتی: ئاخر چونکە کورد خوای خۆی وەهەق ئەناسێ و حوکمەت غەدری لێئەکا، بۆیە ئەو مەلە چەرمووەی نازڵکردە گیانی تەیارەکە، ئەو مەلە سپییە تەیرن ئەبابیلەی کوردە!!

ئەو شەوە چەند جارێك باوکم وەکو خەیاڵ هاتە پێش چاوم و هەموو جارێکیش تێیدەخوڕیم و هەمان رستەی دووبارە دەکردەوە: سەعی کوڕم نەترسی پشت وەخوا نەجاتت ئەوێ..

باوکم لەپێش چاو وندەبوو، من دەچوومەوە بۆ چەمی خان و شەڕ لەچڵەپۆپەی گەرمیدابوو، دەروێش دیسان پەیدا بوو، لالە حەمەفەرەج ئەوە مەلە چەرمووەکە هیچ، خۆ دونیا وەچاوی خۆی دیی چۆن وەدوای تەیارەکەدا خۆی لوول ئەکا و ئەفڕێ، دواییش کە تەیارەکە دائەهاتۆ ئەویش خۆی قەمچ ئەکرد و شۆڕ ئەبوۆ، جا ئێسا گوێم بۆ شلکە لالەگیان، بەقورعانە رەشەکەی مەرقەو لالە درۆناکەم ئا وەم دوو چاوەی خۆم دیم، ئەمە سێ ئێوارەیە ئا وە ئەم دووچاوەی خۆم سەیرەکەم لەئەولای (خزنەکەی سپیسوار)ەوە بەرلە خۆرئاوابوون، هاها وەسی جزمی قورعان لالە گیان، وە مەرقەوەکەی شێ حەسەنی قەرەچێوار، هیمەت و بەرەکەتی حازروێ، کاورایەکی سەراپا چەرموو ئەوینم بڕنەوێکی درێژی دار شووشەی ناوەتە نەڕەی شانیوە، هێواش هێواش، یاپشە یاپشە ئەو هەردەوهەڵەتە ئەداتەبەر و روو ئەکاتە (کەلۆزە میرخان) هاهاها..

(دەروێش دەستی بۆ توولە رێگاکەی ئەوبەری خۆی راکێشا)، ئالەو باریکە رێوە شۆڕ ئەوێتۆ ناوچەمەك و وەك تیکەیە نان قووتدەی، ئاوا ئەچێتە قووتاو نامێنێ، پیاو نازانێ عەرز قووتی ئەدا؟ عاسمان هەڵیئەکێشێ؟ نازانم.. دە تۆ ئاخر پێمبێژە لالە، ئەو پیاوە چەرمووپۆشە کە کەس نازانێ لەکوێوە تێ و بۆ کوێ ئەچێ و تا ئێوارە دوور لە سەنگەری پێشمەرگەکان، سەنگەر لە ئەو جەیشە ئەگرێ و شەڕ ئەکا و عەسکەر ئەکوژێ، خۆ لەوانەیە نەیشیانکوژێ، چونکە عەسکەریش گوناحە و ئەم حوکمەتە زاڵمە وەزۆر ئەیانگرێ و ئەیاننێرێت بۆ شەڕی ئێمە! ئا ئەو پیاوە موبارەکە، وەلییەك، ئیمامێك، یان پیاوچاکێکی وەکو پیری قەرەچێوار نەوێ، دە تۆ بێژە کێیە؟

باوکم بۆی سەلماند و وتی: کورد موسڵمانە و حوکمەت غەدری لێئەکا، ئێ خۆ پیاو چاکیش ئاگای لە دونیا هەر هەیە..

دەروێش قسەکەی لەدەم باوکم قۆستەوە وتی: هیچ دوور نییە لەوانەیە شێ حەسەنی قەرە چێوار وێ.. کێ یەژێ (حاجی کاك ئەحمەدی شێخ) یان (شێ عەلییە کۆسەی دۆڵە پەموو) نییە؟ رۆحم وە قوربانی یەکە وە یەکەیانوێ.. من باسی پیری قەرە چێوارتان بۆ ناکەم نەوەکو بێژن هەر باسی شێخی خۆیەکا، ئەوە هیچ هیممەت و بەرەکەتی حازروێ، شێ حەسەن یەکێ بوو لە وەلییەکانی زەمانی خۆی، دە با باسی کەشف و کەراماتی کاك ئەحمەدی شێخ و شێ عەلییە کۆسەتان بۆ بکەم.. ئەو شێ عەلییە کۆسە، کە قۆزاخەی پەمووی کردە ئاڵتوون، ئەو شێخە وا وە دەسی خۆی و وە عارەقی ناوچاوانی خۆی نانی تەکییەکەی پەیا ئەکرد، ئەو قەت چاوەڕێی دەسی دەروێش و موریدەکانی خۆی نەئەکرد،

ڕۆژێ لەو شارەزووره خەریکی ئاودانی پەموو ئەوێت لە هەسێڵکەوە ئاو هەڵئەگرێ و گوڵە پەمووەکان ئاوئەدا، وەختێ ئەزانێ ئاو وەدوای بێڵەکەیا نایە! پاشەوپاش ئەگەڕێتە دواوە و سەیر ئەکا یەك دوو هەنگاو لە داوێنی هەسێڵکەوە گۆلەکە تەقییە و ئاوەکە شکیاوە، ئەڕوات و یەك دوو دەمەبێڵ خۆڵ هەڵئەگرێ و ئەیکاتە سەر شوێنە شکیاوەکە و خاس ئەیکوتێتۆ، ئێزن ئاوەکە بۆ ناو گۆلەکان وروژم ئەکات، ئەو ئەکەوێتە بەر ئاوەکەوە ئەچێ بەر گۆلەکان بەربدا، وەختێك ئەزانێ دووباره ئاو نەما، شێخ سەری سوڕ ئەمێنێ بۆیە ئا لەویا هەڵوێسەیەك ئەکا و هەمدیسان بەرەودوا ئەگەڕێتۆ، کە سەیر ئەکا گۆلە ئاو ئێزەن لە شوێنەکەی هەوەڵجارا شکیاوەتۆ، عاجبایەتی لێتێ بۆیە لە شوێنەکەی خۆیا ڕائەوێسێ و کەمێك چاوەنووقێنێ و وەچاوی باتینی ئەڕوانێ.. دە ئێوە گوێبگرن بزانن مەسەلەکە چۆنە و چییە دواییش چی ڕووەدا؟ کاك ئەحمەدی شێخ لە مزگەوتەکەی خۆی لە سلێمانی دەرس وە چەن فەقێیەکی خۆی یەژێتۆ، کەوە چاوی باتینی ئەڕوانێ سەیر ئەکا ئەوا شێ عەلی وەسەر مەزراکەی خۆیەوە لە شارەزوور خەریکە ئاوی پەموو ئەدا ئەویش لە دڵی خۆیا یەژێ با تووڕەی کەم تا کەشف و کەراماتی خۆی بنوێنێ و پێشانی فەقێکانی بدا، کاك ئەحمەدی شێخ وە عەنقەس، وەبەر چاوی فەقێکانییەوە چوکڵێ هەڵئەگرێ و لەبەردەم خۆیا وەسەر عەرزەکەوە دوو سێ خەت وەسەر یەکا تێرێ، فەقێکان کە ئەم وەعزە ئەدوینن واقیان وڕەمێنێ و نازانن مامۆسایان خەریکی چییە و چی ئەکا، لێیئەپرسن و یەژن: قوربان بۆ وازت لە دەرزوتنەوە هاورد و خەریکی وە زەوییەکەی بەردەم خۆتا ئەو چوکڵە تێریت و ئەوەیت؟ ئەویش پێیانیەژێ: ئەوە خەریکی شکانی ئاوەکەی شێ عەلییە کۆسەی دۆڵ پەمووم و تووڕەی ئەکەم، لەسەر سێەمین جارە، کاك ئەحمدی شێخ بزەێ ئەکا و وە فەقییەکانی ئێژێ: دەی کوڕینە وە پەلە کتێوەکانتان بپێچنۆ و ڕاکەنە ژوورۆ.. تۆ سەیرکە بزانە چی ئەقەومێ؟

شێ عەلییە کۆسە وە چاوی باتنی، کە سەیر ئەکا، ئەڕوانێ کاك ئەحمەدی شێخە ئاوەکەی ئەشکێنێ، بۆیە تووڕە ئەوێ و ئالەو شارەزوورەوە دەمە بێڵێك قوڕ و لیتە هەڵئەگرێ و ئەیگرێتە مزگەوتەکەی شێخ لە سلێمانی، ئیتر هەتا ئەم خۆی و فەقێکانی وە پەلەپروزە ئەتەپێنە حوجرەکەیانۆ قوڕی تاین تێتت..تێتت، وەعاسمانۆ وەك واشەی برسی چۆن بۆ چۆلەکە شۆڕ ئەوێتۆ ئاوا لولەخوات و شۆڕ ئەوێتۆ، تێتت..تێتت، (دەروێش دەستی ڕاستی بە عاسمانەوە گرتبوو شۆڕی کردەوە بۆ بەردەم لوتی خۆی)،

کششپەی تێت، تۆپەڵە قوڕی تاین، شلڵپپپپ.. ئەلکێتە بان قاپی حوجرەکەی کاك ئەحمەدی شێخۆ!!!

دە باشە لالە کوردی موسوڵمان وەلی وەك کاك ئەحمەدی شێخ و شێ عەلییە کۆسە و شێ حەسەنی قەرەچێواری بوێ بۆ ئێستا نازانن حاڵ و وەعزی ئەم خەڵکە چییە؟

ئەو پیاوە چەرموو لەبەرە بوێ و نەوێ یەکێکە لە ئەو ئەولیایانە و ئیمڕۆ بۆ پشتگیری کورد و پێشمەرگە وە ئیزنی خوا تێن و هەر لە بەیانیوە تا ئێوارە وە بێ نان و ئاو شەڕ ئەکەن، بۆ نا؟ هیچ دوور نییە ئاخر تۆ بڕوانە لەناو ئەم ئاگرباران و بۆردمان و دەسەویەقەدا، تۆ سەیرکە بزانە یەك پێشمەرگە خوێن لە لوتی هات؟!

***

شەو داشکابوو، بەدەم بیرکردنەوە لەو ڕۆژانەی کە سەرکەوتنی پێشمەرگەمان لەشەڕێکی ناوچەی گەرمیاندا بەسەرکەوتنی شۆڕش دەزانی و بە ڕزگاربوونی یەکجاریی نیشتیمانمان لەقەڵەم ئەدا، مێشکم خاو بووەوە و خەوم لێکەوون.

دەمەو بەیانی، کە بەئاگا هاتمەوە، چۆلەکە بە سەر دارخورمای ناوحەوشەی پۆلیسخانەکەوە جریوەجریویان بۆ سەرەتای ڕۆژێکی نوێ دەدایە بای گوێی من و پاسەوانی بەندیخانەکەدا.

بەدەم جگەرەکێشان و بیر کردنەوەوە لەوەی چی چاوەڕوانم دەکات، یان من چاوەڕوانی چی دەکەم؟ ڕۆژم کردەوە. وردەوردە دەنگەدەنگ و جموجوڵ کەوتە ناو پۆلیسخانەکەوە. پاش پێکوتانە زەوی پۆلە پۆلیسی بەر دەرگای سەرەکی پۆلسخانەکە بۆ قودوومی بەڕێوەبەر، چاوەڕوانیم خەست و خۆڵ بووەوە، هەر ئەوەندەی پێچوو جەنابی بەڕێوەبەر چایەکی گەرم و ڕەش و شیرین بخواتەوە، دواییش کەمێك پشت بە کورسییەکەیەوە بدا و دووکەڵی جگەرەیەك بەبادا بدات، پۆلیسێك هاتە بەر دەرگای بەندیخانەکە، پارچە قاقەزێکی بە دەستەوە بوو، ناوی من و عەلیی خوێندەوە و داوای ئامادە باشی لێکردین. ئێمەش پێخەفەکانمان پێچایەوە و چاوەڕوان بووین ئەوەندەی تۆ جگەرەیەك دابگیرسێنیت و بیکێشی دەرگەوانەکە هات قوفڵی سەردەرگاکەی ترازاند و دەریان کردینە دەرەوە. سواری ئۆتۆمبیلێکیان کردین و لە شار دەرچوو، کە گەیشتینە دوو ڕێیانی (کاریز- دووز) بە دەستی چەپدا لایدا، عەلی چپاندییە گوێما:

+ کاکە ئەمجارە بۆ کوێمان دەبەن؟

- ئەم ڕێگایە بۆ جەلەولا دەچێت. ددان بە خوتابگرە و پشووت درێژبێت، هەموو شتێکمان بۆ روون دەبێتەوە.

لەڕاستیدا منیش سەرم لێشێوابوو، لەئەوکاتەدا نیگەرانییەکی وا دایگرتبووم، هیچم بۆ لێکنەدەدرایەوە.. ئاخر ئەم بێنە و بەردە و سەرەوژوور و سەرەو خوارکردنەوەیەمان بەبێئەوەی چارەنووسمان دیاری بکرێت خۆی لە خۆیدا خنکاندنێکی لە سەر خۆبوو، زۆرجاریش بە سزا و شەڕێکی دەروونی دەهاتە پێش چاوم، بەڵام بۆ دەیکەن؟ لەوانەیە شتێکی لێبزانم..

ئۆتۆمبیلەکە گەیشتە ناو شارۆچکەی جەلەولا، لەوێدا خۆی کردە ناو سەربازگەیەکدا و لەبەر دەرگای ژورێکدا راوەستا. مەئمورەکە دابەزی و چووە ژوورەوە، کەمتر لە نیو کاتژمێری پێچوو، هاتەوە و سەربازێکی لەگەڵدا بوو، سەربازەکە فەرمانی دابەزینی داینێ، ئێمەیش دابەزین و دامانییە پێش خۆی هەتا گەیاندینیە بەر دەرگای ژوورێکی پەرپووت و لاتەریك. دەرگاکەی لێکردینەوە و چووینە ژوورەوە. ژوورەکە دەرگایەکی ئاسنینی بێ پەنجەرە و بێ هەواکێش بوو. هەر بە چوونە ژوورەوەمان، بۆنی میز و پیسی کاسی کردین. عەلی واقی وڕمابوو، خۆ ناهەقیشی نەبوو.. ئاخر مێردمنداڵێکی زماننەزانی بێگوناهی وەکو ئەو مرۆڤە، ئەبێ لەناو ئەم گەلەگورگەدا بیر لە چی بکاتەوە؟ بۆیە رووی دەمم لێکرد و پێمگوت: عەلی گیان خەم مەخۆ، بڕواموایە زۆر لەم ژوورە پیسەدا نامێنینەوە، چونکە وادیارە ئێرە بەندیخانە نییە، بۆیە دڵنیام زوو دەمانگوێزنەوە بۆ شوێنێکی تر..

لەگەڵ ئەم دڵنەواییکردنەی عەلیدا، بەدەم دەرگاکەوە راوەستابووم و بەژێر پێڵاوەکانم لابەلا کەوتمە گسکدانی زەوییەکە و جێگاکەم راخست و پاڵمدایەوە، ئیتر تۆ خۆت لێکی بدەرەوە و بزانە چی هەیە بیری لێبکەمەوە؟ بە بۆچوونی من مردن زۆر لەوە خۆشترە تا ژیان لە مۆلەقدا بێت..

پاش نیوەڕۆ، دەنگی بووقێ لەسەربازگەکەدا دەنگی دایەوە. پاش کەمێك تەپەی پۆستاڵ و تەقەتەقی قوسعەم بەر گوێ کەوت. گوێم هەڵخست تابزانم کەس لێماندەپرسێتەوە یا نا.. زۆری پێنەچوو دەرگای ژوورەکەمان کرایەوە، سەربازێك داوای لێکردین یەکێکمان لەگەڵیدا بچین بۆ خواردن وەرگرتن! عەلی ئەو مەنجەڵە گچکەیەی کە لەناو جانتاکەیدا هەڵگرتبوو، دەرکرد و کەوتە دوای سەربازەکە، کە گەڕایەوە پڕ

سوراحییەك ئاویشی بەدەستەوەبوو! ئەو بەڕووخسارێکی گەشەوە هاتە ژوورەوە و سەربازەکە دەرگاکەی لێداخستین.

لەکاتی رۆیشتن و هاتنەوەیدا، عەلی بە عارەبییەکەی خۆی، سەربازەکەی دواندبوو، ئەویش پێیوتبوو، کە لەوانەیە هەر ئەمڕۆ یان سبەی لەئەم ژوورە بمانهێڵنەوە، سەرەنجام دەرمان دەکەن و هەر لەئەم یەکە سەربازییەدا خزمەت دەکەین!! من لەئەو باوەڕەدا بووم، کە لە مەترسی رزگارمان بوو، بەڵام ئەوندەی عەلی دڵخۆش نەبووم بە قسەکانی ئەو سەربازە.

ئەو چوار رۆژەی لەئەو سەربازگەیەدا ماینەوە، من هەر بەجەستە لەو ژوورەدا بووم، ئەگینا بە رۆح ئازاد بووم و بە ئەوپەڕی سەربەستییەوە بیرم دەکردەوە و سەفەرم دەکرد.. ئاخر مرۆڤ لە زینداندا دەتوانێت بە خەیاڵ ئازاد بێت و بۆ خۆی بەبێ پاسپۆرت سەفەر بکات، بەڵام سەفەرێك دوور لە واقیع و بە بێدەنگی.. سەفەرێك بێئەوەی کەس پێیبزانێت بەرەو کوێ دەچێت و دۆستایەتی لەگەڵ کێدا دەگرێت؟ ئەگینا ئەو خەیاڵ و سەفەرەش گومرگی خۆی هەیە!! بۆ نا؟ ئاخر کابرایەك خەونی گێڕابووەوە و وتبووی: لە خەونمدا بوومە بە سەرۆکی وڵات.. کە دەسگای ئەمن بیستبووی فەرمانبەرێك خەونێکی لەو شێوەیەی بینیوە لێیانپێچابووەوە و پێیانگوتبوو: باشە ئەگەر تۆ تەماحی کودەتات بەسەر "سەرۆکی خۆشەویست"ت لە مێشکدا نەبووبێت چۆن خەونی وا دەبینیت؟! بۆیە دەدرێتە دادگا و وەکو تاوانبار زیندانی دەکرێت!!

من نەمدەتوانی بیرم لەناو ماڵ و منداڵمدا رابگرم، چونکە دەمزانی ئێستە ئەوێ جەهەنمێکە بۆ خۆی، بۆیە دەمویست خۆم لەئەو دۆزەخەی کە خودا، یان راستتر بڵێم سەدام بۆی داخستوون بە دوور بگرم، ناچار چوومەوە بۆ هەردە و کەلۆزەکانی ساڵانی ١٩٧٤ و شەڕی (چەمی خان).

تاقی بەیانی فڕۆکە مێکەکان چەند جارێك شەڕگەکە و لەخواریشەوە بۆ ژوور چەمی خانیان بۆردوومان کرد، ئیتر ئاسمانی دەڤەرەکەیان چۆڵکرد و بەدەر نەکەوتن. دەنگی تۆپە دوورهاوێژەکان و تانکەکانیش نەدەبیستران، کپی و بێدەنگی مەیدانی شەڕ، میزاجی خەڵکە هەڵهاتووەکەی تێکدا، خۆ ئەگەر ئەم بێدەنگییە دەرئەنجامی شکستی سوپای داگیرکەر بوایە، ئەوا پێشمەرگە زوو بەدەر دەکەوت و دەبوو بەجەژن و تەقەی خۆشیی و تەپڵی سەرکەوتن، چەم و ئەشکەوت و بەرد و بنچکی دەخستە هەلەکەسەما، بەڵام

وادەرنەچوو.. پاش نیوەڕۆ هەواڵی شکستی هێزی پێشمەرگە لەئەم دۆڵەوە بۆ ئەو کەلۆز، تاکوتەرا دەبیسترا و دواییش هەموو قەلاَ قایمەکانی ورەی خەڵکەکەی رووخاند و هاڕی و دای بەبادا..

عەسرەکەی دەروێش لەناکاودا پەیدابوو، خۆی ترنجاندە بن کەلۆزەکەی ماڵی ئێمە. ئەو غەم و پەژارە و نیگەرانی لە رووخساری دەباری. باوکم هەواڵی ناخۆشی بیستبوو، کەچی لێیپرسی: دەروێش بۆ وا غەمباریت.. بێژە بزانم چیت بیستووە؟

ئەو دەروێشە ورە بەرزە، کە دوێنێ بە منداڵە ورتکەی کەلۆز و بە شوانەکانی دەوت: کوڕە لە تەیارە نەترسن، هەر وا بزانن قەلەڕەشە و وە بان سەرتانا ریقنە ئەکا، ئەگەر وەعاسمانۆ دیتان چنگی بۆ بکەنەوە و بێژن، تڕە گەوڵ بابێ..

دەروێش بەکز و مەلوولی هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا و بەبێ روخسەت وەرگرتن دەستی درێژکرد و کیسە توتنەکەی باوکمی بۆ لای خۆی راکێشا.. بەدەم سیگار تێکردنەوە کەوتە قسەکردن و گوتی: لالە گیان دوێکە ئێوارە تفەنگچییە چەرموو پۆشەکەم دی، چەکەکەی سەربەرەو خوار کردووەتە شانا و سەر بەرەو ژوور ملی ناو رۆی، کە ئاوا ئەو پیاو چاکەم دی موچڕکەیەك وە لەشما هات و بەرچاوم تاریك بوو، وتم: خوایە وە چاکی بگێڕی، ئەم تاقی بەیانییەش زۆرچاوم گێڕا بۆ مەلە چەرمووەکە، تەیارەکان چەند جارێك هاتن و چوون و بۆردوومانیان کرد، بەلاَم باڵندە چەرمووەکە هەر دەرنەکەوت، دڵم داخورپا و وتم: خوایە وەخێری بگێڕی.. حەزیشم نەکرد بێم و پێتبێژم، حاڵ لەمەو حیکایەت لەوە.. لالە بەخوا ئەترسم پێشمەرگە شکستی خواردوێ.. خوا دەخەیلتوم وەکو عارەب خوا ئەوەمان پێنەکەی وە زەلیلی نەمانخەیتە دەست دوژمن.. ئوووو خوا وەك سەگی رەش لەبەر قاپییەکەتا ئەلوورێنم، خوا خراومان نیشان نەدەی، خوای گشت عالەمیان..

دەروێش چاوەکانی فرمێسکیان تێزا، وەك هەرزاڵە داباریە سەر ریشە ماش و برنجییەکەیدا و ئیتر خۆی پێڕانەگیرا. دایە پڕمەی گریان و حاڵی لێهات. پاش برێك (حەی حەی) کوڵی دامرکایەوە. باوکم بەدەم مژلێدانی قووڵی جگەرەکەی دەمییەوە بە دەروێشی وت: دەی دەروێش بیری خراو مەکەرۆ.. خوا گەورەیە کوونی، نەمزانی ئەوەنە بێهوورەی، ئەی نازانی خوا کلاَوی بۆ بەڕووش کردووە؟ باوەڕت بەخوا قایموێ هااا بێقەزاویت دەروێش، خۆ ئەگەر پێشمەرگە لە چەمی خانیش شکستی خواردوێ دونیا کاول

ناوێ.. هەر وەختێکت زانی دوای چەن رۆژێکی تر لەلایەکی ترەوە سەر هەڵئەداتۆ، خوا کەریمە کوونی غیرەت بدەرە بەرخۆت، دەی هیزە شوکری خوا بکە، خوا موڵکی خۆی کاول ناکا..

ئەو رۆژە دەشتودەر، کشومات بوو، فشە کلاَونە تۆقیوەکان بن بەرد و بنچکەکانیان چۆڵکرد و هەڵفڕین. هەواڵی کشانەوەی هێزی پێشمەرگە وەك زەل و ترکەی گڕ تێبەربوو دووکەڵی خەستی دۆڵ و کەلۆزی دەڤەرەکەی تەنییەوە، خۆر لەپشت چڕە دووکەڵەکەوە بە رەنگی زەرد و بێتینەوە، خەریکبوو ئاوا دەبوو، دەتگوت خەڵکە هەڵهاتووەکە خۆڵی گۆڕستانی بەسەردا بێژراوەتەوە، هەموو بەحەپەساویی و ترسەوە رادەوەستان و سەیری یەکتریان دەکرد و ورتە لەدەمیانەوە نەدەهاتە دەر. پاشان وردەوردە مقۆمقۆ پەیدابوو، گوندنشینەکان بەناو یەکدا دەهاتن و دەچوون، ئەو ترسەی لەدڵیاندا بوو درکاندیان.. ترس لەسەر و ماڵ، لە دەسگیرکردنی پیاو و گەنجەکانیان، لە تالاَن و بڕ.. ئاخر ناهەقیان نەبوو، تا ئەو کاتە ساڵی "حەرەس قەومی"یەکەیان لەبیر نەچوبووەوە، کە چۆن خانوو و خەلە و خەرمانیان سووتێنران، لەدێی (درۆزنە) دوو شوانیان بە مووس (ئوستەرە) سەربڕی. ئەو شتانەش بە کەڵك هات و چنگیان پێگەیشت، بە قەل و مریشکیشەوە تالاَنیان کردن..

***

(١٣)

بەیانی زوو لەدەنگی ترازاندنی قفڵی دەرگای ژووری زیندانەکە بەئاگا هاتم. کە دەرگاکە خرایە سەر پشت، من بە چنچکەوە دانیشتبووم، دەستێك دوو سەموونی فڕێدایە ژوورەوە. سەموونەکان کە کێشایان بەزەوییەکەدا تەققەیان لێهەڵسا.. ئاخر سەموون نەبوون، خوا شایەتە کە دەستم بۆ بردن ئەوەنە ڕەق بوون، هەر دەتگوت دوو بەچکە کیسەڵی تۆپیو و وشکهەڵاتوون.. من لەئەو باوەڕەدا بووم بە چەکووش بتکێشایە بەسەریاندا بزیسکەی ئاگریان لێهەڵدەستا !!

عەلی هەر بە راکشاوی چاوەکانی کەمێ ولّی و کەوتە سەر چنچك، وەکو پیشەی هەمیشەیی خۆی، بە راست و چەپدا قرمەی لە پشتی خۆی هەڵساند و تەقاندی، دوایی بە تیلەی چاو تەماشایەکی پڕ مانای کردم، بەلاّم من تەنیا بێزاریم تیادا خوێندەوە و هیچی تر.. دووبارە راکشایەوە، روانینەکانی ئەو کوڕە گلێری کردمەوە و سەرنجی بۆ لای خۆی راکێشام. لەزیندانی باقوبەدا، ئەگەر (عگاب) لەوێ نەبوایە زۆربەی کاتەکانم بە گوێگرتن لە حیکایەت و قسەخۆشەکانی (سەرتیپ) بەسەر دەبرد، ئەو خوێندەوارێکی باشبوو، لەپاڵ بەهرەی هونەری گێڕانەوە و رازاندنەوەی بەسەرهات و چیرۆکەکاندا، کوڕێکی باوەڕبەخۆ و رووخۆش و خۆشمەعشەر بوو، کە دەمدواند وام هەست دەکرد هەردووکمان دوانەین و کەمێك دوور لەیەك گەورە بووین، ئەوەندەی من چێژم لە قسە گاڵتەئامێزەکانی وەردەگرت و زوو لێیحاڵی دەبووم، ئەویش ئەوەندە خۆشحاڵ دەبوو بە گوێگرتنم، چونکە دەیزانی بە قسەخۆش و بەتامەکانی کەمێك خەمەکانم لە بیردەچێتەوە، کاتێکیش بەدەم زەردەخەنەوە باسی رۆژگارە ناخۆش و تاڵەکانی بۆ دەگێڕامەوە، کە بەسەری بردبوون، دەچوومە یەك و پەست دەبووم، ئەو دەیگوت: ئەی ترحێو ئەفەنی، خۆ من ئەو بەسەرهاتانەت بۆ ئەوە بۆ ناگێڕمەوە، تا ناوچاو بدەیت بەیەکدا و خەم داتبگرێت، کابرا تۆ ئەوەندە بە عاتیفە بیر دەکەیتەوە، بە ئەقڵ بیرناکەیتەوە، یاخوا تووشی کارەساتی تر نەبیت، خۆ بەشی دووجاری تر ناکەیت!! ئێمەومانان لەناو کارەسات و کۆسکەوتندا گەورەبووینە و بەرگەمان گرتووە، ئەی ژیانی ئەم کوردە بەدبەختە هەر وانەهاتووە؟ ژیان خۆی تاڵ و شیرینییە، تاریکی و رووناکییە، سەرکەوتن و ژێرکەوتنە.. من نازانم تۆ بیر لەچی دەکەیتەوە؟ دەڵێیت ئاسمانت بەسەردا هەرۆژاوە، دەزانم خەمەکانت گەلێك قورسە، بەلاّم ئەو جۆرە بیرکردنەوەیە دەتپووکێنێتەوە، تۆ زیاد لەحەد عاتیفیت، ئاخر گەر کەمێك ئاقڵانە بیر نەکەیتەوە ئەوا عاتیفە دەتکوژێت و لووشت دەکات لووشش.. کاکی برا من نالێم بیر مەکەرەوە، ئەی

نەیانوتووە: هەموو شتێك بە خوێ و خوێش بە مانا.. ئەی نەتبیستووە کە دەڵێن: خەتەنەکردن سووننەتە، نەك لەبنا بیبڕیت.. ئەم رۆژانەش تەواو دەبێت و ئازاد دەبین.. خۆ کەری قازیمان نەگاوە، خۆ ئێمە بە تەنیا ئازار ناچێژین، تۆ سەیری ئەو عارەبانە بکە، کە بە درێژایی مێژوو بەداگیرکردنی خاك و وڵاتی ئەم و ئەو لە سایەی ئیسلامدا دەوڵەتیان بۆ خۆ دروست کرد، دونیایان داگیر کرد، کەچی ئەوەتا نەوەکانیان وەك ئێمە بەدەست دەسەلاّتەوە دەناڵێنن! ئەوەتا تۆ تەماشای تورك و..

من قسەکەی پێدەبڕم و دەڵێم: سەرە.. تۆیش سەیریت، ئەوە چییە وا خەریکیت سواری کۆڵم دەبیت..

– دەی باشە با برێ لە بیرکردنەوەکانی تری خۆت پێبڵێم.. تۆ ئەوەند بیر لە کەسوکارت دەکەیتەوە، بیر لە خۆت ناکەیتەوە، دەبا راستییەکی ترت پێبڵێم، وا دەزانیت ئەوان لە دووریی تۆ دونیایان لێ ئاخر دەبێت!! ئەوەش وا نییە، تۆش تیا بچوایەیت دونیا هەر وەك ئێستا دەبوو، شەو باخەڵەکان زووتر بۆ خزمەکانت دەڕەخسا و ئاوەڵاّدەبوو، زووتر منداڵێك بەناوی شەهید سەعیدەوە ناو دەنرا.. من پێمگوت: ئەوانەی تۆ باست کردن بیرم لێکردوونەتەوە، وەلێ بەئەو خەستییە نا..

– ئا دەزانم بیر لەچی دەکەیتەوە.. دەتەوێت کە لە زیندان دەرچوویت، جاسمی ئیستخبارات بکوژیت، وانییە؟ دە بەئەو خوایە، کە هەردووکمان باشی ناناسین، پێتناکوژرێت، ئەوە هەر ختوورەیەکە و دەیکەیت، وامزانی زۆر ئاقڵیت دە بخەوە دەی.

دەتگوت سەرتیپ لەناو دڵ و مێشکمدایە.. ئاگام لە خۆم بڕابوو..

ئەو تێیخوڕیم: بەس سوێڵت بقرتێنە، کەم بیجووە، شێت بووم بەدەستەوە، هەی فەریکە مارکسی..

پاش کەمێك بێدەنگیی هاتمەوە سەر خۆم و وتم:

– توخوا سەرە، لەئەم قسە زەرد و سوورانە گەڕێ، خەریکیت لێمدەبیتە کۆمەڵناس و دەروونزان و فەیلەسووف..

+ دەی باشە جەناب، تۆش کەم پیش بخۆرەوە، تا منیش سەرودڵت نەگرم. ئەرێ تۆ دەزانیت هەردووکمان بەیەك زمان دەدوێین، کەچی لێکیش حاڵی نابین!! یان چاك لێکحاڵی دەبین و خۆمان گێل دەکەین! من وای بۆ دەچم، ئەم بنیادەمە نیو مرۆڤە و تەنیا لەئەو نیوەکەی تری خۆی حاڵیدەبێت، ئەو نیوەکەی تری تا دەمرێت چاوی بۆ دەگێڕێت و بەدوایدا وێلە، کەچی نایدۆزێتەوە!! ئەگەر دۆزیشیەوە ئەوجا بەهەردووکیان یەك مرۆڤ پێکدەهێنن، جا بەر لەوەی بکەونە بیرکردنەوە لە (بوون)، یا دەمرن یا هەڵدەکشێن بۆ ئاسمان، چونکە ئیتر دەبن بە خوا و لە زەویدا جێگایان نابێتەوە.. من وای بۆ دەچم،

ئەو دوو نیوە گریمان یەکیان دۆزییەوە ئەوسا دەبن بەیەك مرۆڤی کامڵ و دەگەن بە حەقیقەتی رەها و گورج دەمرن، ئاخر بەهەڵە لێمتێنەگەیت، من مەبەستم دوو نێری سمێڵ گەورەی وەکو من و تۆ نییە! ئەو دوو کەسە یەکێکیان نێر و ئەوی تریان مێیە!!

من پێیدەڵێم: سەرە منجڕ لەئەم فەلسەفاندنە گەڕێ، وا دیارە تۆ بۆیە ژن ناهێنیت بەدووی ئەو کەرتەکەی خۆتدا دەگەڕێیت؟ خەوم نایە قسەیەکی خۆشم بۆ بکە..

+ دەزانم حەزت لە بەسەرهاتی سۆفی خاڵۆم و ژنەکانییەتی.. دەباشە گوێبگرە و سمێل مەقرتێنە..

ماوەی زیاتر لەمانگێك دەبوو نێوان خۆی و هەردوو ژنەکەی تەواو گۆم بوو. شەوانە کە دەچووە سەر جێگا هەر بۆڵەی دەهات و دەینرکاند، سبەینانیش بەدەم لێوکرۆشتنەوە لەماڵ دەردەچوو، رووی لە بازاڕ دەکرد. بەیانییەك روانیم ئاگر لە ناوچاوانی دەبارێت، بۆیە پێموت: سۆفی وەزعت باش نییە، بیر لەچی دەکەیتەوە، پێمبێژە؟.

ئاخر چونکە تەمەنمان لەیەکەوە نزیك بوو وەکو هاوڕێ وا بووین و قسەی لێمنەدەشاردەوە.. ئەو دەستی برد بۆ نووك لووتی و وتی: هاهاااااا گەیشتووەتە ئێرەم لێمگەڕێ..

سەری بەرەو زەویی شۆڕ کردەوە، کەمێك بە بێدەنگی لەو حاڵەدا مایەوە و پاشان سەری هەڵبڕی و وتی: دەی باشە، ئەگەر نامەرد نیت و دەس لە قوونت نەدراوە قەیرە کچێکی شارستانی زۆرزان و عەیارم بۆ بدۆزەوە، قەیناکات با بێوەژنیش بێت، هەر رازیم، دەی بەزات و سیفەتی خوا لە داخی ئەو دوو خاڵۆژنە بێکەڵك و تەمەڵانەتدا، لەرکی ئەو دوو بزنە بێشیر و سارد و سڕانەدا دەبێت بیهێنم.. دە تۆ ژنێکی تەڕ و مەکربازم بۆ بدۆزەوە، شەرتبێ سێ و دووی لێنەکەم و ئەو خانووەی لەسەر تاپۆ بکەم.

– لەسەر منی تاپۆ دەکەیت؟

+ چەڵتەچەڵت هەی خوێڕی بەرەڵا.. وا دەزانیت گاڵتە دەکەم؟ خوام لەبیر چووەتەوە هەتیو نەعووزوبیلا.. ئەم دوو شەیتانە خواشیان لەبیر بردوومەتەوە، ئەم دوو شەیتانە دەمبەنە سەر گوناحێکی کەبیرەدا، هەڵپەیەکم بۆ بکە با دار بدەمە رۆحی ئەم جووتە قەڵتاخە شڕەدا..

خاڵۆم دوا بڕیاری خۆی دا و دەستی برد، چمکی راستی کەواکەی گرت و دوو سێ جار توند رایتەکاند.. من دەمزانی مەسەلەکە چییە، سۆفی دەیەوێت شەوبێری نەکات و هەردوو ژنەکەیشی بێزارن لە شەوباخەڵ و هەر بەیەکجاریی پشتیان تێکردووە، بۆیە وەکو جاران پێکەنینم بە قسەکانی نەهات و بەکپی لە شوێنەکەی خۆمدا راوەستام، گەیشتە بەر دەرگای حەوشە و هەڵگەڕایەوە: کورە

سەرە لێمحاڵی بوویت؟ هەڵپەیەکم بۆبکە، بەلاّم بۆ تاپۆکردنی خانووەکە پەلەی لێمەکە دوایی دووبەدوو قسەی لێدەکەین..

کە بینیم داواکەی دووپات کردەوە زانیم پاشگەز نابێتەوە، چونکە سەبری لێبڕاوە و هیچ چارەیەکی تریشی نییە، وەلێ بۆ مەسەلەی تاپۆکردنی خانووەکە، ئەگەر خۆیشی نەیوتبایە ئەوا دەمزانی لەجیاتی بێوەژنێك (شازادە دایانا)یش شووی پێبکات، ئەوا ئەو هەڵەی وا ناکات.. ئاخر رۆژێك قایشی ئاشە مەکینەکە بڕا، سۆفی وەك ئەوەی کۆسی کەوتبێت ئاوا کێشای بە تەوقی سەری خۆیدا و هەزارجار لەسەر یەك بە ئاشەوانەکەی گوت: دەك داوەشێیت، دەك داڕزێیت پیاو، توخوا هێستر بە هێستری خۆی ئەو قایشەی پێدەبڕێت؟ (خۆ من نەمبڕی کاکە سۆفی، مەکینەکە بڕیی).. من نازانم تۆ گوناحباریت! هەر ئەو رۆژە خەمی نەقاڕکردنی بەرداشەکەی لێهاتبوو، بۆیە لێیپرسیم: ئەرێ برام کاکە سەرتیپ گیان، ئەوە بەرد هیچ هەر ئەبێت نەقاڕ بکرێت، بەلاّم تۆ خوێنەوار و ژیریت بیرێکی لێبکەرەوە، چۆن قایشێکمان دەستکەوێت وا بە ئاسانی نەبڕێت؟! ئەی بەردێك بە دەست ناکەوێت لەئەو بەرداشەی ئێستا سەخت و قایمتر بێت و درەنگ بسوێت؟!

ئاخر ئەو ئاوا بیری دەکردەوە، بۆیە دەمزانی مەسەلەی تاپۆکردنی خانووەکە هەر زەللەیەك بوو کردی و بە دەمیدا هات، بەلاّم بۆ ژن هێنانەکە لێبڕاوانە هەوڵی بۆ ئەدات، بۆیە کە پشتی هەڵکرد و لە ماڵ دەرچوو، هەردوو ژنەکەیم بانگکرد و پێموتن:

– ئاخر ئێوە بۆ بە دەستی خۆتان ماڵی خۆتان دەشێوێنن؟ بۆ لە گەڵیدا ناخەون و رازی ناکەن؟

ژنە بچکۆلەکەی کەمێك شەرمی لێدەکردم، بۆیە سەری داخست و هیچی نەوت، بەلاّم خاڵۆ ژنە گەورە رووی دەمی تێکردم و وتی:

+ کوڕم خۆ تۆ دەزانی ئەو غەزەوە هەر کە لە ماڵ دەرچوو، ئیتر ئێمەی بەدبەخت لەو ژوورەدا هەتا ئێوارە خەریکی بژارکردنی لۆکەین، کە شەویش داهات خۆمان بە قونەوە ناگرین.. ئاخر تۆ پێمنایەژی ئیتر چۆن رازی بکەین؟ کوڕم هەلاج چۆن رازی ئەکرێ؟ تۆ بیستووتە هەلاج تێر خواردنی بۆ بووبێت و دڵی داکەوێ؟! دەغڵی مەکە با بچێت ژن بێرێت، وەڵلاّ پڕ وە دڵ پێمخۆشە.. بەس نییە ئیتر شەوانە بۆ خۆم تێر ئەخەوم، بچۆ بۆی بدۆزۆ کوڕم، بچۆ رۆڵە گیان بۆی بێرە!! بەلاّم وریاوە ژنێکی وە حەیا و وە حورمەتوێت و دوارۆژ ئاوڕوومان نەوات..

من چوومە ژوورەوە بۆ خۆڵەبەرکردن، ئەوان بەجووتە خۆیان کردە ژووری لۆکەکەدا، لە کاتی دەرچووندا گوێم هەڵخست مشتومڕیان بوو، گەورەکە بە دەنگێکی بەرز و بە تۆنێکی کەمێك تووڕەوە بە گچکەکەی دەوت:

– کەنیشکە خوا بتگریٚ خۆ تۆ ئەزانی من وە بەرمۆ نـەماوە و تاقـەتی باوەشـپیٚاکردن و زەرمـە زلیٚی شەوانەی ئەو گاورەم نییە، دایکەکەم داوەشیام وەدەسـیوە، خـوا وە گونـاح لیٚمنـەگریٚ مـن وە دایکی ئەو ئەژمیٚریٚم.. باوکم لەوەولاچیٚ و گۆڕوە گۆڕویٚ، کە مارەمی لیٚبڕی، ئەم سۆفییە خوانەناسـە ئەوەنە منالٚ بوو هەر ئیٚوارە خەوی پییائەکەوت و وە باوەش ئەمبردە سەر جیٚ!! تا ئەو بالٚغ بـوو مـن پۆپم لیٚیسپی بوو، کە ئەویش بووە پیاو من پەکم کەوت.. دایکەکەم تۆ جوانیت و وە هیٚـز و توانـای، ئیٚواران دەسیٚ بیٚرە خۆتا و قژەکەتی بۆ شانەکە و میلـچەوکیٚك بیٚـرە چـاوتا، کەنیـشکە شـیرینەکەم شەرتویٚ لەمەودوا هەر عەسر ئیزنت بدەم و لە جاتی تۆیش لۆکە بژار بکەم، مەعز بۆ خوا سـۆفیم لـە کۆلٚ کەرۆ، کەنیشکە دوایی ئەیکاتە راس و ژن تیٚریٚ.

ژنە گچکەکە وتی: حەی حەی بۆ خۆت خراو نایەژی، ئیٚمە وە هەردووکمانۆ زەلالەتمانە وەدەسیۆ، جا بیٚ لەمەولا تۆ ئەو دەنکە رووەیشی نەدەیتیٚ و منـیش خـۆمی بـۆ بڕازیٚنمـۆ، ئـیٚ وە خـوا هـەر ئەمپڕوکیٚنیٚ!! ئەو خورمایشی گەرەگە و میٚوژیش، چۆن رازیـی ئـەویٚ لۆکـە بـژار نەکـەم!! نایکـەم دایکەکەم نایکەم با بۆ خۆی بچیٚ ژن بیٚریٚ..

– کەنیشکە وە قسەم بکە و با ئەم مالٚەمان لیٚنەشیٚویٚ..

+ بووڕیٚتۆ دایکەکەم بووڕیٚتۆ.. بەخوا سویٚی بویٚتۆ پیٚنانیٚتە ناو جیٚکەم..

ئەم مقۆمقۆ و بۆلٚەبۆلٚە، لەمالٚدا چەند رۆژ و شەویٚکی خایاند و خالٚۆ سۆفی تا دەهات ئـالٚۆزتر و تووڕەتر دەبوو، تاوای لیٚهات جیٚگای نووستنی گواسـتەوە بـۆ ژووری میـوان و بـە تەنیـشت منـەوە دەنووست.. شەوانە تـا خـەوی لیٚدەکـەوت هـەر هەناسـەی هەلٚدەکیٚـشا و شـەیتانی رەجـم دەکـرد. ئیٚوارەیەکیان پاش بانگی عیشا گەڕایەوە مالٚ، روانیم لەتەوقی سەرییەوە تـا کەلٚـە مووسـی پەنجـەی پیٚی لە تۆز و گەردی شیکراوەی لۆکەدا غەرقە، هەر دەتوت شمشیٚرە بەردیٚکی ئەو بناری سووریٚنەیە و زوقمی شەو سایەقەی وەرزی زستانی بەسەردا باریوە.. گەیشتە ناوحەوشە، وەك شیٚرە بەفرینە چەقی، کە روانیم کەواکەی بەرەوپشت لەبەر کردووە و پشتویٚنەکەی لەسەر بەستووە!! ئەوە دووهـەمین جـاری بوو بەئەو حالٚەوە بگەڕیٚتەوە مالٚ، بۆیە ئەمجارە وەك جاری پیٚشوو پیٚکەنینم نـەهات، بـەلٚکو سەرسـام بووم و بەرەوڕووی چووم گوتم: خالٚۆ ئەوە خیٚرتە؟ بۆ خۆتت نەتەکاندووە؟ ئەی کەواکەت بۆ بەرەوپـشت لەبەر کردووە؟

– لیٚمگەڕیٚ "سەرە" لیٚمگەڕیٚ.. هیلاکم زۆر هیلاکم، ئاخر بۆ خۆم بتەکیٚنم ها بۆ کیٚ؟ ئـا بـڕۆ ئەو کراسەم بۆ بیٚرە.

هەتا من هەلٚگەڕامەوە خالٚۆژنە گەورە کراسەکەی بۆ راگرتبوو. ئەو لە دەستی راتەکاند و پیٚیوت: لاچۆ بەدفەسالٚی بیٚفەڕ لاچۆۆۆ.. بۆ خۆپۆشتەکردنەوەم چەنیٚ ئازایت؟

لەبەر هەیوانەکەدا بەدەسەسرە گەورەکەی سەروگویٚلاکی خۆی تەکاند. پاتـە لاسـتیکەکانی، کـە پاژنەی بڕیبوو، سیٚ چوار کـوونی تیٚکردبـوو، لـەجیاتی نـەعل کردییـە نـووکی پایـەوە، چـووە بـەر بەلووعەکە و دەسنویٚژی گرت، گەڕایەوە و نویٚژی عیـشای دابەسـت و پـاش سـەلامدانەوەی بەسـەر بەرمالٚەکەوە دانیشت و دەستی بەرەو ئاسمان بەرزکردەوە، من لە نزا و پاڕانەوەکانی هیچ حالٚی نەبووم، چونکە لەژیٚر لیٚوەوە دەیوت و دەیگلٚماند، کە لیٚبـووەوە، خـالٚۆژنم پـڕ قاپیٚـك نانەگوشـەی تەماتـە و بامییەی لەبەر دەستدا دانا.. جا چۆن تەماتە و بامیەیەك؟ قاپیٚکی فافۆنی گەورەی دوو نەفـەریی تـا لیٚو نانی تیٚگوشرابوو، ئـاویٚکی تـرنگ، هەربـەحالٚ سـووری دەکـردەوە و دوو سـیٚ بامییـەی پـیری دریٚژکوولەی وەکو مارمیٚلکی تۆپیوی بەسەرەوە بوو. سۆفی تەماشایەکی چیٚشتەکەی کرد و بەهیٚمنی بە ژنەی گوت:

+ ئافرەت دانیشە..

– بەلیٚ سۆفی..

+ توخوا ئەمە تەماتە و بامیەیە یا چلٚکاو و ژیٚر دەستەی مالٚە دەولٚەمەنەکانی ئەم شارەیە؟

– بۆ سۆفی چییەتی؟

+ چییەتی؟ ئەی نەبوو چوار پیٚنج بامییە و دوو سیٚ تەماتەی تری تیا هەلٚفلیقیٚنی؟

– ئەی تۆ دایم نایەژی بامییە و تەماتە گرانە و میوانیشمان زۆرە، با هەر ناوی تەماتە و بامییە بیٚ؟

+ باشە خۆ ئەم ئیٚوارە میوانمان نەبوو.. کویٚراییت داهاتبوو؟ دەبیٚت دایم وەك کەر پیٚتانەوە بژەنم؟ هاااا؟

لەئەم مشتومڕەدا ژنە وەك منداڵیٚکی سادە و دلٚساف لەبەردەم پیاوەکەیدا دانیشتبوو، کـاتیٚکم زانی سۆفی قاپە چیٚشتی هەلٚگرت و کردی بەسەر ئەو ژنە بەدبەختەدا.. (دەبڕۆ لەجیاتی من تۆ بیخۆ و هەلٚیقووڕیٚنە، ئەوا من تیٚرم خوارد).

ژنە سەری هەلٚبڕی و وتی: دەك خوا خراوت بۆ بکا سۆفی وا خراوی بۆت کردووە!

خالٚۆژنە گەورە بە دەم سەروگویٚلاك تەکاندنەوە دایە پڕمـەی گریـان و بـەرەو بەلووعـەی ئاوەکـە چوو..

من دەمزانی هۆی ئالۆزبوون و هەڵچوونی ئەو پیاوە چییە و خراپی نێوانیان بۆ چی دەگەڕێتەوە؟ ئاساییکردنەوەشیان ئاسان نییە..

ئاخر ئەو بۆیە دووەمین ژنی هێنا تا لە شەڕەشەوی نێوان خۆی و ژنەگەورەکەی رزگاری بێت و بەشکوو ئەمە خوایە ژنی دووەمی کوڕێکی بۆبهێنێت و وجاخی رۆشن بکاتەوە، کەچیی عوزر لە قەباحەت خراپتر، ژنی دووەم نەك هەر نەزۆك بوو بەڵکو دژە" هینیش" دەرچوو!!!!

***

ژووری میوان کەوتبووە نێوان ژووری هەردوو ژنەکەیەوە، بۆ چەند شەوێکیش دەچوو سۆفی لەژووری میواندا، بە تەنیشت منەوە دەنووست. ئەو شەوە هەر پێچی خوارد و وەك رەشمار فیشکاندی..(سەرە لێبڕاوم و ئیتر قەرارمداوە ژن بهێنم، ژنێکی ئاقڵ و ژیر و بێکەس و بە حورمەت، تاقیمکردووەتەوە..) وایگوت و دواجار لێفەکەی لوول دا و خستییە ناو گەڵییەوە و خەو بردییەوە

بەیانی لەبۆڵەبۆڵیدا بەئاگا هاتم. گوێم لێبوو وەك ئەوەی وڕێنە بکات ئاوا قسەکانی دەبڕسکاند و خنەخنی بوو، کاتێکم زانی راپەڕی و دەستی کرد بە شەیتان رەجمکردن و لەپەسا دەیوت: لاحەولە وەلا قەوەتە ئیلا بیلا.. من یەژم یا شەیتان ژنە یا ژن شەیتانە!! ئاخر ئێستە بەم سەرمایە... دەك نەعللەت لە شەیتان، لەژن، ئاخر چ دین و مەزهەبێك ئەمە قبوول دەکات پیاو دوو ژن بە ئارەقەی ناوچاوانی خۆی بە خێو بکات و لەگەڵ شەیتاندا جووت بێت؟! خودا شوکرم بە بەشت ئەم دوو شەیتانە وا خەریکن لەئەم شارەدا سووك و ریسوام دەکەن!!

دوایی وەك منداڵ کرووشکەی کرد و سەری خستە نێو هەردوو لەپی، ئینجا چاوەکانی کەمێك هەڵکلوفت و هەڵسایە سەر پێ، پڕتاو لەماڵ دەرچوو، تا ئێوارە نەهاتەوە.

سۆفی خاڵۆم ئەو رۆژانە تەنیا یەك خەمی هەبوو، بەلاّم خەمێکی قورس و تاڵ، ئەو وەك هەرزەکارێکی تازە باڵغی عاشقی بەسەردا هاتبوو، کە لە دوو دڵیدا دەژێت، منیش خەمی ئەو و هەردوو خاڵۆژنم بوو. ئەو رۆژانە بیرم لەئەو ئاژاوەیە دەکردەوە، کە نەمدەزانی چەندی تر دەخایەنێت و کەی و چۆن تەواو دەبێت؟ لەئەوەش گەشتبووم کە گرفتەکەی نێوان ئەم پیاوە و هەردوو ژنەکەی گەیشتووەتە بنبەست و هیچ چارەیەکی نییە، خاڵۆشم ژن هەر دەهێنێت، سێیەمین ژنهێنانی ئەوە بوو، کە شەوی پێشوو باسم بۆ کردی..

من ویستم شەوی سێیەمین ژنهێنانی خاڵۆی دووبارە بکاتەوە بۆم، بۆیە وتم: هیچم لەبیر نییە خۆ تۆ بە تەواویی بۆت نەگێڕامەوە.. ئەوە چۆن بوو؟ توخوا سەرە گیان دووبارەی بکەرەوە بۆم..

ئەو وتی: ئای چەندێ حەزت لەئەو قسە قۆڕانەیە.. کورە چووزانم، ژنە هەر بەدەم دەستییەوە ئەو شەوە هاواری دەکرد و دەیوت: دڕا سۆفی کوڕە دڕیت.. کوڕە ئاخر حەیام ئەچێت.. بەیانی هەر چۆن بیدوورمەوە پێوە دیارە و فەرقی پێدەکەن! ئەی بەیانی نالێن ئەم ملیوانی کراسەت بۆ دڕاوە؟ بڵێم چی؟ بڵێم زاوا سەری پیاداکردووە؟

(سۆفی کە دەچێتە ژوورەوە لەدامێنەوە کراسی بووکە هەڵئەداتەوە، خۆی پیادا ئەکات و لەملیوانی کراسەکەیەوە سەر دەردێنێ).. ژنە لێی دەپاڕێتەوە و دەڵێت: پەلە مەکە پیاوەکە پەلەمەکە.. ئەی نەدەکرا مووسێکت بەڕیشدا بهێنایە؟ ئەم گشت تووکە وە کەڵك چی دێت؟ خۆ بەرناگریت..

سۆفی سەر دەردەهێنێت و ڕووبەڕووی ژنە دادەنیشێت، دەڕوانێت ئافرەتێکی بالاّبەرزی سوور و سپی چاوڕەش و گەردن شووشەیی بەرانبەری دانیشتووە، بەسەرسامییەوە تەماشایەکی دەکات و پێیدەڵێت: دەك سۆفی بە قوربانی ئەو پاو پووز و کەفەڵە بێت.. ئافرەت کێ دەڵێت تۆ بێوەژنیت؟!

(ئەی برا رۆ)ی عەلی دەزوولەی خەیاڵی پچڕاندم و هاتمەوە سەرخۆ. روانیم زۆر داماوانە پاڵی داوەتە دیوارەکەوە، باوەشی کردۆتە هەردوو ئەژنۆیدا و سەری بەسەر سینەیدا شۆڕکردۆتەوە، کە دیققەتم دایە، کززە لە جەرگمەوە هات، بۆیە رووی دەمم لێکرد و پرسیم: عەلی ئەوە چیتە؟ برا هیچ کوێت دێشێ؟ بۆ وا بێزاریت؟

+ نازانم کاکە.. توخوا ئەمە کەی ژیانە؟ بەخودا مردن بە ئاوات دەخوازم، ئەی تۆ بیر لەچی دەکەیتەوە؟

من هیچم پێنەوترا، یان راستتر بڵێم، بەئەو کوتوپڕییە هیچم بۆ نەهات تا بیڵێم، بۆیە کەمێك بێدەنگ بووم و پاشان بۆم دەرکەوت، کە کپییەکەی منی بە خراپ لێکداوەتەوە، ناهەقیشی نەبوو، چونکە من هەست و سۆزی ئەو مرۆڤە بێگوناهەم فەرامۆش کردبوو، خۆمم زۆر بەگەورەتر زانیبوو، بۆیە بەخۆدا چوومەوە و لە خۆمم پرسی: باشە ئەگەر ئەم گەنجە کەم ئەزموون و نەخوێندەوارە لە زمانی تۆ حاڵی نابێت، ئەی تۆ کە خۆت بە رۆشنبیر و قسەزان و مرۆڤدۆست دەزانی، ناتوانی کەمێك دابەزیتە ئاستی ئەو و بە زمانی مرۆڤێکی سادە و ساکار لە گەڵیدا بدوێیت و کەمێك دڵنەوایی بکەیت؟

لەئەم بەخۆداچوونەوە و رەخنەگرتنەمدا هاوڕێی خاوەن هەڵوێست و خۆشەویستی خۆم (تەلعەت خدر)م کەوتەوەبیر، کە لەڕێکخستنە نهێنییەکانی ناو شاردا کارمان دەکرد و لەپڕێکدا هێڵەکەمان ئاشکرابوو.. ئەو کە یەکێك بوو لەئەو ئەندامە چالاکانەی کە دەسگیرکرا و لەزیندانی (هەیئەی

کەرکوك)دا چاوەڕێی سزای قورسی بوو، کەچی منی لەیاد نەچووبووەوە و بە (مامۆستا هۆشمەند هەورامی) زیندانی ئازادبوودا سلاوی بۆ ناردم و دڵنیای کردمەوە لەوەی کە لەژێر ئازار و ئەشکەنجەدا ددانی بە تاواندا نەناوە و گوتبووی: لەخۆم نەترسم، ئاخر ئەو کوڕە مەردە لەبارێکی نالەباردا و لەشوێنێکی تۆقێنەری وەك هەیئەی کەرکوکدا، ئەو رۆژە سەختانەی بەسەر دەبرد، کەچی خەمی خۆی لەبیر کردبوو منی لەیاد نەکردبوو! ئەی باشە من بۆ ئەوەندە خۆپەرستبم؟ بۆ هەر هیچ نەبێت ناتوانم کەمێك دڵنەوایی ئەم کوڕە بکەم؟ بۆیە رووی دەمم تێکرد و گوتم:

– عەلی برا وا تێنەگەیت بێدەنگییەکەم بیرکردنەوە بێت لەچارەنووسی خراپ.. نەخەیر بڕوا بکە وانییە و بیر لەشتی خراپ هەرگیز ناکەمەوە..

ئەو گوتی: ئەی؟

من درێژەم بەقسەکەم دا و گوتم، بەخەیاڵ لەگەڵ سەرتیپ- دا بووم و قسەخۆشەکانی زیندانی باقووبەم دەکەوێتەوە بیر، ئەزانیت بۆ؟ تا پاش ئازادبوونمان لە زیندان یادداشتیان بکەم و بیاننووسمەوە.. ئەی شێتە من و تۆ برای یەك نین؟ ئەوە نییە ناوی باوکی هەردووکمان (حەمە فەرەج)ە؟

ئەوەش بزانە ئەم رۆژە سەخت و ناخۆشەش تەواو دەبێت و بەم زوانە ئازاد دەکرێین، ئەوسا بە جووتە عەسران دەچینە سەر ئاوی سیروان و پێکەوە دەخۆینەوە، پێك لەدوای پێك ئارەق هەڵدەدەین و وەکو یادگاریی ئەم رۆژانە دەگێڕینەوە.. جا کە مەست دەبیت باسی دەنکەکەتم بۆ دەکەیت، وا نییە هاااا؟ بۆم دەگێڕیتەوە چۆن و کەی دەگەنە یەك؟ چۆن باوەشی پیادا دەکەیت و ماچی دەکەیت؟ عەلی ئەوەی کە لەئامێزی دەگریت پێیدەڵێت بەقوربانت بم؟ دەك بەساقەت بم، ها وای پێدەڵێت؟

عەلی ئەژنۆکانی کە نووسابوون بەسینگییەوە لێکی کردنەوە و چوار مشقی دانیشت، هەر چۆن بنجێك رەشەڕەیحانە لە تینوا سیس بووبێتەوە و گەڵاکانی بەرەو زەوی شۆڕبووبێتنەوە، تۆ بچیت سەتڵێك ئاوی سارد بکەیتە بنی و پاش تاوێك گەش بێتەوە، عەلی ئاوا گەشایەوە و چاوەڕەش و گەورەکانی کە دەتگوت دووچاوی شەهێنێکی ئاشقەڕاون تیشکیان دایەوە و لەناو کالانەکانیدا چەند جارێك بازنەی سووڕانەوە و، هەردوو گۆنای وردەوردە تەڕییان تێزا، پاشان زەردەخەنەیەکی شیرینی کرد و گوتی: پێش هەموو شتێك بەقووربانی ئەو قسە شیرینانەت بم کاکە گیان خۆ خەرێك بوو دڵم شەقی دەبرد، ئەوسا ماڵی باوکی سەرەم گرتەقوڕ، خوا دەکا ئازاد دەبین شەرتبێ داوەتێکی پاشایانەت بکەم و گون و گورچیلەی سێ رۆژ دووکانی قەسابییەکەمت بۆ بکەمە مەززە!! ئەو

گۆشتەش کە رۆژانە دەمدایە دەرخواردی ئەو ئیستخباراتە سەگبابە تا نەمداتە دەستەوە، ئیتر ئەبێ لەوسی لێنەدات و بۆتۆی دابنێم..

+ تۆ لە گون و گورچیلە گەڕێ، با پرسیارێکی ترت لێبکەم، بەڵام شەرم مەکە و راستم وەڵام بدەرەوە، بیری دایکت زۆر دەکەیت یا بیری دەنکەکەت؟

– راستت دەوێت بەزەیم بە دایکمدا دێتەوە.. ئاخر دایك گوناحە، بەڵام کە بیر لە ئەو دەکەمەوە هەر وەختە گڕبگرم.. کاکە تۆ بێژیت جارێکی تر چاوم پێیبکەوێتەوە؟

عەلی هۆشی هاتەوە بەر، بەڵام ترازاندنی قفڵی دەرگای ژوورەکە و تێخوڕینی کوتوپڕی سەربازێك، کە گوتی: هێی هەتیوەکان.. (کاکە)کان گورجکەن ئامادەبن دەی.. قسەی پێبڕین، هەردووکمان بە جووتە گورج بووینەوە و فەرمانمان بەجێگەیاند..

هەڵسساینە سەر پێ و خۆمان پێچایەوە. سەربازێکی ئەسمەر و فرە تۆخی لێو ئەستوری ددان شاش و واش دەرگاکەی کردەوە و داوای یەکی پێنج دیناری لێکردین! من یەکسەر دەستم کردە باخەڵمدا و دە دینارم دا بەدەستییەوە و بە بێقۆڵبەسکردن دامانییە پێش خۆی لەوێ، بەچکە کۆستەرێك راگیرابوو، سواری کردین. من چپاندمە گوێی عەلیدا: ئەم دەس نەبەستنەوە و ئۆتۆمبیلە ئەهلییە مانای چاك دەگەیەنێت.. ئەویش بەسەرلەقاندن بۆی سەلماندم.

ئۆتۆمبێلەکە سەر بەرەو خوار ملی رێگای گرت و شۆفێرەکە پێی لێداگرت. هەر وەکو ئەوەی بەخوایشتی خۆمان سەفەر بکەین ئاوا سوار بووین و بەبێترس لەدەشت و دەرمان دەڕوانی. دەشتێکی کرکای کرك خۆڵ و پووشەکەی بەدەم تینی هەتاوەکەوە هەر ئەوەندەی مابوو گڕ بگرێت و قرچەقرچیم دەبیست. لەناو ئەو ئۆتۆمبێلەدا تاچاو بڕ بکات تراویلکە بوو وەکو دەریا شەپۆلی ئەدا، جارجارێك لەئەمبەر و ئەوبەری جادەقیرەکەوە باخی میوەجات و دارخورما دەبینرا، دەماندایە لای ژنە عارەبی پێست مێوژیی چاوڕەش و دەم و لووت هەڵپێکراو و پیاوی دشداشە لەبەر و عەگاڵ لەسەر لەپشت پیکابی فەلاحییەوە دانیشتبوون، کە دەماندا بەلایاندا ئەوان تێیاندەڕوانین و ئیرەییان پێدەبردین..

لەئەم سەفەرەماندا پیچەوانەی جارانی تر، کە دەگوازراینەوە هەستم بەمەترسی نەدەکرد و لەو باوەڕەدا بووم ئەو شوێنە بۆی دەچین دوا قۆناغە و لەوێوە چارەنووسمان دیاری دەکرێت. ئەو شوێنەش نزیکە، بە کەمتر لەکاتژمێرێك گەیشتینە سەربازگەیەك. ئۆتۆمبیلەکە لایدا و خۆی پێداکرد، بەناو ریزە خانوو و چەند قاوشێکدا تێپەڕی و لەپێش دەرگای ژوورێکدا راوەستا. مەئمورەکە دابەزی و زۆری پێنەچوو عەریفێك هاتە دەرەوە و داینەپێش خۆی. ئەم کابرایە ئەوەندە رووخۆش بوو زاتم کرد ناوی سەربازگەکەی لێبپرسم، ئەو وتی: أمن فیلق منصوریه الجبل!!

که ئەو ناوە ترسناکەم بیست راچڵەکیم.. ئاخر ئەمنی فەیلەق، بۆ؟ ئەم یەکە سەربازییە لەچاو گەورەییەکەیدا بەندیخانەیەکی گچکە دەهاتە بەرچاو. کە پێمان نایە ناو حەوشەکە، یاوەرەکەمان لەدوورەوە بانگی (سەجان)ەکەی کرد و وتی: خەڵەف.. (پاشان دەستی بۆلای ئێمە راکێشا و بێئەوەی شتێك بڵێت خۆی گەڕایە دواوە).

خەڵەف لە سێبەری دیواری بەندیخانەکەدا بەسەر قوسعەیەکەوە دانیشتبوو، هیچ خۆی تێك نەدا و بە لەپ خەریکی ماشینەوەی برنج و شلە تێکەڵەکەی بەردەمی بوو، کە لێبووەوە بە لێواری قوسعەکە ناو لەپی پاککردەوە، دواییش چاك بە زمان لستیەوە و لە پەنجە کەڵەیەوە تا تووتەی یەك لەدوای یەك، کردنی بەدەمیدا و مژینی، دۆڵکە ئاوەکەی نا بە سەرییەوە، زیاد لەنیوەی لێخواردەوە و بەئەو نیوەکەی تری دەستی پشیلەشۆرکرد و لێمان نزیك بووەوە و مرێکی خواردەوە.

خەلەف، کورتە بنەیەکی پێست بۆری روومەت خڕ و ورگن بوو. قۆلی کراسە خاکییەکەی تا ئانیشکی هەڵکردبوو، وێنەی دووپشکێکی چزوو هەڵگەڕاوەی بۆ سەر پشت بەسەر نەرمی مەچەکی راستییەوە نەخشاندبوو، جووتە سمێڵە رەشەکەشی لە وێنەی نیوکەوان بەئەملا و ئەولای گۆنایدا شۆڕکردبووەوە.. بە چاوە جرج ئاساکانی کە دەتوت ترازاوون و خێر و شەڕ دابەش دەکەن قیروقاج لێیدەڕوانین..

خەڵەف یەك دوو هەنگاوێك نزیك کەوتەوە، وەکو حەی حەی بکات ئاوا سۆندە رەشەکەی دەستی چەند جارێك راوەشاند و لابەلا وەك کەڵەشێرێکی شەڕانی چۆن باڵێکی بۆ زەوی شۆڕدەکاتەوە و شەڕ بە کەڵەشێرێکی تر دەفرۆشێت، ئاوا بازنەیی سووڕیکی بە دەورمدا خوارد و لە نووکی پەنجەی پێمەوە، تا تەوقی سەرمی بە چاو بێژا، بە هێمای بێزلێهاتنەوە، لووتی قرچ کردەوە، لچی هەڵقرچاند و پیشی خواردەوە، من وێنەی خۆمم هێنایەوە پێش چاوم، ئەگەرچی ریشم هاتبوو، وەلێ خۆم ئەوەندە بە ناشیرین نەدەهاتە پێش چاو. قاتێك رانەك و چۆخەی نوێ و خاوێنم لەبەردا بوو، جووتێك کلاشی هەورامیشم چەککردبوو، کە لەوانەیە خەڵەف لەهەموو ژیانیدا پێلاوی لەئەو شێوەیەی نەدیبێت.. وادیار بوو ئەوەی ئەو دڵی پێهەڵدەشێوا تەنیا کوردبوونم بوو!! بەدەم تەماشاکردنێکی تری دوژمنانەوە، وتی: تا ئێستا چەند سەربازت کوشتووە، وا ئەمڕۆ خۆت بەدەستەوە داوە؟

من لە دڵی خۆمدا وتم، جا توخوا ئەمە پرسیارە؟

لەئەو چرکە ساتەدا وەك بروسکە گەلەگورگەکەی بارق و لەخوێندا گەوزینی کەریمی برام هاتەوە بەرچاو، موچرکێك لە تەوقی سەرمەوە هات و لە کەڵەمووسی پەنجەی پێمەوە دەرچوو، کە وەڵامی نەبیست لە کەللەی سەر قیڕاندی: هەتیو بۆ وەڵام نادەیتەوە؟

من وتم: تەنیا نەچوومەتە سەربازیی و دەسگیر کراوم..

دەرگای بەندیخانەکەی کردەوە و عەلی چووە ژوورەوە. منیش بەدوایدا پێیم نایە ناو دەرگاکە و شلپە لەگازەرەی پشتمەوە هەڵسا.. لابەلا لەسەر شانی راستمەوە تا کەمەری لای چەپمی گرتەوە. وا دیاربوو یەکەم دەسوەشاندنی تەسکینی دڵی نەدابوو، بۆیە مشتێکی بەهێزیشی سرەواندە بناگوێمدا، بەڵام چونکە من خۆم بۆ دووەم دەس لێوەشاندن ئامادەکردبوو، هەستم بە ئازاری زۆر نەکرد، لەگەڵ دووهەم دەسوەشاندنیدا وتی: کوڕی سەگ، بچۆ لەئەو ژوورەدا بگەنێ..

کە چوومە ژوورەوە هەستم بە دڵ گوشینێکی بە تەوەژم کرد، دوایی هێڵنجم هات و پێش چاوم تاریك بوو. گورج پێخەفەکەم، کە بەدەستەوە بوو، فڕێدایە سەر زەوییەکە و پاڵمدایە دیواری رێڕەوەکەوە..

عەلی بە دەنگێکی لەرزۆکەوە وتی: کاکە وابزانم خراپی لێدایت؟

بەرچاوم تەمێکی خەست گرتبووی و سەرم گێژی دەخوارد، بۆیە هەر لەئەو شوێنەدا دانیشتم و هەردوو لەپم خستە سەر چاوم.. قەدەرێك بەئەو شێوەیە مامەوە، کە چاوم هەڵبڕی، روانیم عەلی چاوەکانی پڕبووە لەفرمێسك و جگەرەیەکی داگیرساوی بە دەستەوەیە، بۆی راکێشام، جگەرەکەم لێوەرگرت و دووسێ مژم لێدا، بەڵام مژ نەك گاڵتە، ئاگام لێبوو، ئاگری جگەرەکە وەك پشکۆی خەڵوزی مەقاڵەی کەبابچییەکان گەش دەبێتەوە و چۆن چەوری شیشە کەبابەکان دەکەوێتە سەر ئاگرەکە و قرچەقرچ و دووکەڵی لێبەرز دەبێتەوە، ئاوا ئاگری جگەرەکە قرچەی دەهات و هەناوی منیش چزەی لێهەڵدەستا.. نازانم چەن مژم لە جگەرەکە دا، ئاگر گەیشتە سەر فلتەرەکە و کوژایەوە..

دیسان سەرم خستەوە ناو لەپم و توند گوشیم، لەئەو کاتەدا بیرم لەوەکردەوە هەڵسمە سەر پێ و بە هەموو هێز و توانای خۆم سەر بکێشمە دیوارەکەدا و مێشکم بپژێنم، بەڵام ئەو هێزەم شك نەبرد، بۆیە هەر بە دانیشتنەوە چەندجارێك پشت سەرم کێشایە دیوارەکەدا و کەمێك ئاقاقەم بۆ هات.. پاشان سەرم خستە سەر پێخەفەکەم و بەوڕوکاسیی گرمۆڵە بووم، هەروەك ئەوەی لەخەودابم و خەو ببینم هەڵسامە سەر پێ، بەڵام زەلامێکی تر بووم، نەك پیاوە کەساسەکەی چەند ساتێك بەر لەئێستا، کە لە خۆمم روانی بینیم، بالاّم سێ جار بەقەد بالاّی خەڵەف بەرزە..

بەرەو لای دەرگای زیندانەکە چووم، بە هەردوو دەستم شیشی سەر دەرگاکەم گرت و بە راست و چەپدا رامکێشان و لێکمترازاندن، دەستم درێژکرد قفڵە گەورەکەم وا راتەکاند یەکسەر بەدەم دەستمەوە هات و دەرگاکەم والاّکرد، بەڵام دەفەی شان و سینگ و بەرۆکم ئەوەندە پانوپۆڕ بوون، دەرگاکە

نەیکێشام، بۆیە لەسەرلا دەرچوومە دەرەوە، کە خەڵەف چاوی پێمکەوت وەختبوو زارەتەرەك ببێت، ئەو ئەوەندە گەنەڵە و کورتەبنە بوو سەری بە ئاستەم دەگەیشتە ئەژنۆم، روانیم قژی بە سەرەوە نییە، بۆیە دەستم، کە بەقەد دەمی تیمساحێك دەبوو، برد و بۆقەتەی ملیم گرت، بە بەرزی بالآی خۆی پێم لەزەوی بڕی و تا هێز لە دەست و مەچەکمدا هەبوو، هەڵمبڕیی و کێشام بە دیوارەکەدا، من ئەوەندە رق و داخ لەدڵ بووم نەمزانی ئەو هەر زوو بەدەم دەستمەوە گیانی دەرچووە، ملم نا بەرەو دەرگای سەرەکی حەوشەکە، جبەخانەکە لەپێشمدابوو هەڵمکوتایە سەر پاسەوانەکان، لەچاوتروکانێکدا قۆڵبەستم کردن و خۆم کرد بەژووردا، بە بێ خۆخەریککردن نەویم لەدۆشکەیەك و سووك وەك کلاشینکۆفێکی پەڕەشووت بەدەستمەوە هات و دەرچوومەدەرەوە.. پێش هەموو شت دەورووبەری خۆم ئەوجا کەوتمە گوللە بارانکردنی سەربازگەکە، بە گوللەگڕ و سوتێنەری دۆشکە یەك لەدوای یەك گڕم بەردایە سەرتاپای سەربازگەکە و بڵێسەی ئاگر و دووکەڵ رووی ئاسمانی داپۆشی.. زیندانییەکان دەرگایان لە کوڵۆم هەڵتەکاند و بەدوومدا هاتن. سەربازە بێزارەکانیش بە چەپڵەلێدان و دروشم وتنەوە لێمگرد بوونەوە، دەمدیت لەناو قرچەقرچی ئاگر و دووکەڵدا هەروا دەرەجەدار و ئەفسەرە پلەبەرزەکان بوون بە پێی پەتی و سەری رووتەوە، بەرەو خوار هەڵدەهاتن. من کە لەجێ خۆمدا چەقی بووم هەستم کرد دووکەڵەکە پەنگی خواردەوە و بەرەو رووم هات.. لە بۆنی بۆکرووز و بۆسۆدا گێژ بووم و کۆخە گرتمی.. لەسەر ئەوەش بەسەرکەوتنی خۆم و هەلاتنی ئەفسەرە دڕندە و ترسنۆکەکان پێکەنینم دەهات، پێکەنیم، بە دەنگی بەرز پێکەنیم، بەلآم سەرەڕای ئەو سەرکەوتنەش تا دەهات گێژ و تەنگەنەفەس دەبووم.

که بەئاگا هاتمەوە روانیم سەرم بە بان پێخەفەکەمەوە خواربووەتەوە و هەر لە رێڕەوەکەدا گرمۆڵە بوومە.. عەلیش بەسەر سەرمەوە کروشکەی کردووە، چاوم هەڵبڕیی عەلی پێیوتم: کاکە بەچی پێدەکەنیت؟

هیچ کاکە هەڵسە پێخەوەکەت هەڵبگرە با بچینە پێشەوە..

بەلای راستدا شەش حەوت هەنگاوێك رۆیشتین. رێڕەوەکە بەلای چەپدا دەسووڕایەوە، دوو سێ هەنگاوێکی تر، ئەوێ دەرگای ژوورێکی کراوەی گەورە بوو، نووکە پێیەکم تێژەند و کرایەوە، ژوورەکە لاکێشەییەکی پەنجا مەتر دووجا دەبوو، چەند بەندییەکی نیوە رووت لالۆپاڵ لێیکەوتبوون، هەردوو دەستە پێخەفەکەمان بە تەنیشت یەکەوە راخست، دەرگای سەرشۆرکەکە کرابووەوە، دەستوبرد و بێ خۆخەریککردن خۆم کرد بەژووردا.. تینی هەتاو لە تاوسانی ئەو دەشتە قرفەیەدا ئاوەکەی کولاندبوو، تاقەتی مەلێکردنم نەبوو، تەنیا ئاوێکم کردە سەرمدا و لاق و گۆرەوییەکانم

ششت و گەڕامەوە شوێنەکەی خۆم و راکشام.. ئەو راوەڕێوی و تێهەڵدان و خەیاڵە دۆنکیشۆتانەی کە چەند چرکەیەك پێش ئێستا تیادا ژیام هەموویم وەك فیلم هاتەوە یاد. هەستم کرد کەللەسەرم تەواو قورسە و وژەی دێت. دەتوت کترییەکی پڕئاوە و بەسەر پرێمزێکی نەوتییەوەیە و دەکولێت.. کۆشام چاو لێکبنێم و بنوم، بەلآم بیسوود بوو.. هۆشم گلێر کردەوە و گەڕامە دواوە. لە زیندانە گچکەکەی جەلەولاوە پیادا هاتم، تا گەیشتمە حەوشەی ئەم زیندانە، شتەکان، جگە لەناوی (أمن فیلق) کە رایچەڵەکاندم، هەموو ئاسایی بوون و چاوەڕوانی ئافاقەیەکم دەکرد، بەلآم دڕندەییەکەی خەڵەف گەشبینییەکەی لەلا تەڵخ و تارێك کردم و ریسەکەی لێکردمەوە بە خوری. ئەوەش کە لام بوو بەپرسیار، ئەو رستەیە بوو، کە خەڵەف پێیگوتم: بڕۆ لەئەو ژوورەدا بگەنێ! کەوابوو ئێرە دوامەنزڵمە و لێرە دەگەنێم.. یان دەبێت چاوەڕوانی موعجیزەیەك بم تا رزگارم بکات.

جەستەم ماندوو و مێشکم هیلاکە و هیچی ترم بۆ لێکنادرێتەوە، بۆیە کورد واتەنی: دامە تان بێحەیاییدا و بە خۆم وت: لێیگەڕێ خۆی هەرزان دەبێت..

❊❊❊

شەو دادێت و هەروا بەندییە و دەخزێنرێتە ژوورەوە. درەنگێك بۆم دەرکەوت هەموو بەندییەکان سەربازی هەڵهاتوون و ئێرە قۆناغی پشوودان و دابەشکردنەوەیانە بەسەر یەکە سەربازییەکانیاندا. زیاد لە هەفتەیەکی پێچوو ئەوەی لێینەدەپێچرایەوە تەنیا من و عەلی بووین، کە خەریکبوو بۆنی گەنیوی پۆستاڵ و پێ و پێلاو دەیخنکاندین، بەلآم ئەوانی تر مەگەر رێکەوتی رۆژی هەینی بکردایە، ئەگینا تەنیا یەك شەو دەمانەوە و دەگوازرانەوە.

پاش چەند شەوێك، کە گەیشتینە ئەو بەندیخانەیە، دەرگایەکی بچووك لەناو ژوورەکەی ئێمەدا سەرنجی راکێشام. ئەو چەند جارەی کە دەکرایەوە، کوڕە لاوێکی ئەسمەری رووخۆش و پاك و پووختە سەری دەردەهێنا و لێیدەڕوانین، دیاربوو هەستی بەئەوە کردبوو، کە ئێمە ئیتر میوان نین و بووینەتە خانەخوێ..

رۆژێك عەلی وتی: ئەو دەرگایە دەرگای ژوورێکی ترە و سەر بەم بەندیخانەیە، ئەو کوڕە کە بازەجارێك سەر دەردەهێنێت، بەندییە و تەنها خۆی تیادایە، ئەمڕۆ بەعارەبییە شڕوشەقەکەی خۆم قسەم لەگەڵدا کرد و رووم لێنا تا لای خۆی جێگامان بکاتەوە، ئەگەر دەنگی نەبوو دووبارە رووی لێدەنێمەوە، ئاخر گەر وا بڕوات لەئەم ژوورە پیسەدا دەگەنێین.

بۆ سبەی بەندییەکە بەڕووخۆشییەوە هاتە لامان و گواستمانییەوە ژوورەکەی خۆی. ئەوێ ژوورێکی ئەوەندە پاك و پووختە بوو، هەر دەتگوت ژووری ئۆتێلێکە، کە فەرمانبەرە ئیفادکراوەکان

له شاردا رووی تێده‌كه‌ن. دیمه‌نی ناوه‌وه سه‌رنجی راكێشام، ژووره‌وه چراخانێك بوو بۆ خۆی. دیواره‌كانی به نایلۆنی گوڵدار داپۆشراو، شه‌وقیان ده‌دایه‌وه، له ژوور سه‌رمانه‌وه و له به‌رانبه‌ریشه‌وه چلاكی جل به‌داراكردن داكوترابوو، ژوورێكی بچكۆله‌ش له سووچی لای چه‌په‌وه كرابوو به سه‌رشۆرك و ئاوده‌ست. پاش كه‌مێك رامان و بیر كردنه‌وه، له ژوور و خاوه‌ن ژوور، خۆم كرد به سه‌رشۆركه‌كه‌دا، روانیم سه‌رشۆركێكی ته‌واو خاوێنه و بۆنی سابوونی بۆندار و دیتۆڵی لێنیشتووه.

بۆ یه‌كه‌مین جاربوو له‌ماوه‌ی نزیكه‌ی چوار مانگ زیندانیمدا، هه‌ستم كرد له‌شوێنكدام كه‌مێك له مه‌سكه‌نی زیندانییه‌كی خاوه‌ن ماف ده‌چێت!! بۆیه ژوور و خاوه‌ن ژوور بوون به جێگای پرسیار..

سه‌باره‌ت به ئه‌م به‌ندییه بڕیارمدا به وریاییه‌وه مامه‌ڵه‌ی له‌گه‌ڵدا بكه‌م، كه من له سه‌رشۆركه‌كه گه‌ڕامه‌وه، عه‌لی خۆی كرد به ژووردا و وه‌ك مراوییه‌كی كێوی له‌ئاو دابڕاو، چۆن به رێكه‌وت تووشی گۆماوێك دێت و بێپه‌روا خۆی تێهه‌ڵده‌ژه‌نێت، ئاوا ده‌ستی كرد به شڵپ و هوڕ و جلشۆردن.

كوڕه ئه‌سمه‌ری عاره‌بیش هه‌ر ناوی عه‌لی بوو. پاش چه‌ند رۆژێك من به‌هێمنی و كه‌مدوویی مامه‌وه و گوزه‌راندم، تا له ده‌رفه‌تێكدا هۆی زیندانیكردن و كار و پیشه‌یم لێپرسی. ئێستا بۆم ئاشكرا بوو، كه ئه‌و خه‌ڵكی شاری (به‌سرا)یه و ده‌رچووی كۆلیژی كشتوكاڵه. پاش ته‌واوكردنی خوێندن كراوه‌ته ئه‌فسه‌ری یه‌ده‌ك و ره‌وانه‌ی ئه‌م یه‌كه سه‌ربازییه واتا (له ئه‌منی فه‌یله‌قی مه‌نسوورییه‌ی جه‌به‌ل) كراوه، ئیتر به‌دڵخۆشییه‌وه، مادام بۆ به‌ره‌ی شه‌ڕ نابردرێت، رووی تێده‌كات، پاش به‌سه‌ربردنی چه‌ند مانگێك رۆژ له‌دوای رۆژ چۆن مۆرانه له‌پیره‌دار وه‌رده‌بێت و ده‌یخوات، ئاوا بێزاریی و په‌شیمانیی كنه له رۆحی ده‌كات و رۆژانی مۆڵه‌تیش، كه ده‌چێته‌وه بۆ شاره جوانه‌كه‌ی خۆی لێیتاڵ ده‌بێت، بۆیه چه‌ند جارێك هه‌ڵدێت و پاش حه‌سانه‌وه و پشوودانێكی باش سوود له‌ده‌رفه‌تی لێبووردن وه‌رده‌گرێت و خۆی ئه‌دات به‌ده‌سته‌وه، له دواهه‌ڵهاتنیدا مانگێك به‌سه‌ر ده‌بات، تا رۆژێك به‌سه‌رخۆشی به لێواری كۆڕنیشی شاره‌وه ده‌سگیر ده‌كرێت و ده‌خزێندرێته زیندانه‌وه. ئه‌م كوڕه عاره‌به هه‌ر به‌ناو زیندان بوو، چونكه به قسه‌ی خۆی هاوڕێ ئه‌فسه‌ره‌كانی خۆشیان ده‌ویست و رێزیان لێده‌نا، بۆیه وه‌ك به‌ندیی لێیان نه‌ده‌پێچایه‌وه. ئه‌م ژووره‌ش كه شه‌وانه لێیده‌نوێت، تایبه‌ت به زیندانییه‌كانی سه‌ر به‌ئه‌و یه‌كه سه‌ربازییه.

وتم هه‌ر به‌ناو زیندان بوو، شه‌و و رۆژ، هه‌ر كاتێك حه‌زی لێبوایه، به ئازادیی و بێئه‌وه‌ی كه‌س لێیبپێچێته‌وه بۆ ته‌ماشاكردنی ته‌له‌فزێون و كڕینی پێداویستییه‌كانی خۆی ده‌چووه حانووت. ئه‌و، گه‌رچی به رواڵه‌ت كوڕێكی هێمن و سه‌نگین و رووخۆش بوو، به‌ڵام جارناجارێك ره‌ش داده‌گه‌ڕا و به‌گرژ و مۆنی به‌ناو ژووره‌كه‌دا ده‌هات و له‌ناكاودا وه‌ك شێت راده‌وه‌ستا و له‌سه‌ر یه‌ك هه‌زار جوێنی به ئه‌رز و ئاسمان ده‌دا

و جانتا و سه‌رینه‌كه‌ی خۆی ده‌دایه به‌ر شه‌ق. جارێكیان به‌ر له‌هێوربوونه‌وه‌ی، وتی: ئه‌م گه‌واده، ئه‌م باوك خۆنه‌ناسه چی پێكردین؟!

من لێم پرسی مه‌به‌ستت له كێیه؟ ئه‌و جوێنانه به كێ ئه‌ده‌یت؟

- نازانیت له‌گه‌ڵ كێمه؟ له‌گه‌ڵ باوكی خۆمه، باوكم. ئێستا حاڵی بوویت لێم؟! باوكم، ژیانی له گه‌واد و قه‌حپه‌كانی (عه‌فه‌ج)یش تێكدا، ئه‌وه‌تا ئه‌و گه‌واده دڵگه‌وره و شه‌ڕیفانه‌ش كه زۆرجار بێبه‌رانبه‌ر له باوه‌شی كچ و ژنه‌كانیاندا ده‌نووستین و رامانده‌بوارد، ده‌یانگرێت و ده‌یاننێرێته به‌ره‌ی شه‌ڕ، ئه‌و ده‌ڵێت: كاولی- یش هاووڵاتی شه‌ڕیفن و نیشتیمانپه‌روه‌رن، ئه‌وان پیاون و وڵاتی خۆیان خۆشده‌وێت، بۆیه ئێسته ئاماده‌ن له نیشتمانه‌كه‌یان به‌رگریی بكه‌ن!!

ماوه‌ی زیاد له چل رۆژم له‌ئه‌و به‌ندیخانه‌یه‌دا به‌سه‌ر برد و كه‌سوكارم هه‌واڵیان نه‌ده‌زانیم. رۆژێك له‌ناو كۆمه‌ڵێك زیندانیدا، ناسیاوێكی خۆمم به‌رچاو كه‌وت و داوام لێكرد ئه‌گه‌ر بۆی ره‌خسا هه‌واڵم بگه‌یه‌نێته كه‌سوكارم، هه‌ر ئه‌و رۆژانه بوو كه‌مه‌كه‌مه خۆم به (عه‌لی عاره‌ب) ناساند، چونكه بۆم ده‌ركه‌وت كوڕێكی هه‌ست ناسك و مرۆڤدۆست و راستگۆیه. ئه‌و رۆژه كه باسی چۆنییه‌تی ده‌سگیركردنی خۆمم و لێقه‌ومانه‌كه‌م بۆ گێڕایه‌وه، هه‌موو له‌شی كردبوو به گوێ و چاكی ده‌بیستم، كه لێبوومه‌وه وه‌ك تۆ غافڵگیرت كردبێت و كوته‌كێكت كێشابێته پشت سه‌ریدا، ئاوا وڕوكاس بوو، چاوه ره‌شه‌كانی فرمێسكیان تێزا و سه‌ری هاته ئێش، پاشان ماوه‌یه‌كی باش خۆی دایه زه‌ویدا و هیچی نه‌وت.

(١٤)

ڕۆژانی هەینی دەرگای بەندیخانەکەیان لێدەکردینەوە و دەریاندەکردینە حەوشە گەورەکەوە، تا خۆمان بدەینە بەر خۆر. ئەفسەرە ئێشکگرەکانیش کە دەهاتن تەنیا چاوێکیان دەگێڕا بەناوماندا و دەگەڕانەوە. ئەو شەوە عەلی، کە لە حانووتی یەکە سەربازییەکە گەڕایەوە پێیوتم: سبەی هەینییە، ئەفسەرێکی پیری یەك ئەستێرە ئێشکگرە، ئەم کابرایە پیاوێکی زۆر کەللەشەق و ڕەوشت نزمی دەمپیس و نەخوێندەوارە، سبەی کە دەردەکرێینە ناو حەوشە ئەو دێت بۆ پشکنین، یان ڕاستتر بڵێم دێت بۆ ساتێك ڕابواردن! تۆ ڕیشت پاك بتاشە، بەڵام خۆت بە خاو و خلیچکی نیشان بدە و سەری خۆت کزکە، ئەو جلە کوردییەش لەبەر مەکە، من قاتێك جلی سەربازیت بۆ پەیدا دەکەم! با ئەوەشت پێبڵێم، ئەگەر هەواڵی پلەی خوێندنی لێتپرسی نەڵێیت خوێندنم تەواکردووە، چونکە ئەو کابرایە زۆر ڕقی لە کوردی خوێندەوار دەبێتەوە!! ئەمە کابرایەکی داخلەدڵ و دڕندەیە، نیمچە ئاژەڵێکە و ئەقڵی تا بەری پێی بڕ دەکات. لەساڵی شەستەکاندا (دەنگی بڕێك گڕ کرد)، لە شیمال پێشمەرگەکانی بارزانی (مەبەستی عەلی پێشمەرگە بوو، بۆیە من بۆم ڕاستکردەوە) کەچی ئەو گوتی: دەزانم (ئەو ئەحمەقە وادەڵێت، ئەی ئەوە نییە وەك ئەو سەگبابە قسە دەکەم) پێشمەرگە لە شەڕێکدا کلۆکیان پێکا و سەقەتیان کرد، بۆیە ڕقی لە کوردە..

بۆ سبەی دەریانکردینە بەر هەتاوەکە، ڕوانیم نزیکەی ٢٠- ٢٥ زیندانی لەحەوشەکەدا، کە هەر هەموویان کورد بوون، لەبەر هەتاوەکە وەك ڕەوە سەگلاوییەك لەقوولایی دەریا دەربچێت و بەسەر لمی ڕۆخی ئاوەکەوە چۆن لاڵ و پاڵ لێی دەکەون و سەر دەخەنە سەر پشت و سکی یەکتر و دەنووزێنن، بەندییەکان لەحەوشەکەدا بەو شێوە خۆیان دابووە بەر هەتاوەکە، دوودوو سێ سێ سەریانکردبوو بەیەکدا و بە چپە دەدوان، کە خۆرەکەش تینی بۆ دەهێنان ڕوویان لە سێبەری دیوارەکە دەکرد، وا دیار بوو عەریفی ئێشکگر، لەترسی ئەفسەرەکەدا بوو تێیدەخوڕین و هەڵیدەساندن بۆ بەر هەتاوەکە.

لەبەرهەتاوەکەدا لەسەر لا ڕاکشام، ئانیشکم بەسەر دۆشەکە تەنکەکەوە چەقاند و لای چەپی ڕوومەتیشم خستە سەر لەپم وەك ڕاوچییەك پارێزی لەبەرازێکی یەکانە گرتبێت لەپارێزدا بووم و بە خەیاڵ وێنەی ئەفسەری ئێشکگرم دەکێشا.. ئێستە دێت، ئەو پیاوێکی

بستە باڵای گۆشتنی چاو گەورەی سمێل شۆڕی قەبیح و شەلە.. ئاخر ئەفسەرە دەسکردەکانی سەدام زۆربەیان گەڕوگول و کورتەباڵا و ناشیرین بوون، نەو..نەو، ئەو ڕەشتاڵەیەکی باڵا مامناوەندی لەڕولاواز و ئێسك تاڵی ئێسقان ئەستووری شەلە، ئەی کێ دەڵێت پیاوێکی سوور و سپی قەڵەم ڕێکی شەل نییە؟ من بە هەموو شێوەیەك، بە خەیاڵی هونەرمەندێکی دەسڕەنگین و لێهاتوو وێنەی ئەو دڕندەیەم ڕەنگڕێژ دەکرد و دەمخست بەلاوە، تا وایلێهات وێنەکان هەموو تێکچڕژانە ناو یەکدا و بەتەواویی لێمشێوا، بۆیە هەمووم دڕین و هەڵپلامەوە سەر ئەولام، جگەرەیەکم داگیرساند و بەدەم مژلێدانەوە بە نیازبووم دەم و لووت و چاوەکان جێگۆڕکێ پێبکەم و وێنەیەکی نوێم چنگ بکەوێت..

دەنگی عەریف ڕایچەڵەکاندم. عەریف فەرمانی هەڵسانی دا: هەڵسن..

لەگەڵ هەڵساندا ڕوانیم ئەفسەری ئێشکگر لە دەرگاکە وەدەرکەوتووە و بەرەولای ئێمە دێت، بەڵام سەیر لەئەوەدا بوو ئەو چەند وێنەیەی کە بۆم کێشابوو، بە وێنە مۆنتاژکراوەکەشەوە، جگە لە شەلییەکەی، کە لەدەمی عەلی بیستبووم، هیچی تۆسقاڵێك بەلای ئەودا نەچووبوو!!

ئەو کابرایەکی باڵابەرزی گۆشتنی جۆڕەنگ و چەناکەپانی ڕێوی چاو بوو. دەتوت شەویلاکی بەچەقۆ بۆ ژێر دوو تاکە نەعل، کە گوێکانی بوون، هەڵدڕاوە و ناوچاوانی دوو سێ لۆچی کشتەك ئاسای تێکەوتووە، وەکو هیتلەر سمێلە ماش و برنجییەکەی بەقەد دوو دەنکە فاصولیا ئەملا و ئەولای کوونە لووتە فشەکانی تێپەڕاندبوو بەلای ڕاستدا کەمێك دەلەنگی، کە وردتر لە ڕووخساریم ڕوانی، ڕووخساری بنیادەم نەبوو، بەڵکو خشتێکی لاکێشەی زیادسورەوە کراوەیە و بە دەستی نەزانێك چاو و دەم و لووتێکی ناقۆڵای لەسەر نەخشێنراوە. کابرا میرغەزەبێك بوو بۆ خۆی، تا گەیشتە نزیك بەندییەکان دارە خەناوییە گرنج گرنجەکەی بە دەستی ڕاستەوە هەڵدەدا و دەیگرتەوە. بە پێش ڕیزە بەندییەکەدا ڕۆیشت و لەپشتەوە هاتەوە، دووبارە لەسەرەوە گرتی و بەدەم پانکردنەوەیەکی قێزەونانەوە، یەك لەدوای یەك لێیپرسین: ناوت چییە؟ خەڵکی کوێیت؟ چەند ڕۆژە لێرەیت؟ کە وەڵامی دەدرایەوە نووکی دارەکەی دەستی توند دەکوتایە سنگی بەندییەکە و شێتانە پێدەکەنی، کاتێك پێدەکەنی دەمی وەك دەمی مرۆڤ نەدەبینرا، بەڵکو دەبوو بە ئەشکەوتێکی گەورەی دەم دووکەڵگرتوو، ددانەکانی وەك بڕێك بەردی ڕەشهەڵگەڕاو بە زاری ئەشکەوتەکەوە دەبینران، کە لەئەم نمایشە گریکەناوییە بووەوە، بە دەنگێکی گڕ و ناساز داوای لە خوێندەوارەکان کرد جیا ببنەوە. پێنج

کەس لەبەندییەکان جیابوونەوە. بە ریز رایگرتن و هەمان پرسیاری پێشووی یەك لەدوای یەك لێکردینەوە، هاوکات لەگەڵ وەڵاّم بیستنیاندا، بە پەنجە ئەستوور و زبر و درێژەکانی، لووتی بەندییەکەی دەگرت و بە هەموو هێزی خۆی رایدەتەکاند، وا رایدەتەکاند بەندییەکە بەدەم زەبری پەنجەکانییەوە دەنووشتایەوە، کە لێبووەوە شەقاوێك دووریان راوەستا و بەهەمان دەنگی گڕ و ناساز پرسی: ئێستە ئێوە دەرچووی کۆلیژن، وانییە؟

ئەوان هەموویان لووتیان سوور هەڵگەڕابوو، ئاو زابووە چاوەکانیان، کەسیان وەڵاّمیان نەدایەوە. هاتە پێشەوە لێیان و قیژاندی: سەگبابینە، بلێن بەڵێ.. هەموو بەیەك دەنگ وتیان: بەڵێ. ئینجا کەمێك وەرچەرخا و لەپی دووسێ جار کوتایە بان قوونی خۆیدا و وتی: ئێوە خەڕیجن، وانییە؟ ئێوە خڕووجی ئاااااا ئەم قوونەی منن.. و پێکەنینێکی هیستریایی بۆ کرد، هەڵگەڕایەوە بەرەو دەرگاکە و رۆیشت..

من بێزاریی وەك دێوەزمەیەك بە سەر سینگمەوە چۆکی دادابوو، ئەوەندە وەڕسببووم مەرگی خۆمم بە ئاوات دەخواست. بۆ شەوەکەی بە سێ قۆڵی دانیشتبووین، پرسیارەکانی شەوی پێشوو سەبارەت بە گەورەیی و بەرفراوانی سەربازگەکە و دوور و نزیکی زیندانەکە بۆ دەرەوە لە (عەلی عارب)م دووپات کردەوە.. دیار بوو ئەو تەواو لە مەبەستم حاڵی ببوو، بۆیە بە وردیی بەر چاومی روون کردەوە. پاش کەمێك بێدەنگی وتی: ئەگەر نیازی هەڵهاتننت هەیە دەتوانم ڕێگات بۆ خۆش بکەم و لە سەربازگەکە دوورت بخەمەوە، لەوێشەوە شەش حەوت کاتژمێرێك بە پێ بڕۆیت، دەگەیتە دێهاتە کوردنشینەکان.

ئەو دێهاتە کوردنشینانەی کە من مەبەستم بوو گوندی (نارێن و گەلاّبات)بوون، بەتایبەتی دێی نارێن، کە خزم و کەسی خۆمی لێبوو. عەلی ئاسانکاریکانیشی بۆ باس کردم، کە چەند رۆژێکی دەخایاند و رێیشی تێدەچوو خۆم دەربازکەم، پاشان وتی: ئەوەش دەزانم ئەم کارە، سەرچڵییەکە و بۆ هەردووکمانیش خەتەرناکە، سەرباری ئەوەش، ئامادەم ئەو سەرچڵییە بکەم، من پێمگوت: تۆ خەریکی کاری خۆت بە..

دوو شەو و رۆژ بە سەر ئەم را و تەکبیرەدا تێپەڕی و سێهەم شەو لە حانووت گەڕایەوە، کە دانیشت بە دەم زەردەخەنەیەکی شیرینەوە، کە سەرتاپای لەگەڵدا دەخەنی پێیوتم:

+ ها چیت وت؟

- بۆ چی؟

+ مەسەلەی هەڵهاتنەکەت!

بەکەمێك گومانەوە روانیمە رووخساری و لە ناکاودا و لە ناخەوە هەستێکی سەیرم لەلا پەیدابوو، کە هەقی خۆم بوو بەگومانەوە بڕوانمە ئەو بڕیارە ناوەختەوەی عەلی، ئاخر ورووژاندنی کوتوپڕی بابەتێکی وا هەستیار و چارەنووسساز بەئەو هەموو زەوق و شەوق و رووخۆشییەوە دەبوایە ببێت بە جێگەی گومانم.. تۆ بڵێی ئەم کابرا عارەبە ئەمنە تەڵەیەکی بۆ نەنابێتمەوە؟ تا شەوێك بمدات بە قلّپەیەکدا و وەکو دەسەگوڵێك لە ناو کلاّوێکی تەپیودا پێشکەش بە بەرپرسەکەی خۆیم بکات؟ بۆیە پێموت:

- نا..نا، جارێك شتی وا لە بیری خۆت ببەرەوە..

+ بڕوات هەبێت بۆ دەربازبوونت رێگایەکی زۆر ئاسانتر لەوەی کە پێری شەو لەسەری رێککەوتین شك دەبەم، چۆن هەر ئێستا هەڵبسیت بچیتە ژووری سەر شۆرکەکە و بگەڕێیتەوە، ئاوا بە ئاسانی دەردەچیت و ئازاد دەبیت، خۆت ئامادەکە سبەی کاتژمێر دە بۆ دوانزەی نیوەڕۆ خواحافیزیت لێدەکەم!!

من گومانەکەم خەستتر بووەوە، نەك هەر خەستتر، بەڵکو گومانم نەما لەوەی کە گەمەیەکی بە دەستەوەیە، ئەگەر وریای خۆم نەبم زۆر بە ئاسانی ملم دەکات بە پەتەکەوە، بۆیە بەدەم هەڵچوونەوە پێموت:

- دەزانی تۆ قسەی پووچ و بێمانا دەکەیت؟ بڕوابکە گەر دەمی ئەم باسە دانەخەیت ژوورەکەت بە جێدەهێڵم و دەچمە قاوشەکە، هەلاّتنی چی؟ من گاڵتەم لە گەڵتا کرد و تاقیتم کردەوە، بەسییەتی.

عەلی کە زانیی تەواو تەنگاوی کردووم بەدەم پێکەنینەوە باوەشی پیاکردم وتی:

+ کوڕە شێتە منیش دەڵێم هەلاّتنی چی؟ بەر لەوەی بێمەوە ئەفسەری ئێشکگر پێیڕاگەیاندم و وتی: لێبوردنی گشتیمان بۆ دەرچووە!!

بۆ سبەی لەگەڵ خواحافیزیکردندا ئەو (مرۆڤە عارەبە) باوەشی پیاداکردم و گوشیمی بە سینگییەوە و بەدەم نەرمە پێکەنینێکەوە وتی:

+ ئەوەتا لە زیندان دەرچووی، بەلاّم ئیتر سەرچڵی مەکە و لەبەر خاتری منداڵەکان و دایك و باوکت خۆت بپارێزە.

من پێموت: بەشبەحاڵی خۆم لە زیندانێکی گچکەوە دەگوازرێمەوە بۆ زیندانێکی گەورە و بەرفراوان، زیندانێك ناوی (عێراق)ە.

تەواو

بەرهەمە چاپ کراوەکانی نووسەر

١. سمکۆڵانی شیعرێکی سەرکێش/ کۆشیعر/ ١٩٩٢
٢. زریکەی زامی دارەبەنێك/ کۆشیعر/ ٢٠٠٠
٣. سێبەری سزا/ فۆڵدەرە شیعر/ ٢٠٠٢

*** *** ***

برای ئازیزم کاك حەمە سەعید کەلاری..

دەستەکانت خۆش بێت، شێوازێکی نووسینی تایبەتیت بۆ خۆت دۆزیوەتەوە، سەرنجی ڕاکێشام و لەزەتیشم لێبینی، چونکە کۆمەڵێ قەوماوی ڕاستیت تێکەڵ بە دونیای خەیاڵ کردووە و بووەتە هونەرێکی تایبەت.

ژیاننامە هونەرێکی بالآیە، بەلاّم لێرەدا خوێنەر کە بەتانی ڕووداوەکاندا دەچێت بیری بەلای یادداشتێکدا ناچێت، بەڵکو ڕۆمانێك دەخوێنێتەوە، کە ڕەنگە خۆی یەکێك بێت لە کەسە سەرەکییەکان، ئەمەش نهێنیی سەرکەوتنی نووسینە. هیوادارم بەمزوانە جگە لە من خەڵکی دیکەش بیخوێنێتەوە.

٢٠٠٦/٩/١٩
جەلیل کاکەوەیس